

**BANKA ve SİGORTA
MUAMELELERİ VERGİSİ**
Teori - Uygulama - Mevzuat

Ömer Çakıcı
Mehmet Ceylan

**BANKA ve SİGORTA
MUAMELELERİ VERGİSİ
Teori - Uygulama - Mevzuat**

**Ömer Çakıcı
Mehmet Ceylan**

Yayın No: 301

İstanbul, 2014

Türkiye Bankalar Birliği

Nispetiye Caddesi
Akmerkez B3 Blok Kat:13
34340 Etiler-İSTANBUL
Tel. : +90 212-282 09 73
Faks : +90 212-282 09 46
İnternet sitesi: www.tbb.org.tr

Baskı-Yapım

G.M. Matbaacılık ve Ticaret A.Ş.
100 Yıl Mah. MAS-SİT 1.Cadde No:88
34204 Bağcılar - İSTANBUL
Tel. : +90 212 629 00 24 (pbx)
Fax : +90 212 629 20 13
e-mail: bilgi@goldenmedya.com.tr
İnternet sitesi: www.goldenmedya.com.tr

© Kitapta yer alan görüşler eser sahiplerine aittir.
Türkiye Bankalar Birliği'nin görüşlerini yansıtmaz.
Türkiye Bankalar Birliği bu kitabın hatasız olarak
basılmasında gerekli özeni göstermekle birlikte
kitaptaki olabilecek hatalardan dolayı herhangi
bir hukuki sorumluluk üstlenmemektedir.

Bu yayın Türkiye Bankalar Birliği internet sitesinde yer almaktadır.

ISBN 978-605-5327-41-5 (Basılı)
ISBN 978-605-5327-40-8 (Elektronik)

Sertifika No: 17188

2014.34.Y.5327.301

Baskı Tarihi: Mart 2014

ÖNSÖZ

2007 yılında Dünya'yı kasıp kavurmaya başlayan ve halen etkileri bölge ve ülke bazlı olarak devam eden küresel ekonomik kriz sonrasında, gözlerin finansal sektör üzerine çevrilmesine neden olmuştur. Küresel bazda ve gelişmiş ülkelerde en çok tartışılan konulardan biri, finansal sektörün dolaylı vergilerden bağışık olduğu ve bu nedenle de krize karşı ülke bütçelerine katkılarının sınırlı olduğu konusuydu. Finansal sektörün dolaylı vergiler kapsamına alınması yoluyla daha iyi regüle edilmesi ve denetlenmesi de amaçlar arasında sıralanmıştı. Bu kapsamda finansal sektöre yönelik dolaylı vergi uygulaması konusunda pek çok öneri gündeme gelmiştir. Dolayısıyla Türkiye'nin finansal işlemleri vergileme tecrübesi, konuyu henüz gündemine almış Avrupa Birliği ülkelerine yol gösterici olabilecektir.

Gerek Avrupa Birliği nezdinde, gerekse OECD ülkeleri nezdinde Türkiye'nin finansal işlem vergisi olarak adlandırılabilir bir vergiyi 1956'dan beri uyguladığı gerçeği hem şaşkınlıkla hem de merakla karşılanmıştır. Gerçekten de 13 Temmuz 1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu uyarınca Türkiye, 1956'dan beri finansal işlemlere dolaylı vergi olarak kabul edilen banka ve sigorta muameleleri vergisini uygulamaktadır. İçeriği itibarıyla salt finansal işlemlere hitap ettiği veya finansal işlemleri tümüyle kavradığı söylenemese de, Türkiye 1956'dan beri finansal sektöre yönelik bir dolaylı vergi uygulamaktadır.

Bu çalışma, finansal işlem vergisi tartışmalarının yoğun olarak yaşandığı bu günlerde, banka ve sigorta muameleleri vergisinin mahiyetini, kapsamını ve içeriğini detaylı olarak anlatma ihtiyacından doğmuştur. Dolayısıyla bu çalışmada, Türkiye'de uygulanan finansal işlem vergisi olarak nitelendirilen banka ve sigorta muameleleri vergisini kapsamlı bir şekilde ele almak üzere kaleme alınmıştır.

Şüphesiz içerisinde bulunduğumuz iş yoğunluğu, bu çalışmanın yapılabilmesi için ailelerimize ayırmak zorunda olduğumuz zaman dilimlerini azaltmamızı gerekli kılmıştır. Dolayısıyla burada öncelikli teşekkürü ve takdiri, zamanlarından çalarak bu çalışmayı vücuda getirdiğimiz ailelerimiz hak etmektedir. Umudumuz odur ki, çalışmamız ilgilenenlere faydalı ve yol gösterici olacaktır.

Ömer Çakıcı - Mehmet Ceylan
Ankara, 2013

Yazarlar Hakkında

Ömer Çakıcı

İş Tecrübesi

- 2010 yılında Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Grup Başkanlığına atanmış olup, *KDV ve Diğer Dolaylı Vergilerden sorumlu Grup Başkanı* olarak görev yapmakta iken Aralık 2013'de bu görevinden ve devlet memurluğundan istifa etmiştir.
- 2009-2010: *Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu Başkan Yardımcılığı* görevinde bulunmuştur.
- 2005-2007: *Maliye Bakanı Ekonomi Danışmanı*: Makro ve mikro ekonomik analiz, finansal piyasalar ve sektörel ekonomik analizlere bağlı olarak, ekonomik gelişmelerin değerlendirildiği günlük raporlar hazırlamıştır. Türkiye'nin makro ve mikro ekonomik sorunlarının analiz edilmesi ve çözüm önerilerine ilişkin detaylı ekonomik raporlar hazırlamıştır.
- 1999-2005: İlk üç yılı *Hesap Uzman Yardımcılığı* ve 2002-2005 arasında da *Hesap Uzmanlığı* yapmıştır.
- 1997-1999: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde *Müfettiş Yardımcısı* olarak çalışmıştır.

Eğitim

- Haziran 2011: EFQM (Avrupa Kalite Yönetimi Kurumu) tarafından düzenlenen seminerle "Strateji Yönetimi", "EFQM Modeli ve Özdeğerlendirme" ve "Liderlik" konularını kapsayan sertifika almıştır.
- 2007-2009: Carnegie Mellon Üniversitesi Kamu Yönetimi; Konsantrasyon alanı "*Makroekonomi Politikaları, Büyüme ve Dünya Ekonomisi*" alanındaki master programını "*The Highest Distinction*" derecesiyle bitirmiştir.
- Mart-Nisan 2007: Çin Ticaret Bakanlığı tarafından "*Çin ve Diğer Asya Ülke Ekonomileri*"ne ilişkin Pekin'de düzenlenen seminere katılıp sertifika almıştır.
- 1999-2000: Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları Kurulu'nda Hesap Uzman Yardımcısı olarak vergi incelemesi, muhasebe, finansal analiz ve yönetim, sermaye piyasaları, vergi revizyon ve raporlama, tüm vergi kanunları ve kamu maliyesi alanında eğitim görmüş ve 2000 yılında bu alanlarda tek başına denetim yapmaya yetki almıştır. 2002 yılındaki yeterlik sınavında başarı göstererek Hesap Uzmanı olmuştur.
- 1997-1999: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü'nde Müfettiş Yardımcısı olarak gayrimenkul hukukuna ve kadastro uygulamalarına yönelik eğitim almıştır.
- 1993-1997: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olmuştur.

Yayınlar

- Kitaplar:
  - KDV İndirimli Oran ve İade, (A.Kütükçü, B.Akçay, M.Ersan ile Birlikte), Türmob Yayınları, Ankara 2012
  - KDV Tevkifatı, (A.Kütükçü, B.Akçay, M.Ersan ile Birlikte), Seçkin Yayınları, Ankara 2012
  - Çek Kanunu ve Uygulaması, TOBB Yayınları, Ankara 2004
  - Yeni Çek Yasası, Yaklaşım Yayınları, 2003
  - Etüd ve Çalışmalar:
  - 2011: “Küresel Kriz Sonrası Dış Ticarete Korumacılık” konulu araştırma eseri, Maliye Hesap Uzmanları Vakfı tarafından düzenlenen Ekonomik ve Mali Araştırma Yarışmasında üçüncülük ödülü kazanmıştır.
  - 2010: *Küresel Finans Krizi: Sebep, Sonuç ve Etkilerinin İrdelenmesi*, Gazi Üniversitesi tarafından düzenlenen 25. Türkiye Maliye Sempozyumu için Tebliğ olarak hazırlanmış ve sunumu yapılmıştır.
  - 2009: *Çin ve Hindistan Ekonomilerinin Türkiye Ekonomisi Üzerine Etkileri*, HUK Baş Hesap Uzmanlığı Tezi (Aynı zamanda, ABD Carnegie Mellon Üniversitesinde İngilizce versiyonu bağımsız çalışma olarak hazırlanmıştır.)
  - *Karapara Aklama, Vergi Kaçırma, Organize Suçlar ve Kolluk*, Kayseri, 2003
  - *Türk Vergi Ceza Sistemi*, HUK Yeterlik Etüdü, Ankara 2002,
  - Makaleler: 40'ın üzerinde vergi, finans, bütçe, ekonomi ve hukuk alanında çeşitli dergilerde yayımlanmış makaleler
  - 50'nin üzerinde vergi inceleme raporu
  - Türkiye ekonomisine ilişkin detaylı ekonomi raporları (problemler ve çözüm önerileri)
  - Dış ticaret ve ödemeler dengesi, istihdam, ekonomik büyüme ve kaynakları gibi özel konularda çalışma raporları
  - Türkiye ve dünya ekonomisine ilişkin günlük ekonomik değerlendirme raporları
  - Ekonomi, finans ve vergi konularında çeşitli illerde verilmiş konferanslar
- Kişisel Durum
- Evli ve iki çocuk babası
  - İyi derecede İngilizce bilir

Mehmet Ceylan

1994 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünden mezun oldu. 1993 yılında Öz Gıda-İş Sendikasında staj yaptı. 1995 yılında ise Öz-İplik İş Sendikasında uzman olarak çalıştı. 2006 yılında Maliye Bakanlığının açmış olduğu Devlet Gelir Uzman Yardımcılığı ve Vakıfbank A.Ş.'nin açmış olduğu Mali Analist Yardımcılığı sınavlarında başarılı oldu. Aynı yıl Devlet Gelir Uzman Yardımcılığına, yeterli sınavında da başarı göstererek 2000 yılında Devlet Gelir Uzmanı olarak atandı. Yeterlik etüdünü "Türkiye'de Otomotiv Sektörü ve Vergileme Rejimi" konusunda hazırlamıştır. 2003 yılında Gelir İdaresi Başkanlığı BSMV Müdürlüğü görevine atandı. Finans Sektörü Koordinasyon, BSMV ve Fonlar Müdürlüğü görevine 2014 yılına kadar devam etmiştir. 13.01.2014 tarihinde Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Grup Başkanlığına atanmış olup halen Gelir İdaresinde görev yapmaktadır.

Maliye Yüksek Eğitim Merkezi Başkanlığı ile Ankara Üniversitesi Sürekli Eğitim Merkezi (ANKİSEM) tarafından 2004 yılında düzenlenen Toplam Kalite Yönetimi Eğiticilerin Eğitimi, aynı yıl Maliye Yüksek Eğitim Merkezi Başkanlığı ile KAVRAKOĞLU The MBA Club tarafından düzenlenen Yönetici Geliştirme Programı ile Web Tabanlı Dersler ve Çalıştaylar, 2005 yılında Maliye Yüksek Eğitim Merkezi Başkanlığı ile Eğitim Yöneticileri ve Eğitim Denetçileri Derneği tarafından düzenlenen Orta Kademe Yönetici Eğitimi, 2011 yılında Gelir İdaresi Başkanlığı ile Avrupa Kalite Vakfı tarafından düzenlenen Gelirin Mükemmel İdaresi Projesi Giriş EFQM Mükemmellik Modeli Eğitimi, Çağdaş Yönetim Teknikleri Gelirin Mükemmel İdaresi Projesi Süreç Çalıştayı Liderlik Eğitimi, Proje Hazırlama ve Yönetme Kapasitesinin Geliştirilmesi Eğitimi konularını kapsayan pek çok alanda sertifika almıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığının taşra teşkilatına ve VİMER merkezi personelinin eğitim programlarına BSMV, ÖV ve ŞOV eğiticisi olarak katılmıştır.

Çeşitli dergiler ve internet sitelerinde mali konularda yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

Evli ve iki çocuk babasıdır.

İçindekiler

ÖNSÖZ	3
GİRİŞ	19
KISALTMALAR	20

Bölüm I: Dünya’da ve Türkiye’de Finansal İşlemler Vergisi

A. Küresel Finansal Kriz ve Finansal İşlem Vergisi Tartışmaları	23
1. Küresel Finansal Kriz ve Finansal Sektörün Kriz Oluşumuna Etkisi	23
B. Türkiye’de Finansal İşlem Vergisi	27
1. Genel Açıklama	27
2. BSMV	27
3. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF)	28
C. Dünya’da Finansal İşlemlere Yönelik Vergi Uygulamaları	29
1. Tobin Vergisi	29
2. Finansal İstikrar Katkı Fonu	30
3. Finansal Faaliyet Vergisi	30
4. Finansal İşlem Vergisi	30
5. Sigorta Prim Vergisi	31
D. Ülke Uygulamaları	32
1. AB’de Finansal İşlemler Vergisi	32
1.1. İngiltere	32
1.2. Fransa	32
1.3. Belçika	33
1.4. İsveç	33
2. AB Finansal İşlem Vergisine Yönelik Konsey Direktif Önerisi	33
2.1. Finansal İşlem Vergisinin Konusu, Sınırları ve Vergileme Yetkisi ...	34
2.2. Finansal İşlem Vergisinde Matrah ve Oran	35
2.3. Yükümlü ve Verginin Ödenmesi	36
3. Diğer Ülke Uygulamaları	36
4. Dünya’da Sigorta Primlerinin Vergilendirilmesi	37

Bölüm II: BSMV’de Konu ve Vergiyi Doğuran Olay

A. Genel Açıklama	41

B. BSMV'nin Konusu Kavramı.....	42
C. Vergiyi Doğuran Olay.....	43
1. Genel Kural.....	43
2. Kambiyo ve Sigorta İşlemleri.....	44
D. BSMV'nin Konusuna Giren İşlemler	45
1. Genel Açıklama	45
2. Bankaların İşlemleri	45
2.1. Bankacılık Kanununda Sayılan İşlemler.....	46
2.2. Beyannameye Belirtilen İşlemler.....	47
2.3. Özellikli İşlemler.....	48
2.3.1. Krediler	49
2.3.2. Bankalararası Mevduat	51
2.3.3. Borsa Para Piyasası İşlemleri	52
2.3.4. Munzam Karşılıklar.....	53
3. Sigorta Şirketlerinin İşlemleri.....	54
3.1. Genel Açıklama	54
3.2. Sigorta İşlemleri.....	54
3.3. Özellikli Bazı İşlemler	54
3.3.1. Doğal Afet Sigortaları Kurumunun (DASK) İşlemleri.....	55
3.3.2. Tarım Sigortaları Havuzunun (TARSİM) İşlemleri.....	55
3.3.3. Yurt Dışında Mukim Sigorta Şirketlerinin Yurt İçi Teşkilatlarının İşlemleri	56
3.3.4. Reasürans Şirketlerinin İşlemleri.....	56
3.3.5. Bireysel Emeklilik Şirketlerinin İşlemleri	56
3.3.6. Sigorta Acentelerinin İşlemleri.....	57
4. Bankerlerin BSMV'ye Tabi İşlemleri	58
4.1.Genel Açıklama	58
4.2. Esas İştiğal Konusu	62
4.3. Bankerlerin BSMV'ye Tabi İşlemleri.....	63
4.3.1. Banka Muamele ve Hizmetleri.....	63
4.3.2. Menkul Kıymetlere İlişkin İşlemler	64
4.3.3. Para Toplama İşleri	65

Bölüm III: BSMV’de Mükellef

A. Genel Açıklama	69
1. Bankalar.....	69
1.1. Takasbank.....	70
1.2. Merkez Bankası.....	71
1.3. PTT Bank.....	73
1.4. İller Bankası A.Ş. (İlbank).....	74
2. Sigorta Şirketleri	74
2.1. DASK.....	74
2.2. Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.	75
2.3. Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği.....	76
2.4. Sigorta Acentelerinin Durumu	77
2.5. Bireysel Emeklilik Şirketleri	77
3. Bankerler	78
3.1. İkrazaatçılar / Tefeciler	79
3.2. Faktoring ve Finansman Şirketleri.....	81
3.2.1. Faktoring Şirketleri	81
3.2.2. Finansman Şirketleri.....	82
3.3. Aracı Kurumlar.....	83
3.4. Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları.....	84
3.5. Menkul Kıymet Yatırım Fonları	86
3.6. Emeklilik Yatırım Fonları.....	88
3.7. Portföy Yönetim Şirketleri.....	88
3.8. Vadeli İşlem Aracılık Şirketleri	89
3.9. Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK)	90
3.10. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.....	92
3.11. Yetkili Müesseseler.....	94
3.12. Mikro Finansman Kuruluşları.....	95
3.13. Yardımlaşma Sandıkları ve Vakıflar	96
3.14. Kredi Kartı Şirketleri.....	97
3.15. Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.....	98
3.16. Varlık Kiralama Şirketi	100

3.17. Yatırımcı Tazmin Merkezi (Yatırımcıları Koruma Fonu).....	101
3.18. Varlık Yönetim Şirketleri	102
3.19. Varlık Finansman Fonları	103

Bölüm IV: BSMV’de Matrah ve Oran

A. Genel Açıklama.....	107
B. Lehe Alınan Para Kavramı	108
1. İşlem ve Lehe Para Kalması.....	108
2. Maliyetin Dikkate Alınması	109
3. Gider ve Vergi Adı Altında İndirim Yapılamaz Kuralı	111
C. Özellikli İşlemler	111
1. Diğer Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Bazı İşlemler	111
2. Arbitraj İşlemleri	113
3. Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri.....	115
4. Altın İşlemleri	117
5. Sat ve Geri Kirala İşlemi	119
6. Kira Sertifikalarına (Kira Sukukuna) İlişkin İşlemler.....	119
7. Kamu ve Özel Borçlanma Senetlerine İlişkin İşlemler.....	122
8. Korunma (Hedge) ve Birbirine Bağlı İşlemler	125
9. Faktoring İşlemleri	126
10. Ödünç Para Verme İşlemleri	126
11. Dövizle Endeksli Kredi İşlemleri	127
12. Menkul ve Gayrimenkul Satışları.....	128
13. Kambiyo Muameleleri	129
14. Repo – Ters Repo İşlemleri.....	131
15. Yabancı Parayla Yapılan Muameleler	132
16. Mevduat İşlemleri	133
17. Evaluasyon Karları – Değerleme ve Reeskont İşlemleri	134
D. Oran	135
1. Genel Açıklama	135
2. Kambiyo İşlemlerinde Oran	135
3. %1 Oranında BSMV’ye Tabi Olan İşlemler	135
4. BSMV Oranlarına İlişkin Kronolojik Tablo	137

Bölüm V: BSMV'de İstisnalar

A. Genel Açıklama	147
B. İstisna ve Muafiyet Kavramı	147
1. İşlemin İstisna, Mükellefin Muafiyet Kapsamında Olması	147
2. Sıfır Oranlı Vergileme	148
3. Farkları.....	148
C. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanununda Yer Alan İstisnalar	148
1. Bankaların Merkez ve Şubeleri Arasındaki İşlemleri	148
2. Yurt Dışındaki Bankaların Türkiye'deki Şubeleri Arasındaki İşlemler....	149
3. Vergiden İstisna Edilmiş Menkul Kıymet Gelirleri.....	149
4. Bankaların Müşterileri İçin Yaptırdıkları Hizmetler	150
5. İştirak Gelirleri.....	151
6. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığının İşlemleri.....	154
7. Kan Bankalarının İşlemleri.....	154
8. Sigorta İşlemlerine İlişkin İstisna	155
9. Mükerrer Sigorta ve Retrosesyon İşlemleri	156
10. Zirai Sigortalar	156
11. Nükleer Rizikolarda Sigorta	156
12. Esnaf ve Sanatkarlar ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerine İlişkin İşlemler	157
13. Mevduat Toplamayan Bankaların Yatırım Kredileri.....	157
14. Zorunlu Döviz Devirleri	158
15. Arbitraj İşlemleri Ve Borsalarda Yapılan Vadeli İşlemler.....	158
16. Konut Kredileri	160
17. Birleşme, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri.....	160
18. Menkul Kıymet Yatırım Fon ve Ortaklıkların Sermaye Piyasası İşlemleri	161
19. Emisyon Primleri.....	161
20. Gayrimenkul ve İştirak Hisse Satış İşlemleri	161
21. Konut Finansmanı Kapsamında Yapılan İşlemler	162
D. Diğer Mevzuatlarda Yer Alan İstisnalar	168
1. İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetler.....	168

1.1. Belgeli İhracat Kredilerinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Uygulaması.....	170
1.2. Belgesiz İhracat Kredilerinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Uygulaması.....	173
2. Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İşlemler	174
3. Kooperatif ve Birlikleri.....	174
4. Özelleştirme İşlemleri	175
5. Gemi Siciline Kaydedilecek Gemilere ve Yatlara İlişkin İşlemler	175
6. Afet İşlemleri.....	176
7. Devlet İç Borçlanma Senetleri	177
8. Çerçeve Anlaşmaları ve Düzenlenen Sözleşmeleri	177
9. KOBİ'ler Çerçeve Anlaşmaları ve Sözleşmeleri	178
10. 1999 Yılı Depremde Hasar Gören Binalara İlişkin İşlemler.....	178
11. Yatırımları Teşvik Fonundan Kullandırılan Krediler.....	179
12. Serbest Bölgelerdeki Faaliyetlere İlişkin İşlemler	179
13. İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı	180
14. Devlet Garantisi Bedeli	181
15. Yeni Türk Lirasına Uyum	181
16. Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Hedef Planının Gerçekleştirilmesi ...	181
17. Varlık Yönetim Şirketlerinin Yaptıkları İşlemler	182
18. Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile Müsteşarlık Emrinde Kurulan Fon İşlemleri	182
19. Bireysel Emeklilik Sistemine Aktarım İşlemleri.....	182
20. Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi	184
E. BSMV Muafiyetleri	185
1. Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)	185
2. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)	186
3. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)	187
4. Kamuya Yararlı Dernekler	188
5. Kooperatifler ve Birlikleri.....	189
6. Tarım ve Hayvancılığın İslahı.....	189
7. Organize Sanayi Bölgesi	189

8. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı	189
9. Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri	190
10. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı	190
11. Ordu Yardımlaşma Kurumu	190
12. Belediyeler	190
13. İl Özel İdareleri	191
14. İller Bankası A.Ş. (İlbank)	191

Bölüm VI: BSMV'de Beyan ve Ödeme

A. Genel Açıklama	195
B. Beyanname Çeşitleri	196
1. Banka Muameleleri Vergisi	196
2. Sigorta Muameleleri Vergisi	196
C. Beyannamenin Verilmesi	197
1. E- Beyan	197
2. Kağıt Ortamında Beyan	197
D. Beyan Yeri	197
E. Beyan Zamanı	197
F. Ödeme	198
G. BSMV'nin İadesi	198

Bölüm VII: BSMV Mevzuatı

A. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu	205
B. BSMV Uygulamasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararları	215
1. 98/11591 Sayılı BKK	215
2. 98/11795 Sayılı BKK	217
3. 2002/4506 Sayılı BKK	217
4. 2004/7131 Sayılı BKK	218
5. 2005/8871 Sayılı BKK	221
6. 2006/10506 Sayılı BKK	224
7. 2006/10865 Sayılı BKK	227
8. 2007/12392 Sayılı BKK	229

9. 2008/13459 Sayılı BKK	230
10. 2008/13524 Sayılı BKK	230
11. 2009/15095 Sayılı BKK	231
12. 2009/15202 Sayılı BKK	234
13. 2009/15398 Sayılı BKK	235
14. 2009/15431 Sayılı BKK	236
15. 2010/1182 Sayılı BKK	238
16. 2011/1854 Sayılı BKK	239
17. 2012/3241 Sayılı BKK	242
C. BSMV Uygulamasına İlişkin Genel Tebliğler	244
1. 2 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	244
2. 72 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	250
3. 79 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	261
4. 83 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	263
5. 84 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	264
6. 85 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	270
7. 86 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	276
8. 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	284
9. 88 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	289
10. 89 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği	292
D. BSMV Uygulamasına İlişkin İç Genelgeler	307
1. 1995/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi ...	307
2. 2000/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi ...	308
3. 2005/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi ...	309
4. 2008/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi ...	310
E. BSMV Uygulamasına İlişkin Genel Yazılar	313
1. Gelirler Genel Müdürlüğünün 05.02.1996 Tarihli ve 5775 Sayılı Genel Yazısı	313
2. Gelirler Genel Müdürlüğünün 21.09.2000 Tarihli ve 43544 Sayılı Genel Yazısı	314
3. Gelirler Genel Müdürlüğünün 26.10.2000 Tarihli ve 48969 Sayılı Genel Yazısı	315
F. BSMV Uygulamasına İlişkin Sirkülerler	316

1. 2 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri	316
2. 3 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri	319
3. 6 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri	320
Kaynakça	323

Kısaltmalar

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BKK	: Bakanlar Kurulu Kararı
BSMV	: Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi
DASK	: Doğal Afet Sigortaları Kurumu
Dolar	: ABD Doları
FED	: Amerikan Merkez Bankası
İlbank	: İller Bankası A.Ş.
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
İnterbank	: Bankalararası para piyasası
KDV	: Katma Değer Vergisi
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KKDF	: Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu
KOBİ	: Küçük ve orta büyüklükte işletme
Merkez Bankası	: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası A.Ş.
MKK	: Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
PTT	: Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.-PTT Bank
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
Takasbank	: İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
TARSİM	: Tarım Sigortaları Havuzu
TİSVA	: Türkiye İsrافی Önleme Vakfı
TMSF	: Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TUGS	: Türk Uluslararası Gemi Sicili
Türk Eximbank	: Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.
VDMK	: Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler
VOBAŞ	: Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.
YTM	: Yatırımcı Tazmin Merkezi

GİRİŞ

Banka ve sigorta muameleleri vergisi, 13 Temmuz 1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda düzenlenmiştir. Kanun kapsamında bankalar ve sigorta şirketleri yaptıkları tüm işlemler nedeniyle BSMV mükellefi iken, bazı finansal işlemleri yapan mükelleflerde bu işlemlere münhasır olmak üzere banker olarak BSMV mükellefi olarak düzenlenmiştir.

Anılan Kanunun 28'inci maddesinde mükellefler ve verginin konusuna giren işlemler belirlenmiş, 29'uncu maddesinde ise istisnalara yer verilmiştir. Devam eden maddelerde ise mükellef, matrah, yabancı para ile olan muameleler ile vergi oranı, verginin beyanı ve ödenmesi hususları düzenlenmiştir. İkincil mevzuat düzenlemelerinde ise orana ilişkin Bakanlar Kurulu Kararları, mevzuata ilişkin düzenleme ve açıklamaları içeren tebliğ ve sirkülerler bulunmaktadır.

Bu çalışmada kanun sistematığına uygun olarak BSMV'nin konusu ve vergiyi doğuran olay, mükellef, matrah ve oran, istisna, muafiyetler, beyan ve ödemeye ilişkin hususlar detaylı olarak örnekleme suretiyle açıklanmıştır.

Öte yandan 2007 yılında başlayan küresel finansa krizi sonrasında özellikle gelişmiş ülkelerde finansal işlem vergisine yönelik yoğun tartışmalar ve öneriler de çalışmaya eklenmiştir. Aynı zamanda örnek ülkeler seçilmek suretiyle halihazırda dünyada finansal işlem vergisine, özellikle sigorta primi vergisine yönelik uygulamalara da kısaca değinilmiştir. Güncel BSMV mevzuatı da, kanun, kararname, tebliğ ve sirkülerler de yorum ve açıklamalarda mevzuat metninden de yararlanılabilmesi amacıyla çalışmanın sonuna eklenmiştir.

BÖLÜM I
DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE
FİNANSAL İŞLEMLER VERGİSİ

A. Küresel Finansal Kriz ve Finansal İşlem Vergisi Tartışmaları

1. Küresel Finansal Kriz ve Finansal Sektörün Kriz Oluşumuna Etkisi

Dünya üzerinde pek çok ülkede ve bölgede etkisi halen devam eden kriz, gerek adlandırılması, gerekse sebep ve sonuçları ve çözüme yönelik alınan tedbirler yönüyle tartışılmaya devam etmektedir.

Aslında krize yol açan pek çok öncülden bahsedilebilir. Ancak özellikle gelişmiş ülkelerde finans sektöründe patlak vermesi ve finansal sektörün iyi regüle edilememesinin etkisinin ağırlıklı olduğu düşüncesi, gözlerin finansal sektöre çevrilmesine yol açmıştır.

Bu bakış açısıyla, küresel finansal krizin temelinde, finansal sistemin konut kredileri faiz oranlarındaki aşırı düşüş sonucu konut sektörüne yönelik kredi çabalarının artması, kredi tabanının ve konut kredilerine bağlı türev finansal enstrümanların artırılması suretiyle para tabanının genişlemesinin yattığı söylenebilir. Diğer deyişle, özellikle gelişmiş finans piyasalarında finansal enstrümanların iyi düzenlenmemesi, para tabanına ve talebe etkileri yoluyla ekonomiye etkilerinin ölçülmemesi ve dolayısıyla para tabanının reel ekonomiden kopması gibi pek çok finansal gerekçe krizin asli nedenleri olarak ortaya konmuştur.

Özellikle ABD’de kriz öncesinde takip edilen ekonomi politikalarındaki değişikliklerin iyi irdelenmesi önemlidir.

Başlangıçta ABD ve devam eden süreçte AB ülkeleri faiz oranlarını ciddi oranlarda düşürüp, tüketimi daha da cazip hale getirmişlerdir. Mayıs 2000’den Kasım 2001’e kadar FED faiz oranlarını %6.5’ten %1.75’e kadar düşürmüş, Haziran 2003’te ise %1’e indirmiştir. Bu süreci destekleyecek şekilde, ABD’nin yanı sıra İngiltere ve Almanya gibi Avrupa ülkeleri de 2000 sonrasında bütçelerinde açık vermek suretiyle kamu harcamaları yoluyla da tüketimi artırma yoluna gitmişlerdir. ABD’de faiz indirimleriyle teşvik, kamu harcamalarıyla doğrudan müdahale edilen tüketim harcamaları, vergi teşvikleriyle desteklenmiştir.

Faiz indirimlerine ilk ve en önemli tepki tabi ki konut sektöründen gelmiştir. Ayrıca, bankalarla birlikte ipoteğe dayalı finansman kuruluşları da konut kredisi satma konusunda çabalarını artırmışlardır. Alıcı tarafında ise, kredibilitesi yüksek kişiler kredi aldığı gibi, işi ve geliri olmayanlar da mevcut düşük maliyetli kredi imkânlarından yararlanmak için kredi kuruluşlarından yalan beyan veya kredi kuruluşlarının göz yummasıyla kredi kullanmaya başlamışlardır. Kredi hacminin genişletilmesinde, ilk iki yıl çok düşük ödemeli veya hiç ödemesiz uzun vadeli kredilerin rolü ağırlıkta olmuştur.

Uluslararası platformda en fazla kullanılan para biriminin sahibi olan ABD'nin uyguladığı gerek genişletici, gerekse daraltıcı para politikaları, yıllar içerisinde gelişmekte olan ülkelerde olağanüstü istikrarsızlıklar ve depresyona neden olmuştur.

ABD para politikasındaki bu temel kaymaların her biri, aynı anda ve özellikle kırılğan gelişmekte olan Latin Amerika, Orta Amerika, Doğu Asya Ülkeleri ile Çin ve Hindistan gibi ekonomilerde global bir patlama ve akabinde depresyona neden olmaktadır. ABD ve diğer gelişmiş ülkelerin para politikalarındaki aşırı oynaklık, aynı şekilde gelişmekte olan ekonomilere para ve sermaye akışlarında aşırı oynamalara neden olmakta ve sermaye piyasalarına zarar vermektedir.

Gerçekten de ABD'nin uyguladığı ekonomi politikalarında da 1990'lı yılların sonlarından itibaren köklü değişiklikler olmuştur.

Bu kapsamda, FED'in uyguladığı faiz politikalarına bakabiliriz:

Ocak 1990'da geçerli faiz oranı %8,3 olmasına karşın, FED Ekim 1992-Ağustos 1994 sürecinde bu oranı %3'e çekmiştir.

Aynı şekilde, Ocak 2001'de %6,5 olan faiz oranı, Aralık 2001 – Ekim 2004 döneminde %1–2 aralığına çekilmiştir.

Ekim 2006- Ekim 2007 arasında oran %5'e çıkmasına karşın, Ekim 2008'e kadar tekrar %0,2'ye düşürülmüştür.¹

Bu yolla kredi hacmi genişlerken, hanehalkı kredi borçları da ciddi oranlarda artmıştır. Şöyle ki, hane halkı kredi borçları 2000–2007 aralığında ABD'de harcanabilir kişisel gelirin %98'inden %136'sına, İngiltere'de %120'sinden %180'ine, avro bölgesinde ise %71'inden %91'ine çıkmıştır.

Mortgage piyasası, ana kredinin düzenlenip kullanıldığı birincil piyasalar ile bu kredilere dayalı menkul kıymetlerin alınıp satıldığı ikincil piyasalardan oluşmaktadır. Gelişmiş ülkelerde, ipoteğe dayalı menkul kıymetler olarak gösterilen ikincil piyasadaki menkul kıymetler vasıtasıyla kredi tabanının para tabanına etkisi oldukça genişlemiştir.

ABD'de Ginnie Mae (tamamen kamusal), Fannie Mae ve Freddie Mac (kamu tarafından destekli) gibi şirketler ikincil piyasada ipoteğe dayalı menkul kıymetler piyasasını oldukça geliştirmişlerdir. Bu kurumların uyguladığı menkul kıymet oluşturma yöntemleri özel sektör kuruluşları tarafından da örnek alınmıştır. Bu kuruluşlar tam olarak bankaların ipotekli

---

¹ MOHAN, Rakesh (2009), "India and Global Crisis - The Worst is Over for India: 9% plus Growth Soon, Says", http://www.imcnet.org/PDF/India_and_Global_Crisis_Rakesh_Mohan_Speech.pdf, (Erişim: 10.10.2010)

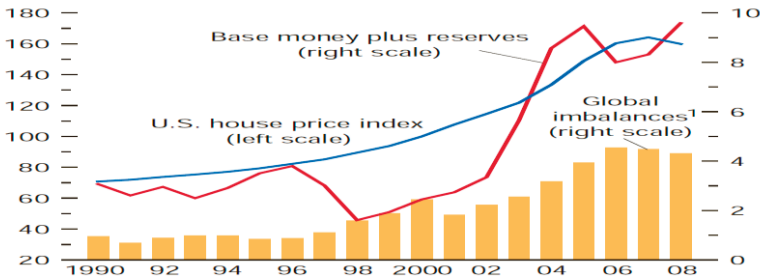
konut kredilerini alıp menkul kıymet oluşturmaktaydı. Bunun yanısıra, emeklilik fonları gibi risk derecesi belirli bir notun altında olan yatırım araçlarına yatırım yapamayan fonlar için de, altta esasen riskli olan fonların bileşiminden, alttaki tahvil ve benzeri finansal enstrümanlar teminat alınmak suretiyle CDO (collateralized debt obligation) gibi yeni fonlar oluşturulmuştur. Riskli fakat getirisi yüksek alanlara yatırım yapan hedge fonlara² ek olarak, artık altta riskli olsa da yeni türev enstrümanla kredibilitesi artırılmış yeni yatırım alanı oluşturulmuştur.

Monoline, yani konut kredileri ile kredi kartına bağlı krediler gibi kredileri sigortalayan finansal kurumlar, birincil piyasa açısından önemli olsa da, tümüyle ana banka verilerine dayanmaktaydılar.

Hedge fonlar da, 2000 yılındaki 400 milyar dolarlık hacimden, 2006'da 1,4 trilyon dolar işlem hacmine ulaşarak, piyasada önemli yatırım araçlarından biri haline geldiler. Tahmini olarak 2009 yılında ise 10.000 hedge fon yaklaşık olarak 2 trilyon dolar hacme ulaşmıştır.³ Dolayısıyla, riskli menkul kıymetler üretilmekte ve bunlara da alıcılar bulunabilmekteydi.

Düşük faiz oranlı ve oldukça uygun koşullu mortgage kredileri sayesinde, konut sektöründe olan talep olağanüstü artarken, konut fiyatları da ciddi ölçüde artmıştır. Aşağıdaki tablodan da görüleceği üzere, menkul kıymetleştirme süreciyle de balonlaştırılan likidite, kredi genişlemesiyle beraber artan talep, konut fiyatlarını da ciddi anlamda artırarak fiyat balonları oluşturmuştur.

Küresel Dengesizlik, Likidite ve ABD Ev Fiyatları⁴

² 'Hedge' korunma anlamına gelmesine karşın 'hedge fonlar' riskli yatırım araçlarıdır. Genellikle geleneksel yatırım fonlarından veya araçlarından farklı olarak, mutlak pozitif ve yüksek geliri hedefleyen ve bu nedenle riskli alanlara yatırım yapan fonlardır. Daha fazla bilgi için bakınız: ANBAR, Adem, "Hedge Fonlar ve Finansal Sistem Üzerindeki Etkileri", Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Yıl 2009 Cilt XXVI Sayı 1, s.415-442

³ ANBAR, agm. s.415

⁴ World Economic Outlook April 2009: Crisis and Recovery, World Economic and Financial Surveys, International Monetary Fund, 2009, s.36, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/pdf/text.pdf>, Erişim: 06.10.2013

Şekilden anlaşılacağı üzere; 1998'den 2005'e rezervlerle birlikte para tabanı iki katından fazla artarken, aynı süreçte ABD ev fiyatları dört katından fazla artmıştır. Para tabanının genişlemesi, aynı zamanda arz talep dengesizliğine yol açarken, global dengesizliği de artırmıştır.

Özet olarak, son yıllarda ABD ve Avrupa ülkelerinde uygulanan aşırı gevşek (genişletici) para politikaları sonucunda toplam talep, üretim miktarını aşmış, Çin'de büyük cari fazlaya yol açan bu süreç, gelişmiş ülkelerde ise cari açıklara neden olmuştur. Finansal kurumlarda artan gevşek yönetim tarzı ve 2007'de FED'in borç verme faiz oranlarını aşırı düşürmesi, petrol fiyatlarındaki hızlı tırmanış, emtia ve varlık fiyatlarındaki yükselişler hep birlikte kriz için gerekli sahneyi hazırlamışlardır.

Özellikle sub-prime, yani kredibilitesi yetersiz kişilere verilen kredilerin geri dönüşlerinde sorunların başlamasıyla birlikte, konut sektöründe talep yerini arza bırakmış ve ipotek olarak finansal kuruluşlar tarafından konut satışları hızla artmıştır. Bu süreç, konut fiyatlarının gerilemesine ve hatta ipotek tutarının da çok altına inmesine neden olmuş, dolayısıyla evin satılması karşılığında elde edilen bedel kredi anaparasını karşılayamaz duruma gelmiştir. Buna ek olarak, konut sektöründe olağanüstü artan arz miktarına karşılık düşen talep de düşük fiyatlı bile olsa alıcı bulunmasını zorlaştırmıştır. Dolayısıyla, konut kredilerinden ve buna bağlı ipoteklerden hareketle oluşan birincil ve ikincil piyasa çökmeye başlamış, dev finans kuruluşları dev zararlar açıklamaya başlamışlardır. Yani, finans sektöründe oluşturulan balonlar bir bir patlamaya başlamıştır.

Avrupa'da da benzer sistemin uygulanması, Avrupa ülkelerinin de ciddi patlaklar vermesine yol açmış, ABD finans sektöründe faaliyet gösteren finansal kuruluşların uluslar arası niteliği de krizin eş zamanlı olarak dünyanın diğer bölgelerine yansımaya neden olmuştur. Sonraki süreçte, ABD başta olmak üzere gelişmiş ülkelerdeki talebin düşmesi, diğer ülkelere bu ülkelere ihracatın önemli ölçüde azalmasına, üretimin azalması yoluyla ihracatı azalan ülkelerdeki işsizliğin artmasına neden olmuştur.

Sonuçta, krizin en önemli nedeni olarak konut sektöründe oluşturulan fiyat balonunun yanı sıra, konut kredilerine bağlı ipoteklerin ikincil piyasada menkul kıymetleştirilmesi suretiyle likiditede oluşturulan balonların patlamasının da etkili olduğu görülmektedir.

Gelişmiş ülkelerin finansal kaynaklı krize verdiği tepkiler de paralel olmuştur. Krizden çıkış için uygulanan para ve maliye politikalarının yanı sıra, krize finansal sektördeki dağınıklık ve kuralsızlığın neden olduğu algısı, finansal sektöre yönelik düzenleme çabalarını artırmıştır. Dolaylı vergilerden hemen hemen tümüyle bağışık olan finansal işlemler, öncelikle işlem vergileri kapsamına dahil edilmek üzere çalışmalar başlatılmıştır.

Dünya finansındaki merkezi konumları nedeni ile ABD ve İngiltere'deki finansal işlemleri vergilemeye bakış ile diğer AB ülkelerindeki bakış birbirinden farklı gelişmiştir. Fakat nihayetinde gerek AB nezdinde gerekse ABD nezdinde finansal işlemleri vergileme tartışmaları yoğun olarak devam etmektedir. Bu kapsamda konuşulan vergiler ise finansal işlemleri yapma yetkisi vermeye yönelik getirilebilecek vergi (financial activity tax) ile finansal işlem üzerinden alınması planlanan işlem vergisidir (financial transaction tax). Finansal işlem vergisinin KDV'nin içerisinde konumlanması gerektiğini savunanlar olduğu gibi, finansal işlemlerin niteliğinin ve hacminin farklılığı nedeniyle ayrı bir vergi olarak düşünülmesi gerektiğini savunanlar da bulunmaktadır.

B. Türkiye'de Finansal İşlem Vergisi

1. Genel Açıklama

Finansal işlemlerin tabi olduğu mali yüklerin, BSMV'nin yanı sıra, fon olarak alınmaya devam edilen KKDF olduğu görülmektedir.

2. BSMV

Banka ve sigorta işlemlerini, dolayısıyla finansal işlemleri vergilemeyi hedefleyen BSMV, 23 Temmuz 1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa dayanmaktadır.

6802 sayılı Kanun, banka ve sigorta işlemleri dahil olmak üzere KDV'nin yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1985 tarihine kadar temel dolaylı vergi kanunu olarak kalmıştır. 3065 sayılı KDV Kanunu ile söz konusu Kanunun önemli bir bölümü yürürlükten kaldırılmış, yerine KDV getirilmiştir. KDV daha kapsayıcı bir vergi olduğundan, verginin konusuna giren ve fakat BSMV'ye tabi tutulan işlemler özel bir hükümlerle KDV'den istisna edilmiştir.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu farklı bir sistematik kullanmak suretiyle bazı işlemleri mükelleften hareketle vergi kapsamına almış, bazı işlemleri ise belirtmek, saymak suretiyle verginin konusuna dahil etmiştir. Dolayısıyla ülkemizde BSMV adıyla uygulanan finansal işlem vergisini de üç başlıkta ele almak gerekmektedir.

BSMV, adından da anlaşılacağı üzere temelde banka işlemleri ile sigorta işlemlerini vergilemeyi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra bazı işlemleri yapanlar da banker olarak tanımlanmış ve belirlenen işlemler itibarıyla BSMV'ye tabi olmaları öngörülmüştür.

Bankacılık işlemleri, AB'nin 2006/112 no.lu KDV Direktifinde KDV'den istisna olarak gösterilen temel finansal işlemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla salt bankacılık işlemleri AB'de KDV'ye tabi tutulmamakta ve bu

işlemler için ayrı bir işlem vergisi de alınmamaktadır. Türkiye'de ise bankaların finansal işlemlerinin yanı sıra diğer tüm işlemlerini de kapsayan KDV'den ayrı bir işlem vergisi uygulanmaktadır.

Sigorta işlemleri ise bazı ülkelerde finansal işlemlerden farklı olarak değerlendirilmekte ve sigorta prim vergisi (insurance premium tax) gibi ayrı bir vergiye tabi tutulmaktadır. Türkiye'de ise sigorta işlemleri de KDV'ye tabi tutulmamakta, fakat aynen bankalarda ol duğu gibi sigorta şirketlerinin tüm işlemleri ayrı bir işlem vergisine tabi tutulmaktadır.

Banker kapsamında vergilendirilmesi öngörülen işlemlerin ise salt finansal işlemler olduğu söylenebilir. Buradaki tanımlamalar da ağırlıklı bankacılık işlemlerinden hareketle tanımlandığından, finansal işlemlerle büyük ölçüde örtüştüğu görülmektedir.

Dolayısıyla salt finansal işlemler açısından bakıldığında, ülkemizde BSMV'ye tabi tutulan işlemler ile söz konusu AB Direktifinde KDV'den istisna tutulan işlemler birebir örtüşmemektedir. Ancak ülkemizde BSMV'ye tabi işlemler KDV'den kısmi olarak istisna edilmiş olup, AB Direktifindeki istisna da yüklenimlerin iadesini öngörmeyen kısmi istisna olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla finansal işlemlerin KDV karşısındaki durumu konusundaki düzenlemelerin paralel olduğu söylenebilir.

Türkiye'de finansal işlemler kural olarak KDV'den istisnadır. Söz konusu istisna AB üyesi ülkelerde olduğu gibi, yüklenilen KDV'nin indirim ve iade konusu yapılamadığı ve gider veya maliyet olarak dikkate alındığı kısmi istisna şeklinde uygulanmaktadır. Türkiye açısından finansal işlemlere ayrı vergi uygulandığından, istisna da söz konusu vergiye tabi işlemler olarak belirlenmiştir.

Ancak Ülkemizde finansal işlemlere uygulanan vergi veya benzeri mali yüklerin temelde işlem veya mükellef bazında ele alındığı, dolayısıyla tümüyle işlemden hareket etmediği görülmektedir. Bu durum da ayrı bir vergiye tabi tutulmayan ve KDV Kanunu'nda da ayrıca istisna olarak sayılmayan finansal işlemlerin KDV'ye tabi tutulması riskini beraberinde getirmektedir.

Temel olarak banka ve sigorta şirketlerinin tüm işlemleri ile banker olarak tanımlanan diğer kişi, kurum ve kuruluşların sadece Kanunda sayılı finansal işlemlerini vergilemeyi amaçlayan BSMV'ye ilişkin sonraki bölümlerde detaylı açıklamalar yer almaktadır.

3. Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF)

Oldukça karmaşık bir uygulama alt yapısına sahip olan KKDF, kapsadığı işlemler itibariyle de sınırlı olarak sayılmış finansal işleme hitap

etmektedir. En genel tabiriyle KKDF, kredili işlemler üzerinden alınmaktadır.

Kredili işlemler ise detayda, bankalar ve finansman şirketleri tarafından yurt içi veya yurt dışından kullanılan krediler ve kredili ithalat işlemlerinden oluşmaktadır. Kabul kredili, vadeli akreditif ve mal mukabili ödeme gibi ödemesi kredili olarak değerlendirilen ithalat işlemleri, kredili ithalat olarak kabul edilmektedir.

Dolayısıyla ithalat açısından sadece ithalatçının kredilendirildiği ithalatlar KKDF'ye tabi bulunmakta, ödeme açısından sınıflandırılan diğer ithalat yöntemleri ise KKDF'ye tabi bulunmamaktadır.

Öte yandan KKDF'ye tabi işlemlerin KDV'den istisna olduğuna yönelik KDV Kanununda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Dolayısıyla, ayrıca işlem olarak istisna tutulmadığı sürece, aynı anda KDV'nin konusuna giren ve KKDF hesaplanmasını gerektiren bir işlem söz konusu olduğunda, her iki mali yükün de işleme uygulanması gerekmektedir.

C. Dünya'da Finansal İşlemlere Yönelik Vergi Uygulamaları

Dünya'da finansal işlemleri vergilemeye bakışın, 2007 yılında başlayan küresel kriz sonrasında büyük ölçüde değiştiği görülmektedir. Krizin hemen akabinde tüm gelişmiş ülkelerde finansal işlemleri vergilemenin gereği üzerinde tartışmalar yapılırken, uygulamaya yönelik ilk adımları bazı AB ülkeleri atmıştır.

Bu çalışmaya konu finansal işlem vergisi ise uluslararası sermaye akımı olup olmadığına bakılmaksızın ülke içinde gerçekleşen finansal işlemlerden alınan vergidir. Bu kapsamda alınan vergi veya mali yükleri de TMSF'ye nispeten benzer nitelikte olan finansal istikrar katkı fonundan, finansal faaliyet vergisi (financial activity tax) ve finansal işlem vergisine (financial transaction tax) uzanan geniş bir yelpazede ele almak gerekmektedir. Gelişmiş ülkelerin hemen hemen tamamında bu kapsamdaki finansal işlemler belirtilmek suretiyle KDV veya mal ve hizmet vergisinden istisna tutulmuştur. Ancak 2007'de başlayan krizin temelinde finansal sektörün olduğunu düşünen başta AB üyesi ülkeler olmak üzere gelişmiş ülkelerde finansal işlemler üzerinden vergi alınması ciddi olarak tartışılmaktadır.

Sigorta işlemleri üzerinden ise oranları değişmekle birlikte pek çok ülke sigorta prim vergisi (insurance premium tax) almaktadır.

1. Tobin Vergisi

Finansal işlemlerin vergilendirilmesine yönelik tartışmaları farklı başlıklarda irdelemek mümkündür. Bu kapsamda kısa vadeli spekülatif para hareketlerini önlemeye veya kontrol altına almaya yönelik James Tobin vergi

konulmasını önermiş ve adı da Tobin vergisi olarak yer etmiştir. Tobin, bir para biriminden diğerine çevrilen para tutarı üzerinden binde bir ile beş arasında değişen oranlarda vergi önermek suretiyle, uluslararası sermaye akımlarının ülke ekonomileri üzerindeki tahrip edici etkisini sınırlamayı hedeflemiştir. Dolayısıyla Tobin vergisinin amacı uluslararası sermaye akımları üzerinden vergi almak suretiyle sıcak para hareketlerinin ülke ekonomileri üzerindeki negatif etkilerini ortadan kaldırmak veya sınırlandırmak olduğundan, bu vergi daha ziyade ülke içi finansal işlemler vergisini konu alan çalışmamızın kapsamı dışında tutulmuştur.

2. Finansal İstikrar Katkı Fonu

Finansal istikrar katkı fonu, ABD ve AB'de dev finansal kuruluşların iflaslarını açıklamaları ile başlayan krizde, bu kuruluşların devlet desteğiyle kurtarılmaya çalışılmasının bütçe üzerinde ağır yük oluşturması sonucu IMF tarafından gündeme getirilmiştir. Söz konusu Fona toplanacak para ile finans sektöründe olabilecek benzer durumlarda mali yapısı zayıflayan kuruluşlara yapılacak devlet müdahalelerinin maliyetinin karşılanması planlanmıştır. Dolayısıyla öngörülen sistemin finansal sektör risklerine karşı sigorta görevini görmesi amaçlanmaktadır.

Söz konusu öneriye finansal merkez konumundaki İngiltere ve ABD'den olumlu tepki gelirken, çoğu ülke öneriye sıcak bakmamıştır. Dolayısıyla bu önerinin kısa vadede hayat bulması zor görünmektedir.

3. Finansal Faaliyet Vergisi

Finansal faaliyet vergisi (financial activity tax), finans sektöründe faaliyette bulunmanın karşılığında karlılık veya risklilik üzerinden alınması düşünülen bir vergi olarak ortaya çıkmıştır. Bu verginin diğer bir gerekçesi de, KDV'den istisna olan söz konusu faaliyetlerden bu suretle vergi alınmasının vergi adaletine daha fazla hizmet edeceği, öte yandan finansal sektörün işlemlerini de aksatmayacağı savıdır. Ayrıca bu tür bir vergilemenin finansal kuruluşlar nezdinde riskli işlemleri azaltacağı ve piyasayı da daha düzgün işler hale getireceği düşünülmektedir. Bu kapsamda finansal faaliyet vergisinin temel olarak finansal kuruluşların karları üzerinden alınması öngörülmüştür.

Kriz sonrası gündeme gelen söz konusu vergi uygulamasının da henüz tartışıldığını ve uygulamaya konulması konusunda bir netlik olmadığını söylemek mümkündür.

4. Finansal İşlem Vergisi

Finansal işlemler, halihazırda gelişmiş ülkelerde KDV ve benzeri vergilerden istisna tutulmuştur. Küresel finansal kriz sonrası en fazla

üzerinde durulan vergilerin başında finansal işlem vergisi (financial transaction tax) gelmektedir.

Finansal işlem vergisi, bütçeleri ciddi açıklar veren ülkeler için gelir kapısı olarak görülmesinin yanısıra, finansal sektörü disipline edecek argümanlardan biri olarak da değerlendirilmektedir. Ayrıca finans sektörünün krizin öncüllerinden olduğu inancı, dolaylı vergiler açısından bağışıklığı bulunan sektörün, krizin finansmanına ciddi katkı sağlamadığı ve mali külfetlere katlanmadığı düşüncesi de bu vergiye yönelik gerekçeler arasında gösterilmektedir.

Öngörülen finansal işlem vergisi, ekonomideki finansal işlemlerin tümünü kapsayan bir vergi olarak düşünülmektedir. Dolayısıyla hisse senedi, tahvil ve türev piyasa işlemleri, banka işlemleri gibi finans sektöründeki işlemleri hedef almaktadır.

Verginin söz konusu finansal işlemlere nasıl uygulanacağı ise tartışılan diğer konulardan biri olarak durmaktadır. Gerçekten de, KDV gibi işlem hacmi üzerinden alınması öngörülebileceği gibi ülkemizde olduğu gibi farklı bir vergilendirme mekanizması üzerinde de çalışılabileceği düşünülmektedir. Hacim olarak büyük olmakla birlikte, karlılık oranı oldukça düşük olarak değerlendirilen finansal işlemlerde, nasıl bir KDV oranı uygulanabileceği ve KDV sisteminin sağladığı indirim mekanizması gibi işlevlerin finansal işlemler için de geçerli olup olmayacağı netleştirilmeye muhtaçtır.

Öte yandan işlem hacmi üzerinden vergileme yapmak yerine, ülkemizde olduğu üzere işlemde elde edilen karın KDV dışında müstakil bir vergi türüne muhatap tutulması da olumlu olduğu kadar olumsuz yönler içermektedir. Fakat ağırlıklı görüşün finansal işlem vergisinin KDV'nin içine oranları farklı ve oldukça düşük belirlenmek suretiyle monte edilmesi olduğunu belirtmek gerekir.

5. Sigorta Prim Vergisi

Hali hazırda 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu kapsamında sigorta işlemlerine uygulanan verginin benzer şekilde pek çok gelişmiş ülkede de uzun zamandır uygulandığı görülmektedir. Bu nedenle finansal işlem vergisi ile sigorta prim vergisi bu bölümde farklı başlıklarda ele alınmıştır.

Avusturya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda, Slovenya, İspanya, İsveç, İsviçre ve İngiltere olmak üzere pek çok OECD ülkesinde uzun zamandır sigorta prim vergisi uygulanmaktadır. Sigorta prim vergisi uygulayan ülkeler arasına son zamanlarda Portekiz ve Macaristan da katılmıştır. Ülkemizde olduğu gibi sigorta prim vergisi uygulayan ülkelere de bazı sigorta türleri için istisnalar tanınmıştır.

D. Ülke Uygulamaları

1. AB'de Finansal İşlemler Vergisi

1.1. İngiltere

İngiltere'de finansal işlemler temel olarak KDV'den istisnadır ve bu işlemlere başka bir dolaylı vergi de uygulanmamaktadır. Bu kapsamda parasal işlemler, tüm kredi ve mevduat işlemler, kredi kartı hizmetleri, teminat mektupları, hisse senedi ve tahvil alım satımı gibi menkul kıymet işlemleri, türev ürünlerdeki aracılık hizmetleri gibi pek çok finansal işlem KDV'den istisnadır. Yüklenilen KDV açısından indirim hakkı tanınmadığından kısmi istisna olarak değerlendirilmektedir. Ülkemizde olduğu gibi, kar payları verginin konusuna girmemektedir. Finansal kiralama işlemlerinde de işlem şekline göre değerlendirme yapılmaktadır. Döviz işlemleri de verginin konusu dışında bırakılmıştır. Öte yandan faktoring işlemleri ise vergiye tabi bulunmaktadır.

Dolaylı vergi alınmamakla birlikte İngiltere'de finansal işlemlerden damga vergisi benzeri vergi alınmaktadır. Halen uygulanmakta olan damga vergisi benzeri vergi finansal işlemlere ilişkin belge ve dokümanlarda damga vergisi gibi binde 5 oranında, elektronik ve benzeri finansal işlemlerde ise SDRT (stamp duty reserve tax) adı altında yine aynı oranda vergi alınmaktadır.

Dünyadaki finans merkezlerinden birinin Londra olduğu dikkat alındığında, finansal işlemlere KDV benzeri bir vergi konmasının İngiltere'yi olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle finansal işlem vergisine olumsuz yaklaşan ülkelerden biri İngiltere'dir.

1.2. Fransa

Fransa'da finansal işlemlerin büyük bölümü KDV'den istisnadır. Bu istisna da yüklenilen vergilerin indirime konu edilemediği kısmi istisna kapsamında bulunmaktadır.

Bu kapsamda vadeli işlemler ve opsiyon sözleşmelerine yönelik işlemler, menkul kıymet aracılık hizmetleri, döviz işlemleri, parasal işlemler, mevduat ve kredi işlemleri, kredi kartı hizmetleri, teminat mektubu ve hisse senedi gibi menkul kıymet alım satımı gibi temel finansal işlemler KDV'den istisnadır. Kar payları ise KDV'nin konusuna girmemektedir. Faktoring hizmetleri ise vergiye tabidir.

Hisse senedi piyasasında gerçekleşen işlemlerden ise Tobin vergisi benzeri işlem hacmine göre değişen oranlarda vergi uygulanmaktadır.

AB bünyesinde çalışmalarını yürütülen finansal işlem vergisine destek veren ülkelerin başında Fransa gelmektedir.

1.3. Belçika

İngiltere ve Fransa'da olduğu gibi, Belçika'da da parasal işlemler, mevduat hesapları ve kredi işlemleri, kredi kartı hizmetleri, teminat mektupları, menkul kıymet ve hisse senedi alım satımı gibi finansal işlemlerde KDV açısından kısmi istisna uygulanmaktadır. Ayrıca kar payları, vadeli işlemler ve opsiyon sözleşmelerine yönelik işlemler KDV'nin konusuna girmemektedir. Finansal kiralama işlemleri ve faktoring işlemleri ise vergiye tabi tutulmaktadır.

Öte yandan Belçika'da spekülasyon sermaye hareketlerini önlemek amacıyla hisse senedi ve tahvil işlemleri üzerine Tobin vergisi olarak nitelendirilebilecek bir işlem vergisi konulmuştur. Söz konusu vergi ikincil piyasadaki hisse senedi ve tahvil alım satımlarında uygulanmaktadır. Bu vergide de kurumsal yatırımcılar ile yabancılara aracılık hizmeti verenler bu vergiden muaf tutulmuştur.

Belçika da, AB içerisinde çalışmalarını devam eden finansal işlem vergisini destekleyen ülkeler arasında yer almaktadır.

1.4. İsveç

İsveç, Tobin vergisini uzun süre önce uygulamaya başlayan Avrupa ülkelerinden biridir. Ülke, 1984 yılında tüm menkul kıymetlerin alım satımı işlemlerini binde 5 oranında vergilendirmeye başlamıştır. Gerek işlemin yapılış tarzı, gerekse menkul kıymetin vadesi veya yapılan yatırımın kalış süresi gibi kriterler dikkate alınarak zaman içerisinde oran farklılaştırmasına gidilmiştir.

2. AB Finansal İşlem Vergisine Yönelik Konsey Direktif Önerisi

Küresel kriz sonrası özellikle gelişmiş ülkelerde finansal işlemlere yönelik vergi önerileri ağırlık kazanmaya başlamıştır. Bu kapsamda Avrupa Komisyonu 28 Eylül 2011 tarihinde finansal işlemlere yönelik dolaylı vergilerin uyumlu olması, finansal kurumların krizin maliyetine daha adil katkı sağlaması, sektörün daha iyi regüle edilmesi ve gelecekte oluşabilecek krizlerin önlenmesi amacıyla finansal işlem vergisinin uygulamasına yönelik Konsey Direktif Önerisini tartışmaya açmış ve öneri 14 Şubat 2013 tarihinde kabul edilmiştir. Şüphesiz AB nezdinde konunun ele alınması ortak pazarın uyumlu çalışmasını ve üye ülkelerde yapılacak düzenlemelerin uyumlaştırılmasını hedeflemektedir.

Söz konusu direktif önerisinin temel gerekçesi, son krizin ekonomiler

üzerinde oluşturduğu büyük maliyete finans sektörünün de daha fazla katkı sağlaması düşüncesidir. Dolayısıyla KDV'den istisna olan finansal işlemlere yönelik alanın da KDV veya benzeri bir dolaylı vergiye muhatap tutulması hedeflenmiştir. Nitekim direktif önerisine katılan ülkelerde finansal işlem vergisinden elde edilecek gelirin yıllık 35 milyar euro dolaylarında olabileceği tahmin edilmektedir. Komisyon tarafından kabul edilen direktif önerisi ayrıca, AB içerisinde standart ve ortak bir uygulamayı öngörmektedir.

Her ne kadar finansal işlem vergisine yönelik bir direktif önerisi Komisyon'da kabul görse de, söz konusu vergi uygulamasına yönelik AB içerisinde tam bir mutabakat sağlanabilmiş değildir. Komisyona finansal işlem vergisi alanında ortak çalışma yapılmasına yönelik talep, Almanya, Fransa, İspanya, İtalya, Belçika, Avusturya, Portekiz, Yunanistan, Estonya, Slovenya ve Slovakya'dan oluşan on bir üye ülkeden gelmiştir.

Bu nedendir ki direktif önerisinin söz konusu katılımcı üye ülkeleri hedeflediği öneri metninde açık olarak belirtilmiştir. Direktif önerisinde verginin kapsamından mükellefine, vergileme yetkisinden matrahına, oranından ödenmesine kadar detaylı düzenlemeler bulunmaktadır.

2.1. Finansal İşlem Vergisinin Konusu, Sınırları ve Vergileme Yetkisi

Direktif önerisinde sermaye piyasası araçları, ödeme araçları dışındaki para piyasası araçları, şirket hisseleri, türev sözleşmeler gibi bütün finansal işlemlerin kapsanması hedeflenmektedir. Dolayısıyla ödeme aracı olan spot piyasadaki döviz alım satımının verginin kapsamı dışında tutulurken, döviz dayalı finansal türevler ise vergilendirilebilecektir. Finansal işlemlerin belirlenmesinde finansal araçtan hareket edilmekte olup, finansal araçlara ilişkin detaylı açıklama ve düzenlemelere ise 2004/39/EC Direktifinde yer verilmiştir.

BSMV'de banka ve sigorta şirketlerinden hareketle ve belirtilen bazı işlemler için de işlemlerden hareketle verginin konusu belirlenmişken, direktif önerisinde yapıldıkları piyasalar ve yapanlar konusunda sınırlama yapmaksızın tüm finansal işlemlerin vergiye tabi tutulması öngörülmüştür.

Finansal araçların takası, geri alım taahhüdüyle satımı, geri alımı, menkul kıymetlerin ödünç alınması ve verilmesi gibi işlemlerin de verginin kapsamında değerlendirileceği, takas gibi işlemlerin karşılıklı iki finansal işlem olarak kabul edileceği öneriye detaylı olarak işlenmiştir.

Finansal araçların dayanak varlık olarak kullanıldığı türev sözleşmelerde ise fiziki teslimatla neticelenme durumunda fiziki teslimat konu finansal aracın vergilemeye esas alınacağı belirtilmiştir.

Tahmin edileceği üzere vatandaşlar ve işletmelerin gündelik işlem olarak nitelendirilebilecek finansal işlemleri kural olarak bu verginin kapsamı dışında tutulmuştur.

Sınırlayıcı olmamakla birlikte finansal işlem yapan kurumlar da sayılmıştır. Bu kapsamda yatırım firmaları, örgütlü pazarlar, kredi kurumları, sigorta ve reasürans şirketleri, yatırım şirketleri, emeklilik fonları, holding şirketler, finansal kiralama şirketleri, özel amaçlı işletmeler finansal kurum olarak belirtilmiştir. Finansal kurum olmamakla birlikte yaptığı işin belirli bir büyüklüğü (cirosunun yarısı gibi) finansal işlemlerden oluşan birimler de finansal kurum olarak değerlendirilmiştir.

Kapsama giren ve işlemleri itibarıyla finansal işlem vergisine muhatap olabilecek Avrupa Merkez Bankası, Avrupa Finansal İstikrar Fonu, Avrupa İstikrar Mekanizması, üye ülkelerin merkez bankaları gibi merkezi finansal kurumların vergiye muhatap tutulmaması öngörülmüştür. Ayrıca ülkelerin ve ülkelerde yer alan kamu borç yönetimi birimlerinin de kurumsal fonksiyonlarının icrası açısından finansal işlem vergisine tabi olmaları söz konusu değildir.

Direktif önerisi, finansal işlemlerde vergileme yetkisine yönelik düzenlemeler de içermektedir. Doğal olarak bir finansal işlemin bir ülkede vergilendirilebilmesi için işlemin taraflarından birinin o ülkede yerleşik olması gerekmektedir. Bu kapsamda işlemin tarafları farklı ülkelerde ise o ülkelerin ayrı ayrı vergileme yetkisine sahip oldukları sonucuna varılmaktadır. Bu durumun söz konusu vergi yürürlüğe girdikten sonra üye ülkeler arasında müzakere edilebileceği ve vergileme yetkisinin tek bir ülkeye bırakılması suretiyle mükerrer vergilemenin önlenebileceği öngörülebilmektedir.

2.2. Finansal İşlem Vergisinde Matrah ve Oran

Verginin finansal işlemin yapıldığı anda doğacağı ve hataen vergi uygulanması haricinde finansal işlemin sonradan iptali ya da düzeltilmesinin verginin düzeltilmesi veya iadesini gerektirmeyeceği öneride yer alan ve tartışmaya açık bir husustur. Dolayısıyla işlem yapıldığı anda vergi doğacak ve sonradan iptal veya düzeltme suretiyle verginin azaltılması veya iadesi gerekse bile yapılmayacaktır.

Matrah olarak finansal işlemin bedeli esas alınırken, finansal türevlerde matrahın sözleşmede yer alan ürün, dayanak varlığın tutarı olacağı belirtilmiştir. Şüphesiz finansal işlemlerde uygulanacak bir işlem vergisinin matrahı her zaman tartışılmaya muhtaçtır.

Oran konusunda ise işlem türleri itibarıyla asgari bir oran belirlenmiş, yani vergi oranının işlem türü itibarıyla belirlenen oranın altında olmaması öngörülmüştür. Buna göre vergi oranı, türev ürünlere ilişkin finansal

işlemlerde binde birden, diğer finansal işlemlerde ise onbinde birden düşük olamayacaktır. Aynı kategoride yer alan finansal işlemlerde ise aynı oranın uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

2.3. Yükümlü ve Verginin Ödenmesi

Finansal verginin mükellefinin her ne suretle olursa olsun finansal işlemi yapan olduğu açıkça belirtilmiştir. Dolayısıyla verginin ödenmesinden sorumluluk anlamında işlemi yapanın hangi saikle veya kim namına veya hesabına işlem yaptığının bir önemi bulunmamaktadır.

İşlem yapan ana birimler finansal kurumlar olduğundan, işlemin yapıldığı ülkede finansal işlem vergisini ödeme yükümlülüğü de bu kurumlara düşmektedir. Finansal kurumların vergisini ödediği bir işlemle ilgili başka bir kişi veya kurum tarafından vergi ödenmeyecektir. Bu nedenle işlem taraflarından birinin finansal kurum olması durumunda diğer tarafın vergi beyan ve ödeme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Direktif önerisinde verginin ödenmesine ilişkin süre de oldukça kısa tutulmuştur.

3. Diğer Ülke Uygulamaları

Finansal işlem vergisi uygulamalarında ciddi bir deneyime ve geçmişe sahip olan bazı Latin Amerika ülkeleri de değerlendirmeye dahil edilebilir.

Arjantin, Latin Amerika'daki finansal işlem vergisinin öncüsü olarak kabul edilmektedir. 1980 öncesi finansal işlem vergisine sahip olan ülke, bir kaç yıl vergiyi uygulamadıktan sonra, 1988 yılında banka hesaplarına standart vergi konulması ile tekrar bu alanda vergilemeye geçmiştir. Daha sonra işlem türleri itibariyle ayırım yapılmış ve oran farklılaştırmasına gidilmiş, bankalararası işlemler, emeklilik, ihracat kredileri gibi teşvik edilmek istenen alanlar vergiden istisna tutulmuştur.

Brezilya'nın ülke içi finansal işlemleri vergilemekten ziyade, ekonomik istikrarsızlığa neden olduğu düşünülen özellikle sıcak para (kısa vadeli sermaye giriş çıkışları) hareketlerini vergilendirme çabası, yani Tobin vergisi uygulaması ön plana çıkmıştır. 1993'te uygulamaya konulan söz konusu vergi aynı yıl kaldırılmıştır. 1997'den itibaren de ülke içi finansal işlemler sayılmak suretiyle farklı vergi oranlarına tabi tutulmuştur. Burada da temel amaç kısa vadeli spekülâtif sermaye giriş çıkışlarını vergilemek olmakla birlikte, vergilemenin ülke içi finansal işlemleri de kısmen kapsar hale geldiği görülmektedir.

4. Dünya'da Sigorta Primlerinin Vergilendirilmesi

Sigorta prim vergisi (insurance premium tax) finansal işlem vergisinin aksine gelişmiş ülkelerde uzun yıllardır uygulama alanı bulan bir vergi türüdür. Söz konusu vergi, ülkemizde BSMV kapsamında uygulanan ve sigorta şirketlerinin tüm işlemlerini, dolayısıyla sigorta primlerini de vergileyen sistemle oldukça benzerlik göstermektedir.

Gerçekten de vergi ülkemiz uygulamasında da diğer ülkelerde de prim üzerinden belirli bir oran uygulanmak suretiyle alınmakta ve sigorta şirketleri tarafından beyan edilerek ödenmektedir. Ancak, işlemde hareketle sadece sigorta primlerini vergilemeyi hedefleyen diğer ülke uygulamalarından farklı olarak, ülkemizde mükelleften hareketle sigorta şirketlerinin tüm işlemleri BSMV'ye tabi tutulmaktadır.

Sigorta prim vergisi 13 OECD ülkesinde (Almanya, Fransa, İngiltere, İspanya, Avusturya, Finlandiya, Macaristan, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz, İsveç, İsviçre ve Slovenya) uygulanmaktadır.

İngiltere'de 1994'ten itibaren uygulanan sigorta prim vergisi, sigorta primi üzerinden belirlenen oranda alınmaktadır. Uzun yıllar yüzde 5 olarak uygulanan standart oran, 2011'den itibaren yüzde 6'ya çıkarılmıştır. İngiltere'de ayrıca yüzde 20 düzeyinde yükseltilmiş oran da bulunmaktadır ki, bu oran seyahat sigortası, bazı araç sigortaları ile elektronik cihaz sigortalarında uygulanmaktadır.

Farklı isimlerle tahsil edilmekle birlikte, İsviçre'de de sigorta poliçeleri üzerinden damga vergisine benzer ve fakat nitelik itibariyle sigorta prim vergisiyle benzer sonuçlar doğuran bir vergi alınmaktadır. Verginin standart oranı yüzde 5 olmakla birlikte, yaşam sigortasında oran yüzde 2,5 olarak uygulanmaktadır. Diğer ülke uygulamalarında olduğu üzere, İsviçre'de de bazı sigorta işlemleri vergiden istisna edilmiştir.

Almanya'da da oldukça eski bir geçmişe sahip olan sigorta prim vergisi, brüt prim üzerinden yüzde 19 gibi oldukça yüksek bir orana sahiptir. Tabidir ki bazı işlemlerde oldukça düşük oranlar da uygulanmakta ve bazı işlemler sigorta prim vergisinden istisna tutulmaktadır.

Sigorta prim vergisi tarihi eski olan ülkelere Fransa'da ise genel oran yüzde 9 olarak belirlenmekle birlikte, işlem türleri ve sigortalanan riske bağlı olarak oran farklılaştırmasına gidilmektedir.

Belçika bazı sigorta işlemlerinde yıllık olarak sigorta sözleşmelerinden vergi alma yoluna gitmiştir. Bu kapsamda sosyal amaçlı sigorta sözleşmeleri, hava ve deniz yoluyla yapılan uluslararası kamu taşımalarına ilişkin sigorta sözleşmeleri, yurt dışı risklere ilişkin sigorta sözleşmeleri dışında kalan

sigorta sözleşmeleri üzerinden söz konusu vergi alınmaktadır.

Sigorta sektörünün oldukça gelişmiş olduğu ABD’de ise sigorta prim vergisi uygulanmamaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, yukarıda belirtilen ülkelerde teşvik edilen ve dolayısıyla sigorta prim vergisinden istisna edilen veya düşük orana tabi tutulan işlemlerin, reasürans işlemleri, sağlık sigortası, emeklilik ve hayat sigortaları gibi sigorta işlemleri olduğu görülmektedir.

BÖLÜM II
BSMV'DE KONU VE VERGİYİ
DOĞURAN OLAY

A. Genel Açıklama

BSMV'ye ilişkin açıklamalara geçmeden önce, finansal işlemlere ilişkin mevzuatımızda yapılan değişiklik ve yeniliklerin atıf ve tanımlamalar yoluyla BSMV'yi de önemli ölçüde etkilediği unutulmamalıdır.

Öncelikle 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile 4389 sayılı Bankalar Kanunu yürürlükten kaldırılmış ve 4389 sayılı Kanuna yapılan atıfların 5411 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılacağı 169'uncu maddede hüküm altına alınmıştır.

28.07.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu da 30.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile yürürlükten kaldırılmış ve diğer mevzuatta 2499 sayılı Kanuna yapılan atıfların 6362 sayılı Kanuna yapılmış sayılacağı 139'uncu maddede hükme bağlanmıştır. 6362 sayılı Kanunun 138/9-b maddesinde ise diğer mevzuatta İMKB'ye yapılan atıfların Borsa İstanbul A.Ş. ye yapılmış sayılacağı belirtilmiştir.

Öte yandan, 13.12.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu ile 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK yürürlükten kaldırılmış ve bunlara yapılan atıfların 6361 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılacağı 52'nci maddede hükme bağlanmıştır.

Bu değişikliklerle birlikte altta yer alan bazı birimlerin isim ve unvanlarında da değişiklikler olmuştur. Örneğin İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş.'nin unvanı İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş. olarak değiştirilmiş, vadeli işlemler borsası ise Borsa İstanbul A.Ş.'nin içinde faaliyet göstermeye başlamıştır.

Dolayısıyla BSMV açısından işlem bazında çok önemli değişiklikler olmamakla birlikte, atıflarda eski kanunlara yapılan atıfların yeni kanunlar dikkate alınarak değerlendirilmesi önem arz etmektedir. İşlem bazında BSMV'yi etkileyen değişiklikler ise ilgili bölümde eski yeni kıyaslamasıyla ayrıntılandırılacaktır.

Bu açıklamalardan sonra BSMV'ye ilişkin açıklamalara geçebiliriz.

BSMV, 23.07.1956 tarihli 9362 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 13.07.1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun ikinci kısmında yer alan hizmet vergileri arasında düzenlenmiştir. Söz konusu Kanunun birinci kısmında düzenlenen "İstihsal Vergisi", 01.01.1985 tarihinde yürürlüğe giren 3065 sayılı KDV Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Hâlihazırda, özel iletişim vergisi ile birlikte BSMV'de 6802 sayılı Kanun kapsamında uygulama alanı bulmaktadır. BSMV, 6802 sayılı Gider Vergileri

Kanununun 28-33'üncü maddeleri arasında yer alan maddeler ile beyana ilişkin hükümlerin yer aldığı 44 ve devamı maddelerde düzenlenmiş, yürürlüğe girdiği tarihten günümüze kadar kanun metninde finans piyasalarındaki gelişmeleri kapsayıcı düzenleme ve değişiklikler yapılmadığından, verginin kapsadığı işlemler ile vergi arasındaki bağlantı ağırlıklı olarak Vergi İdaresinin yorumuyla sağlanmıştır.

BSMV'nin konusuna girmeyen işlemlerin kural olarak KDV'nin konusuna girmesi, işlem tanımlamaları ile BSMV'nin kapsamı konusunda gerek İdare'yi gerekse muhatap işlemleri yapan birimleri oldukça esnek yorumlar yapmaya itmiştir. Türev ürünler, istisnalar ve matrah gibi vergileme ilkelerine ilişkin yorumlarda da benzer genişletici yorumun etkisi olduğu görülmektedir.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesi BSMV'nin konusuna giren işlemleri ve vergiyi doğuran olayı düzenlerken, 29'uncu maddesinde ise BSMV'den istisna edilen işlemlere yer verilmiştir. Diğer maddelerde ise mükellef, matrah, oran ve beyana ilişkin hükümler yer almaktadır.

B. BSMV'nin Konusu Kavramı

6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde BSMV'nin konusu işlemi yapandan hareketle belirlenmiştir. Bu yönüyle BSMV, vergi kanunları içinde verginin konusunu mükelleften hareketle tanımlamada ilk ve tek kanun olma niteliğine sahiptir. Üç mükellef grubundan ilk iki grubu oluşturan banka ve sigorta şirketlerinin 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa⁵ (6361 sayılı Kanunun finansal kiralama hükümlerine) göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar verginin konusuna girmektedir.

6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesine göre, bankaların doğrudan yaptıkları finansal kiralama işlemleri BSMV'nin kapsamı dışına çıkarılmıştır. Ancak, kiralama işlemlerine bankalar tarafından yapılan aracılık faaliyetleri karşılığında alınan komisyon ve benzeri tutarlar üzerinden BSMV ödenmesi gerekir. Diğer bir ifadeyle, bankaların 3226 sayılı Kanuna (6361 sayılı

---

⁵ 13.12.2012 tarihinde Remi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 21.11.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 52 nci maddesinde, 06.10.1983 tarihli ve 18183 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3226 sayılı Kanunun ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırıldığı, diğer kanunlarda 3226 sayılı Kanuna yapılan atıfların 6361 sayılı Kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayıldığı hükmüne bağlanmıştır. 3226 sayılı Kanun sadece finansal kiralama işlemlerini düzenlerken, 6361 sayılı Kanun finansal kiralamanın yanı sıra faktoring ve finansman sözleşmelerine ilişkin işlemleri de düzenlemektedir. Dolayısıyla 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinde 3226 sayılı Kanuna yapılan atfın 6361 sayılı Kanunun finansal kiralamayı düzenleyen hükümlerine yapılmış saymak gerekir. Bundan sonraki 3226 sayılı Kanuna yapılan atıfların da bu kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

Kanunun finansal kiralama hükümlerine) göre yaptıkları işlemler doğrudan doğruya bu Kanun hükümlerine göre yapılan işlemleri ifade etmekte olup bir finansal kiralama ilişkisine üçüncü bir kişi olarak katılınması ve kiralayana hitaben teminat mektubu düzenlenmesi gibi işlemler adı geçen Kanun uyarınca yapılmış bir işlem niteliğinde kabul edilmemektedir. Bu nedenle, bankaların bu nitelikteki işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar BSMV'ye tabidir.

Söz konusu maddede mükellef gruplarından üçüncüsü ve sonuncusu olan bankerlerde verginin konusuna giren işlemler banka ve sigorta şirketlerine göre sınırlandırılmış şekilde sayılmaktadır. Bankerlerin sadece finansal işlemleri BSMV konusuna alınmış diğer ticari ve mesleki işlemleri konu dışı bırakılmıştır.

Bankerlerin BSMV konusuna giren işlemleri 28 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkrasında şöyle sıralanmıştır.

- Banka muamele ve hizmetleri,

- Kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım – satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri,

- Mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işleri.

- Mülga 90 sayılı Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında KHK'ya⁶ göre yapılan ödünç para verme işleri.

C. Vergiyi Doğuran Olay

1. Genel Kural

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinde vergiyi doğuran olay da, diğer işlem vergilerinden oldukça farklı düzenlenmiştir. Gerçekten de, BSMV'nin doğumu için verginin konusuna giren bir işlem yapılması yeterli değildir; ayrıca o işlem neticesinde gelir elde edilmesi de gerekir ki 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesi bu geliri "lehe alınan para" olarak tanımlamıştır.

BSMV'nin KDV'nin aksine tek aşamalı vergi oluşu ve indirime imkân

⁶ 13.12.2012 tarihinde Remi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 21.11.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 52 nci maddesinde, 06.10.1983 tarihli ve 18183 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırıldığı, diğer kanunlarda 90 sayılı KHK'ye yapılan atıfların 6361 sayılı Kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayıldığı hükümleri yer almaktadır.

vermemesi, yaratılan katma değerden vergi alınması için işlem sonucunda elde edilen gelirin vergilenmesini zorunlu kılmıştır. Aslında BSMV'nin de, işlemde elde edilen geliri vergilemek suretiyle, KDV'nin sağlanmış olduğu indirim mekanizması sayesinde katma değeri vergilemesine paralel bir yapı da sağlanmış olmaktadır.

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinde vergiyi doğuran olay; “yapılan muamele sonucu her ne şekilde olursa olsun nakden veya hesaben lehe para alınması” olarak tanımlanabilir. Kanunun “Matrah” kenar başlıklı 31'inci maddesinde de söz konusu lehe alınan paranın BSMV'nin matrahı olduğu belirtilmiştir.

2. Kambiyo ve Sigorta İşlemleri

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinde lehe alınan paraların BSMV'ye tabi olduğu belirtilmiş olmakla birlikte, matrahını belirleyen 31'inci maddede, vergi matrahı kambiyo muameleleri ile sigorta işlemleri ayrı tutulmuştur. Buna göre, kambiyo alım ve satım muamelelerinde verginin matrahı kambiyo satışlarının tutarıdır. Sigorta işlemlerinde ise matrah, poliçede yer alan prim tutarıdır. Ayrıca aynı maddede, vergi matrahından gider ve vergi adı altında indirim yapılamayacağı da ayrıca belirtilmiştir.

BSMV'de verginin doğması için 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben bir para kalması gerekmektedir. Buna karşılık kambiyo muamelelerinde bu şartlar aranmamakta verginin doğması için sadece kambiyo satışının yapılması yeterli bulunmaktadır.

Dolayısıyla kambiyo ve sigorta işlemlerinde lehe alınan para kavramı kullanılmamış, bir nevi işlem bedelinin vergiye tabi tutulacağı belirtilmiştir. Sigorta işlemlerinde prim bedeli ile sigortalama işlemi tamamlandığından ve giderle doğrudan bağlantısı sağlanmadığından, prim bedeli üzerinden vergileme yolu seçilmiştir ki, sigorta prim vergisi uygulayan ülkelerin çoğunda da vergi bu şekilde uygulanmaktadır. Dolayısıyla sigorta primi, sigorta şirketi açısından lehe alınan para ile eş tutulmuştur.

Ancak kambiyo muamelelerinde, esasen alış ve satış kurları arasındaki farktan hareketle lehe alınan paranın net tespiti mümkünken, Kanun Koyucu satış tutarı üzerinden vergi almayı yeğlemiştir. Doğaldır ki, oldukça düşük marjlarla döviz alım satımı yapılması, muamele bedeli üzerinden alınacak BSMV oranının da çok düşük olmasını gerekli kılmıştır. Nihayetinde de kambiyo muamelelerinden alınan BSMV oranı sifıra düşürülmüş, dolayısıyla kambiyo muamelelerinde BSMV fiilen kaldırılmıştır.

D. BSMV'nin Konusuna Giren İşlemler

1. Genel Açıklama

Yasal düzenleme itibariyle gerek verginin konusu gerekse vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi, BSMV'de açıklaması zor alanların başında gelmektedir. Zira 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesi verginin konusunu banka ve sigorta şirketleri açısından mükelleften hareketle, bankerler açısından ise işlemde hareketle belirlemiştir. Dolayısıyla her ne kadar işlem vergisi olarak değerlendirilse de, BSMV'nin konusunda temel pay mükelleften hareketle belirlenen kısma ait olmaktadır. Bu nedendir ki, BSMV'nin konusunu mükellef olarak değerlendirilen üç farklı grubun işlemleri olarak ele almak daha doğru sonuçlar verebilecektir.

Belirtildiği üzere 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinde verginin mevzuu, iki farklı kapsamda ele alınmıştır. Buna göre bankalar ve sigorta şirketleri doğrudan BSMV mükellefi olarak kabul edilmiş ve yaptıkları tüm işlemlerin (finansal kiralama hariç) BSMV'ye tabi olacağı belirtilmiştir.

Nitekim 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinde; banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yaptıkları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların BSMV'ye tabi olduğu belirtilmiştir.

Madde metninden de anlaşılacağı üzere, banka veya sigorta şirketinin herhangi bir işlem yapması BSMV'nin doğması için yeterli olmayıp, yapılan muamele sonucunda şirketin nakden veya hesaben lehine para alması da gerekmektedir.

Öte yandan anılan 28'inci maddenin ikinci fıkrasında bazı işlemler sayılmış ve bu işlemleri yapanların da ikraz işleriyle uğraşanlarla birlikte banker olarak BSMV'ye tabi olduğu belirtilmiştir.

2. Bankaların İşlemleri

6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen bankaların yaptıkları işlemleri birçok yönden tasniflemek mümkündür. Bankaların işlemleri mevcut düzenlemelere bağlı kalınmaksızın, "para ve sermaye piyasasına özgü işlemler" olarak tanımlanabilir. Bu işlemler genel bir şekilde "mevduat kabulü, senet iskontosu ve iştirai, menkul kıymet ticareti ve bunların alım satımına aracılık edilmesi, kredi işlemleri, underwriting, yatırım ve fon yönetimi, danışmanlığı, mali istihbarat, mali durum değerlendirmesi, leasing, faktoring, forfaiting, altın ticareti, akreditif, vesika ve mal karşılığı, çek muhataplığı gibi ödeme ve tahsil işlemleri, kiralık

kasacılık gibi hizmetler ve altın ve para ticareti (kambiyo işlemleri)" olarak sayılabilir.

Bankacılık Kanunundan hareketle bankacılık işlemleri, sadece bankalarca yapılabilecek işlemler ve bankalarca da yapılabilecek işlemler olarak sınıflandırılabilir. Mevduat kabulü, kredi verilmesi, vesikalı akreditif, çek muhataplığı sadece bankalar tarafından yapılacak işlemler arasında yer almaktadır. Bankalarca da yapılabilecek diğer işlemlerin sayılması mümkün olmamakla birlikte faaliyet alanları ile ilgili olarak sermaye piyasası işlemleri, basılı külçe ve altın alım satımı, havale, kambiyo senedi iştirası ve iskontosu, saklama ve kiralama işlemleri, kredi kartı hizmetleri, türev ürünlere yönelik hizmetler, döviz alım ve satım işlemleri bu kapsamda değerlendirilebilir.

Bankacılık işlemleri 5411 sayılı Bankacılık Kanununda düzenlendiğinden, temel olarak bu Kanundan hareketle işlemleri belirtmekte fayda var. Ayrıca banka muamelelerine tahsisli mevcut hizmet vergisi beyannamesinde de işlemlere yönelik tasnif yer almaktadır.

2.1. Bankacılık Kanununda Sayılan İşlemler

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4'üncü maddesinde bankaların, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla gerçekleştirebileceği faaliyetler aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

- a) Mevduat kabulü
- b) Katılım fonu kabulü
- c) Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri
- d) Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri
- e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri
- f) Saklama hizmetleri
- g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri
- h) Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri
- i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri

- j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri
- k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri
- l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri
- m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri
- n) Yatırım danışmanlığı işlemleri
- o) Portföy işletmeciliği ve yönetimi
- p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı
- r) Faktoring ve forfaiting işlemleri
- s) Bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık
- t) Finansal kiralama işlemleri
- u) Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri
- v) BDDK tarafından belirlenecek diğer faaliyetler

2.2. Beyannamede Belirtilen İşlemler

Mevcut Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamesinde banka muamele ve hizmetleri tasnife tabi tutulmuş ve tasnif altında yer alan muamele ve hizmetler içerisinde hangi işlemlerin yer alacağı da kısa açıklamalar olarak yer almıştır. Söz konusu tasnifte yer alan banka muamele ve hizmetleri ile bunlara ilişkin kısa açıklamalar aşağıda yer almaktadır:

Faizler: Kredi faizleri, gecikme faizleri, cezai faizler.

Komisyonlar: Sigorta komisyonları taahhüt komisyonu, tavassut komisyonu, akreditif komisyonu, hizmet komisyonu.

Teminat Mektupları: İhracatta dışa verilecek garanti niteliğindeki mektuplar, konut inşaatlarında ihale makamına veya müteahhide verilen teminat mektupları.

Kontrgaranti Mektupları: Özellikle ihracatta ikraz mukavelelerini yabancı mukrize karşı garantör sıfatıyla ve asıl borçlusu ile birlikte bankanın imzalaması şeklinde tesis olunur.

Menkul Kıymet Alım Satımı: (Esham, Tahvilat)

Gayrimenkul Satışı

Her Nevi Kiralar: Kasa, gayrimenkul vb.

Acıyo: Senetli kredi işlemleri dolayısıyla bankaların müşterilerinden yaptıkları tahsilata denir. Senetler üzerinden hesaplanan para farkı ve komisyon gibi tutarların toplamını ifade etmektedir. Bu gibi tutarlar genellikle senetlerin nominal değerlerinin belirli bir yüzdesi biçiminde hesaplanır.

Muhabere Masrafları: Haberleşme masrafları.

Muhtelif Malzeme Satışları

Esham ve Tahvilattan Faiz, İkramiye ve Temettü

Masraf Karşılığı ve Hizmet Mukabili Sair Gelirler

Arbitraj Muamelesi: (Döviz tahvil muamelesi) Piyasalar arasındaki kur farklarından istifade maksadıyla dövizlerin birbirine çevrilmesi muamelesidir. 89 Seri No.lu Gider Vergileri Tebliğine göre, arbitraj, herhangi bir menkul kıymetin, dövizin veya malın eş zamanlı olarak bir piyasadan alınıp diğer bir piyasada satılarak, aynı kıymetlerin birbiri ile değiştirilmesi sonucu risksiz bir şekilde gelir elde edilmesi işlemidir.

Kabarit Farkı: Yıpranan, buruşan ve eksik kağıt paraların, para emisyonuna izinli bankalarca eksiğine değiştirilmesinden lehe doğan farktır.

Kliring ve Hususi Takas Farkları: İki ülke arasında yapılan alışverişin karşılıklı olarak mal ile ödenmesine dair işleyişi kliring usulü mal değiştirmesi esasına dayandığından, bu değiştirmede döviz kullanılmaz. İki tarafın ithalat ve ihracatçıları borç ve alacakları milli para ile öder ve tahsil ederler.

Hususi Portföy Gelirleri: Kiralık kasa bulunmayan şubelerde müşterilerin esham ve tahvilat gibi, kıymetli evrakların muhafaza edilmesinde müşteriden alınan hizmet komisyonlarıdır.

İştirak Gelirleri: Bankaların sermayelerine iştirak ettikleri işletmelerden elde ettikleri gelirlerdir.

2.3. Özellikli İşlemler

Esasen 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinde bankaların finansal kiralama işlemleri hariç yaptıkları tüm işlemler nedeniyle lehlerine aldıkları paraların BSMV'ye tabi olduğu belirtildiğinden, sadece BSMV'ye tabi olmayan işlemlerinin açıklanması daha mantıklı görülebilir. Ancak işlem türleri itibariyle vergileme, matrah, oran gibi konular önem kazandığından

bankalarca yapılan ve BSMV'nin konusuna giren temel işlemlere göz atmakta fayda vardır.

2.3.1. Krediler

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 48 inci maddesine göre izlendikleri hesaba bakılmaksızın Bankacılık Kanunu uygulamasında kredi sayılan işlemler şunlardır:

- nakdî krediler,
- teminat mektupları, kontrgarantiler, kefaletler, aval, ciro, kabul gibi gayrinakdî krediler ve bu niteliği haiz taahhütler,
- satın alınan tahvil ve benzeri sermaye piyasası araçları,
- tevdiatta bulunmak suretiyle ya da herhangi bir şekil ve surette verilen ödünçler,
- varlıkların vadeli satışından doğan alacaklar,
- vadesi geçmiş nakdî krediler,
- tahakkuk etmekle birlikte tahsil edilmemiş faizler,
- gayrinakdî kredilerin nakde tahvil olan bedelleri,
- ters repo işlemlerinden alacaklar,
- vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile benzeri diğer sözleşmeler nedeniyle üstlenilen riskler,
- ortaklık payları,
- BDDK tarafından kredi olarak kabul edilen işlemler,
- kalkınma ve yatırım bankalarının finansal kiralama yöntemiyle sağladığı finansmanlar,
- katılım bankalarının taşınır ve taşınmaz mal ve hizmet bedellerinin ödenmesi suretiyle veya kâr ve zarar ortaklığı yatırımları, taşınmaz, ekipman veya emtia temini veya finansal kiralama, mal karşılığı vesaikin finansmanı, ortak yatırımlar veya benzer yöntemlerle sağladıkları finansmanlar.

Türkiye'deki banka veya bankerlerin yurt içi ve yurt dışındaki bir müşteriye kredi vermesi dolayısıyla nakden veya hesaben lehe aldıkları paralar BSMV'ye tabidir. Kredi işlemlerinde, sözleşmede belirlenen dönemlere ilişkin olarak faiz tahakkuklarının yapılarak gelir hesaplarına alınması ile bankalar faiz geliri elde etmekte ve vergiyi doğuran olay tahakkuk işlemlerinin yapıldığı anda meydana gelmektedir. Diğer bir ifadeyle kredilerde BSMV, kredi taksitlerinin bankalar tarafından tahakkuk ettirildiği dönemde doğmaktadır. Bankalar tarafından yapılan kredi işlemleri

dolayısıyla faiz, komisyon ve benzeri adlar altında alınan paraların BSMV'ye tabi tutulması gerekir.

Kredi tahakkuk işlemlerinde gelirin tahsili şart değildir. Kredi faizlerinin müşteriden nakden alınması veya müşteri borçlandırılarak ya da alacağına mahsup edilerek hesaben elde edilmesi arasında verginin doğumu bakımından kanuna göre bir fark bulunmamaktadır. Bu nedenle, verginin kredi lehtarından nakden veya hesaben alınacağı devreler sonunda değil, gelir hesaplarına intikalinde tahakkuk ettiğinin kabulü gerekir.

Öte yandan, dövize endeksli TL krediler, bir TL kredi türü olup anapara ve faiz ödemeleri dövize endekslenmektedir. Bu tür kredilerde, geri ödeme tarihlerinde belirlenen kredi faiz tutarının yanı sıra anaparaya da kur farkı geliri hesaplanmaktadır. 6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesi uyarınca; dövize endeksli kredi işlemlerinde lehe alınan paranın tespiti için yapılacak kur farkı hesaplamalarında, taksit tutarı içindeki anaparanın esas alınması gerekir.

Nitekim 6 No.lu Gider Vergileri Sirkülerinde, dövize endeksli kredilerde faiz tahakkuk dönemlerinde BSMV'nin matrahı, kredi için belirlenen faiz oranına göre hesaplanan faiz tutarı, söz konusu faiz tutarı dolayısıyla oluşan kur farkı ve kredinin açılış tarihi ile faiz tahakkuk dönemleri arasında, ödenen taksit içindeki anapara tutarında oluşan kur farklarının toplamından meydana gelmektedir.⁷

Döviz kredisinde taksitlerin TL olarak ödenmesi, banka tarafından kambiyo satışının yapıldığı anlamına geldiğinden bu durumda döviz kredisinin taksite ilişkin faiz tutarı ile birlikte kambiyo satış işlemlerinin de BSMV'ye tabi tutulması gerekir. Ancak kambiyo satış işlemleri sıfır oranında BSMV'ye tabi olduğundan taksitlerin TL olarak ödenmesi nedeniyle BSMV hesaplanmayacaktır. Bu durumda kambiyo satış tutarlarının beyan yükümlüğünün olduğu unutulmamalıdır.

Yurt dışındaki kuruluşlarca Türkiye'de yerleşik kuruluşlara kredi kullandırılması halinde, bankacılık işlemleri tamamen Türkiye hudutları haricinde yapıldığı ve kanunların mülkiliği prensibi açısından Türkiye hudutları içinde vergiyi doğuran olay meydana gelmediğinden, kredi verme işlemi nedeniyle yurt dışındaki bankalarca lehe alınan paralar, BSMV kapsamı dışında kalmaktadır.

Bununla birlikte, Türkiye'de faaliyet gösteren bankaların yurt dışındaki şubeleri aracılığıyla yurt içi yerleşik kişi ve kuruluşlara kredi kullandırması halinde, kredi başvurusunun yapılmasından kredinin kullandırılmasına kadar tüm işlemler Türkiye sınırları içerisinde cereyan etmektedir. 213 sayılı Vergi

---

⁷ 11.04.2007 tarihli ve 6 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri

Usul Kanununun 3 üncü maddesinde yer alan “vergiyi doğuran olayın gerçek mahiyeti esastır” hükmü gereğince, vergiden kaçınma amacıyla yurt dışı şube tarafından kullanılmış gibi gösterilen bu kredi işlemlerinin BSMV’ye tabi tutulması gerekir.⁸

Diğer bir özellik arzeden konu; bankaların ve tüketici finansman şirketlerinin kullandığı kredilere ilişkin olarak ilk taksit dönemlerinde ağırlıklı olarak anapara tahsil edilmesi ile taksit süresinin son dönemlerinde ise ağırlıklı olarak faiz tahsil edilmesi uygulamasının BSMV açısından durumudur.

BSMV’de vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben para alınması gerekmektedir. Vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için bankaca faiz tahakkukunun yapılarak gelir hesaplarına alınması yeterli olup, gelirin tahsili şart değildir.

Kredinin kullanım sürecinde banka lehine her gün gerçekleşen faiz talep hakkının, belirli bir zamanda tahakkuk ettirilerek gelir hesaplarına yazılmasıyla banka yönünden faiz geliri elde edilmiş olmakta ve vergi yükümlülüğü de o anda doğmaktadır.

Kredi taksit tutarları başlangıçta belirli olmasına karşın, bu taksit tutarlarından öncelikle anapara tahsilatı yapmak ve faiz tahakkuklarını ise ileri tarihteki taksit dönemlerinde gerçekleştirmek suretiyle faiz tutarları üzerinden hesaplanan BSMV ertelendiği söylenebilir. Gerçekten herhangi bir bankadan kredi kullanan bir kişinin kredi geri ödemesine ilişkin taksit tablosunun detayına bakması halinde bu durumu görmesi mümkündür. Ancak kredi faizlerinin bu şekilde geri ödemeye ilişkin taksitlere artarak dahil edilmesinin önünde hukuki bir engel de bulunmamaktadır. Nitekim Merkez Bankası’nın KKDF’ye ilişkin değerlendirmesini içeren bir yazısında da bu durum belirtilmektedir.⁹

Bankacılık mevzuatında faiz tahakkuklarının açıklandığı şekilde yapılmasına bir engel bulunmadığı sürece, vergilemeye yönelik faiz tahakkuklarının farklılaştırılması hukuki görünmektedir.

2.3.2. Bankalararası Mevduat

Bankacılık Kanununda mevduat, yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen para olarak tanımlanmıştır.

⁸ Gelir İdaresi Başkanlığı’na verilen 15.05.2008 tarihli ve 49351 sayılı özelge.

⁹ T.C. Merkez Bankası A.Ş.’nin 27.10.2004 tarihli ve 77588 sayılı yazısı.

Bankaların ve sigorta şirketlerinin bir bankaya yatırdıkları mevduat dolayısıyla aldıkları faizler BSMV'ye tabidir. Ancak 6802 sayılı Kanuna göre, bankaya para yatırma işleminin bir banka muamelesi olmadığı ve bankaya yatırılmış paradan dolayı mevduat sahiplerinin faiz elde etmelerinin mülga 90 sayılı KHK (6361 sayılı Kanunun ilgili hükümleri) kapsamına da girmediği söylenebilir. Bu nedenle banker kapsamında BSMV mükellefi olan kişi ve kuruluşların birikimlerini değerlendirmek amaçlı bankaya yatırdıkları mevduatlar dolayısıyla elde ettikleri mevduat faiz gelirleri BSMV kapsamı dışındadır.¹⁰

Bankalar arası mevduat 2007-1 sayılı Mevduat ve Katılım Fonlarının Vadeleri ve Türleri Hakkında Tebliğde tanımlanmıştır. Bankalar arasındaki kredi ve mevduat ayırımının yapılması oldukça güç olup kredi maliyetlerinin yükseltilmemesini temin etmek, aracılık maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla bankalar arasındaki gerek interbank gerekse mevduat işlemleri dolayısıyla alınan faizlerde BSMV oranı % 1 olarak belirlenmiştir.

İnterbank işlemleri, kısa bir süre için nakit fazlası olup, bunu plase edemeyen bir ticari banka ile kısa süreli nakit gereksinimi bulunup, bunu varlıklarını elden çıkarmadan gidermek isteyen bankaların karşılaştırıldığı piyasada yapılan bir işlemdir. Gelir İdaresince interbank işlemleri bankalar arası mevduat kapsamında değerlendirilmiş ve %1 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerektiği belirtilmiştir.¹¹

Bu konu hakkında uygulamada dikkat çeken diğer bir husus, Türkiye'de bulunan bankaların yurt dışında bulunan ve o ülke mevzuatına göre banka statüsüne haiz müesseseler nezdinde bulundurdıkları mevduattan sağladıkları gelirlerin durumudur. Biri yurt dışında da olsa, işlemin her iki tarafı da banka olduğuna göre, bu işlemin de bankalararası işlem olduğu ve buradan elde edilen gelirlerin de bankalararası mevduat kapsamında kabul edilmesi ve % 1 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerektiği değerlendirilmektedir.¹²

2.3.3. Borsa Para Piyasası İşlemleri

Borsa para piyasası, Takas ve Saklama Bankası A.Ş. Ana Sözleşmesinin 3.2/b maddesi uyarınca bu şirket bünyesinde faaliyet göstermektedir. Piyasanın kuruluş ve işleyişı, Merkez Bankası nezdinde işlemekte olan bankalar arası para piyasalarının işleyişıyle ilgili esaslara dayanmaktadır.

Bu piyasada kısa dönemli nakit fazlası bulunan banka ve aracı kuruluşlar, kısa dönemli nakit ihtiyacı bulunup, bu ihtiyacını uzun vadeli

---

¹⁰ Gelirler Genel Müdürlüğünün 03.06.1999 tarihli ve 22443 sayılı özelgesi.

¹¹ Gelirler Genel Müdürlüğünün 11.12.1991 tarihli ve 90924 sayılı özelgesi

¹² Gelirler Genel Müdürlüğünün 24.08.2000 tarihli 39844 sayılı özelgesi.

varlıklarını elden çıkartmadan karşılama isteyen banka ve aracı kuruluşlara fonlarını aktarmaktadır. Vergi idaresi, yapılan bu işlemlerin bankalar arası para piyasaları ile aynı nitelikleri taşımasına bağlı olarak aynı esaslara göre değerlendirilmesi ve dolayısıyla bankalar ile Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki bu muameleler sonucu lehe alınan paraların %1 oranında BSMV'ye tabi olması gerektiğini belirtmiştir.¹³

2.3.4. Munzam Karşılıklar

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde mevduat; yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödemek üzere kabul edilen para olarak tanımlanmaktadır.

1211 sayılı Merkez Bankası Kanununun 4651 sayılı Kanunun 7'nci maddesi ile değişik 40-II maddesinde ise, bankaların, Merkez Bankası nezdinde açılacak bir hesapta nakden tesis edilecek zorunlu karşılıkların oranı, zorunlu karşılığa tabi yükümlülüklerin kapsamı, tesis süresi, bu yükümlülükler için tesis edilen karşılıklara gerektiğinde ödenecek faiz oranı ve mevduat veya katılma hesaplarından olağanüstü çekilişlerde yapılacak işlemler de dahil olmak üzere uygulamaya yönelik her türlü usul ve esasların Merkez Bankasınca belirleneceği, zorunlu karşılıkların hiçbir amaç ve konunun finansmanı için kullanılamayacağı, temlik ve haciz edilemeyeceği hükümleri yer almaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinin verdiği yetkiye istinaden çıkarılan 98/11591 sayılı BKK uyarınca; bankalararası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralar %1, diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar ise %5 oranında BSMV'ye tabidir.

Mevduatın hukuki niteliği, 818 sayılı Borçlar Kanununun 306'nci maddesine göre karz (ödünç) sözleşmesi olup, zorunlu karşılıkların ise aynı Kanunun 472'nci maddesinde düzenlenen usulsüz tevdi sözleşmesine benzediği söylenebilir. Gelir İdaresi, sözleşme hukuku açısından farklılıkları nedeniyle karşılıkları mevduat kapsamında değerlendirmemiş ve esasen iki banka arasındaki bir işlem olmasına karşın bankalarca Merkez Bankası nezdinde tutulan zorunlu karşılıklar dolayısıyla lehe alınan faizlerin %5 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerektiğini belirtmiştir.¹⁴

¹³ Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 04.09.1998 tarihli ve 31754 sayılı özelgesi.

¹⁴ Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 09.09.2002 tarihli ve 37371 sayılı özelgesi.

3. Sigorta Şirketlerinin İşlemleri

3.1. Genel Açıklama

Sigorta esasen sigortacının, sigorta şirketinin aldığı prim karşılığında, sigortalının para ile ölçülebilen bir menfaatine zarar veren bir tehlike, riziko meydana geldiğinde bunu tazmin etmeyi garantilemesidir. Ayrıca bir kişinin yaşamı süresince gerçekleşen bazı olaylara bağlı olarak belirli para ödemeyi, diğer edimlerde bulunmayı yükümlenen sigorta sözleşmeleri de düzenlenebilir.

Bu geniş kapsamdan da anlaşılacağı üzere, insan hayatında pek çok noktada sigorta belirli işlevler ifa etmektedir. Bu nedenledir ki, hayata yönelik tüm alanları kapsamayı hedefleyen sigorta hukuku, pek çok alt branşa ayrılmaktadır.

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ilk fıkrasında, bankaların yanı sıra sigorta şirketlerinin de yaptıkları tüm işlemler sonucu lehe aldıkları paraların BSMV'ye tabi olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu kapsamında düzenlenen sigorta ve reasürans şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

3.2. Sigorta İşlemleri

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesi uyarınca sigorta şirketlerinin yaptıkları tüm işlemler BSMV'ye tabidir. Dolayısıyla sigorta şirketlerinin yaptıkları işlemlere KDV uygulanması söz konusu değildir.

Sigorta işlemleri pek çok alt kategoriye ayrılmıştır. Konut sigortalarından oto ve ferdi kaza sigortalarına, sağlık sigortalarından tarım sigortalarına, deprem sigortasından yat sigortasına, sorumluluk sigortalarından ferdi kaza koltuk sigortasına, işyeri sigortalarından nakliyat sigortalarına, sigorta şirketleri pek çok ürünü müşterilerine sunmaktadırlar. Sigorta şirketlerinin sundukları tüm bu sigorta hizmetleri nedeniyle lehe aldıkları paralara BSMV uygulanmaktadır.

3.3. Özellikli Bazı İşlemler

Sigorta işlemleri kapsamında bulunmakla birlikte, bazı işlemler özel düzenlemelerle ve nispeten farklı uygulamalarla karşımıza çıkmaktadır. Bu işlemlerin BSMV karşısındaki durumunu belirlemek için ayrı ayrı ele alınması önemlidir.

3.3.1. Doğal Afet Sigortaları Kurumunun (DASK) İşlemleri

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu¹⁵ uyarınca Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık nezdinde kamu tüzel kişiliğini haiz DASK faaliyet göstermektedir. DASK tarafından; binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatları verilmektedir.

DASK'ın esas faaliyet konusu, zorunlu deprem ve çeşitli afetlere ilişkin sigortalama işlemlerinin yapılmasıdır. DASK'ın verdiği hizmetler mevcut sigortalama sisteminin afet sigortaları yönünden tamamlayıcısı konumundadır. DASK'a ilişkin düzenlemeler 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda değil, 6305 sayılı Kanunda yer almaktadır. Bununla birlikte, DASK'ın sigorta şirketi olarak BSMV'ye tabi olması ve sigortacılık sisteminin tamamlayıcısı olarak görülen ve DASK tarafından yapılan zorunlu deprem ve çeşitli afetlere ilişkin sigortalama işlemlerinin BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir.

3.3.2. Tarım Sigortaları Havuzunun (TARSİM) İşlemleri

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu¹⁶ kapsamına giren işlemleri yürütmek amacıyla TARSİM kurulmuştur. Havuzun yürütmekle görevli olduğu işlemler şöyle sıralanmaktadır:

- 5363 sayılı Kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması,
- standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi,
- hasar organizasyonları ve aktüerya çalışmaları,
- tazminat ödemelerinin yapılması,
- reasürans teminatının sağlanması,
- tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi.

Havuz, anılan kanunla kapsama alınan riskler için sigorta, reasürans ve retrosesyon yapmaya yetkilidir. Sigorta şirketleri bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını Havuza devretmekle yükümlüdürler. Sigorta şirketlerine Havuza devrettikleri primler için Havuz tarafından tahsil edilen kısım üzerinden komisyon ödenmektedir.

¹⁵ 18.05.2012 tarihli ve 28296 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁶ 21.06.2005 tarihli ve 25852 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

5684 sayılı Kanun hükümlerine göre kurulmamış olmasına karşın Havuzun söz konusu işlemleri, sigortacılık işlemleri olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla TARSİM'de sigorta şirketi olarak BSMV mükellefidir.

3.3.3. Yurt Dışında Mukim Sigorta Şirketlerinin Yurt İçi Teşkilatlarının İşlemleri

Türkiye'de faaliyet gösteren sigorta şirketlerinin bütün muameleleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir.

5684 sayılı Sigortacılık Kanununda sigorta şirketi; Türkiye'de kurulmuş sigorta şirketi ile yurt dışında kurulmuş sigorta şirketinin Türkiye'deki teşkilatı olarak tanımlanmıştır.

Bu çerçevede, yurt dışında kurulmuş sigorta şirketlerinin Türkiye'deki teşkilatı tarafından yapılan bütün muameleler dolayısıyla lehe alınan paraların BSMV'ye tabi tutulması gerekir. Dolayısıyla yurt dışında kurulmuş sigorta şirketlerinin Türkiye'deki birimi, şubesi, teşkilatı da sigorta şirketi olarak BSMV mükellefidir.

3.3.4. Reasürans Şirketlerinin İşlemleri

5684 sayılı Sigortacılık Kanununda reasürans şirketi, Türkiye'de kurulmuş reasürans şirketi ile yurt dışında kurulmuş reasürans şirketinin Türkiye'deki teşkilatı olarak tanımlanmıştır.

Reasürans şirketi hukuki niteliği ve işleyişi bakımından sigorta şirketinden farksızdır. Bu nedenle reasürans şirketleri de sigorta şirketi olarak BSMV mükellefi olarak değerlendirilmekte ve bütün işlemleri dolayısıyla lehe aldığı paralar BSMV kapsamına girmektedir.

3.3.5. Bireysel Emeklilik Şirketlerinin İşlemleri

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu uyarınca münhasıran emeklilik sigortası faaliyeti için kurulan, ancak hayat ve ferdi kaza sigortaları dallarında da işlem yapabilen bireysel emeklilik şirketleri; 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu uygulamasında sigorta şirketleri kapsamında değerlendirilmektedir. Dolayısıyla 6802 sayılı Kanun uyarınca istisna edilenler hariç olmak üzere yaptıkları her türlü işlemler sonucu lehe aldıkları paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır.¹⁷

---

¹⁷ 17.03.2004 tarihli ve Gider Vergileri Kanunu-2 / 2004-2/ BSMV-1 sayılı Sirküler

Bireysel emeklilik şirketlerince yapılan işlemlerden 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesiyle istisna tutulan işlemler şunlardır:

- (i) bendi; emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu malûliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar,

- (t) bendi; emeklilik yatırım fonlarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar,

- (u) bendi; banka ve sigorta şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar.

Bireysel emeklilik şirketleri tarafından katılımcıların sisteme ilk kez katılması sırasında ve yeni bir bireysel emeklilik hesabı açtırmaları halinde giriş aidatı talep edilmekte, giriş aidatları bireysel emeklilik hesabına ödenen katkılardan ayrı olarak, katkı payı, fon varlıkları veya fon gelirleri üzerinden yönetim gideri ve fon işletim masrafı kesintisi yapılabilmektedir. Bireysel emeklilik hesaplarından yapılacak her türlü kesintinin ve giriş aidatlarının emeklilik sözleşmesinde belirtilmesi zorunlu bulunmaktadır.

3.3.6. Sigorta Acentelerinin İşlemleri

5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 2'inci maddesinde sigorta acentesi, ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişi şeklinde tanımlanmıştır.

Sigorta acenteleri de 01.08.2008 tarihinde yapılan değişikliklere kadar sigorta şirketi olarak değerlendirilmekte ve tüm işlemleri itibariyle BSMV mükellefi olarak değerlendirilmekteydi. BSMV mükellefi olarak kabul edilen acenteler, sigorta hukuku açısından ana sigorta şirketi adına sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan A tipi acentelerdi. Sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunmayan ve yaptığı işlem sadece aracılık faaliyeti olarak değerlendirilebilecek olan tali acenteler ise değişiklik öncesinde de BSMV mükellefi olarak kabul edilmemekteydi.

5766 sayılı Kanunla 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 30, 31 ve 47'nci maddelerinde yapılan değişikliklerle, 01.08.2008 tarihinden itibaren

sigorta şirketlerinin tahsil edilen primin acente karı, komisyonu da dahil toplam bedeli üzerinden BSMV ödeyecekleri ve bu kapsamda acentelerin BSMV mükellefiyeti olmayacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla değişiklik öncesinde acente nezdinde vergilenen acente karı (lehe alınan para), değişiklik sonrasında da BSMV'ye tabi tutulmaya devam etmekle birlikte, verginin mükellefinin acente yerine ana sigorta şirketi olması prensibi benimsenmiştir.

BSMV mükellefiyetleri sona erdirilen acentelerin aldıkları ve sigorta şirketi nezdinde BSMV'ye tabi tutulan komisyon tutarlarının KDV'ye tabi tutulmaması için KDV Kanununa da eş zamanlı bir istisna hükmü eklenmiştir.

Sonuç olarak 01.08.2008 tarihinden itibaren A tipi acentelerin BSMV mükellefiyetleri sona ermiştir. A tipi acentelerin de altında yer alan tali acentelerin ise geçmişte olduğu gibi BSMV mükellefi olmaları söz konusu değildir.

Vergiyi doğuran olay açısından bakıldığında, sigorta şirketinin prim tutarlarını hesaplarına aktardığı tarih itibarıyla, acente karı dahil toplam sigorta bedeli için BSMV doğmakta ve bu tutara ilişkin BSMV'nin söz konusu tarihi içine alan vergilendirme dönemi beyannamesinde beyan edilip ödenmesi gerekmektedir.

4. Bankerlerin BSMV'ye Tabi İşlemleri

4.1. Genel Açıklama

BSMV'de banka ve sigorta şirketi gibi mükelleften hareketle verginin konusunun belirlenmesinin aksine, üçüncü mükellef grubu olan bankerlerde işlem den hareketle mükellef ve verginin konusu hükme bağlanmıştır. İşlemlerin 1956 yılı koşullarına göre kaleme alındığı ve daha sonra pek değişikliğe uğramadığı dikkate alındığında, söz konusu işlemlerin kapsamı ve uygulama sınırlarının belirlenmesi ve dolayısıyla üçüncü mükellef grubu olan bankerlerin belirlenebilmesinin ne kadar zor olduğu anlaşılacaktır.

Gerçekten de 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında, BSMV'nin konusuna giren bazı işlemlerden bahsedilmiş ve üçüncü fıkrasında da bu işlemleri yapanların banker olarak nitelendirileceği belirtilmiştir. Anılan Kanunun 30'uncu maddesinde ise bankerlerin de BSMV mükellefi oldukları hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda, bankerler sadece ikinci fıkrada belirtilen işlemler dolayısıyla BSMV mükellefi olmakta, söz konusu işlemler dışında kalan işlemlerinin ise kural olarak KDV'ye tabi tutulması gerekmektedir.

Gelir İdaresi gerek banker kavramını gerekse işlemlerin kapsamını netleştirmek suretiyle BSMV'ye tabi işlemlerin sınırını netleştirmek amacıyla pek çok düzenleme yapmıştır. Dolayısıyla BSMV mükellefi olarak

değerlendirilen banker kavramını ve BSMV mükellefiyetini gerektiren işlemlerini analiz etmek önemlidir.

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrası, mülga 90 sayılı KHK'ya (6361 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine) göre ikraz işleriyle uğraşanlarla, aynı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas iştiğal konusu olarak yapanların BSMV uygulamasında banker sayılacağını hükme bağlamıştır.

Dolayısıyla ikraz işleriyle uğraşma BSMV mükellefi olmayı gerektirdiği gibi, Kanun Koyucunun söz konusu maddenin ikinci fıkrasında hükme bağladığı işlemleri "esas iştiğal konusu olarak" yapanların da banker olarak BSMV mükellefi olmaları gerekmektedir. Bu noktada gerek ikraz işlemleri gerekse BSMV'ye tabi tutulmayı gerektiren diğer işlemler önemli hale gelmektedir.

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan işlemleri "esas iştiğal konusu olarak yapanlar" banker olarak BSMV mükellefi olacaklardır.

Banka ve sigorta şirketlerinin türev ürünlere ilişkin işlemlerinin BSMV'ye tabi olduğu konusunda bir tartışma bulunmamaktadır. Ancak, türev ürünlere ilişkin işlemlerin 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler arasında yer alıp almadığı önemli bir tartışma konusudur. Bir diğer tartışılacak konu ise, söz konusu işlemlerin "esas iştiğal konusu" olarak yapılmasından ne anlaşılması gerektiğidir. Ayrıca, başka bir işlemi nedeniyle banker olarak BSMV mükellefi olan bir kişinin, türev ürünlere yönelik işlemleri de esas iştiğal konusu olup olmadığına bakılmaksızın BSMV'ye tabi tutulacak mıdır?

Öncelikle, 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılı işlemlerin neler olduğuna ve türev ürünlere ilişkin işlemlerin bu kapsama dahil olup olmadığına göz atalım. Anılan madde uyarınca, aşağıdaki işlemleri "esas iştiğal konusu" olarak yapanlar, bu işlemlerle sınırlı olmak üzere, banker olarak BSMV mükellefidirler:

- Banka muamele ve hizmetleri yapanlar,
- Kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı meslek haline getirenler,
- Menkul kıymet alım – satımına tavassut etmeyi meslek haline getirenler,
- Alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenler,
- Mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler

sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanlar.

Banka muamele ve hizmetleri ayrı olarak belirtilmesine karşılık, bu kapsama girebilecek bazı işlemlerin ayrıca sayıldığı da görölmektedir. 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında en son değişiklik 1981 yılında yapılmış; ancak o tarihten günümüze bankacılık mevzuatı pek çok defa yenilenmiştir. Dolayısıyla, en son 19.10.2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile düzenlenen bankacılık işlemleri, 1981 yılına göre daha kapsayıcı olarak algılanabilir.

Banker sayılmayı gerektiren işlemlerin ilki banka muamele ve hizmetleridir. Banka muamele ve hizmetleri ise 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4'üncü maddesinde "bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler" olarak sıralanmıştır. Yukarıda da açıklandığı üzere banka muamele ve hizmetleri aşağıdaki gibidir:

- a) Mevduat kabulü,
- b) Katılım fonu kabulü,
- c) Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri,
- d) Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dâhil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri,
- e) Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri,
- f) Saklama hizmetleri,
- g) Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri,
- h) Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya bunların emanete alınması işlemleri,
- i) Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri,
- j) Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri,
- k) Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri,
- l) Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri,
- m) Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi

işlemleri gibi garanti işleri,

n) Yatırım danışmanlığı işlemleri,

o) Portföy işletmeciliği ve yönetimi,

p) Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı,

r) Faktoring ve forfaiting işlemleri,

s) Bankalar arası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık,

t) Finansal kiralama işlemleri,

u) Sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri,

v) BDDK tarafından belirlenecek diğer faaliyetler.

Mülga 90 sayılı KHK'nın 3'üncü maddesinde finansman şirketi, devamlı ve mutad iştiğal konusu olarak her türlü mal ve hizmet alımını kredilendirmek üzere ödünç para veren tüketici kredi şirketleri olarak tanımlanmıştır. 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3 üncü ve 39 uncu maddelerine göre finansman şirketi, her türlü mal veya hizmet alımının, malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini sağlayan tüketici kredi şirketlerini ifade etmektedir. 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4'üncü maddesinde faktoring işlemleri bankacılık işlemleri arasında sayılmıştır. Dolayısıyla, gerek faktoring şirketleri gerekse finansman şirketleri banker olarak BSMV mükellefidirler. Aynı şekilde, İMKB ile VOBAŞ'ın da sermaye piyasası araçlarına yönelik işlemlerinin BSMV'nin kapsamına girdiği açıktır.

Bu noktada diğer bir soru ortaya çıkmaktadır. Başka işlemleri nedeniyle banker kapsamında BSMV mükellefi olan faktoring ve finansman şirketleri gibi birimlerin, "esas iştiğal konusu" olmaksızın, örneğin tezgahüstü piyasada bir forward sözleşmesi alması veya satması gibi sermaye piyasası araçlarına yönelik işlemleri de BSMV'ye mi tabi tutulmalıdır. 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesi banka ve sigorta şirketlerinin tüm işlemlerinin BSMV'ye tabi olduğunu belirtirken; bankerlerin BSMV'ye tabi işlemleri konusunda "sadece esas iştiğal konusu olarak yaptıkları" şeklinde bir sınırlama yapmamıştır. Bankerlerin esas iştiğal konusu olmasa bile, 28'inci maddenin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerinin BSMV'ye tabi olup olmadığı tartışmaya değer olmakla birlikte, bu konuda oluşmuş bir görüş bulunmamaktadır.

Bir diğer konu ise, bankerlerin finansal kiralama işlemlerinin BSMV'ye tabi tutulup tutulmayacağıdır. Gerçekten de, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4'üncü maddesinde finansal kiralama işlemleri banka muamele ve işlemleri arasında sayılmış ve fakat bankaların finansal kiralama işlemleri

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesi ile BSMV'nin dışında bırakılmış, yani KDV'ye tabi tutulmuştur. Ancak, finansal kiralama şirketleri 10.06.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu (13 Aralık 2012'den itibaren 6361 sayılı Kanun) doğrultusunda BDDK tarafından izne tabi tutulmaktadır. Dolayısıyla, BSMV açısından banka muamele ve hizmetleri kapsamındaki "finansal kiralama işlemleri"ni yaptıklarından banker olarak BSMV'ye tabi tutulmaları gerekmektedir.

Ancak, amaçsal yorum yapıldığından, Kanun Koyucunun finansal kiralama işlemlerini "mal teslimi" gibi değerlendirdiğinden BSMV'nin kapsamı dışına çıkarma iradesinde olduğu, dolayısıyla banker olarak kabul edilseler bile finansal kiralama şirketlerinin finansal kiralama işlemlerinin BSMV'ye tabi tutulmaması gerektiği yorumu yapılmaktadır. Finansal kiralama şirketlerinin yapacakları türev işlemlerin de bu doğrultuda değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

4.2. Esas iştugal Konusu

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerin hangi şartlar dahilinde yapıldığında BSMV'ye tabi olacağı hep tartişilagelmiştir. 01.08.2010 öncesinde ikinci fıkrada belirtilen işlemleri "devamlı olarak" yapanların banker sayılacağı belirtilmişken, devamlılık unsuru sürekli tartişma konusu olmuştur. Öte yandan, 6009 sayılı Kanunla söz konusu "devamlılık" şartı, "esas iştugal konusu olarak yapma" şeklinde değiştirilerek, verginin konusu ve mükellefi netleştirilmeye çalışılmıştır.

Söz konusu yasal değişikliği açıklamak amacıyla 22.10.2010 tarihinde ıkarılan 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde "esas iştugal konusu" net olarak açıklanmıştır. Tebliğde esas iştugalın parantez içi ifadeyle "ana faaliyet" olduğu belirtildikten sonra detaylı açıklamalara ve örneklere yer verilmiştir.

Buna göre, banker kapsamında BSMV mükellefi olmak için, anılan Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerin esas iştugal (ana faaliyet) konusu olarak yürütölmesi ve bu işlemler dolayısıyla lehe para alınması gerekmektedir.

Bir işlemin esas iştugal konusu olarak yapılması, işletmenin kuruluş gayesi ve bu gayesini gerçekleştirmek için yapmakta olduğu işlem veya işlemlere bakılarak belirlenecektir. Örneğin, inşaat ve otelcilik alanında faaliyet gösteren bir şirket, Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas faaliyet konusu işlemleri ile birlikte yapabilir. Bu şirketin gerek kullandığı yabancı kaynaklardan gerekse öz kaynaklarından sağladığı fonları ortaklarına veya üçüncü kişilere faiz karşılığında kullandırması işlemi, şirketin esas faaliyet konusunun inşaat ve otelcilik olması nedeniyle BSMV'ye tabi olmayacaktır.

Esas itibariyle 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler, ilgili kanunlar uyarınca verilen yetki veya izin ile yapılabilecek işlemlerdir.

Emeklilik yatırım fonları, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, vadeli işlem aracılık şirketleri ile MKK ve VOBAŞ gibi kuruluşlar, mülga 2499 sayılı Kanunun 32'nci maddesinin (6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yapmaktadırlar. Bunların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi olacaktır.

Diğer taraftan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın¹⁸ 4'üncü maddesinin verdiği yetki ve izin uyarınca yetkili müesseseler ve PTT, döviz alım ve satım işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapabilmektedirler. Bu kuruluşların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabidir.

Buna göre, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapanlar, bu işlemleri ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürüten kişileri ifade etmektedir. Dolayısıyla bunların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olarak BSMV'ye tabi olacak, bunlar dışındakilerin aynı fıkra da belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olmadığından KDV'ye tabi olacaktır.

Genel olarak BSMV'nin konusunu işlem bazında yukarıda belirtildiği şekilde ayırmak teorik olarak mümkün olsa da, her işlemin tarafları bazında detaylı açıklamalara ihtiyaç duyulacaktır.

4.3. Bankerlerin BSMV'ye Tabi İşlemleri

4.3.1. Banka Muamele ve Hizmetleri

Bankerlerin yukarıda detaylı açıklanan banka muamele ve hizmetleri BSMV'ye tabidir. Ancak, burada münhasıran banka muamele ve hizmetleri ile bankalarca yapılabilen işlemler şeklinde ikili bir sınıflandırma yapılması gerekir.

Yatırım danışmanlığı hizmeti verilmesi, altın satılması ve benzeri işlemler bankalarca yapılan işlemlerden olmasına karşın banker kapsamında BSMV'ye tabi kişi ve kuruluşların bu işlemlerin BSMV'nin konusuna girmediğine ilişkin görüşler bulunmaktadır. Bu nedenle bankerlerde verginin konusunu oluşturan "banka muamele ve hizmetleri" kapsamına sadece

¹⁸ 11.08.1989 tarihli ve 20249 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

münhasıran bankacılık işlemlerinin girmesi gerektiği söylenebilir. Bankerlerin yaptıkları banka muamele ve hizmetleri nedeniyle vergilendirilmeleri uygulamasında, öncelikle salt bankacılık işlemlerinin dikkate alınması kural olmalıdır.

4.3.2. Menkul Kıymetlere İlişkin İşlemler

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, bankerlerin kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

Mevcut bankerlerin BSMV'ye tabi tutması gereken menkul kıymet işlemlerini ortaya koymak açısından anılan maddede geçen menkul kıymet ile tavassut ifadelerinin açıklığa kavuşturulması gerekir.

Sermaye piyasası mevzuatı uyarınca menkul kıymet kapsamında değerlendirilen finansal araçların alım-satımı ve aracılık işlemleri BSMV'ye tabidir. Menkul kıymetler, mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3 üncü maddesinde, ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen kıymetli evrak olarak tanımlanmıştır. 30.12.2012 tarihinden itibaren yürürlükte bulunan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3/o maddesinde ise menkul kıymetler; para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere;

1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları,

2) Borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikaları,

şeklinde tanımlanmıştır.

BSMV uygulamasında bu tanımda yer alan kıymetler ile sermaye piyasası araçlarının menkul kıymet kapsamında değerlendirildiği görölmektedir. BSMV mükellefleri tarafından işleme konu edilen ve menkul kıymetler dışında kalan ve şartları Sermaye Piyasası Kurulunca belirlenen diğer sermaye piyasası araçlarına ilişkin işlemler de BSMV'nin kapsamına girmektedir.

Bu durumda menkul kıymet olarak değerlendirilen kıymetler şöylece sıralanabilir: Hisse senetleri, tahviller, katılma intifa senetleri, kâr ve zarar ortaklığı belgeleri, banka bonoları ve banka garantili bonolar, finansman bonoları, kıymetli maden bonoları, varlığa dayalı menkul kıymetler,

gayrimenkul sertifikaları, ipotek teminatlı menkul kıymetler, ipoteğe dayalı menkul kıymetler, varantlar, yatırım kuruluşu sertifikaları, varlık teminatlı menkul kıymetler, kira sertifikaları, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ve kaldıraçlı alım satım sözleşmeleri.

Maddede geçen tavassut işlemi ise çok geniş anlamda değerlendirilmektedir. Buna göre, menkul kıymetlere ilişkin alım satım ve aracılık işlemlerini doğrudan veya dolaylı bir şekilde yapan finans sektöründeki bütün kuruluşlar bu kapsamda BSMV'ye tabi tutulmaktadır. Finans sektöründeki kuruluşların KDV mükellefiyeti dışında tutularak KDV yükü ile karşılaşmaması prensibi benimsenmektedir. Böylece finans sektöründeki kuruluşların banker kapsamında ele alınması yönünde görüş oluşmasında tavassut kavramı önemli, bir hareket noktası olmaktadır. Buna örnek olarak MKK, Takasbank, VOB tarafından yapılan işlemler verilebilir. Bu kuruluşlar herhangi bir şekilde menkul kıymet alım satımı veya aracılığı yapmamaktadır. Ancak, bu kuruluşların yaptıkları kayıt ve takas işlemleri ile borsa faaliyetleri tavassut işleminin zorunlu bir unsuru olarak kabul edilmekte ve banker kapsamında BSMV mükellefi oldukları değerlendirilmektedir.

Diğer taraftan türev ürünlerin ve diğer sermaye piyasası araçlarının menkul kıymet kapsamında değerlendirilmesi finans sektörünün doğru bir şekilde vergilendirilmesi yönünden bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

4.3.3. Para Toplama İşleri

6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre, mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar BSMV'ye tabidir. Bir dönem banker olarak bilinen kişilerin yaptığı yüksek faiz verme vaadiyle para toplama işlemleri vergilemede farklı uygulamalara sebebiyet vermemek amacıyla BSMV'nin kapsamına alınmıştır. Günümüzde bu işlev bankalar ve finansman şirketleri tarafından yerine getirilmektedir.

BÖLÜM III
BSMV'DE MÜKELLEFLER

A. Genel Açıklama

6802 sayılı Kanununun 30'uncu maddesinde BSMV'nin mükellefleri banka, banker ve sigorta şirketleri olarak sayılmıştır. Bu mükellef grubu finansal kuruluşlar olarak kanunla tanımlanmış iş ve işlemleri belli bir yetki çerçevesinde yürüten kurum ve kuruluşlardır.

Kanunda mükellefler de ismen sayıldığı için, söz konusu mükellefler kapsamına hangi kişi, kurum ve kuruluşların girdiği detaylı incelenmeye muhtaçtır.

1. Bankalar

Kanun maddesinde geçen "banka" ifadesi, Türkiye'de faaliyet gösteren ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununda¹⁹ tanımlanan bankaları kapsamaktadır. Bankalar, mevduat bankaları ve katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları olarak sınıflandırılmıştır.

Mevduat bankası; kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleridir.

Katılım bankası; özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleridir.

Kalkınma ve yatırım bankası; mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleridir.

5411 sayılı Kanun kapsamında düzenlenen diğer kuruluşlar; Merkez Bankası, TMSF, katılım fonu, finansal kuruluş, kıyı bankacılığı, finansal holding şirketi ve fon bankasıdır.

5411 sayılı Kanunda belirtilen bankalar BSMV mükellefi olduklarından bunların finansal kiralama işlemleri hariç bütün işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar üzerinden BSMV hesaplamaları gerekir. Banka ve sigorta şirketlerinin mükellefiyetleri mutlak olup KDV mükellefiyetleri yoktur. Banka olarak vergilendirilenler kapsamına, merkezi Türkiye'de bulunan bankalar ile yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'deki şubeleri girmektedir.

---

¹⁹ 01.11.2005 tarihli ve 25983 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1.1. Takasbank

Ülkemizde 1986 - 1988 yılları arasında menkul kıymetlerin alım satım işlemlerinin takası, sermaye piyasalarında gerçekleştirilen alım satım işlemlerinden doğan menkul kıymetlerin teslimi ve bedellerin ödenmesine ilişkin taahhütlere ait işlemlerin yapılması faaliyetleri, aracısız olarak doğrudan işlem tarafları arasında gerçekleştirilmekteydi.

1988 - 1992 döneminde İMKB²⁰ bünyesinde bir müdürlük tarafından sunulan bu hizmetler, 1992 yılından itibaren İMKB ve üyelerinin ortaklığı ile kurulan İMKB Takas ve Saklama A.Ş.'ye devredilmiştir.

Takasbank, 1996 yılında bankacılık lisansı alarak hizmet çeşitliliğini artırmıştır. İMKB ile birlikte kurduğu MKK'nın borsada işlem gören menkul kıymetleri kaydileştirerek merkezi olarak saklamaya başlamasından bu tarafa da takas kurumu işlevini devam ettirmektedir.

06 Aralık 2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile Takasbank'ın en büyük ortağı olan İMKB'nin unvanı Borsa İstanbul A.Ş. (BİAŞ) olarak değişmiş; "İMKB Takas ve Saklama Bankası A.Ş." olan Takasbank unvanı da, 29 Mart 2013 tarihinde Takasbank Genel Kurul'unda alınan kararla ana sözleşme değiştirilerek "İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.-Takasbank" olmuştur.

Söz konusu genel kurul toplantısında kabul edilen ana sözleşme uyarınca, Takasbank'ın faaliyet konularını sermaye piyasası ve borsa mevzuatı çerçevesinde takas ve saklama hizmetleri vermek ve Bankacılık Kanunu ve diğer bankacılık düzenlemeleri çerçevesinde yatırım bankacılığı işlemleri oluşturmaktadır.

Takasbank, Borsa İstanbul bünyesinde mevcut piyasalarda gerçekleşen; pay, borçlanma araçları, yurt dışı sermaye piyasası araçları, türev araçlar ve kıymetli madenler ile ilgili işlemlerin nakit ve menkul kıymet takasını sonuçlandırmak üzere yetkilendirilmiş merkezi takas kuruluşudur. Borsa İstanbul üyelerinin alım satım işlemlerinden doğan menkul kıymet teslim etme ve teslim alma taahhütleri ile alım satıma konu olan menkul kıymet karşılığındaki ödeme taahhütleri Takasbank aracılığıyla hesaben sonuçlandırılmaktadır.

Ayrıca Takasbank'ın varoluş amaçlarından biri de, etkin bir merkezi teminat ve risk yönetim sistemi geliştirerek sermaye piyasalarının risk

---

²⁰ 06.12.2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun yürürlüğe girmesinden sonra sermaye piyasalarındaki borsaları tek çatı altında toplayan Borsa İstanbul ana sözleşmesi hazırlanmış ve 03.04 tarihinde tescil ve 04.04.2013 tarihinde Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilmesiyle faaliyet başlamıştır. Dolayısıyla İMKB bazlı açıklamaların 06.12.2012 tarihinden itibaren Borsa İstanbul olarak dikkate alınması gerekmektedir.

yönetim altyapısının güçlendirilmesine ve piyasada aracılık maliyetlerinin azaltılmasına katkı sağlamaktır.

Takasbank ayrıca G-20 ülkeleri toplantısında tezgah-üstü işlemlere yönelik alınan kararlar Sermaye Piyasası Kurulunun görevlendirmesiyle, tezgah-üstü kaldıraçlı alım-satım bilgilerini merkezi olarak toplama, saklama ve yetkili aracı kurumların müşteri teminatlarına saklama hizmetini de vermeye başlamıştır. Bu hizmetin OTC (over-the-counter) türev ürünlerini de kapsayacak şekilde geliştirilmesi planlanmaktadır.

Sonuç olarak 1996'da bankacılık lisansı alan ve bu suretle Bankacılık mevzuatı açısından banka olarak kabul edilen Takasbank, tüm işlemleri itibariyle 6802 sayılı Kanun kapsamında "banka" olarak BSMV mükellefi kabul edilmektedir.

1.2. Merkez Bankası

Osmanlı Devleti'nde para miktarının ayarlanması, kredi hacminin düzenlenmesi, altın ve döviz rezervlerinin yönetimi ile iç ve dış ödemelerin gerçekleştirilmesi gibi faaliyetler pek çok kamusal kuruluş tarafından yürütülmüş, merkez bankası anlayışı ise tam anlamıyla vücut bulmamıştır. Bu faaliyetlerde görevli ana kuruluşlar; hazine, darphane, sarraflar, vakıflar, bedestenler ve loncalar gibi oldukça farklı kesimlerden oluşmaktaydı. Ana faaliyetlerden birisi de şüphesiz altın sikke basımı idi.

Kırım savaşı sırasında 1854 yılında ilk defa yurt dışından borçlanan Osmanlı Devleti'nin söz konusu borçlarını ödemesi konusunda aracılık yapması amacıyla 1856 yılında Londra merkezli ve İngiliz sermayeli Ottoman Bank (Bank-ı Osmani) kurulmuştur. 1863 yılında İngiliz - Fransız işbirliğiyle Bank-ı Osmani Şahane (Osmanlı Bankası) adını alarak Devlet bankası niteliğine kavuşan banka, otuz yıllık süre için banknot basma ayrıcalığını ve tekeline almıştır. Banka'nın ayrıca devlet haznedarlığı görevi üstlenerek devlet gelirlerini tahsil etmek, Hazine ödemelerini yapıp bonolarını iskonto etmek, iç ve dış borçlara ilişkin anapara ve faiz ödemelerini yapmak görevi de bulunmaktaydı.

Söz konusu Banka'nın yabancı sermayeli oluşu, tepkileri de beraberinde getirmiş, uzun yıllar devam eden bu süreç 11 Mart 1917 tarihinde yerli sermayeli "Osmanlı İtibar-ı Millî Bankası"nın kurulması ile son bulmuştur. Ancak kurulan bu Banka da I. Dünya Savaşından yenilgiyle ayrılan Osmanlı Devleti'nde işlevini yerine getirememiştir.

Cumhuriyet döneminde de merkez bankası ihtiyacı, 11 Haziran 1930 tarihli ve "1715 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu" ile kurulan Merkez Bankası ile karşılanmıştır. Kamu kurumlarından farklı olarak anonim şirket statüsünde kurulan Banka'nın Hazine'ye ait A sınıfı, milli

bankalara ait B sınıfı, yabancı bankalar ile imtiyazlı şirketlere ait C sınıfı ve Türk ticaret kuruluşları ile Türk uyruklu gerçek ve tüzel kişilere ait D sınıfı hisselerden oluşan bir ortaklık yapısı öngörölmüştür.

Kuruluş Kanunu'nda temel amacı ülkenin ekonomik kalkınmasını desteklemek olarak belirtilen Merkez Bankası, bu kapsamda temel politika aracı olan reeskont oranlarını belirlemeye, para piyasasını ve para dolaşımını düzenlemeye, hazine işlemlerini yerine getirmeye ve Türk parasının istikrarına yönelik önlemleri almaya yetkili kılınmış ve banknot basma yetkisine tek elden sahip duruma getirilmiştir. Devlet haznedarlığı da bankanın görevleri arasında bulunmakta, sabit kur rejiminin uygulandığı bu dönemde kur politikasını ise Hükümet belirlemektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, ekonomik durum oldukça değişmiş, merkez bankalarının işlevleri de artmaya başlamıştır. Bu kapsamda 14 Ocak 1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu ile Merkez Bankası'nın yapısı, statüsü, yetki ve görevleri yeniden tanımlanmıştır.

Bu kapsamda Banka'nın para politikası araçları üzerindeki etkinliği artırılırken, para arzı ve likiditesini düzenlemek amacıyla açık piyasa işlemleri yapma yetkisi de Banka'ya verilmiştir. Banka'nın reeskont işlemleri ile yatırımları ve ekonomik kalkınmayı desteklemek amacıyla orta vadeli kredi verme olanağı geliştirilmiştir. Hazineye verilebilecek kısa vadeli avans miktarı ise ilgili yıla ait bütçe ödeneklerinin yüzde 15'i ile sınırlandırılmıştır.

Özellikle 24 Ocak 1980 kararlarıyla Türkiye ekonomisine paralel olarak, Merkez Bankası'nın işlevselliğinde de çok önemli değişimler yaşanmıştır. Fiyat kontrollerinin kaldırılması ve serbest dış ticaret politikasına geçişle birlikte finansal serbestleşme ve para ve kur politikalarının piyasa ekonomisi ile uyumlu olarak Merkez Bankası tarafından yürütülmesi, mevduat ve kredi faizlerinin piyasa koşullarında belirlenmesi ve sabit kur rejiminin terk edilmesi ile Banka'nın işlev alanı oldukça genişlemiştir.

1983 yılında altın ve döviz rezervlerini etkin bir biçimde yönetmek konusunda yetkili kılınan Banka'nın görev tanımına "ekonominin temel gereklerine göre ve fiyat istikrarını sağlayacak bir tarzda" yürüteceği hükmü eklenerek, fiyat istikrarına ilişkin belirleme görev tanımına dahil edilmiştir. 1989 yılında "Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar" ile dövizle işlemlere izin verilmiş, Türk parası konvertibl ilan edilmiş ve daha esnek kur rejimine geçilmiştir.

1994 krizi ve sonrasında kamu borçlarının Merkez Bankası eliyle finanse edilmesini sınırlamaya yönelik düzenlemeler getirilmiştir. Enflasyonun kontrol altına alınamaması neticesinde 2000 yılında döviz kurunu belirli bir çapa içinde tutmak suretiyle ithal enflasyonu ve dolayısıyla

ülke içi enflasyonu kontrol altına almayı hedefleyen, döviz kuruna dayalı yeni bir istikrar programı yürürlüğe sokulmuş, bu durum da Şubat 2001'de döviz kurlarının dalgalanmaya bırakılması ile sonlanmıştır.

2001'de yaşanan büyük ekonomik kriz ortamında, Merkez Bankası'nın temel amacının fiyat istikrarını sağlamak olduğu Merkez Bankası Kanunu'na açıkça yazılmış, Banka'nın uygulayacağı para politikasını ve kullanacağı para politikası araçlarını doğrudan kendisinin belirleyeceği hükme bağlanmıştır.

Banka'nın fiyat istikrarını sağlama amacı ile çalışmamak kaydıyla hükûmetin büyüme ve istihdam politikalarını destekleyeceği de Kanun'a yazılmıştır. Kanun değişikliği kapsamında para politikası stratejilerinin ve karar alma mekanizmalarının kurumsallaşması amacıyla Para Politikası Kurulu kurulmuştur.

2002 yılı itibariyle enflasyon hedeflemesi uygulamasına geçilmiş, 2002-2005 yılları arasında örtük enflasyon hedeflemesi uygulanırken, 2006'dan itibaren öngörülebilirliği artırmak amacıyla açık enflasyon hedeflemesi uygulanmaya başlanmıştır.

Kanunu'nda açıkça banka olarak nitelendirilen ve merkez bankası işlevleri nedeniyle klasik bankacılık ile kıyaslanamayacak görev ve yetkileri olan Merkez Bankası'nın da 6802 sayılı Kanun uygulamasında tüm işlemleri itibariyle BSMV mükellefi olduğunu söyleyebiliriz.

1.3. PTT Bank

17.07.1953 tarihli ve 6145 sayılı Kanunla Türkiye Cumhuriyeti Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi kurulmuş, 4000 sayılı Kanun ile söz konusu işletme Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü şeklinde iki farklı yapıya bölünmüş ve Posta ve Telgraf Tesis ve İşletmesine ilişkin hizmetlerin T.C. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü (P.İ) tarafından yürütüleceği hükme bağlanmıştır

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu ile değişikliklerinde T.C. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü (P.İ.) olarak geçen kurum adı, 4502 sayılı Kanunla "T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü" (PTT) olarak değiştirilmiştir. Kuruluş, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında KHK'ya tabi bir Kamu İktisadi Kuruluşudur.

Son dönemde bazı bankacılık işlemlerini yapmaya da başlayan kuruluş, PTT Bank unvanını da kullanmaya başlamıştır. Ancak PTT, Bankacılık Kanunu kapsamında bir banka olarak kabul edilmemekte olup, sadece bazı bankacılık işlemlerini de yapabilmektedir. Bu nedenle PTT'nin bankacılık işlemleri itibariyle banker olarak BSMV mükellefi olması gerekmektedir.

Dolayısıyla BSMV'ye tabi işlemleri haricinde KDV'ye tabi olmaya devam edecektir.

1.4. İller Bankası A.Ş. (İlbank)

11 Haziran 1933 tarihli ve 2301 sayılı Kanunla, belediyelerin imar faaliyetlerini finanse etmek üzere “Belediyeler Bankası” adıyla kurulan İlbank, 08 Şubat 2011 tarihli ve 6107 sayılı Kanunla “İller Bankası A.Ş.” adını almış, statüsü de net olarak özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özel bütçeli A.Ş. statüsünde bir kalkınma ve yatırım bankası olarak tanımlanmıştır.

Bu kapsamda İlbank'ın da 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamında bir banka olarak değerlendirilmesi ve 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen “banka” olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla İlbank'ın finansal kiralama işlemleri hariç diğer tüm işlemlerinin BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir.

2. Sigorta Şirketleri

Bir diğer mükellef grubunu **sigorta şirketleri** oluşturmaktadır. Bu kapsamdaki şirketler Türkiye'de faaliyet gösteren ve 5684 sayılı Sigortacılık Kanununda düzenlenen sigorta ve reasürans şirketleridir. Buna göre, Türkiye'de kurulmuş sigorta ve reasürans şirketleri ile yurt dışında kurulmuş sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye'deki teşkilâtları BSMV'nin mükellefidir.

2.1. DASK

Zorunlu Deprem Sigortası; 4484 sayılı Kanunla değişik 27.08.1999 tarihli ve 4452 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulu'nca 25.11.1999 tarihinde kararlaştırılmıştır. DASK, 1999 yılında iki büyük ve yıkıcı deprem yaşıyan ülkemizde 2000 yılında zorunlu deprem sigortası edindirme, uygulama ve yönetimi faaliyetlerinden sorumlu tüzel kişiliğe sahip bir kamu kuruluşu olarak kurulmuştur. Zorunlu Deprem Sigortası ile deprem ve depremden kaynaklanan yangın, infilak, yer kayması ve tsunami gibi risklere karşı sigortalı konut sahiplerine maddi güvence sağlanmaktadır.

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununun “Amaç ve Kapsam” başlıklı 1'inci maddesinde de amaç; “binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanması teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana

gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatlarına ilişkin usul ve esasları belirlemek” olarak tanımlanmıştır.

Açıklamadan anlaşılacağı üzere DASK, deprem ve depremden kaynaklanan risklere karşı güvence oluşturmak amacıyla prim toplayan bir sigorta kuruluşudur. Dolayısıyla DASK’ın da 6802 sayılı Kanun kapsamında sigorta şirketi olarak tüm işlemleri itibariyle BSMV mükellefi olması gerekmektedir.

2.2. Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş.

Tarım sektörü, kritik önemine karşın, her türlü etkiye açık olması, riskli yapısı nedeniyle sigortalama ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda tarım sektörünü tehdit eden risklerin teminat altına alınabilmesi için 14.06.2005 tarihli ve 5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanunu çıkarılmış ve tarım sigortası uygulaması başlatılmıştır.

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun 4’üncü maddesinde, bu Kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla TARSİM’in kurulduğu, Havuzun kapsama alınan riskler için sigorta, reasürans ve retrosesyon yapmaya yetkili olduğu, sigorta şirketlerinin bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını Havuza devretmekle yükümlü olduğu, sigorta şirketlerine Havuza devrettikleri primler için Havuz tarafından tahsil edilen kısmı üzerinden komisyon ödeneceği, aynı Kanunun 7’nci maddesinde Havuzun gelirlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu ve 14’üncü maddesinde ise sigorta şirketlerinin tarım üreticileri ile tarım sigortaları sözleşmelerini kendi adlarına akdettiği belirtilmektedir.

5363 sayılı Kanunun 9’uncu maddesine istinaden Havuzun işletilmesine ilişkin iş ve işlemler, Havuza katılan sigorta şirketlerinin eşit oranda pay sahibi olacağı anonim şirket statüsünde kurulan Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. tarafından yürütülmektedir.

Sigorta şirketleri; poliçeleri kendi adlarına düzenlemekte, ancak riskin ve primin yüzde 100’ünü zorunlu olarak Havuza devretmektedir ve ihtiyari olarak da Havuzda oluşan riskten retrosesyon yoluyla pay alabilme hakkına sahiptir.

Devlet, bu Kanun kapsamında yapılacak sigorta sözleşmelerine münhasır olarak çiftçi adına sigorta primine destek sağlamaktadır. Devlet prim desteğinin miktarı her yıl için ürün, risk, bölge ve işletme ölçekleri itibariyle belirlenmektedir.

Sonuç olarak Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş., primleri tahsil etmek, hasar ödemelerine esas teşkil edecek hasar tespit işlemlerini ve tazminat ödemelerini yapmak, reasürans işlemlerini yürütmek, tanıtım faaliyetlerinde bulunmak, istatistik tutmak, Havuz kaynaklarını yatırıma yönlendirmek gibi işlevleri olan bir sigorta şirkettir. Dolayısıyla anılan şirket, 6802 sayılı Kanun kapsamında sigorta şirketi olarak BSMV mükellefidir.

2.3. Sigorta ve Reasürans Şirketleri ile Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği

Türkiye'de sigortacılık faaliyetleri ve hizmetleri, 1870'lerden itibaren ve daha çok yabancı sigorta şirketleri tarafından başlatılmıştır. Daha sonra sigorta şirketleri, aralarında "meslek kuruluşu" şeklinde örgütlenme ihtiyacını duymuşlar ve başlangıçta, "Türkiye Sigortacılar Sendikası" adıyla ilk meslek kuruluşu oluşturulmuştur. Bu sendika daha sonra 1916 yılında "Türkiye'de Çalışan Sigorta Şirketleri Cemiyeti"ne dönüştürülmüştür. Bu cemiyetin, o tarihlerde tamamı yabancı olan 81 üyesi bulunmaktaydı.

1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından hemen sonra, bu cemiyet kaldırılarak, yerine "Sigortacılar Kulübü" kurulmuştur. Bu Kulüp yerini 1927 yılında kurulan "Sigortacılar Cemiyeti Daire-i Merkeziyesi"ne bırakmıştır. Türkiye'de çalışmakta olan yerli ve yabancı tüm sigorta şirketlerinin zorunlu olarak üye oldukları bu kuruluş, daha sonra 1959 yılında 7397 Sayılı Sigorta Şirketlerinin Murakabesi Hakkında Kanunla "Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği", 1975 yılında ise Ana Tüzüğü ile bugünkü unvanı olan "Türkiye Sigorta ve Reasürans Şirketleri Birliği" adını almıştır.

1987 yılında 3379 sayılı Kanunla, Birlik "kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu" niteliğine kavuşmuştur. 14 Haziran 2007 tarihli ve 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda Birlik; Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği adını almış ve "sigortacılık mesleğinin geliştirilmesi, şirketler arasında dayanışma sağlanması ve haksız rekabetin önlenmesi amacıyla kurulan, tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu" olarak tanımlanmıştır.

Türkiye'deki tüm sigorta ve reasürans şirketleri Birliğin üyesidir. Ekim 2010'da aktif olarak sigorta ve reasürans sözleşmesi yapmayan 5 şirket dahil, toplam 62 sigorta ve 2 reasürans şirketi olmak üzere, 64 üyesi bulunmaktaydı. Faaliyette bulunan 58 sigorta şirketinden 52'si özel, 6'sı kamu şirketi, 45'i Türkiye'de kurulu yabancı ortaklı şirkettir. Sigorta şirketlerinin 9'u hayat, 14'ü hayat/emeklilik, 35'i ise hayat dışı şirketlerdir. Faal reasürans şirketi sayısı ise 1'dir.

Sigorta ve reasürans şirketleri 6802 sayılı Kanun kapsamında bütün işlemleri itibariyle sigorta şirketi olarak BSMV mükellefidirler. Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği ise prim üretme ve sigortacılık

faaliyetinde bulunmaktan ziyade, mesleki bir birlik niteliğinde olduğundan sigorta şirketi olarak değerlendirilemez. Dolayısıyla adı geçen Birliğin sigorta şirketi olarak BSMV mükellefi olması mümkün değildir.

2.4. Sigorta Acentelerinin Durumu

6802 sayılı Kanunda değişiklikler yapan 5766 sayılı Kanunun²¹ 25'inci maddesinin yürürlüğe girmesinden önceki uygulamaya göre sigorta işlemlerinde BSMV'nin mükellefi, sigorta şirketleri ile bu şirketler tarafından sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi verilen sigorta acenteleriydi.

Sigorta sözleşmesi yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunan ve sayıları 16.000 civarında olan sigorta acenteleri aynen bir sigorta şirketi gibi değerlendirilmekte ve bu acentelerin yapmış oldukları her nevi (sigorta işlemi olsun olmasın duran varlıkların satışı dahil) muameleler dolayısıyla lehe aldığı paralar BSMV'ye tabi bulunmaktaydı. (Bu tip acenteler uygulamada A tipi acente olarak adlandırılmaktadır.) Ancak, sigorta şirketleri nam ve hesabına sigortalı ile sözleşme yapma veya prim toplama yetkisi bulunmayan acentelerin ise BSMV mükellefiyeti söz konusu değildi.

Bu uygulama, sigorta işlemlerindeki mükellefiyet konusunda ihtilaflar yaşanmasına ve sigorta işlemlerinde vergi kayıp kaçaklarına neden olmaktaydı. Sigorta acentelerinin sayısının büyüklüğü nedeniyle sigortacılık sektöründe denetim ve kontrol sağlanamamaktaydı. Gelir İdaresi, yaşanan bu olumsuzluklar nedeniyle 6802 sayılı Kanunun "Mükellef" başlıklı 30'uncu maddesinde düzenleme yapmış ve sigorta aracılarının vergi mükellefiyetine son vermiştir. Bu düzenlemede, 01.08.2008 tarihinden itibaren sigorta aracıları tarafından yapılan sigorta işlemleri de dahil olmak üzere tüm sigorta işlemlerinde BSMV'nin mükellefinin sigorta şirketleri olduğu açıkça belirtilmiştir.

Dolayısıyla 01.08.2008 tarihinden itibaren sigorta acentelerinin BSMV mükellefiyeti bulunmamaktadır.

Ayrıca 5766 sayılı Kanunla yapılan düzenlemeyle sigorta muamelelerine ilişkin beyannamelerin sigorta şirketlerinin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine verilmesi ve vergilerin de sigorta şirketlerince ödenmesine imkan sağlanmıştır.

2.5. Bireysel Emeklilik Şirketleri

BSMV mükellefiyeti bakımından bireysel emeklilik şirketlerinin özel bir konumu bulunmaktadır. Sigorta şirketleri ile bireysel emeklilik şirketleri ayrı mevzuatta düzenlenmiştir. Ancak, uygulamada bir şirket bünyesinde her iki

²¹ 06.06.2008 tarihli ve 26898 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

faaliyet birlikte yürütölmektedir. Bu tür şirketler sigorta şirketi ve emeklilik şirketi olarak gerek hayat sigortasına gerekse de bireysel emekliliğe ilişkin işlemleri yapabilmektedir. Son zamanlarda ise sadece bireysel emeklilik sisteminde faaliyet göstermek üzere yetki almış şirketler kurulmaya başlanmıştır.

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununda²² düzenlenen bu sistemle, kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasının temin edilmesi amaçlanmıştır. Sigorta şirketleri 5684 sayılı Kanunda belirtildiği üzere sigorta sözleşmesinde yer alan kişilerin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kurulmaktadır. Bu iki tür şirketin kuruluş amaçları kişilerin hak ve menfaatlerini korumak ve sağlamak şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bireysel emeklilik şirketlerinde yatırım fonu niteliği ağır basmakta olup bu yönüyle sigorta şirketlerinden ayrılmaktadır.

Gelir İdaresi bu konuya ilişkin açıklamaların yer aldığı 17.03.2004 tarihli ve 2 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirkülerinde, 4632 sayılı Kanun uyarınca münhasıran emeklilik sigortası faaliyeti için kurulan, ancak hayat ve ferdi kaza sigortaları dallarında da işlem yapabilen bireysel emeklilik şirketlerinin 6802 sayılı Kanun uygulamasında sigorta şirketleri kapsamında olduğu ve 6802 sayılı Kanunda istisna edilen işlemler hariç olmak üzere bunların yaptığı her türlü işlem sonucu lehe aldıkları paraların BSMV'ye tabi olduğu belirtilmiştir.

Bu Sirkülerdeki açıklamalar son dönemde sadece bireysel emeklilik işlemlerine yönelik faaliyetleri yürütmek üzere kurulan, hayat ve ferdi kaza sigortaları dallarında işlem yapma yetkisi bulunmayan bireysel emeklilik şirketlerinin durumunu açıklamada yetersiz kalmaktadır. Ancak temel itibariyle geleceğe yönelik sigorta olarak da değerlendirilebilecek olan ve Bankacılık Kanununun 3 üncü maddesinde yer alan finansal kuruluş kapsamında bulunması itibariyle işlemleri finansal işlem olarak değerlendirilen bireysel emeklilik şirketlerinin BSMV kapsamında vergilendirilmeleri gerektiği söylenebilir.

3. Bankerler

Banka ve sigorta şirketleri dışında üçüncü mükellef grubunu bankerler oluşturmaktadır. Bankerlerin tanımı 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrasında düzenlenmiştir. Söz konusu fıkrada 6009 sayılı Kanunla yapılan değişikle banker sayılmak için temel kriter olan "maddede belirlenen işlemlerde devamlılık esası" yerine "bu işlemlerin esas iştiğal konusu olarak yapılması esası" getirilmiştir.

---

²² 07.04.2001 tarihli ve 24366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kanunda banker sayılma ifadesi kullanılmıştır. Mülga 90 sayılı KHK'ya göre ikraz işleriyle uğraşan kişiler ile anılan maddenin ikinci fıkrasında belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini "esas iştigal konusu" olarak yapanların 6802 sayılı Kanunun uygulanmasında banker sayılacağı belirtilmektedir. Dolayısıyla BSMV açısından bir mükellefin banker sayılması için, finansal anlamda banker sayılması şart olmayıp, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesi uyarınca banker sayılmanın kriterlerini taşıması gerekli ve yeterlidir.

Banker kapsamında BSMV mükellefi olmak için, anılan Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerin esas iştigal (ana faaliyet) konusu olarak yürütülmesi ve bu işlemler dolayısıyla lehe para alınması gerekmektedir.

3.1. İkrazatçılar / Tefeciler

Mülga 90 sayılı Ödünç Para Verme İşlemleri Hakkında KHK, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle sürekli olarak ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişilerin yanı sıra finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin faaliyetlerini düzenlemektedir. Sözü edilen KHK'nın 2'nci maddesinde de, ikrazatçılar, finansman şirketleri ve faktoring şirketlerinin bu KHK hükümlerine tabi olduğu belirtilmiştir.

6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrasında, 90 sayılı KHK'ya göre ikraz işleriyle uğraşanlar" banker sayıldığı için, mülga 90 sayılı KHK'de düzenlenen ve ikrazatçı olmayan finansman şirketleri ile faktoring şirketleri bu kapsamda banker olarak kabul edilmemektedir.

Mülga 90 sayılı KHK'nın 3'üncü maddesine göre ikrazatçı, devamlı ve mutad meslek halinde, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişilerdir.

Anılan KHK'nın 4'üncü maddesinde ikrazatçıların, ikrazatçılık faaliyeti dışında hiç bir iş yapamayacakları gibi mevduat veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı para toplayamayacakları, her ne ad altında olursa olsun tahvil ve benzeri borçlanmaya yönelik sermaye piyasası aracı ihraç edemeyecekleri, Sermaye Piyasası Kanunu²³ çerçevesinde sermaye piyasası faaliyetinde bulunamayacakları belirtilmiştir.

²³ 30.12.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 139 uncu maddesinde, 28.07.1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun yürürlükten kaldırıldığı ve mevzuatta 2499 sayılı Kanun hükümlerine yapılan atıfların 6362 sayılı Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayıldığı hükmü yer almaktadır.

Mülga 90 sayılı KHK, faaliyet izni almaksızın ödünç para verme işleriyle uğraşılmasını ikrazatçılık olarak kabul etmemiştir. KHK'nın "tefecilik sayılan işlemler" başlıklı 9'uncu maddesine göre, KHK uyarınca ikrazatçılık yapmak üzere izin alınmadan, faiz veya her ne ad altında olursa olsun, bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işlemlerinin yapılması veya bu işlerin meslek itihaz edilmesi ve KHK uyarınca alınan ikrazatçılık izni iptal edildiği halde, ödünç para verme işlerine devam edilmesi, tefecilik sayılmaktadır. Dolayısıyla tefeciler, ikrazatçı kapsamında banker olarak kabul edilmemiştir.

Mülga 90 sayılı KHK'da düzenlenen finansman şirketleri ile faktoring şirketlerinin faaliyetlerinin yanı sıra, tefecilik faaliyetlerinin de "6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılı işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapma" kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğinin ayrıca irdelenmesi gerekmektedir.

Öte yandan, mevduat toplama ve kredi verme işlemleri, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca bankacılık faaliyeti kapsamında değerlendirilmekte ve anılan Kanunun 10'uncu maddesi uyarınca da izne tabi bulunmaktadır. Dolayısıyla, kazanılmış hak kapsamında faaliyetlerini sürdüren sınırlı sayıdaki ikrazatçı haricinde, günümüzde mülga 90 sayılı KHK kapsamında ikrazatçılık izni alınması mümkün değildir. Dolayısıyla banker olarak BSMV mükellefi kabul edilen kişiler de hâlihazırda faaliyet gösteren sınırlı sayıdaki söz konusu ikrazatçılardır.

Öte yandan 13.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 52'nci maddesiyle, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK ek ve değışiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.

6361 sayılı Kanunun "İkrazatçılarla ilgili hükümler" başlıklı geçici 5 inci maddesine göre, 90 sayılı KHK'dan aldıkları yetkiye istinaden ikrazatçılık faaliyetinde bulunanlar bu Kanunun yürürlüğe girdiği 13.12.2012 tarihten itibaren altı ay içinde bu Kanunda sayılı faaliyetlerden birini yürütmek amacıyla BDDK'ya başvuruda bulunabilirler. Bu süre içinde mevcut sözleşmelerinden kaynaklanan alacaklarının tahsiline yönelik işlemler dışında yeni bir ikrazatçılık faaliyetinde bulunamayacakları ve BDDK'ya başvuruda bulunan ikrazatçılar Kuruldan gerekli izinleri almak suretiyle faaliyetlerine faktoring, finansal kiralama veya finansman şirketi olarak devam edebilecekleri düzenlenmiştir. Kurulacak bu şirketler 6361 sayılı Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yer alan sermaye yükümlülüğünü üç yıl içinde yerine getirmek zorundadır.

BDDK'ya başvuruda bulunmayan veya başvurduğu halde Kuruldan gerekli izinleri alamayanların ikrazatçılık faaliyet izinleri başka bir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden sona erer.

3.2. Faktoring ve Finansman Şirketleri

Mülga 90 sayılı KHK'nın 2'nci maddesi kapsamında düzenlenmiş olan ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişiler ile faktoring ve finansman şirketleri banker kapsamında BSMV mükellefidir. Bankerlerde mükellefiyet tüm işlemleri kapsamamakta bunların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi bulunmaktadır. Bunun doğal sonucu olarak da bankerlerin söz konusu işlemler dışında kalan diğer işlemlerinin KDV'ye tabi tutulması gerekmektedir.

13.12.2012 tarihli ve 28496 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, 90 sayılı KHK'yı yürürlükten kaldırmış ve bu KHK'ya yapılan atıfların 6361 sayılı Kanuna yapılmış sayılacağı hükme bağlanmıştır. Dolayısıyla BSMV'ye tabi 90 sayılı KHK'ya atıf yapılmak suretiyle belirtilen ödünç para verme işlerine ilişkin hükümler açısından da 13.12.2012 tarihinden itibaren 6361 sayılı Kanunun ilgili hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

3.2.1. Faktoring Şirketleri

Faktoring şirketleri, 545 sayılı KHK ile mülga 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK'nın bazı hükümlerinin değiştirilmesi sonucunda yasal zemine kavuşmuştur. Adı geçen Kararnamenin 3/c maddesine göre faktoring şirketi, mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakları temellük ederek tahsilini üstlenen, bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunarak finansman sağlayan şirketler olarak tanımlanmıştır. 13.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3'üncü maddesinde yer alan şirket, Türkiye'de kurulu faktoring şirketlerini de ifade etmektedir. Bu kanunda açık bir şekilde faktoring şirketi tanımına yer verilmemiştir. Bununla birlikte 6361 sayılı Kanunun 3'üncü ve 38'inci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde faktoring şirketleri, mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile BDDK tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, müşterisine tahsilat, finansman veya faktoring garantisi sağlayan şirket olarak tanımlanabilir. Faktoring şirketlerinin faaliyetlerini düzenleme ve denetimlerini yapma yetkisi, BDDK'ya aittir.

6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinde banka muamelelerinden herhangi birini esas iştiğal konusu olarak yapanlar banker kabul edilmektedir. Bu nedenle, mülga 90 sayılı KHK'nın (6361 sayılı Kanunun) verdiği yetkiye istinaden müşterilerine kullandığı krediler nedeniyle banker konumunda bulunan faktoring şirketleri, BSMV mükellefidirler ve verdikleri krediler dolayısıyla lehlerine aldıkları paraların BSMV'ye tabi tutulması gerekir.

3.2.2. Finansman Şirketleri

Tüketici finansman şirketleri, mülga 90 sayılı KHK'nın 3/b maddesinde; devamlı ve mutad işgal konusu olarak her türlü mal ve hizmet alımını kredilendirmek üzere ödünç para veren tüketici kredi şirketleri olarak tanımlanmıştı. 21.11.2012 tarihli ve 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 3'üncü ve 39'uncu maddelerine göre finansman şirketi, her türlü mal veya hizmet alımının, malı veya hizmeti satın alan gerçek veya tüzel kişinin nam ve hesabına mal veya hizmetin teslim veya temini ile birlikte doğrudan satıcıya ödeme yapılması suretiyle kredilendirilmesini sağlayan tüketici kredi şirketlerini ifade etmektedir. Tüketici finansman şirketlerinin faaliyetlerini düzenleme ve denetimlerini yapma yetkisi, BDDK'ya aittir.

Tüketici finansman şirketleri bir finansman kuruluşu olmakla birlikte, bankalardan farklı olarak mevduat toplama yetkileri bulunmadığından kendi öz kaynakları dışında banka ve finans kurumlarından sağladıkları dış kaynaklarla kredilendirme yapabilmektedirler.

Tüketici finansman şirketlerinin faaliyetleri mülga 90 sayılı KHK (6361 sayılı Kanun) ile düzenlenmiş olup, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesine göre, bu şirketlerin esas faaliyet konuları ödünç para verme işlemleri olduğundan banker kapsamında BSMV mükellefidirler.

Bu başlık altında tüketici finansman şirketlerinin ve bankaların yaptıkları faaliyetlerde karşılaştıkları vergi uygulamalarına değinmekte fayda görülmektedir. Bilindiği üzere, bankalar arası mevduat işlemleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden % 1 oranında BSMV hesaplanmaktadır. Bir bankanın diğer bir bankaya mevduat yatırması durumunda, mevduat faizi elde eden banka % 1 oranında BSMV hesaplamaktadır. Mevduatı kabul eden ve bu tutarları faaliyetlerinde kullanan bankanın bu olayda BSMV mükellefiyeti doğmamaktadır. Mevduat kabulü ile finansman imkanı olan bankalar için geçerli olan indirimli BSMV oranından mevduat kabul etme yetkisi bulunmayan finansman şirketlerinin yararlanması mümkün değildir.

Ayrıca, bankaların kullandırmış olduğu tüketici kredilerinde BSMV oranı % 5 olup, bu oran bankanın diğer bir bankaya veya bankanın tüketici finansman şirketine kullandırmış olduğu kredilerde de % 5 olarak uygulanmaktadır. Bankaların veya tüketici finansman şirketlerinin dış kaynak sağlamak üzere diğer bankalardan kredi almaları durumunda, bu kredi işlemlerine ilişkin BSMV'nin krediyi kullandıran banka tarafından beyan edilip ödenmesi gerekmekte olup, hesaplanan bu vergi krediyi kullandıran banka tarafından krediyi kullanan banka veya tüketici finansman şirketine yansıtılmaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalardan anlaşılacağı üzere kredi işlemlerinde BSMV uygulaması bakımından tüketici finansman şirketleri ile bankalar arasında herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Ancak, mevduat işlemleri yönünden bankaların finansman avantajının finansman şirketlerine de sağlanabilmesi, kararname düzenlemesi yapılması ile mümkün bulunmaktadır.

3.3. Aracı Kurumlar

Aracı kurumlar, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre faaliyette bulunabilecek "Sermaye Piyasası Kurumları" arasında sayılmakta olup faaliyet usul ve esasları ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir Diğer bir deyişle aracı kurumlar, sermaye piyasalarında aracılık faaliyetinde bulunmaya yetkili aracı kuruluşlar ve bankalardır. Bankalar finansal kiralama hariç yaptıkları tüm işlemler nedeniyle BSMV mükellefi olduklarından, yaptıkları aracılık faaliyetleri nedeniyle BSMV mükellefiyetleri bulunmaktadır.

Bankaların dışındaki aracı kuruluşların ise banker kapsamında BSMV mükellefi olup olmadıkları değerlendirilmelidir. 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, ikinci fıkrafta yazılı işleri esas iştiğal konusu olarak yapanlar ile mülga 90 sayılı KHK'ya (6361 sayılı Kanuna) göre ikraz işleriyle uğraşanlar banker olarak sadece bu işlemleri nedeniyle BSMV mükellefi olmaktadır.

Aracı kurumlar, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım – satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getiren kurumlardır. Aracı kurumların sermaye piyasasında yaptığı faaliyetleri dolayısıyla lehe aldıkları paralarını BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir. Nitekim, 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B-2- 6802 Sayılı Kanunun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştiğal Konusu Olarak Yapanlar" başlıklı bölümünde, aracı kurumların, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 32'inci maddesinin²⁴ (6362 sayılı Kanunun 55'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yaptığı ve bu kurumların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi olduğu açıklanmıştır.

Menkul kıymet alım satımına aracılık da 28'inci maddenin ikinci fıkrasında BSMV'ye tabi işlemler arasında sayılmıştır. Dolayısıyla bu işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapan aracı kuruluşların da BSMV mükellefi olarak değerlendirilmesi gerekir.

²⁴ 30.07.1981 tarihi ve 17416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35 inci maddesinde düzenlenmiştir.

Aynı zamanda menkul kıymet kavramının, 6802 sayılı Kanun uygulamasında temel itibariyle **diğer sermaye piyasası araçlarını** da kapsadığı ve dolayısıyla sermaye piyasası mevzuatında diğer sermaye piyasası aracı olarak düzenlenen enstrümanların alım satımına aracılık işlemlerinin de BSMV kapsamında değerlendirilmesi gerektiği düşünölmektedir. Dolayısıyla bu kapsamda örneğin sermaye piyasası mevzuatında diğer sermaye piyasası araçlarından sayılan foreks işlemlerine aracılık hizmetlerinin de BSMV'ye tabi tutulması, dolayısıyla bu aracılık işlemlerini yapanların da banker olarak BSMV mükellefi kabul edilmesi gerekmektedir.

3.4. Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıkları

Yatırım ortaklıkları, sermaye piyasası araçları ile ulusal ve uluslararası borsalarda veya borsa dışı organize piyasalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek üzere anonim ortaklık şeklinde ve kayıtlı sermaye esasına göre kurulan sermaye piyasası kurumlarıdır. Yatırım ortaklıklarının temel fonksiyonu küçük tasarruf sahiplerinin birikimlerini bir havuzda toplayarak değişik menkul kıymetlerden oluşacak bir portföye yatırmak ve bu yolla elde ettikleri kazancı ortaklarına payları oranında dağıtmaktır. Yatırım ortaklıklarının diğer ortaklıklardan farkı, faaliyet alanlarının sadece sermaye piyasası araçları ile altın ve diğer kıymetli madenlerden oluşan bir portföyün işletilmesi şeklinde sınırlandırılmış bulunmasıdır.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 48 ve 49'uncu maddelerine göre; yatırım ortaklıkları sermaye piyasası araçları, girişim sermayesi yatırımları ile Kurulca belirlenecek diğer varlık ve haklardan oluşan portföyleri işletmek amacıyla, paylarını ihraç etmek üzere kurulan sabit veya değişken sermayeli anonim ortaklıklardır. Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarına İlişkin Esaslar Tebliđinin²⁵ 5'inci maddesinde menkul kıymet yatırım ortaklığının başlıca işlevleri;

a) Ortaklık portföyünü oluşturmak, işletmek ve gerektiğinde portföyde değişiklikler yapmak,

b) Portföy çeşitlendirmesi yaparak yatırım riskini, faaliyet alanlarına ve şirketlerin durumlarına göre en aza indirecek bir biçimde dağıtmak,

c) Sermaye piyasası araçlarına, mali piyasa ve kurumlara, ortaklıklara ilişkin gelişmeleri sürekli izlemek ve portföy yönetimiyle ilgili olarak gerekli önlemleri almak,

ç) Portföyün değerini korumaya ve artırmaya yönelik araştırmalar yapmak,

---

²⁵ 29.08.2013 tarihli ve 28750 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

şeklinde açıklanmıştır.

Ayrıca, anılan Tebliğin 23'üncü maddesinde menkul kıymet yatırım ortaklıklarının yapamayacakları işler şöyle sıralanmıştır.

a) Ödünç para verme işleriyle uğraşamazlar.

b) 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımlandığı üzere mevduat ve katılım fonu toplayamazlar, mevduat ve katılım fonu toplama sonucunu verebilecek iş ve işlemler yapamazlar.

c) Ticari, sınai ve zirai faaliyetlerde bulunamazlar.

ç) Aracılık faaliyetinde bulunamazlar.

d) Açığa satış ve kredili menkul kıymet işlemi yapamazlar.

e) Portföylerindeki varlıkları rehin veremez ve portföye ilişkin olarak yapılan işlemler haricinde teminat olarak gösteremezler. Ancak 31'inci maddede belirtilen esaslar çerçevesinde kredi temini için portföyünün %10'unu teminat olarak gösterebilirler.

f) Günlük operasyonlar ve türev araçlar nedeniyle gerçekleştirilen işlemlerin teminatı kapsamında gereken miktardan fazla nakit tutamazlar.

g) Faaliyetlerinin gerektirdiği miktar ve değerden fazla taşınır ve taşınmaz mal edinemezler.

ğ) Portföylerine hiçbir şekilde rayiç değerinin üzerinde varlık satın alamaz ve portföyden bu değer altındaki varlık satamazlar.

Bu düzenlemelerden anlaşılacağı üzere, menkul kıymet yatırım ortaklıklarının, kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi meslek haline getirdiği açıktır.

87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B-2- 6802 Sayılı Kanunun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar" başlıklı bölümünde belirtildiği üzere, menkul kıymet yatırım ortaklıkları, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 32'nci maddesinin²⁶ (6362 sayılı Kanunun 55'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yapmaktadırlar. Bu nedenle, menkul kıymet yatırım ortaklıkları banker kapsamında BSMV mükellefi olup 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi bulunmaktadır.²⁷

Ancak, 6802 sayılı Kanunun "İstisnalar" başlıklı 29'uncu maddesinin 5838 sayılı Kanun ile değişik (t) bendi hükmü uyarınca, menkul kıymet

²⁶ Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35 inci maddesinde düzenlenmiştir.

²⁷ Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen 26.09.2007 tarihli ve 84274 sayılı özelge.

yatırım ortaklıklarının 01.03.2009 tarihinden itibaren sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar BSMV'den istisna edilmiştir.²⁸ Yatırım ortaklıklarının bu istisna hükmü kapsamına girmeyen ancak 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerden birini yapması durumunda lehe alacağı bu paralar üzerinden BSMV hesaplaması gerekir.

3.5. Menkul Kıymet Yatırım Fonları

Yatırım fonları, mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 37 ve 38'inci maddelerine istinaden Sermaye Piyasası Kurulunun Seri No: VII, No: 10 Tebliği²⁹ çerçevesinde hazırlanan içtüzük hükümlerine göre kurulmakta ve kurucuların malvarlığından ayrı olarak yönetilmektedir. Yatırım fonları, halihazırda yürürlükte bulunan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 52 ve 53'üncü maddelerinde yeniden düzenlenmiştir.

6362 sayılı Kanununun 52'nci maddesinde yatırım fonu, tasarruf sahiplerinden fon katılma payı karşılığında toplanan para ya da diğer varlıklarla, tasarruf sahipleri hesabına, inançlı mülkiyet esaslarına göre Kurulca belirlenen varlık ve haklardan oluşan portföy veya portföyleri işletmek amacıyla portföy yönetim şirketleri tarafından fon iç tüzüğü ile kurulan ve tüzel kişiliği bulunmayan mal varlığı olarak tanımlanmıştır.

Fonun muhasebe defter hesap ve işlemleri Sermaye Piyasası Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Vergi Usul Kanunu ve Borçlar Kanununun ilgili hükümlerine uygun olarak kurucunun hesapları dışında özel hesaplarda izlenmekte ve bunlar için ayrı muhasebe tutulmaktadır.

Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğinin³⁰ 4 üncü maddesinde, ilk kez şemsiye fon tanımına yer verilmiş olup katılma payları tek bir içtüzük kapsamında ihraç edilen tüm fonları kapsayan yatırım fonu şeklinde tanımlanan şemsiye fonun kuruluş amacı, aşağıda belirtilen varlıklar ve işlemlerden oluşan portföy veya portföyleri işletmektir.

a) Özelleştirme kapsamına alınanlar dahil Türkiye'de kurulan ihraççılara ait paylar, özel sektör ve kamu borçlanma araçları,

b) Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Karar hükümleri çerçevesinde alım satımı yapılabilen yabancı özel sektör ve kamu borçlanma araçları ile ihraççı payları,

c) 12 aydan uzun vadeli olmamak üzere vadeli mevduat, katılma hesabı ve mevduat sertifikaları,

---

²⁸ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 12.08.2009 tarihli ve 77768 77936 sayılı özelge.

²⁹ 19.12.1996 tarihli ve 22852 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³⁰ 09.07.2013 tarihli ve 28702 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

- ç) Borsada işlem görmeleri kaydıyla; altın ve diğer kıymetli madenler ile bu madenlere dayalı olarak ihraç edilen sermaye piyasası araçları,
- d) Fon katılma payları,
- e) Repo ve ters repo işlemleri,
- f) Kira sertifikaları,
- g) Gayrimenkul sertifikaları,
- ğ) Varantlar ve sertifikalar,
- h) Takasbank para piyasası işlemleri,
- ı) Türev araç işlemlerinin nakit teminatları ve primleri,
- i) Sermaye Piyasası Kurulunca uygun görülen özel tasarlanmış yabancı yatırım araçları ve ikraz iştirak senetleri,
- j) Sermaye Piyasası Kurulunca uygun görülen diğer yatırım araçları.

Fonlar, yukarıda sayılan varlıklardan oluşan portföyü işletmek amacı dışında herhangi bir işle uğraşamazlar. Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğine göre yatırım fonunun kurucusu, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 55'inci maddesi kapsamında ana faaliyet konusu yatırım fonlarının kurulması ve yönetimi olan anonim ortaklık şeklinde kurulan portföy yönetim şirketidir.

Menkul kıymet yatırım fonlarının, kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı meslek haline getirdiği açıktır. Fon ve yöneticiliği ayrımı yapılması mümkün değildir. Fon, oluşturulan portföy ve kurucusu/yöneticisiyle bir bütündür.

İlgili mevzuat çerçevesinde menkul kıymet yatırım fonları, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerden portföy işletmeciliğinin (menkul kıymet alım satımı, ters repo ve borsa para piyasası ve kambiyo satışı gibi işlemlerin) yapılmasını meslek haline getirmesi nedeniyle lehe aldıkları paralar üzerinden BSMV hesaplamaları gerekmektedir.

Ancak, 6802 sayılı Kanunun "İstisnalar" başlıklı 29'uncu maddesinin 5838 sayılı Kanun ile değişik (t) bendi hükmü uyarınca, menkul kıymet yatırım fonlarının, 01.03.2009 tarihinden itibaren sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar BSMV'den istisna edilmiştir.³¹ Menkul kıymet yatırım fonları yapılacak işlemlerden, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ancak anılan istisna hükmü kapsamına girmeyen işlemler dolayısıyla lehe alınacak

³¹ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 13.08.2009 tarihli ve 77936 sayılı özelge.

paraların BSMV'ye tabi tutulması gerekir.

Öte yandan, tüzel kişiliği bulunmayan menkul kıymet yatırım fonlarında katılım belgesine sahip katılımcılara, menkul kıymet yatırım fonu katılma belgesi sahipliği dolayısıyla aktarılan paralar BSMV'nin konusuna girmemektedir.

3.6. Emeklilik Yatırım Fonları

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 15'inci maddesinde emeklilik yatırım fonu, şirket tarafından emeklilik sözleşmesi çerçevesinde alınan ve katılımcılar adına bireysel emeklilik hesaplarında izlenen katkıların, riskin dağıtılması ve inanca mülkiyet esaslarına göre işletilmesi amacıyla oluşturulan malvarlığı olduğu, Fonun tüzel kişiliğinin olmadığı belirtilmektedir.

87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B-2- 6802 Sayılı Kanunun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar" başlıklı bölümünde, emeklilik yatırım fonlarının 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 32'nci maddesinin³² (6362 sayılı Kanunun 55'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yaptığı belirtilmiştir. Yatırım fonlarının 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri dolayısıyla lehe aldığı paralar BSMV'nin konusuna girmektedir.

6802 sayılı Kanunun "İstisnalar" başlıklı 29'uncu maddesinin 5838 sayılı Kanun ile değişik (t) bendi hükmü uyarınca, emeklilik yatırım fonlarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar BSMV'den istisnadır. Bu durumda emeklilik yatırım fonlarının 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen ancak anılan istisna hükmü kapsamına girmeyen işlemler dolayısıyla lehe aldığı paralar üzerinden BSMV hesaplanması gerekecektir.

3.7. Portföy Yönetim Şirketleri

Seri 5, No: 59 sayılı Portföy Yöneticiliği Faaliyetine ve Bu Faaliyette Bulunacak Kurumlara İlişkin Esaslar Tebliğinin³³ 4'üncü maddesinde; "*Portföy yöneticiliği; finansal varlıklardan oluşan portföylerin, her bir müşteri adına, müşterilerle yapılacak portföy yönetim sözleşmesi çerçevesinde maddi bir menfaat sağlamak üzere vekil sıfatıyla yönetilmesidir.*" şeklinde tanımlanmakta olup, aynı maddede portföy yöneticiliğinin alım satım aracılık faaliyeti olduğu kabul edilmektedir.

³² Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35 inci maddesinde düzenlenmiştir.

³³ 21.01.2003 tarihli ve 25000 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anılan Tebliği yürürlükten kaldıran Portföy Yönetim Şirketleri ve Bu Şirketlerin Faaliyetlerine İlişkin Esaslar Tebliğinin³⁴ 4'üncü maddesinde portföy yönetim şirketi, ana faaliyet konusu fonların kurulması ve yönetimi olan ve anonim ortaklık şeklinde kurulan sermaye piyasası kurumu olarak tanımlanmıştır.

Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan portföy yönetim şirketlerinin portföy işletmeciliği kapsamında sermaye piyasası araçlarının alım satıma aracılık etmesi dolayısıyla elde ettiği gelirler BSMV'nin konusuna girmektedir.

Bu konuya ilişkin 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B-2- 6802 Sayılı Kanunun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar" başlıklı bölümünde, portföy yönetim şirketlerinin 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 32'nci maddesinin³⁵ (6362 sayılı Kanunun 55'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yaptığı ve bunların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerinin BSMV'ye tabi olduğu açıklanmıştır.

Ayrıca, bu şirketlerin hisse senedi alım-satım kazancı, Devlet tahvili ve Hazine bonusu alım-satım kazancı, repo gelirleri, istisna kapsamına giren temettü gelirleri dışındaki temettü gelirleri, vadeli işlemler borsasında yapılan işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır.³⁶

3.8. Vadeli İşlem Aracılık Şirketleri

Seri: V, No: 90 sayılı Vadeli İşlemler Aracılık Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğinin³⁷ 4'üncü maddesine göre, vadeli işlemler aracılık şirketi münhasıran;

a) Borsada işlem gören mala dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri alım satımına aracılık,

b) Borsada işlem gören kıymetli maden ve dövize dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satımına aracılık,

c) Borsada işlem gören her türlü türev araçların alım satımına aracılık,

d) Sermaye Piyasası Kurulunun kaldıracağı alım satım işlemlerine ilişkin esasları düzenleyen Tebliği kapsamındaki tanıtım aracılığı,

faaliyetlerinden en az birini yürütmek üzere SPK'dan yetki belgesi almış şirkettir.

³⁴ 02.07.2013 tarihli ve 28695 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

³⁵ Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35 inci maddesinde düzenlenmiştir.

³⁶ Gelir İdaresi Başkanlığı'na verilen 26.09.2007 tarihli ve 84274 sayılı özelge.

³⁷ 06.04.2007 tarihli ve 26485 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Vadeli işlem aracılık şirketlerinin banker kapsamında BSMV mükellefi olduğuna ilişkin açıklamaya 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğde yer verilmiştir. Tebliğin “B-2- 6802 Sayılı Kanununun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar” başlıklı bölümünde, vadeli işlem aracılık şirketlerinin 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 32’nci maddesinin³⁸ (6362 sayılı Kanunun 55’inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yaptığı ve bu şirketlerin 6802 sayılı Kanununun 28’inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen banka muamele hizmetleri, menkul kıymetlere ilişkin işlemlerin BSMV’ye tabi bulunduğu belirtilmiştir.

3.9. Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK)

Mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 10/A maddesinde ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 13’üncü maddesinde, SPK tarafından belirlenen sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesinde temel yapı olarak MKK esas alınmış olup, kaydi sistem bu yapı üzerine inşa edilmiştir. MKK’ya kaydi sisteme ilişkin olarak anılan madde ile verilen genel görev ve yetkiler, Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılan Merkezi Kayıt Kuruluşunun Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmeliğinde³⁹ detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Söz konusu Yönetmelikte; MKK’nın ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibariyle kaydı tutulan sermaye piyasası araçları ve bunlara ilişkin hakları kayden izleyerek, üye grupları itibariyle tutulan kayıtların birbiriyle tutarlılığını kontrol etmek ve Yatırımcıları Koruma Fonu’nu idare ve temsil etmek amacıyla kurulduğu belirtilmiştir. Ancak, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3’üncü maddesinde, Yatırımcıları Koruma Fonu Yatırımcı Tazmin Merkezi şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca, anılan yönetmelikte MKK’nın görevleri aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- Sermaye piyasası araçlarını ve bunlara bağlı hakları, bilgisayar ortamında, üyeler ve hak sahipleri itibariyle kayden izlemek,

- Kayıtların üyeler itibariyle tutarlılığını izlemek, tutarsızlık ve kaydi sisteme ilişkin düzenlemelere aykırılık tespiti halinde üyeler nezdinde gerekli düzeltmelerin yapılmasını istemek ve durumu derhal Sermaye Piyasası Kuruluna bildirmek, sistemin güvenli çalışmasını sağlayacak önlemler almak ve uygulamak,

- Kayıtların mevzuatta öngörülen çerçevede gizliliğini sağlamak,

---

³⁸ Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35’inci maddesinde düzenlenmiştir.

³⁹ 21.06.2001 tarihli ve 24439 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

- Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kaydı tutulmasına karar verilen sermaye piyasası araçlarının kaydileştirilmesine ilişkin işlemleri yapmak, öngörülen sürenin sonuna kadar teslim edilmeyen araçların yönetime ilişkin haklarını kullanmak, mali haklarını kullanmak ve izlemek,

- YTM'yi idare ve temsil etmek, mevzuat gereğince YTM adına yapılması gereken işlemleri yapmak,

- Sermaye Piyasası Kurulu tarafından tedrici tasfiyelerine karar verilen aracı kurumların tasfiye işlemlerini YTM adına ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütmek,

- Sermaye Piyasası Kurulu tarafından sermaye piyasası mevzuatı, çerçevesinde verilen diğer görevleri ve düzenlemelerin gerektirdiği işlemleri yapmak.

- MKK üyeleri veya üyelerle MKK arasında sistemin işleyişine ilişkin olarak çıkabilecek uyuşmazlıkların çözümünde tarafların 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu çerçevesinde tahkim sistemini kullanabilmelerine yardımcı olmak.

6362 sayılı Kanununun 13 üncü maddesi ve MKK Yönetmeliği ile MKK'nın görev ve yetkilerinin çerçevesi çizilmekte, MKK nezdinde tutulacak kayıtların tabi olacağı usul ve esaslar ise Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ⁴⁰ ile belirlenmektedir. Bu Tebliğde; MKK üyelerinin kimler olabileceği, bunlara ilişkin hesap ve işlemlerin niteliği ve işlemlerin yerine getirilmesine ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

MKK ile ilgili olarak 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin “B-2-6802 Sayılı Kanununun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar” başlıklı bölümünde belirtildiği üzere MKK, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 32'nci maddesinin⁴¹ (6362 sayılı Kanunun 55'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yapmaktadırlar. Bunların 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi olacaktır.

Vergi İdaresince, MKK'nın yerine getirdiği menkul kıymetlerin ve bunlara ilişkin hakların kaydını izleme hizmeti, borsada faaliyette bulunan aracı kurumlarca gerçekleştirilen menkul kıymet alım-satım işlemine ilişkin menkul kıymet ve nakit taahhütlerinin yerine getirilmesine yönelik hizmetin zorunlu bir parçası niteliği taşıdığından bahisle bir banka hizmeti olarak değerlendirilmiş ve bu yorum çerçevesinde Kuruluşun banker kapsamında

⁴⁰ 22.12.2002 tarihli ve 24971 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴¹ Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35'inci maddesinde düzenlenmiştir.

BSMV mükellefiyeti tesis ettirilmiştir.⁴²

Öte yandan, MKK'nın asli görevlerinden olan YTM'nin idare ve temsil hizmeti karşılığında alınan yönetim hizmet bedelinin BSMV'ye tabi olup olmadığı hususunda Gelir İdaresince; herhangi bir açıklama ve yorum yapılmadan, Yatırımcıları Koruma Fonunun idare ve temsil hizmeti karşılığında alınan yönetim hizmet bedelinin lehe alınan bir bedel olması nedeniyle BSMV'ye tabi olacağı belirtilmiştir.⁴³

Vergi İdaresince MKK hakkında verilen ilk görüşün isabetli olduğu, ikinci görüşün ise idare ve temsil hizmetinin 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen muamele ve hizmetler kapsamında değerlendirilemeyeceğinden hareketle yerinde olmadığı düşünülmektedir. Ancak her iki görüşün dayanağı olan Vergi İdaresinin finans sektöründe yer alan kurumların işlemlerinin BSMV kapsamında kalması gerektiği kabulü, üzerinde uzun değerlendirmeler yapılmasını gerektirecek boyutta bir konudur.

3.10. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası A.Ş.⁴⁴

Mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 40'inci maddesinde, *“Münhasıran, ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile her türlü türev araçlardan oluşan sermaye piyasası araçlarının işlem göreceği tüzel kişiliği haiz borsalar, Kurulun teklifi ve ilgili Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun onayı ile kurulur.”* hükmü yer almaktaydı.

Hali hazırda yürürlükte bulunan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 65'inci maddesinin (1) numaralı fıkrasında ise, *“Borsaların ve piyasa işleticilerinin kuruluşuna Kurulun uygun görüşü üzerine Bakanlar Kurulu tarafından izin verilir. Bu kuruluşların faaliyete geçmesi Kurulun iznine tabidir.”* hükmü yer almaktadır.

VOBAŞ mülga 2499 sayılı Kanunun 40'inci maddesi hükmü uyarınca, 19.10.2001 tarihli ve 24558 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2001/3025 sayılı BKK ile kurulan bir anonim şirkettir. Bu borsanın en önemli hususiyeti sermaye şirketi şeklinde kurulmuş olmasıdır. Ticari şirket olması, yaptıkları işlemlerin tamamının KDV'ye tabi tutulması gerektiği yorumlarına sebep olmuştur.

VOBAŞ tarafından belirtilen borsanın gelirleri; borsa payları, giriş

---

⁴² İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 11.10.2001 tarihli ve 4834 sayılı özelge.

⁴³ İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı tarafından verilen 25.12.2006 tarihli ve 9928 sayılı özelge.

⁴⁴ VOBAŞ, 03.04.2013 tarihinden itibaren Borsa İstanbul çatısı altında faaliyetine devam etmektedir.

aidatları/yıllık aidatlar, veri başvuru gelirleri/yurt içi veri gelirleri/yurt dışı veri gelirleri, ek VOBKE gelirleri/VOBAPI ücreti/VOBKE lisans ücreti/yıllık devamlılık ücreti, nakit teminat gelirleri, emir iptal gelirleri/hatalı işlem düzeltme gelirleri, gecikme faizi gelirleri ve Vobjektif gelirleri/eğitim gelirleridir. Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası Yönetmeliğinin⁴⁵ 126'ncı maddesinde ise borsa gelirleri; borsa üyelerinden tahsil olunacak giriş aidatları, borsa üyelerinden tahsil olunacak yıllık aidatlar, disiplin cezası nedeniyle tahsil olunan paralar, borsa payları, borsa yönetim kurulunca belirlenecek sair aidat, ücret ve tarife payları ile sair gelir ve bağışlar şeklinde belirtilmektedir.

VOBAŞ tarafından borsa üyelerine verilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile her türlü türev araçtan oluşan sermaye piyasası araçlarının güven ve istikrar içinde, serbest rekabet şartları altında kolayca alınıp satılabilmesini sağlama, niteliği itibariyle borsada işlem gören menkul kıymetlerin alınıp satılmasına aracılık hizmeti niteliğinde olduğundan, 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen "*menkul kıymet alım-satımına tavassut etme*" kapsamında verilen hizmetler olarak değerlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Bu durumda, 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrası doğrultusunda VOBAŞ'ın işlemlerinin değerlendirilmesi neticesinde, VOBAŞ tarafından alınan borsa payları, giriş aidatları/yıllık aidatlar, nakit teminat gelirleri, emir iptal gelirleri/hatalı işlem düzeltme gelirleri ve bu gelirlere ilişkin gecikme faizi gelirlerinin menkul kıymet alım-satımına tavassut etme kapsamında verilen hizmetler dolayısıyla lehe alınan paralar olarak BSMV'ye tabi olduğunun kabulü gerekir. Vobjektif gelirleri, eğitim gelirleri, veri başvuru gelirleri/yurt içi veri gelirleri/yurt dışı veri gelirleri, ek VOBKE gelirleri/VOBAPI ücreti/VOBKE lisans ücreti/yıllık devamlılık ücreti ve bu gelirlere ilişkin gecikme faizi gelirleri ise BSMV'nin konusuna girmemektedir.

Nitekim, 22.10.2010 tarihli ve 27737 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "*B-2- 6802 Sayılı Kanununun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar*" başlıklı bölümünde; VOBAŞ'ın 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununu 32'nci maddesinin⁴⁶ (6362 sayılı Kanununun 55'inci maddesinin) verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yaptığı ve bunların 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerinin BSMV'ye tabi olduğu açıklanmıştır.

Buna göre, anılan maddenin verdiği yetki ve izin çerçevesinde menkul

⁴⁵ 27.03.2004 tarihli ve 25415 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴⁶ Bu maddedeki hüküm yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35'inci maddesinde düzenlenmiştir..

kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yaptığı kabul edilen VOBAŞ'ın banker kapsamında BSMV mükellefi olması ve 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilen işlemleri dolayısıyla lehe aldığı paralar üzerinden BSMV hesaplaması gerekmektedir.

Öte yandan, 3065 sayılı KDV Kanununun 17/4-e maddesine göre, VOBAŞ'ın BSMV kapsamına giren ve menkul kıymet alım-satımına tavassut etme kapsamında değerlendirilen işlemleri KDV'den istisna olup, BSMV kapsamına girmeyen vobjektif gelirleri, eğitim gelirleri, veri başvuru gelirleri/yurt içi veri gelirleri/yurt dışı veri gelirleri, ek VOBKE gelirleri/VOBAPI ücreti/VOBKE lisans ücreti/yıllık devamlılık ücreti ve bu gelirlere ilişkin gecikme faizi gelirleri KDV'ye tabi tutulması gerekir.

Vadeli işlem ve opsiyon borsasına ilişkin işlemler, artık Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde yürütüldüğünden, yukarıdaki açıklamalar Borsa İstanbul A.Ş. açısından da geçerli olmaktadır.

3.11. Yetkili Müesseseler

Yetkili Müesseseler (Döviz Büroları), Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Mali Sektörle İlişkiler ve Kambiyo Genel Müdürlüğüne tespit edilen usul ve esaslar çerçevesinde dövizle ilişkin işlemler yapmasına izin verilen ve kıymetli maden, taş ve eşyalara ilişkin işlemler de yapabilen anonim şirketlerdir. Yetkili Müesseseler; 1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun⁴⁷ ve bu Kanun Hakkında 32 sayılı Karar, söz konusu Karara istinaden yayımlanan tebliğlerde yer alan düzenlemelere göre faaliyetlerini yürütmektedir.

Kambiyo alım satım işlemleri BSMV uygulamasında banka muamele ve hizmeti olarak kabul edilmektedir. 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde açıklandığı üzere, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 4'üncü maddesinin verdiği yetki ve izin uyarınca yetkili müesseseler döviz alım ve satım işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapabilmektedirler. Bu kuruluşların 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

Yetkili müesseseler tarafından yapılan TL karşılığı döviz satışı ve dövizin döviz ile değişimi işlemleri BSMV'ye tabi olup 2008/13459 sayılı BKK⁴⁸ uyarınca, 01.05.2008 tarihinden itibaren döviz satış işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak belirlendiğinden bu işlemler dolayısıyla BSMV hesaplamayacaktır. Ancak, bu durum kambiyo satış tutarlarının beyan edilmesine engel teşkil etmemektedir.

---

⁴⁷ 25.02.1930 tarihli ve 1433 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁴⁸ 15.04.2008 tarihli ve 26848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Öte yandan, yetkili müesseselere ilişkin olarak 6802 sayılı Kanunun istisnalar başlıklı 29(o) maddesinde, yetkili müesseselerin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan tebliğlere göre Merkez Bankasına yapacakları zorunlu döviz ve efektif devirleri dolayısıyla aldıkları paraların BSMV'den müstesna olduğu hükme bağlanmıştır.

3.12. Mikro Finansman Kuruluşları

Mikro finansman, finansal kurumların hizmet sunamadıkları veya eksik hizmet sundukları düşük gelir grubunun tasarruf, kredi ve sigorta gibi finansal hizmetlere erişimlerinin sağlanması olarak tanımlanabilir. Mikro finansman çerçevesinde küçük meblağlı krediler verilmektedir. Mikro girişimcilerin teşvik edilmesi ve mikro ölçekli yeni işletmeler yaratılması yönünde girişimlerde bulunulmasının, özellikle istihdam sorunun çözümüne önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Dünya'da 16 milyon insanın mikro finansman hizmeti alabildiği tahmin edilmektedir. Bangladeş (Grameen Bank), Latin Amerika (ACCION Ağı), Endonezya (Bank Rakyat) ve Bolivya (PRODEM/BancoSol) mikro finansmanın başarı ile uygulandığı bölgelerdir. Mikro finansmanın ilgi alanına girebilecek insanlar, kendi hesabına çalışan mikro girişimciler ve çoğunlukla kırsal kesimde veya kentsel alanlarda yaşayan düşük gelirli kişilerdir.

Bu yöndeki girişimlerin en önemli unsuru ise mikro işletmelere finansman sağlanmasına yönelik oluşumlara yasal bir zemin hazırlanması yönündeki çalışmalardır. Böylelikle konu ile ilgilenen potansiyel yatırımcıların karar almalarının kolaylaştırılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, ağırlıklı olarak mikro işletmelere finansman sağlamak üzere oluşturulacak kurumlara ilişkin yasal altyapının hazırlanmasına yönelik çalışmalar BDDK tarafından sürdürülmektedir. Bu kapsamda, adı geçen Kurum tarafından mikro finans kurumlarının, faaliyetlerine yeterli ölçüde ancak, bankalara kıyasla daha düşük asgari kuruluş sermayesi ile kurulabilmelerine, sermaye ve sair şekillerde fon yaratma ve kullandırma usullerinin belirlenebilmesine, faaliyetlerinde daha esnek yasal yükümlülüklerle tabi olmalarına imkan verecek düzenleme yapılması beklenmektedir.

Mikro finansman sağlanması konusunda ilk düzenleme 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununda⁴⁹ yapılmıştır. Bu Kanunun il özel idarelerinin görev ve sorumluluklarını düzenleyen 6'ncı maddesinin (a) bendinde, mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla, yoksullara mikro kredi verilmesi il özel idarelerinin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Aynı Kanunun 64'üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde ise, il özel idarelerinin, il genel meclisinin kararı üzerine yapacağı anlaşmaya uygun olarak görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda, kamu kurumu niteliğindeki meslek

⁴⁹ 04.03.2005 tarihli ve 25745 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

kuruluşları, dernekler, vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları ile ortak hizmet projeleri gerçekleştirebileceği hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre, banker kapsamında BSMV mükellefi olmak için, anılan Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerin esas iştiğal (ana faaliyet) konusu olarak yürütülmesi ve bu işlemler dolayısıyla lehe para alınması gerekmektedir. 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapanlar, bu işlemleri ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürüten kişilerdir. Dolayısıyla bunların 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olarak BSMV'ye tabi olacak, bunlar dışındakilerin aynı fıkırada belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olmadığından KDV'ye tabi olacaktır.

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, vakıflar ve 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanunu kapsamına giren meslek odaları tarafından 5302 sayılı Kanununun 6/a ve 64/c maddeleri çerçevesinde il özel idareleriyle yapılan protokoller vasıtasıyla yoksullara yönelik mikro kredi uygulaması yürütülebilmektedir. Bu çerçevede söz konusu kuruluşların mikro kredi verme işleriyle uğraşan bir iktisadi işletmesi oluşmakta ve bu işletmelerin kurumlar vergisi mükellefiyetinin tesis ettirilmesi gerekmektedir.

Bu durumda, söz konusu iktisadi işletmelerin esas faaliyet konusu, bir ivaz karşılığı ödünç para verme işleridir. Yoksullara mikro kredi verilmesi görev ve yetkisi 5302 sayılı Kanun uyarınca il özel idarelerine ait olup bu yetki, 5302 sayılı Kanununun 64/c maddesi çerçevesinde protokol yapmak suretiyle il özel idareleri tarafından yukarıda belirtilen kuruluşlara devredilmektedir.

Halihazırda söz konusu yetkiyi il özel idarelerinden bir protokolle devralan Türkiye İsrافی Önleme Vakfının (TİSVA) iktisadi işletmesi, esas iştiğal konusu olarak banka muamele ve hizmeti kapsamındaki ödünç para verme işlemlerini 5302 sayılı Kanunun verdiği yetkiyi devralmak suretiyle yürütmektedir. Bu nedenle, TİSVA iktisadi işletmesinin 5302 sayılı Kanun uyarınca yoksullara vereceği mikro krediler dolayısıyla lehe aldığı paralar BSMV'ye tabi olacaktır.⁵⁰

3.13. Yardımlaşma Sandıkları ve Vakıflar

Vakıf ve sandıklar üyelerine kuruluş senetlerinde belirtilen konularda yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak üzere mensuplarına kredi kullanılmaktadır.

---

⁵⁰ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 23.12.2010 tarihli ve 773 sayılı özelge.

Banker tanımında 6802 sayılı Kanunda 6009 sayılı Kanunla yapılan değişiklik nedeniyle vakıf ve sandıkların kredi kullandırma işleminin BSMV karşısındaki durumu özellik arzeden bir konu haline gelmiştir.

BSMV'nin mükellefleri banka ve bankerlerle sigorta şirketleridir. 6802 sayılı Kanunda 6009 sayılı Kanunla yapılan değişikliklere ilişkin açıklamaların yer aldığı 87 seri no.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin “B-2-6802 Sayılı Kanunun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigal Konusu Olarak Yapanlar” başlıklı bölümünde; “... Esas itibariyle 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler, ilgili kanunlar uyarınca verilen yetki veya izin ile yapılabilecek işlemlerdir....

Buna göre, 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas iştigal konusu olarak yapanlar, bu işlemleri ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürüten kişileri ifade etmektedir. Dolayısıyla bunların 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri "esas iştigal konusu" olarak BSMV'ye tabi olacak, bunlar dışındakilerin aynı fıkra da belirtilen işlemleri "esas iştigal konusu" olmadığından KDV'ye tabi olacaktır.” açıklamalarına yer verilmiştir.

Öte yandan, Türk Medeni Kanunu ve Vakıflar Kanununun incelenmesinden vakıflara, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri yapabilmesi için yetki veya izin verilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca, vakıfların Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre düzenlemiş olduğu vakıf senediyle söz konusu işlemleri yapmasının vakıflara kanunen verilmiş bir yetki veya izin olarak değerlendirilmesi mümkün görülmemektedir.

Bu durumda, vakıflar tarafından yapılan ödünç para verme işlemleri, esas iştigal konusu olarak yapılmadığından BSMV'nin konusuna girmediği açıklanmıştır. Ayrıca, vakıfların yaptığı diğer işlemler dikkate alındığında vakıfların banker kapsamında değerlendirilmesi ve dolayısıyla bu işlemlerin BSMV'ye tabi tutulması söz konusu olmayacaktır.⁵¹

Diğer taraftan, vakıflar için yapılan bu açıklamalar yardımlaşma sandıklarının BSMV karşısındaki durumu açısından da aynen geçerlidir.

3.14. Kredi Kartı Şirketleri

Banka kartları ve kredi kartlarının çıkarılmasına, kullanımına, takas ve mahsup işlemlerine ilişkin usul ve esasları 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu⁵² ve bu kanuna istinaden çıkarılan Banka Kartları ve

⁵¹ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığı'nca verilen 14.09.2011 tarihli ve 726 sayılı özelge.

⁵² 01.03.2006 tarihli ve 26095 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kredi Kartları Hakkında Yönetmelikte⁵³ düzenlenmiştir. Bu mevzuata göre,

-banka kartı, mevduat hesabı veya özel carî hesapların kullanımı dahil bankacılık hizmetlerinden yararlanmayı sağlayan kartı,

-kredi kartı, nakit kullanımı gerekmeksizin mal ve hizmet alımı veya nakit çekme olanağı sağlayan basılı kartı veya fizikî varlığı bulunmayan kart numarası,

-kartlı sistem kuruluşu, banka kartı veya kredi kartı sistemi kuran ve bu sisteme göre kart çıkarma veya üye işyeri anlaşması yapma yetkisi veren kuruluşları,

-kart çıkaran kuruluş, banka kartı veya kredi kartı düzenleme yetkisini haiz bankalar ile diğer kuruluşları,

-kart kuruluşu, kartlı sistem kurulusu, kart çıkaran kuruluş ve üye işyeri anlaşması yapan kuruluşları,

olarak tanımlanmaktadır.

Banka kartı veya kredi kartı aracılığıyla bankalar veya diğer yetkili kuruluşlar tarafından sunulan bankacılık hizmetleri dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'ye tabidir. Bankaların her türlü işlemleri BSMV'ye tabi olduğundan bankaların mükellefiyeti konusunda bir tereddüt yoktur. Ancak diğer yetkili kuruluşların mükellefiyeti hususu açıklama gerektirmektedir. Kredi kartı kuruluşları tarafından verilen hizmetlerin bankacılık işlemi olduğu kuşkusuzdur. BSMV'de vergiyi doğuran olayın gerçekleşmesinde aranan birinci şart mevcuttur. Diğer taraftan 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin üçüncü fıkrasında bankerler için aranan esas iştiğal konusu olarak bu işlemlerin yapılması şartı bulunmaktadır. Söz konusu kuruluşların faaliyetlerini 5464 sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanununun verdiği izin ve yetki çerçevesinde yapması nedeniyle bu şart da yerine geldiğinden bu tür şirketler banker kapsamında BSMV mükellefi olmaktadır. Nitekim Gelir İdaresi de bu yönde görüş bildirerek uygulamaya yön vermiştir.⁵⁴

3.15. Posta ve Telgraf Teşkilatı A.Ş.

PTT, Türkiye Cumhuriyeti'nin posta ve telgraf işleriyle görevli örgütüdür. 1954 yılında Kamu İktisadi Teşebbüsü olan PTT, 1984 yılında Kamu İktisadi Devlet Teşebbüslerinin yeniden düzenlenmesi ile ilgili olarak çıkarılan 233 sayılı KHK ile Kamu İktisadi Kuruluşu statüsüne geçirilmiştir.

18.06.1994 tarihli ve 4000 sayılı Kanun ile PTT İşletmesi Genel Müdürlüğünün, Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi şeklinde yeniden yapılanması öngörülmüş olup, 24.04.1995

---

⁵³ 10.03.2007 tarihli ve 26458 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵⁴ Gelirler Genel Müdürlüğünün 26.09.1996 tarihli ve 45076 sayılı özeldesgesi.

tarihinden itibaren Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü müstakilen çalışmaya başlamıştır.

4502 sayılı Kanunun⁵⁵ 24'üncü maddesi ile "*Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü*" olan Kuruluşun adı "*Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü*" olarak değiştirilmiştir.

BDDK'nın 29.04.2004 tarihli ve 1262 sayılı Kararı ile, kendi mevzuatı çerçevesinde yetkili olduğu ve halen yürütmekte bulunduğu faaliyetler dışında bankacılık işlemleri yapılmaması, mevduat toplanmaması, kredi kullandırılmaması, EFT, Elektronik Menkul Kıymet Transferi ve çek takas sisteminin kullanılmaması kaydıyla, hizmetlerin PTTBANK tanıtıcı işareti altında sunulması uygun görülmüştür. Böylece, PTT'ye sınırlı bankacılık yapma ve PTTBANK ismini kullanma izni verilmiştir. Bu çerçevede vergi tahsilatının yanı sıra telefon, elektrik ve su gibi kamu ve özel sektör faturalarının tahsilatı, havale ve çek işlemleri, elektronik para transferi, hızlı para transferi, kurum ve kuruluş ödeme işlemleri, ucuz para transferi, B tipi sigorta acenteliği ve sigorta ürünleri, hisse senedi, yatırım fonu, finansman bonusu ve tahvil ve döviz alım satımına aracılık işlemleri yapmaktadır.

6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin birinci fıkrasına göre, banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine, her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir. Anılan fıkrada yer alan banka, 5411 sayılı Bankacılık Kanununda tanımlanmış olan bankayı ifade etmektedir. 5411 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde banka; mevduat bankaları, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları şeklinde tanımlanmakta olup, anılan Kanunun 7'nci maddesinde ise, Türkiye'de kurulacak bir bankada, anonim şirket şeklinde kurulmak başta olmak üzere on adet kuruluş şartı yer almaktadır.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, Türkiye'de faaliyet gösteren bir bankada olması gereken hukuki şartların bulunmaması nedeniyle PTTBANK'ın 5411 sayılı Kanunda tanımlanan banka olmadığı açıktır.

Konuya ilişkin 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "*B- Banker tanımında 6009 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik*" başlıklı bölümünde; Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 4'üncü maddesinin verdiği yetki ve izin uyarınca PTT'nin döviz alım ve satım işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yaptığı, bu kuruluşların 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerinin BSMV'ye tabi olduğu açıklanmıştır.

⁵⁵ 29.01.2000 tarihli ve 23948 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu durumda, PTT'ye verilen yetki ve izin çerçevesinde PTTBANK adı altında esas faaliyet konusu olarak yapılan döviz satış işlemleri nedeniyle PTT banker kapsamında BSMV mükellefi olmaktadır. Döviz satış işlemleri dolayısıyla lehe aldığı paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır. Bununla birlikte, para havale ve posta çeki işlemleri de, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan banka muamele hizmeti kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Bu nedenle, bu işlemler de BSMV'ye tabi olmaktadır.

Diğer taraftan, yukarıda sayılan işlemler dışında PTT tarafından yapılan işlemler 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilemeyeceğinden BSMV'nin konusuna girmemektedir.

Öte yandan, kambiyo satış işlemlerinde BSMV oranı 2008/13459 sayılı BKK uyarınca, 01.05.2008 tarihinden itibaren sıfır olarak uygulanmaktadır. Ancak, 86 Seri No.lu Gider Vergileri Tebliğinin “*B-Kambiyo Muamelelerinde BSMV Uygulaması*” başlıklı bölümünde belirtildiği üzere, BSMV mükelleflerinin vergilendirme dönemi içinde vergiye tabi işlemleri bulunmasa da bu durumlarını vergi beyannamesi ile bildirmeye mecbur olduğundan vergi dönemi içinde sadece vergi oranı sıfır olarak belirlenmiş döviz satış işlemlerinin de beyanname ile bildirilmesi gerekmektedir.⁵⁶

3.16. Varlık Kiralama Şirketi

Varlık kiralama şirketi, Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkarılan Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde düzenlenmiştir. Varlık kiralama şirketi, aracı kurumlar, bankalar ve kaynak kuruluşlar tarafından münhasıran **kira sertifikası** ihraç etmek üzere kurulan bir anonim şirkettir. Kira sertifikası ise varlık kiralama şirketinin satın almak veya kiralamak suretiyle devraldığı varlıkların finansmanını sağlamak amacıyla düzenlediği ve sahiplerinin bu varlıklardan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymetlerdir. Bu kıymetlerin bilinen diğer ismi **kira sukukudur**.

Varlık kiralama şirketleri, “borçlanma senedi” olan kira sertifikalarını ihraç edebilmektedir. Kira sertifikaları ihracı banka muamele ve hizmeti kapsamında değerlendirilmemektedir. Kira sertifikalarıyla yapılan borçlanmalarla elde edilen tutarlar “lehe kalan para” mahiyetinde olmadığından BSMV'nin konusuna girmemektedir. Bu nedenle kira sertifikalarının ihraç işlemleri nedeniyle varlık kiralama şirketlerinin BSMV mükellefi olması söz konusu değildir. Ancak, bu menkul kıymetin alım-satımı veya alım satımına aracılık işlemlerini esas faaliyet konusu olarak yetki ve izin çerçevesinde yapması nedeniyle varlık kiralama şirketleri banker

---

⁵⁶ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 03.01.2012 tarihli ve BSMV-28-7/-4 sayılı özelge.

kapsamında BSMV mükellefi olacağı tabiidir. Bu şirketlerin 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV'ye tabi tutulacaktır.

3.17. Yatırımcı Tazmin Merkezi (Yatırımcıları Koruma Fonu)

Yatırımcıları Koruma Fonu, hisse senedi yatırımcılarının haklarını korumak ve yatırımcıların sermaye piyasasına olan güvenine katkıda bulunmak amacıyla tedrici tasfiye işlemleri başlatılan aracı kurumların işlemlerini kısa ve etkin şekilde yürütmekle görevlidir. Fon, mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 15.12.1999 tarihli ve 4487 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi ile eklenen 46/A maddesi ile tüzel kişiliği haiz olarak kurulmuştur.

Fon, Sermaye Piyasası Kanununun, Fonun temsil ve idaresi ile görevlendirdiği MKK'nın 21.10.2001 tarihinde kurulması ile faaliyete geçmiştir. Fon, sermaye piyasası araçlarının kaydını tutmakla görevli MKK tarafından idare ve temsil olunmaktadır.

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3'üncü maddesinde, Yatırımcıları Koruma Fonunun ünvanı Yatırımcı Tazmin Merkezi şeklinde değiştirilmiş ve maddede yatırım kuruluşlarının, yatırım hizmet ve faaliyetinden kaynaklanan nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerini yerine getirememeleri hâlinde, Sermaye Piyasası Kurulunca 6362 sayılı Kanun çerçevesinde alınan tazmin kararını yerine getirmek amacıyla kamu tüzel kişiliğine sahip YTM'nin kurulduğu belirtilmiştir.

Ayrıca, 6362 sayılı Kanunun geçici 4'üncü maddesinde Yatırımcıları Koruma Fonuna ilişkin geçiş hükümlerine yer verilmiştir. Buna göre,

- 30.12.2012 tarihinden itibaren altı ay içinde Yatırımcıları Koruma Fonuna ait hak ve alacaklar ile borçlar YTM'ye geçer.

- 30.12.2012 tarihinden önce tedrici tasfiyesine başlanmış olan kurumlara ilişkin dava ve bu kurumların tasfiyelerine ilişkin iş ve işlemler MKK tarafından tamamlanır. Yatırımcıları Koruma Fonu, bu iş ve işlemlere ilişkin olarak gerekli ödemeleri MKK'ya yapar.

- Mülga 2499 sayılı Kanunun 46/B maddesi çerçevesinde tedrici tasfiyesi devam eden aracı kurumlar hakkında 6362 sayılı Kanunun 84 üncü maddesi uygulanmaz. Bu kurumların sermaye piyasası faaliyetleri ve işlemleri nedeniyle müşterilerine karşı hisse senedi işlemlerinden doğan nemalandırılanlar dâhil nakit ödeme ve hisse senedi teslim yükümlülükleri karşılanır.

Fon, 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürütmekte ve dolayısıyla bu işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapmaktadır. Bu nedenle Fonun 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri “esas iştiğal konusu” olarak BSMV’ye tabi olacak, bunlar dışındakilerin aynı fıkrada belirtilen işlemleri “esas iştiğal konusu” olmadığından KDV’ye tabi olacaktır.

Öte yandan, mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun “Yatırımcıları Koruma Fonu” başlıklı 46/A maddesine göre Fonun gelirleri;

- a) Aracı kuruluşların yatıracığı yıllık ödentiler,
  - b) Kurul, menkul kıymetlerin işlem gördüğü borsalar ve Türkiye Sermaye Piyasası Aracı Kuruluşları Birliği tarafından verilen idarî para cezalarının tahsil edilen kısmının yüzde ellisi,
  - c) Tutarı Kurul tarafından belirlenen geçici ödentiler,
  - d) Fon varlığının getirisi,
  - e) Diğer gelirlerden,
- oluşmaktadır.

Mülga 2499 sayılı Kanunun anılan maddesinin 46/A maddesinin beşinci fıkrasında Yatırımcıları Koruma Fonunun gelirleri ve işlemlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu hükmü yer almaktadır. Bu hüküm uyarınca Fonun 6802 sayılı Kanunun 28’inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri dolayısıyla lehe aldığı paralar üzerinden BSMV hesaplanmayacaktır.

Ancak, 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun “*Yatırımcı Tazmin Merkezi*” başlıklı 83 üncü maddesinde ise, YTM’nin 6362 sayılı Kanun kapsamında yapacağı işlemler harçtan, düzenleyeceği kâğıtlar damga vergisinden müstesna olduğu hükmüne yer verilmiştir. Bu durumda, YTM tarafından 30.12.2012 tarihinden itibaren 6802 sayılı Kanunun 28’inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında yapılacak işlemler “*esas iştiğal konusu*” olarak BSMV’ye tabi olacaktır.

3.18. Varlık Yönetim Şirketleri

Varlık yönetim şirketleri, bankalar ve TMSF dâhil diğer malî kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla kurulmaktadır. 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 143’üncü maddesinde düzenlenmiştir. Varlık yönetim şirketleri; alacaklarının tahsili ve alacakların ve/veya diğer varlıkların yeniden yapılandırılması kapsamında alacak tahsili amacıyla edindiği gayrimenkul veya sair mal, hak ve varlıkların işletilmesi, kiralınması ve bunlara yatırım

yapılması ve yine alacaklarını tahsil etmek amacıyla borçlularına ilâve finansman sağlamak veya sermayelerine iştirak etmek dâhil olmak üzere her türlü faaliyeti gerçekleştirmeye yetkilidir.

Varlık yönetim şirketleri banka muamele ve hizmetleri ile menkul kıymetlere ilişkin işlemlerini esas işgal konusu olarak yapması nedeniyle banker kapsamında BSMV mükellefidir. Ancak 5411 sayılı Kanununun 143'üncü maddesinin beşinci fıkrasına göre, varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler dolayısıyla her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar bu şirketlerin kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince BSMV'den istisnadır.

Bu nedenle, banker kapsamında BSMV mükellefi olan varlık yönetim şirketlerinin kuruldukları takvim yılını izleyen beş yıl geçtikten sonra yapacağı 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren işlemler BSMV'ye tabi olacaktır.

3.19. Varlık Finansman Fonları

İlk olarak mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/C maddesinde düzenlenen varlık finansman fonu yürürlükteki 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 58'inci maddesinde yeniden düzenlenmiştir. Varlık finansmanı fonu, varlığa dayalı menkul kıymetler karşılığında toplanan paralarla, varlığa dayalı menkul kıymet sahipleri hesabına inançlı mülkiyet esaslarına göre fon iç tüzüğü ile kurulan ve tüzel kişiliği olmayan mal varlığıdır. Fon alacakların temlikini yapmakta ve bu alacaklara dayanarak tahvil ihraç etmektedir. Fonun alacakların temlik işleminin faktoring işlemlerinde olduğu üzere banka muamele ve hizmeti kapsamında değerlendirilen kredilendirme işlemi olduğu düşünülmektedir.

Varlık finansman fonunun 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 35'inci maddesinin verdiği yetki ve izin çerçevesinde faaliyet göstermesi ve menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yapması nedeniyle banker kapsamında BSMV mükellefi olması gerekir. Fonun 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri (kredi işlemleri, menkul kıymet alım satımı ve aracılık işlemleri gibi) dolayısıyla lehe aldığı paralar BSMV'ye tabi olacaktır.

BÖLÜM IV
BSMV'DE MATRAH VE ORAN

A. Genel Açıklama

Verginin matrahı 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 31'inci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, Kanunun 28'inci maddesinde yazılı paraların toplamı BSMV'nin matrahıdır. Dolayısıyla matrah, banka ve sigorta şirketleri için bunların *"her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar"*, bankerler için ise bunların *"28'inci maddenin ikinci fıkrası kapsamına giren muameleler dolayısıyla elde ettikleri paralar"*dır.

Kambiyo muamelelerine ilişkin matrah ise diğer işlemlerden farklı olarak belirlenmiştir.

31'inci maddenin üçüncü fıkrasında matrahın tespitinde *"gider ve vergi adı altında indirim yapılamayacağı"* hükme bağlanmıştır.

31'inci maddenin dördüncü fıkrasında BSMV açısından gerekliliğinden hareketle istisnai bir hükme yer verilmiştir. Bu hükümde, sigorta şirketlerinin iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesapladıkları BSMV'den indirebilecekleri ve bu dönemde indirilemeyen vergilerin sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabileceği belirtilmiştir.

5615 sayılı Kanun* ile 6802 sayılı Kanunun 31'inci maddesinde değişiklik yapılmadan önceki uygulamada; iptal edilen sigorta muamelelerine ait meblağların vergi matrahından indirilebilmesi için sigorta poliçelerinin düzenlenme ve iptal tarihlerinin aynı vergilendirme dönemi içerisinde olması gerekmektedir. Dolayısıyla, sigorta muamelelerinin yapıldığı dönemden sonra gerçekleşen poliçe iptalleri nedeniyle iptal edilen muamelelere ilişkin BSMV yansıtılabilişse poliçe lehdarı, yansıtılamamışsa sigorta şirketi üzerinde kalmaktaydı.

6802 sayılı Kanunun 31'inci maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan ve 01.05.2007 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle, sigorta muameleleri ile bunların iptal işlemlerinin aynı vergilendirme döneminde yapılmadığı durumlarda da, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergilerin (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilmesine imkan tanınmıştır.

Ayrıca bu düzenleme ile iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin olan, ancak muamelelerin iptal edildiği dönemde sigorta şirketinin hesaplanan vergisinin yetersiz olması nedeniyle indirim konusu yapılamayan verginin, sonraki vergilendirme dönemlerinde de indirim konusu yapılması mümkün hale gelmiştir.

* Dipnot: 04.04.2007 tarihli ve 26483 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu hükümle birlikte sigorta şirketlerinin poliçe iptali nedeniyle artık geliri olmaktan çıkan kısmının üzerindeki BSMV yükü kaldırılmıştır.

Kanunun 31'inci maddesinden hareketle BSMV matrahı:

-Banka muamele ve hizmetleri kapsamında yapmış oldukları işlemler ve ikraz işlemleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar,

-Kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar,

-Mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar,

-Kambiyo muamelelerinde, kambiyo satış tutarlarından,

-Sigorta işlemlerinde poliçede yer alan prim tutarından,

oluşmaktadır.

B. Lehe Alınan Para Kavramı

1. İşlem ve Lehe Para Kalması

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinin birinci fıkrasında, banka ve sigorta şirketlerinin finansal kiralama hariç *"her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar"*ın BSMV'ye tabi olduğu belirtilmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da bankerlerin sayılan işlemler nedeniyle *"lehlerine kalan paraların"* BSMV'ye tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla lehe alınan paranın, yapılan işlem dolayısıyla sağlanan gelir olduğu söylenebilir.

6802 sayılı Kanunun gerekçesinde lehe alınan para tutarı hükmünün konuluş sebebine ilişkin herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Ancak bu Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte yürürlükten kaldırılan ve bankalar, bankerler ve sigorta şirketlerinin yaptıkları işlemlerin vergilendirilmesini sağlayan 3843 sayılı Muamele Vergisi Kanununda* geçen *"bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları her türlü muameleler dolayısıyla lehlerine nakden veya hesaben kalan paralar muamele vergisine tabidir"* şeklindeki hüküm, 6802 sayılı Kanunla *"Banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler*

---

* Dipnot: 04.06.1940 tarihli ve 4526 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir” şeklinde değiştirilmiştir.

Burada “lehe kalan para” ifadesinin “lehe alınan para” olarak değiştirilmesi haricinde temel bir değişikliğin olmadığı görülmektedir. Bu değişikliğe de atfedilen mananın işlem sonucu elde edilen gelirin iradiliğini vurgulamaktan öteye gitmediği söylenebilir.

BSMV'ye tabi işlemin iradi yapılıp yapılmamasının BSMV uygulamasına bir etkisi bulunmamaktadır. Zira anılan madde hükmünde de “*her ne şekilde olursa olsun yapılan muamelelerden*” söz edilmektedir. Nitekim Danıştay 7. Dairesinin E:1982/3811 ve K:1984/327 sayılı kararında, “*Kamulaştırma sonucunda banka veya sigorta şirketi lehine nakden veya hesaben kalan bir para bulunmadığından ve kanunda, her ne şekilde olursa olsun yapılan bütün muameleler dolayısıyla lehe kalan paralar vergiye tabi tutulduğundan, yükümlülerin rızaları dışında gerçekleşen muamelelerin vergiden istisna edildiğine dair bir hüküm yer almadığından kamulaştırma işleminin de vergilendirilmesi gerekmektedir.*” sonucuna varılmıştır.

Yasa hükmünde “*nakden veya hesaben alınan paradan*” bahsedildiğine göre, gayrimenkul ve menkul satışlarında lehe alınan paranın hesabında kayıtlarda yer alan amortisman ve benzeri giderlerin de dikkate alınması gerektiği⁵⁷ söylenebilir.

2. Maliyetin Dikkate Alınması

BSMV uygulamasında işlem niteliğine göre lehe alınan para farklı belirlenmektedir. Kredi işleminde kredi kuruluşlarınca alınan komisyon ve faiz tahakkuk tutarları verginin matrahı olarak kabul edilirken menkul ve gayrimenkul satışlarında maliyet bedelleri dikkate alınmaktadır.

Taşınmaz satışlarında amortisman ve enflasyon düzeltme farkları da lehe alınan paranın hesabında dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla doğrudan işlemin maliyetine dâhil olan unsurların lehe alınan paranın hesabında maliyet olarak dikkate alındığı görülmektedir.

Bu konuda yargı kararlarında da benzer düşüncenin serdedildiği görülmektedir. Danıştay 7. Dairesinin E:1968/2659, K:1969/1975, sayılı kararında, “*Bankanın gayrimenkulünü satması sonucunda lehe kalan farkın matrah olarak kabulü gerektiği*”, dolayısıyla maliyetlerin hesaplanarak satış bedelinden düşmesi gerektiği belirtilmiştir. Aynı şekilde bir bankanın sermaye artırımına ilişkin olarak çıkardığı hisse senetlerinin bir kısmını itibari değerinden 2.500 lira fazlasına serbest piyasada satarak elde ettiği karın

⁵⁷ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 31.07.2012 tarihli ve 172 sayılı özelge.

BSMV'ye tabi olup olmadığı hakkındaki uyuşmazlığa ilişkin olarak adı geçen Dairenin E:1979/1924, K: 1980/481 sayılı kararında, “*Bankanın çıkarmış olduğu hisse senetlerinden bir kısmını itibari değerinin üzerinde satması nedeniyle elde ettiği itibari değer ile satış bedeli arasındaki farkın 6802 sayılı Kanunun yukarıda sözü edilen 28'inci maddesi uyarınca BSMV'ye tabi tutulması gerektiği yolunda Temyiz komisyonunca verilen kararda mevzuata aykırılık görölmediği*” belirtilerek, satış bedelinden itibari değer düşölmek suretiyle BSMV matrahının belirleneceği ifade edilmiştir.

BSMV'nin matrahının yapılan işlemlerden elde edilen safi gelir olması düşüncesinin KDV'nin mantığına da uygun düştüğu söylenebilir. Çünkü KDV esas olarak teslim ve hizmet işlemlerinden yaratılan katma değer vergilemeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla banka ve sigorta şirketleri yaptıkları işlemler sonucunda elde ettikleri safi geliri BSMV'ye tabi tutarak bunu sağlayabileceklerdir.

Öte yandan, şüphesiz her işlemin dolaylı da olsa bir maliyeti mutlaka vardır. Fakat BSMV uygulamasında 6802 sayılı Kanunun 31'inci maddesinde yer alan “*vergi matrahında gider ve vergi adı altında indirim yapılamayacağı*” kuralı ile birlikte değerlendirildiğinde, işlemlerle doğrudan bağlantısı olmayan giderlerin matrahtan indirilmesi mümkün görülmemektedir. Diğer deyişle, doğrudan maliyetlerin işlemde sağlanan hasıllardan indiriminin mümkün olması, yapılan işlem sonucu “*lehe alınan paranın*” hesabıyla ilgilidir. Bu nedenle banka ve sigorta şirketlerinde yapılan pek çok işlem için alınan komisyon ve benzeri gelirlerde maliyet veya gider indirimi uygulanmamaktadır.

Bu duruma en temel örnek sigorta şirketlerinin tahsil ettiği sigorta primleridir. Sigorta şirketleri tahsil ettikleri primleri sağladıkları sigorta karşısında elde etmekte ve hasar riskini üstlenmektedirler. Bu nedendir ki, sigorta şirketleri tahsil ettikleri primlerin bir kısmını hasar karşılığı olarak ayırmak suretiyle kurumlar vergisi matrahı hesaplamaktadırlar.

Hasar karşılıklarının doğrudan işlemle ilgili bir gider olmadığı, toplamda riske karşı ayrılan teknik bir gider olduğu dikkate alındığında, Kanunun 31'inci maddesindeki hüküm de dikkate alındığında lehe alınan paranın hesabında bu karşılıkların dikkate alınması mümkün değildir. Zira 31'inci maddede sigorta işlemlerinde verginin matrahının bu işlem dolayısıyla poliçede yer alan prim tutarı olduğu açıkça hükme bağlanmıştır.

Benzer şekilde bankaların verdikleri krediler nedeniyle lehe aldıkları faizden, kullandıkları kredilere veya topladıkları mevduata ödedikleri faizleri veya kredi vermek için katlandıkları reklam, personel ve büro giderleri gibi diğer genel giderleri düşmek suretiyle BSMV matrahı hesaplamaları mümkün değildir. Aynı şekilde EFT veya havale gibi işlemleri nedeniyle aldıkları ücret, komisyon gibi gelirler üzerinden de gider ve benzeri indirimler yapmaları mümkün değildir.

Gelir İdaresi de bir bankanın hizmet ve satışlar karşılığı yaptığı tahsilatlar nedeniyle maliyetin tam olarak tespit edilebilmesi durumunda tahsilat tutarından maliyet bedeli düşüldükten sonra kalan farkın BSMV'ye tabi tutulması gerektiğini⁵⁸ belirtmek suretiyle, sadece doğrudan işleme bağlantısı kurulabilen giderin indirilebileceğini kabul etmiştir.

3. Gider ve Vergi Adı Altında İndirim Yapılamaz Kuralı

Gider Vergileri Kanununun 31'inci maddesinin üçüncü fıkrası hükmüne göre; vergi matrahından gider ve vergi adı altında indirim yapılamaz ve bu Kanunla alınan BSMV matraha dâhil edilmez.

Bilindiği gibi mülga 3843 sayılı Muamele Vergisi Kanununa göre, alınan imalat muamele vergisi ve banka, banker ve sigorta şirketleri muamele vergisi mal veya hizmet bedeli içinde ve birçok ahvalde açık şekilde vergi adı ile müşteriden alınan meblağlar bulunduğundan her iki verginin matrahlarına da dâhil edilmektedir. 1 Seri Numaralı İstihsal Vergisi Genel Tebliğinde açıklanan sebeplerle, Kanun Koyucu tarafından BSMV matrahına bu verginin dâhil edilmeyeceği açıkça hükme bağlanmıştır.⁵⁹

C. Özellikli İşlemler

1. Diğer Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Bazı İşlemler

Gerek mülga 2499 sayılı, gerekse 2012'nin sonunda yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunları sermaye piyasası araçlarını, menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları olarak iki başlıkta ele almaktadır. 6362 sayılı Kanun ayrıca diğer sermaye piyasası araçları arasında yer alan türev araçları detaylı olarak tanımlama yoluna gitmiştir.

30.12.2012 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde,

"u) Türev araçlar: Aşağıda sayılan veya Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer türev araçları:

1) Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları,

2) Değeri, bir menkul kıymet fiyatına veya getirisine; bir döviz fiyatına veya fiyat değişikliğine; faiz oranına veya orandaki değişikliğe; bir kıymetli maden veya kıymetli taş fiyatına veya fiyat değişikliğine; bir mal fiyatına veya fiyat bunlardaki değişikliğe; kredi riski transferi sağlayan, enerji fiyatları ve iklim değişkenleri gibi ölçüm değerleri olan ve bu sayılanlardan oluşturulan

⁵⁸ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 28.05.1997 tarihli ve 5601-835/22151 sayılı özelge.

⁵⁹ 2 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği.

bir endeks seviyesine veya seviyedeki değişikliğe bağlı olan türev araçları, bu araçların türevlerini ve sayılan dayanak varlıkları birbirleri ile değiştirme hakkı veren türevleri,

3) *Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemleri,” hükmü yer almaktadır.*

Aynı Kanununun 3/ş maddesinde ise türev araçlar, açık olarak diğer sermaye piyasası aracı olarak belirlenmiştir.

Türev işlemlerin hukuki mahiyetinin belirlenmesi, söz konusu işlemlerin 6802 sayılı Kanun karşısındaki durumunu netleştirme konusunda önemlidir. Menkul kıymet alıp satma, alım – satımına aracılık etme ve alınıp satılan menkul kıymetler karşılığı borçları ödemeyi taahhüt 6802 sayılı Kanunun 28’inci maddesinin ikinci fıkrasında yer almaktadır. Aynı fıkrada yer alan banka muamele ve hizmetleri içerisinde; sermaye piyasası araçlarının (menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları) alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri, ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri ve daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri yer almaktadır. Dolayısıyla, çalışmamıza konu vadeli işlemler ve opsiyon sözleşmeleri, varantlar ve kaldıraçlı alım – satım işlemlerinin sermaye piyasası araçları arasında yer alıp almadığının ortaya konması gerekmektedir.

Mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3’üncü maddesinde (sermaye piyasası araçlarının menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçlarından oluştuğu belirtilmiştir. Aynı maddede menkul kıymetler ve diğer sermaye piyasası araçları aşağıdaki gibi tanımlanmıştır:

“Menkul Kıymetler: Ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen kıymetli evraktır.

Diğer Sermaye Piyasası Araçları: Menkul kıymetler dışında kalan ve şartları Kurulca belirlenen evraktır.”

Maddenin devamında, nakit para, çek, poliçe, bono ve mevduat sertifikalarının diğer sermaye piyasası aracı sayılmayacağını belirtmesi, aslında diğer sermaye piyasası araçlarının oldukça geniş çerçevede ele alındığını göstermektedir.

Hâlihazırda yürürlükte bulunan 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 3/(o) maddesinde menkul kıymetler; para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere; paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları, borçlanma araçları veya menkul kıymetleştirilmiş

varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikaları şeklinde, 6362 sayılı Kanunun 3/ş maddesinde ise sermaye piyasası araçları, menkul kıymetler ve türev araçlar ile yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere SPK tarafından bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçları şeklinde tanımlanmıştır. 6362 sayılı Kanunla sermaye piyasası aracı tanım ve kapsamının genişletildiği ve günümüz koşullarına daha uygun hale getirildiği görülmektedir.

SPK, nitelik itibarıyla opsiyonlara benzeyen ortaklık ve aracı kuruluş varantlarının menkul kıymet niteliğinde sermaye piyasası aracı olduğunu belirtmiştir. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile kaldıraçlı alım – satım işlemlerinin ise SPK'nın düzenlemeleri ve Sermaye Piyasası Kanunu'nun 3'üncü maddesi kapsamında diğer sermaye piyasası araçları olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Dolayısıyla varantlar ile vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım – satımı, alım – satımına aracılık gibi işlemler ile foreks işlemlerinin 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında sayılan işlemler arasında olduğunun kabulü gerekir.

Öte yandan, 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin birinci fıkrasının (p) bendi ile Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler sonucu lehe alınan paralar BSMV'den istisna edilmiştir. Buna göre, Mülga 2499 sayılı Kanunun 40'inci maddesi ve 6362 sayılı Kanunun 65'inci maddesi kapsamında kurulmuş olan borsalarda BSMV mükellefleri tarafından 01.09.2010 tarihinden itibaren yapılacak vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'ye tabi tutulmayacaktır.

Söz konusu istisna kapsamına sadece vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar girmekte olup, istisna hükmü söz konusu sözleşmelerin alım satımına aracılık işlemleri ve bu sözleşmelerin alım satım işlemleri nedeniyle Takasbank'a yatırılan nakdi teminatların nemalandırılması dolayısıyla lehe alınan paraları kapsamamaktadır.

2. Arbitraj İşlemleri

Gider Vergileri Kanununda yer alan arbitraj muameleleri ifadesi, 1994 yılında yürürlüğe giren 4008 sayılı Kanunla yapılan değişiklikle konulmuştur. 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesine eklenen (p) bendinde, arbitraj muameleleri ve bu muameleler sonucu lehe alınan paraların BSMV'den müstesna olduğu hükme bağlanmıştır. Ancak, kanun değişikliğinde arbitraj muamelelerinin tanımına yer verilmemiştir. Bu durum, uygulamada istisnanın kapsamı konusunda belirsizliklere yol açmıştır. Bu belirsizlik Gelir İdaresince verilen özgelelerde arbitrajın tanımı yapılarak ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Arbitraj ifadesinin 6802 sayılı Kanuna konulduğu 1994 yılından günümüze kadar geçen sürede vergi mevzuatımızda veya diğer herhangi bir mevzuatta arbitrajın tanımına yer verilmemiştir.

Arbitraj işlemleri istisnasının uygulamasının nasıl olması gerektiği hususunda mükellefler tarafından Gelir İdaresine yapılan başvurulara verilen özgelelerde,⁶⁰ BSMV uygulaması bakımından gerek döviz pozisyonunu dengelemek, gerekse kur farkından yararlanmak veya harici bir talebi (müşteri talebini) karşılamak amacıyla yapılan döviz değişim muamelesi bir arbitraj işlemi olduğu, banka, banker ve sigorta şirketleri tarafından vade tarihinde yapılan spot veya vadeli dövizin döviz ile değişimine dayalı işlemler, arbitraj işlemi olarak kabul edildiği ve dolayısıyla bu tür işlemlerin 6802 sayılı Kanununun 29'uncu maddesinin (p) bendi hükmü uyarınca BSMV'den istisna olduğu yönünde görüşler verilmiştir.

Ancak, arbitraj istisnasının uygulaması ve kapsamı konusunda son dönemlerde yaşanan sorunlar ve yoğun talepleri dikkate alarak Gelir İdaresi, genel tebliğ ile açıklama yapma ihtiyacı duymuştur. 89 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliđi⁶¹, arbitraj tanımında BSMV uygulamasında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Tebliğde arbitraj kavramı mevcut teori ve uygulamada geçerli tanımı esas alınmak suretiyle BSMV uygulaması bakımından yeniden tanımlanmış, kapsamı açıkça ortaya konmuştur. Tebliğin “C- Arbitraj Muameleleri” başlıklı bölümünde arbitraj, herhangi bir menkul kıymetin, dövizin veya malın eş zamanlı olarak bir piyasadan alınıp diğer bir piyasada satılarak, aynı kıymetlerin birbiri ile değiştirilmesi sonucu risksiz bir şekilde gelir elde edilmesi işlemi olarak tanımlanmıştır. Bu işlemler dolayısıyla lehe alınan paraların 6802 sayılı Kanununun 29'uncu maddesinin (p) bendi uyarınca BSMV'den istisna tutulacağı açıklanmıştır.

Tebliğde bir işlemin arbitraj işlemi olarak değerlendirilebilmesi için ihtiva etmesi gereken unsurlar sayılmıştır:

— Birden fazla piyasada işlem gören her kıymet, döviz veya mal gibi ürünler kural olarak arbitraja konu edilebilir.

— İşleme konu kıymet, döviz veya mal aynı anda birden fazla piyasada alım satıma konu edilebilen bir ürün olmalıdır. Ayrıca, arbitraj yapılmak amacıyla bir piyasadan alınan ürünle fiyat farklılığı olan diğer bir piyasada satılan ürünün birebir “aynı ürün” olması gerekmektedir.

— Piyasa, en genel anlamıyla alıcı ve satıcıların alım satıma konu mal ve hizmetleri almak ve satmak amacıyla bir araya geldikleri yer olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, aynı ürünün alım satıma konu edildiği ve aynı anda alım satım fiyatlarında farklılık olan iki farklı yer iki farklı piyasa olarak kabul edilebilir.

— Aynı ürünün farklı piyasalarda aynı anda farklı fiyatlardan alım satıma

---

⁶⁰ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 14.01.1997 tarihli ve 1425 sayılı özgelge.

⁶¹ 19.01.2012 tarihli ve 28178 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

konu edilebilmesi gerekir. Alım satımın aynı anda gerçekleşmesi ve dolayısıyla arbitrajcının risk üstlenmemesi, arbitraj işleminin temel varsayımdır. Dolayısıyla, bir işlemin arbitraj işlemi sayılabilmesi için, kıymetin alım satım işleminin eş zamanlı, yani aynı işlem günü içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

— Ürünün eş zamanlı olarak düşük fiyatlı olduğu piyasadan alınıp, yüksek fiyatlı olduğu piyasada satılması suretiyle vadesiz ve risksiz gelir elde edilmesi gerekmektedir. Vadesiz ve risksiz olma, arbitraja konu kıymetin aynı anda bir piyasada düşük fiyatlı, diğer bir piyasada ise yüksek fiyatlı olduğunun bilinmesi ve buna dayalı olarak düşük fiyatlı piyasadan alınacak ürünün yüksek fiyatlı piyasada satılabileceğinin bilinmesi olarak anlaşılmalıdır.

— Elde edilen gelirin kaynağı, aynı ürünün farklı piyasalardaki fiyat farklılığı olmalı, geleceğe, tahmine ve riske dayanmamalıdır.

Banka, banker ve sigorta şirketlerinin söz konusu şartları taşıyan işlemleri arbitraj işlemi olarak kabul edilecek ve bu tür işlemler sonucu lehe aldıkları paralar, 6802 sayılı Kanununun 29'uncu maddesinin (p) bendi uyarınca BSMV'den istisna olacaktır.

3. Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri

Kaldıraçlı alım satım işlemleri, mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 30'uncu maddesinin (g) bendinde 6111 sayılı Kanunun 155'inci maddesinde yapılan değişikliklerle 31.08.2011 tarihinden itibaren SPK'nın görev ve yetki alanına giren bir sermaye piyasası faaliyeti haline gelmiştir.

Söz konusu sermaye piyasası faaliyetini düzenleyen Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ ve konu ile ilgili diğer Tebliğler 27.08.2011 tarihli ve 28038 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak 31.08.2011 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin "Tanımlar" başlıklı 4'üncü maddesinde kaldıraçlı alım satım işlemi; yatırılan teminat tutarı karşılığında, her türlü döviz, mal, kıymetli maden ve Kurulca belirlenecek diğer varlıkların kaldıraçlı olarak elektronik ortamda alım satımı işlemleri olarak tanımlanmıştır. Aynı maddede yetkili kuruluş ise; kaldıraçlı alım satım faaliyetinde bulunmak üzere SPK tarafından yetkilendirilmiş aracı kurum ve vadeli işlemler aracılık şirketleri olarak tanımlanmıştır.

Yapılan bu düzenlemeler çerçevesinde, 31.08.2011 tarihinden itibaren kaldıraçlı alım satım işlemleri yalnızca SPK tarafından yetkilendirilen kuruluşlar (aracı kurumlar ve vadeli işlem aracılık şirketleri) tarafından gerçekleştirilebilir.

Yurt dışında yerleşik kuruluşların kaldıraçlı alım satım işlemleri kapsamında yurt içinde yerleşik yatırımcılara yönelik olarak, elektronik ortam da dahil, her türlü iletişim araçları ile yaptıkları pazarlama, reklam ve tanıtım faaliyetleri ile Seri:V, No:125 sayılı Tebliğ kapsamında izin alınması zorunlu olan hizmetleri sunmaları Sermaye Piyasası Kanununa ve ilgili sermaye piyasası mevzuatına aykırılık teşkil etmektedir. Bu faaliyetleri sunan kurumların tespiti edilmesi durumunda haklarında gerekli idari ve cezai yaptırımların uygulanmaktadır.

Diğer taraftan, yatırımcıların, yurt dışında yerleşik kurumlar nezdinde tamamen kendi inisiyatifleri doğrultusunda, hesap açmaları ve kaldıraçlı alım satım işlemleri yapmaları Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla, sermaye piyasası mevzuatının kapsamı dışında kalmaktadır. Bu durumda yatırımcıların korunmasına yönelik herhangi bir düzenleme bulunmadığı unutulmamalıdır.

Yetkilendirilmiş kuruluşlar tarafından yapılacak kaldıraçlı alım satım işlemleri;

-Müşterilerden gelen emirlerin doğrudan kabul edilmesi ve/veya gerçekleştirilmesi (piyasa yapıcılığı),

-Müşterilerden gelen emirlerin temsilci sıfatıyla kabul edilmesi ve bu emirlerin gerçekleştirilmek üzere başka kuruluşlara yönlendirilmesi (işlem aracılığı),

-Başka bir kuruluşun kaldıraçlı alım satım işlemlerine ilişkin olarak sunduğu hizmetlerin yatırımcılara tanıtımı, sözleşme akdedilmesine aracı olunması veya sözleşme yapmak isteyen tarafların komisyon karşılığında bir araya getirilmesi (tanıtım aracılığı),

olarak sınıflandırılmaktadır. Bu üç faaliyetin yürütülmesi, yukarıda belirtildiği üzere Sermaye Piyasası Kurulunca yetkilendirme yapılmasını gerektirir.

89 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin “F- Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinin Vergilendirilmesi” başlıklı bölümünde, banka, banker ve sigorta şirketleri tarafından yapılan fiziki teslimatlı döviz alış ve satış işlemleri, kambiyo işlemi olduğundan sıfır oranında BSMV'ye tabi olduğundan üzerlerinden BSMV hesaplanmayacağı, ancak, nitelik itibariyle banka muamele ve hizmetleri kapsamında olduğu kabul edilen foreks işlemlerinin dayanak varlıktaki fiyat değişimlerinden fiziki alım satım olmaksızın yararlanmayı amaçladığından, kambiyo alım satım işlemi olarak değerlendirilemeyeceği belirtilmiştir.

Kaldıraçlı alım satım işlemlerinde BSMV matrahını oluşturan tutarlar şunlardır:

- Banka ve sigorta şirketlerinin foreks işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar,

- İlgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle 6802 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas işgal konusu olarak yapan ve banker kapsamında BSMV mükellefi olanların foreks işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar,

- Yetkili kuruluşlar banker kapsamında BSMV mükellefi olup kendileri veya başkaları hesabına yaptıkları foreks işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar.

Konu hakkında Tebliğde verilen örnekte, işlem aracılığı yapan yetkili kuruluş ve BSMV mükellefi olan bir müşterisinin yaptığı kaldıraçlı alım satım işlemlerinde vergiye tabi tutulması gereken işlemler ve BSMV matrahlarına ilişkin açıklamalar bulunmaktadır.

Öte yandan, piyasa yapıcısı konumundaki yetkili kuruluşların yaptığı işlemlerin BSMV karşısındaki durumu hakkındaki açıklamalara Tebliğde yer verilmemiştir. Dolayısıyla piyasa yapıcılarının foreks işlemlerinde BSMV matrahının da Tebliğdeki örnekten hareketle tespiti gerekmektedir. Piyasa araçlarınınca iletilen alım ve satım emirlerini herhangi bir eşleştirmeye tabi tutmadan kendi üzerine alması durumunda, işlemde bir maliyet unsurundan bahsedilemeyecektir. Bu durumda, bu tür alım ve satım işlemleri dolayısıyla alınan paraların tamamı BSMV matrahı olarak kabul edilmesi gerekecektir. Ancak açığa işlemlerin de nihai aşamada bir karşılığının olduğu dikkate alınarak matrahın hesaplanmasının daha doğru olduğu söylenebilir. Zira maliyetin, açığa işlemin yapıldığı anda belli olmaması, hiç olmadığı şeklinde yorumlanmamalı, işlem karşılığının daha sonra kurulması sonucu ortaya çıkan maliyetin dikkate alınması gerekmektedir.

BSMV mükellefleri tarafından Türkiye'de kurulu borsalarda yapılacak kaldıraçlı alım satım işlemleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri mahiyetinde olmadığından, 6802 sayılı Kanununun 29'uncu maddesinin (p) bendi kapsamında değerlendirilmeleri mümkün bulunmamaktadır. Bu durumda, Türkiye'de kurulu borsalarda yapılan foreks işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar %5 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

4. Altın İşlemleri

Altın birçok işleme konu olabilen, ödeme aracı olarak kullanılabilen Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararın 2'nci maddesinde tanımlanan kıymetli maddedir.

Altın alım satım işlemlerinde banka, banker ve sigorta şirketlerinin BSMV karşısındaki durumu önemli farklılıklar arz etmektedir. BSMV'de vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için verginin konusuna giren bir muamele

yapılması ve bu muamele sonucu lehe para kalması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. BSMV’de işlem sonucu lehe alınan para vergilendirildiğinden bir işlem neticesinde lehe para kalmamışsa BSMV’ye tabi bir matrah da bulunmayacaktır. Banka ve sigorta şirketlerinin bütün işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV’nin konusuna girdiğinden altın satış işlemleri dolayısıyla lehe alınacak paralar da BSMV’ye tabidir. Ancak altın alım işlemlerinde lehe alınan paradan söz edilemeyeceğinden bu işlemler BSMV’nin konusuna girmeyecektir. Bunun istisnası bankalarca açılan altın hesaplarında alım sırasında alınabilecek komisyonlar olabilir.

Banka ve sigorta şirketleri tarafından kendi nam ve hesabına yapılan altın alım satım işlemlerinde altının alış tarihindeki TL değeri ile satış tarihindeki TL değeri arasındaki fark üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekir.⁶² Ayrıca, bankalar tarafından müşterileri nam ve hesabına yapılan altın alım satım işlemlerinde, alınan komisyon bedelleri üzerinden de %5 oranında BSMV hesaplanması gerekir.

Bankerler açısından 6802 sayılı Kanunun 28’inci maddesinde yer alan bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmeyeceği hükmü belirleyicidir. Banker sayılmak açısından altın alım-satım işlemleri yapılmasının bir önemi bulunmadığından bankerler açısından bu işlemler BSMV’nin konusuna girmeyecektir.

Uygulamada altının ödeme aracı olmasından hareketle altın işleminin kambiyo işlemi kapsamında değerlendirilmesi yönünde görüşler olduğu bilinmektedir. Bilindiği üzere, 6802 sayılı Kanunun 31’inci maddesi uyarınca, kambiyo alım ve satım muamelelerinde döviz satışı ile birlikte vergiyi doğuran olay gerçekleşmekte ve döviz satış tutarının tamamı vergiye tabi bulunmaktadır. Ancak, 2008/13459 sayılı BKK uyarınca, 01.05.2008 tarihinden itibaren döviz satış işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak uygulanmaktadır.

Altın satış işlemlerinin döviz satış işlemlerinde olduğu gibi sıfır oranında vergiye tabi tutulabilmesi için altının kambiyo tanımı kapsamına alınması gerekir. Bununla birlikte, bankalarca altın satış işlemlerinde BSMV oranının %1 olarak uygulanması BKK çıkarılmasını, bu işlemlerin BSMV’den istisna tutulması ise kanun değişikliğini gerektirmektedir.

Öte yandan, altın depo hesaplarına ilişkin olarak bankalarca yapılacak altın satışı veya aracılık işlemleri dolayısıyla lehe alınacak paralar %5 oranında BSMV’ye tabidir.

---

⁶² Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 17.04.1996 tarihli ve 16220 sayılı özelge.

5. Sat ve Geri Kirala İşlemi

Sat ve geri kirala (sale and lease back) yönteminde finansal kiralama şirketine başvuran firma, taşınmaz malı finansal kiralama şirketine satmakta, ardından da aynı taşınmaz için finansal kiralama firmasıyla finansal kiralama anlaşması imzalamakta, anlaşma sonunda ise söz konusu taşınmaz tekrar firmanın mülkiyetine dahil olmaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinde; banka ve sigorta şirketlerinin 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa (6361 sayılı Kanunun finansal kiralama hükümlerine) göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir. Bu hükümlere göre, BSMV'de vergiyi doğuran olayın meydana gelebilmesi için, bankalar tarafından bir muamele yapılması ve bu muamele dolayısıyla lehe nakden veya hesaben para alınması gerekmektedir.

Sat ve geri kirala şeklindeki kiralama işlemleri, 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında finansal kiralama işlemi olarak değerlendirilmemekte ve bu nedenle, bankalar tarafından sat ve geri kirala yöntemiyle yapılan makine ve teçhizat kiralama işlemleri, BSMV'ye tabi bulunmaktaydı.⁶³ Ancak 6361 sayılı Kanunun 18'inci maddesinde sat ve geri kirala şeklinde kiralama sözleşmesi yapılabileceği açık olarak hükme bağlanmıştır. Bu nedenle bankaların gerek kiracı gerekse kiralayan olarak yapacakları sat ve geri kirala şeklindeki finansal kiralama sözleşmelerine ilişkin işlemlerinin BSMV'ye tabi tutulmaması gerekmektedir. Söz konusu işlemler aynı zamanda KDV Kanununa eklenen özel bir hükümlerle KDV'den de istisna edilmiştir.

6. Kira Sertifikalarına (Kira Sukukuna) İlişkin İşlemler

Kira sertifikası bilinen diğer adıyla kira sukuku, hakkında yasal bir düzenleme yapılmadan önce tebliğ ile yapılan açıklamalarla mevzuatımızda yer bulmuştur. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ 01.04.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Kira sertifikası, bu tebliğden çok daha sonra yasalaşan 13.06.2012 tarihli ve 6327 sayılı Kanunun 32'nci maddesiyle 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanuna eklenmiş ve Kanunun "*İç ve Dış Borçlanma ile Kira Sertifikası İhracı*" başlıklı 7/A maddesinde düzenlenmiştir.

⁶³ Gelir İdaresi Başkanlığı'na verilen 01.02.2008 tarihli ve 10198 sayılı özelge.

Sukuk, finansal sertifikanın Arapça adıdır ve faizsiz bono olarak tanımlanmaktadır. Kira sukuku (kira sertifikası) ise, özel veya kamuya ait bir varlığın oluşturulan yapı çerçevesinde kiralanması yoluyla elde edilecek kira bedeline istinaden ulusal ve uluslararası sermaye piyasalarında ihraç edilecek bir sermaye piyasası borçlanma aracıdır.

Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde; kira sertifikası, varlık kiralama şirketinin satın almak veya kiralamak suretiyle devraldığı varlıkların finansmanını sağlamak amacıyla düzenlediği ve sahiplerinin bu varlıklardan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet, kira sukuku olarak tanımlanmıştır.

Kira sertifikaları klasik bir tahvile benzemektedir. Bununla birlikte tahvil ile kira sertifikası farklı mevzuatta tanımlanmış farklı borçlanma araçlarıdır. Kira sertifikalarının uzun veya kısa vadeli olmasına ilişkin bir belirleme bulunmamaktadır.

BSMV mükellefleri tarafından; 29.06.2011 tarihine kadarki dönemde kira sertifikalarına ilişkin işlemler kesin satış veya repo/ters repo, alım-satımına aracılık, itfa gibi işlemlerden elde edilen gelirlere %5 BSMV oranı uygulanmaktaydı. Ancak, kira sertifikalarının yurt içi alım satım işlemlerinin teşviki ve yabancı sermayenin özellikle körfez sermayesinin girişinin sağlanması amacıyla bu işlemlere uygulanan BSMV oranı düşürülmüştür. Kira sertifikalarına uygulanacak BSMV oranı hakkında 29.06.2011 tarihinde yürürlüğe giren 2011/1854 sayılı Kararname ile 98/11591 sayılı Kararda değişikliğe göre, 29.06.2011 tarihinden itibaren kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenmeksizin satışı karşılığında lehe alınan paralar %1 oranında BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

Kira sertifikalarına ilişkin halihazırdaki mevzuat dikkate alındığında BSMV uygulaması bakımından özellik arz eden iki husus karşımıza çıkmaktadır.

1- Kira sertifikası hakkında önce Tebliği ile açıklama yapılmış daha sonra bu kıymete ilişkin olarak vergi oranlarını belirleyen kararname çıkmış ve bundan sonra da kira sertifikaları kanunda düzenlenmiştir. Bu durumda 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun "*İç ve Dış Borçlanma ile Kira Sertifikası İhracı*" başlıklı 7/A maddesinde düzenleme yapılması nedeniyle anılan Kararnamedeki kira sertifikaları ve varlık kiralama şirketleri ifadelerinde değişiklik yapılması gerekir mi?

Varlık kiralama şirketi hangi mevzuatta düzenlenirse düzenlensin kararnamedeki ifadenin genel bir ifade olması ve herhangi bir atfı kullanılarak sınırlandırılmaması nedeniyle bütün kira sertifikalarını ve ilgili şirketleri kavradığı düşünölmektedir. Bu nedenle kanun düzenlemesine bağlı

olarak kararnamede herhangi bir değişikliğe gerek bulunmadığı söylenebilir.

2- 2011/1854 sayılı Kararname uyarınca, kira sertifikalarının yurt dışında ihracı durumunda kira sertifikalarının banka, banker ve sigorta şirketlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenmeksizin satışı karşılığında lehe alacakları paraların %1 oranında BSMV'ye tabi tutulması mümkün müdür?

Kararnamenin lafzı ve gerekçesinden, özel sektör tahvillerinde olduğu gibi sadece yurt içinde ihraç edilen kira sertifikalarına ilişkin işlemlerin %1 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerektiği anlaşılmaktadır.

4749 sayılı Kanunun "Tanımlar" başlıklı 3'üncü maddesinde; Devlet iç borçlanma senetleri, Müsteşarlık tarafından yurt içinde ihraç edilen borçlanma senetleri olarak tanımlanmış olup, Kanunun "Vergi, resim, harç ve fon istisnası" başlıklı 15'inci maddesinde, "*Müsteşarlıkça ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin faiz ve anapara ödemeleri... ve bunların dışında kalan diğer Devlet iç borçları ile ilgili gider, işlemler ve kağıtlar, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 13.06.2006 tarihli ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri saklı olmak koşulu ile her türlü vergi, resim, harç ve fondan istisnadır.*" hükmü yer almaktadır.

Ayrıca, 6802 sayılı Kanunun 33'üncü maddesinin Bakanlar Kuruluna verdiği yetkiye istinaden yayımlanan 2011/1854 sayılı BKK'nın 5'inci maddesi ile değişik 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1'inci maddesinin (f) ve (g) bentlerine göre; yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar %1 oranında BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

Konuya ilişkin Sermaye Piyasası Kurulunun Seri: III No: 43 sayılı Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin 3'üncü maddesinde kira sertifikası, varlık kiralama şirketinin satın almak veya kiralamak suretiyle devraldığı varlıkların finansmanını sağlamak amacıyla düzenlediği ve sahiplerinin bu varlıklardan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet, kira sukuku olarak tanımlanmıştır. 07.06.2013 tarihli ve 28670 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan ve yukarıda belirtilen Tebliği yürürlükten kaldıran Kira Sertifikaları Tebliğininin 3/h maddesinde ise kira sertifikası, her türlü varlık ve hakkın finansmanını sağlamak amacıyla varlık kiralama şirketi tarafından ihraç edilen ve sahiplerinin bu varlık veya haktan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymet olarak tanımlanmıştır.

Yeni Tebliğ düzenlemesi ile;

-Uluslar arası genel kabul gören sahipliğe, yönetim sözleşmesine, alım-satıma, ortaklığa ve eser sözleşmesine dayalı olmak üzere toplam 5 yeni kira sertifikası türü tanımlanmıştır.

-Varlık Kiralama Şirketlerinin finansman ihtiyacı olan başka şirketlere de kira sertifikası ihraç edebilmelerine imkân sağlanmıştır.

-Bir Varlık Kiralama Şirketinin aynı anda birden fazla kira sertifikası ihracı yapabilmesine imkân tanınmıştır.

-Varlık tanımı 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa uygun olarak varlık ve hakları kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

4749 sayılı Kanunun 7/A maddesi kapsamında kurulmuş olan Hazine Müsteşarlığı Varlık Kiralama A.Ş. tarafından yurt içinde TL cinsinden ihraç edilen kira sertifikalarının BSMV mükelleflerince geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması veya vadesi beklenmeksizin satışı dolayısıyla lehe alınan paraların 98/11591 sayılı Karar uyarınca %1 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir. Ancak, anılan karar hükmü yurt dışında ihraç edilen kira sertifikaları ile yurt içinde döviz cinsinden ihraç edilen kira sertifikalarını kapsamadığı için bu sertifikalara ilişkin söz konusu işlemler sonucunda lehe alınan paralara BSMV oranının %5 olarak uygulanması gerekir.

Diğer taraftan, 18.04.2013 tarihli ve 28622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6456 sayılı Kanunun 14'üncü maddesiyle 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin (c) bendine, "28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 7/A maddesine göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kira gelirleri ve vade sonunda lehe alınan paralar" hükmü eklenmiştir. 6456 sayılı Kanunun 60'ıncı maddesinde, 14'üncü maddenin 29.06.2012 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, BSMV mükelleflerince 4749 sayılı Kanunun 7/A maddesine göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından 29.06.2012 tarihinden itibaren elde edilen kira gelirleri ve vade sonunda lehe alınan paralar BSMV'den istisna bulunmaktadır. 29.06.2012 tarihinden önce söz konusu tutarlara BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmamakta olup, bu tutarlar üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

7. Kamu ve Özel Borçlanma Senetlerine İlişkin İşlemler

Menkul kıymetler, kamu tüzel kişileri ya da anonim şirketler tarafından ortaklık veya alacaklılık haklarını temsil etmek üzere, belli bir meblağı temsil

eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, belli şekil şartlarına haiz olan piyasada tedavül eden kıymetli evrak hükmünde belgelerdir. Tanımda belirtildiği üzere menkul kıymetler içinde borçluluğu temsil eden kıymetler önemli bir yere sahiptir.

Borçlanma araçları, Sermaye Piyasası Kurulunca çıkarılan (Seri: II, No: 22) Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin⁶⁴ 3'üncü maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre borçlanma araçları, ihraççıların borçlu sıfatıyla düzenleyip Sermaye Piyasası Kurulu kaydına alınmak suretiyle ihraç ederek sattıkları emre, nama veya hamiline yazılı menkul kıymet niteliğindeki tahvilleri, hisse senedine dönüştürülebilir tahvilleri, değiştirilebilir tahvilleri, finansman bonoları, altın, gümüş ve platin bonoları, banka bonoları ve niteliği itibari ile borçlanma aracı olduğu Sermaye Piyasası Kurulu tarafından kabul edilecek sermaye piyasası araçlarıdır. Ayrıca tebliğde tahvil, ortaklıkların ödünç para bulmak için itibari kıymetleri eşit ve ibareleri aynı olmak üzere çıkardıkları borç senetleri şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanımların kapsamına giren devlet ve özel sektör tarafından ihraç edilen borçlanma senetleri şöyle sıralanabilir: Devlet tahvili, tahviller (değiştirilebilir tahvil, hisse senedine dönüştürülebilir tahvil), banka bonusu, banka garantili bonolar, finansman bonusu, hazine bonusu, gelir ortaklığı senedi, varlığa dayalı menkul kıymetler, altın, gümüş ve platin bonoları, gelire endeksli senetler.

BSMV mükellefleri borçlanma senetleri ihraç edebilmektedir. Bu senetlerle yapılan borçlanmalarla elde edilen tutarlar lehe alınan para mahiyetinde olmadığından BSMV'nin konusuna girmemektedir. Ancak, söz konusu menkul kıymetlerin BSMV mükellefleri tarafından elde tutulması karşılığında alınacak faizler ile bu kıymetlerin kesin veya geçici satış işlemleri, bunların alım satımına aracılık dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'nin konusuna girmektedir.

Konuya ilişkin 6802 sayılı Kanununun 29/c maddesinde, hususi kanunlarla her türlü vergiden istisna edilmiş olan esham ve tahvillerin, faiz, temettü ve ikramiyeleri ile Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinden elde edilen faiz gelirleri BSMV'den müstesna tutulmuştur.

Bu istisnanın söz konusu tahvil ve bonoların faizlerinin vadesinde gelir yazılması halinde uygulanması mümkün olup, menkul kıymetlerin vadelerinden önce satılmaları halinde, lehe kalan paralar BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Buna göre, Euro Bond alım satım işlemlerinden dolayı BSMV

⁶⁴ 21.01.2009 tarihli ve 27117 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

mükelleflerinin lehine aldığı paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır. BSMV açısından çeşitli döviz cinsinden ihracı yapılan Euro Bondların yatırımın ve satışın yapıldığı tarihlerdeki döviz kurları dikkate alınmak suretiyle değerlendirilecektir.⁶⁵

Diğer taraftan, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun 3'üncü maddesinde, Devlet iç borçlanma senetleri, Müsteşarlık tarafından yurt içinde ihraç edilen borçlanma senetleri olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca yanılan Kanunun "*Vergi, resim, harç ve fon istisnası*" başlıklı 15'inci maddesi uyarınca, Müsteşarlıkça ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin faiz ve anapara ödemeleri ile ilgili gider, işlemler ve kâğıtların, BSMV'den istisna tutulması gerekmektedir.

Konuya ilişkin 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1'inci maddesinin (c) ve (d) bentlerine göre; Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar %1 oranında BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

6802 sayılı Kanununun 29/c maddesinde yapılan son değişiklikle, Merkez Bankasının, para politikası ve likidite yönetimi uygulamalarının etkinleştirilmesi, piyasada oluşabilecek fazla likiditenin çekilmesine yönelik olarak ihraç edebileceği kısa vadeli borçlanma enstrümanı olan **likidite senetlerinin** devlet tahvili ve hazine bonolarının tabi olduğu esas ve oranlar üzerinden vergilendirilmesi sağlanmıştır.

Buna paralel olarak çıkarılmış olan 2007/12392 sayılı BKK'da, Merkez Bankasına ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenilmeksizin satışı işlemleri nedeniyle lehe alınan paralara 21.07.2007 tarihinden itibaren uygulanacak BSMV oranı %1 olarak belirlenmiştir.

Öte yandan, özel sektör tarafından ihraç edilen borçlanma araçlarının ana para ve faiz ödemelerinin BSMV'den istisna tutulması gerektiğine ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Özel sektör borçlanma senetleri dolayısıyla alınan faizler BSMV'ye tabi olup 29.12.2010 tarihinde yürürlüğe giren 2010/1182 sayılı Kararname ile yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar % 1 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Özel sektör borçlanma araçlarından kira sertifikaları mevzuatımıza yeni girmekle birlikte yoğun bir şekilde kullanılma potansiyeli bulunmaktadır.

---

⁶⁵ Gelirler Genel Müdürlüğünün 23.10.1996 tarihli ve 50395 sayılı özeldes.

Varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarına ilişkin alım, satım, itfa ve aracılık işlemlerinin banka, banker ve sigorta şirketlerince yapılması durumunda, bu işlemler BSMV'nin konusuna girecektir. BSMV mükelleflerince kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması ile vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar 2011/1854 sayılı Kararnamenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren %1 oranında BSMV'ye tabi olacaktır.

Kararname ve gerekçesinden hareketle özel sektör borçlanma araçlarına ilişkin olarak yapılabilecek bütün işlemlere uygulanması gereken BSMV oranları hakkında değerlendirme yapılması ihtiyacı bulunmaktadır. Tahvil ve kira sertifikalarına ilişkin işlemlerden %5 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerekenler aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

-Yurt içinde veya yurt dışında ihraç edilen gerek özel sektör tahvillerine gerekse kira sertifikalarına ilişkin aracılık işlemleri dolayısıyla alınan paralar.

-BSMV mükelleflerinin özel sektör tahvillerinin vadesinde elde ettikleri faizler.

-Yurt dışında ihraç edilen tahvil veya kira sertifikalarına ilişkin bütün işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar.

8. Korunma (Hedge) ve Birbirine Bağlı İşlemler

BSMV'de vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehe para kalması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla BSMV'de her işlem tek başına bağımsız olarak dikkate alınmakta ve o işlem sonucu lehe alınan para vergilendirilmektedir. Diğer bir deyişle, bir işlem neticesinde gelir elde edilmemişse (lehe para kalmamışsa) BSMV'ye tabi bir matrah da bulunmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak, BSMV'ye tabi her işlem tek başına ele alınmakta, işlem sonucunda lehe para kalmışsa BSMV doğmakta, kalmamışsa veya zarar edilmişse BSMV doğmamaktadır. Vergilemede işlem esas alındığından, vergiye tabi matrah bulunurken, bir işlemde elde edilen gelirden, başka bir işlemde elde edilen zarar düşülememektedir. Bu durumun, işlemde elde edilen gelirin hesabında, işlem maliyetlerinin dikkate alınmasına engel olmadığı tabiidir.

Birden fazla işlemin birbirine bağlantılı ve korunma amaçlı olmasının her bir işlemin ayrı ayrı vergilendirilmesi prensibinin uygulanmasına herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Bu konuda BSMV mükelleflerinin en yoğun şekilde talebin yapıldığı alan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleridir. Bunların vergilendirilmesinde, işlemlerin korunma veya spekülasyon amaçlı yapılması arasında farklılık oluşturulması beklentisi bulunmaktadır. Ancak yasal olarak korunma

işlemlerinin ayrı olarak değerlendirilmesi gündeme gelmediği sürece, böyle bir ayrıma girmek mümkün görünmemektedir.

9. Faktoring İşlemleri

Mülga 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK'nın 3/c maddesinde faktoring işlemi, mal ve hizmet satışlarından doğmuş veya doğacak alacakların temlik ederek tahsilinin üstlenilmesi ve bu alacaklara karşılık ödemelerde bulunulması olarak tanımlanmaktadır. 13.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 38'inci maddesinde faktoring sözleşmesi, mal veya hizmet satışından doğmuş fatura ile tevsik edilen alacaklar ile BDDK tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde tevsik edilebilen mal veya hizmet satışına bağlı doğacak alacakları devir almak suretiyle, faktoring şirketinin müşterisine sağladığı tahsilat, borçlu ve müşteri hesaplarının tutulmasının yanı sıra finansman veya faktoring garantisi fonksiyonlarından herhangi birini ya da tümünü içeren sözleşmedir. Bu tanımdan hareketle faktoring işlemi, söz konusu sözleşme kapsamında faktoring şirketlerince müşterilerine verilen alacak devri suretiyle sağlanan tahsilat hizmeti olarak tanımlanabilir.

BSMV uygulamasında faktoring işlemleri kredilendirme niteliğinde olduğundan, banka muamele ve hizmetleri kapsamında değerlendirilmektedir. Faktoring şirketleri adı geçen Kanunun verdiği yetki çerçevesinde faktoring işlemlerini yürütmektedir. Bu durum söz konusu işlemin esas işgal konusu olarak yapıldığını gösterdiğinden faktoring şirketleri de banker kapsamında BSMV mükellefi olmakta ve bu işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar % 5 oranında BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

10. Ödünç Para Verme İşlemleri

Ödünç para verme işleri mevzuatımızda ilk olarak 08.06.1933 tarihli ve 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu Kanun 06.10.1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK'nın 16'ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinde yer alan "2279 sayılı Kanun" ibaresi, 6009 sayılı Kanunla "90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname" şeklinde değiştirilmiştir. Son olarak 13.12.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanununun 52'nci maddesi ile, 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK ek ve değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmış ve diğer kanunlarda 90 sayılı KHK'ye yapılan atıfların 6361 sayılı Kanunun ilgili maddelerine yapılmış sayıldığı hükme bağlanmıştır. Ayrıca, gerçek kişilerin ödünç para işlerine ilişkin geçiş hükümleri 6361 sayılı Kanunun geçici 5'inci maddesinde düzenlenmiştir.

Konuya ilişkin açıklamalara 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin “B-1- 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye Göre İkras İşleriyle Uğraşanlar” başlıklı bölümünde yer verilmiştir.

Mülga 90 sayılı KHK (13.12.2012’den itibaren 6361 sayılı Kanun) uyarınca ikraz işleriyle uğraşanlar banker kapsamında BSMV mükellefidir. Kararnamede ikrazatçılar, devamlı ve mutad meslek halinde, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Ödünç para verme işlerini yetki belgesi olmaksızın yapan gerçek kişiler (tefeciler) de anılan Kararname kapsamına girdiğinden banker kapsamında BSMV mükellefidirler.

Bu çerçevede, mülga 90 sayılı KHK’nın 2’nci maddesi (13.12.2012’den itibaren 6361 sayılı Kanun) kapsamında düzenlenen ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişiler banker kapsamında BSMV mükellefi olup, bunların yaptığı 6802 sayılı Kanununun 28’inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler BSMV’ye tabidir. Dolayısıyla bu işlemlerin dışında kalan diğer işlemleri ise KDV’ye tabi olacaktır.

11. Döviz Endeksli Kredi İşlemleri

Döviz endeksli TL krediler, bir TL kredi türü olup anapara ve faiz ödemeleri döviz endekslenmektedir. Bu tür kredide, geri ödeme tarihlerinde belirlenen kredi faiz tutarının yanı sıra anaparaya da kur farkı geliri hesaplanmaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28’inci maddesi uyarınca, banka ve bankerlerin (faktoring ve finansman şirketleri) kullandırdıkları döviz endeksli krediler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, BSMV’ye tabi bulunmaktadır.

Bankalar tarafından kullanılan bazı kredilerde döviz kuru endeks olarak seçilmekte ve krediden doğan gelir, kredi için belirlenen faiz oranına göre hesaplanan tutar ve kredinin açılış tarihi ile faiz tahakkuk dönemleri arasında oluşan kur farklarının toplamından oluşmaktadır.

BSMV’de vergiyi doğuran olayın meydana gelebilmesi için bir muamele yapılmış olması ve bu muamele dolayısıyla lehe nakden veya hesaben bir para kalması gerekmektedir. Kredi faizlerinde, faiz tahakkukunun yapılarak gelir hesaplarına alınması ile banka yönünden faiz geliri elde edilmiş olmakta ve vergiyi doğuran olay meydana gelmektedir.

6802 sayılı Kanununun 31’inci maddesi hükmü uyarınca; döviz endeksli kredi işlemlerinde lehe alınan paranın tespiti için yapılacak kur farkı

hesaplamalarında, taksit tutarı içindeki anaparanın esas alınması gerekmektedir.

Buna göre, dövize endeksli kredilerde faiz tahakkuk dönemlerinde BSMV'nin matrahı, kredi için belirlenen faiz oranına göre hesaplanan faiz tutarı, söz konusu faiz tutarı dolayısı ile oluşan kur farkı ve kredinin açılış tarihi ile faiz tahakkuk dönemleri arasında anapara tutarında oluşan kur farkları toplamından meydana gelmektedir.

12. Menkul ve Gayrimenkul Satışları

Önceki bölümlerde bu konuda açıklamalar yapılmış olmakla beraber, detaylı açıklamaya ihtiyaç olduğu düşüncesiyle, işlem olarak ayrı başlık altında irdelenmesi gerektiği düşünölmüştür.

Bankaların ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler sonucu lehlerine almış oldukları her türlü paralar BSMV'ye tabidir. Gayrimenkul ve menkul satış işlemlerinde lehe alınan paraların tespitinde, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre hesaplanan enflasyon düzeltmesi farkları ile ayrılmış olan amortisman tutarlarının dikkate alınması gerektiği tabiidir. Şu kadar ki; anılan Kanunun geçici 25'inci maddesi uyarınca amortismanına tabi olmayan kıymetlerin düzeltilmiş değerin altında bir bedelle satılması halinde, düzeltilmiş değlerle düzeltme öncesi değer arasındaki fark lehe alınan paraya ilave olunur.

Gelir İdaresince konuya ilişkin olarak verilen özalgede, banka ve sigorta şirketlerinin aktifine kayıtlı olan ve amortismanına tabi olan, kısmen ya da tamamen itfa edilen veya edilmeyen ya da amortismanına tabi olmayan menkul ya da gayrimenkullerin satılması halinde, BSMV matrahının bu kıymetlerin satış bedelinden, birikmiş amortismanlar ve enflasyon düzeltmesi farklarının da dikkate alınması suretiyle hesaplanacak olan kayıtlı değeri düşölerek bulunacağı açıklanmıştır.⁶⁶

Öte yandan, gayrimenkul ve menkullerin satışındaki BSMV matrahının olması gereken tutarlar şu şekilde ayrıntılı açıklanabilir. Banka ve sigorta şirketlerinin aktifine kayıtlı olan;

-amortismanına tabi olan kısmen ya da tamamen itfa edilen veya edilmeyen gayrimenkullerin satılması halinde, BSMV matrahı bu kıymetlerin satış bedelinden birikmiş amortismanlar ve enflasyon düzeltmesi farklarının da dikkate alınması suretiyle hesaplanacak olan kayıtlı değeri düşölerek bulunacak tutardır.

---

⁶⁶ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 31.07.2012 tarihli ve 172 sayılı özalg.

-amortismanına tabi olmayan gayrimenkullerin satılması halinde, BSMV matrahı bu kıymetlerin satış bedelinden enflasyon düzeltmesi farklarının dikkate alınması suretiyle hesaplanacak olan kayıtlı değer düşülerek bulunacak tutardır.

-amortismanına tabi olmayan parasal kıymet kabul edilen ve enflasyon düzeltmesine tabi olmayan menkul kıymetlerin satılması halinde ise BSMV matrahı, bu kıymetlerin satış bedelinden alış bedeli düşülerek bulunacak tutardır.

Öte yandan söz konusu işlemler neticesinde lehe para kalmamışsa, zarar edilmişse BSMV doğmayacağı tabiidir.

13. Kambiyo Muameleleri

Kambiyo işlemleri, Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararla düzenlenmiş ve kambiyo işlemlerinin Hazine Müsteşarlığı tarafından izin verilen şirketler eliyle yapılabileceği belirtilmiştir. Banka ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları her türlü kambiyo işlemi, 6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesinin birinci fıkrasına göre BSMV'ye tabidir. Öte yandan kambiyo işlemleri, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 4'üncü maddesinde "*bankaların gerçekleştirebilecekleri faaliyetler*" arasında sayılmıştır. Dolayısıyla, 32 sayılı Karar uyarınca izne tabi kambiyo işlemlerinin "*esas iştiğal konusu*" olarak yapıldığı da açık olduğundan, yetkili kuruluşların döviz alım – satım işlemleri de BSMV'ye tabidir. Döviz satış işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapan yetkili kuruluşlar banker kapsamında BSMV mükellefidir. Bununla birlikte, banker sayılan diğer mükelleflerin döviz satış işlemleri de BSMV'ye tabidir.

6802 sayılı Kanunun 31'inci maddesi uyarınca, kambiyo alım ve satım muamelelerinde döviz satışı ile birlikte vergiyi doğuran olay gerçekleşmekte ve döviz satış tutarının tamamı vergiye tabi bulunmaktadır. Ancak, 2008/13459 sayılı BKK⁶⁷ uyarınca, 01.05.2008 tarihinden itibaren döviz satış işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak belirlendiğinden bu işlemler dolayısıyla BSMV hesaplamayacaktır. Ancak, bu durum kambiyo satış tutarlarının beyan edilmesine engel teşkil etmemektedir.

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın "*Tanımlar*" başlıklı 2'nci maddesinin (h) bendinde, efektif dâhil yabancı parayla ödemeyi sağlayan her nev'i hesap, belge ve vasıtalar, döviz (kambiyo) olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, kambiyo olarak değerlendirilen efektif dâhil yabancı parayla ödemeyi sağlayan her nev'i hesap, belge ve vasıtalara ilişkin işlemlerin kambiyo işlemi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

⁶⁷ 15.04.2008 tarihli ve 26848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

BSMV uygulaması bakımından vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde kambiyo işlemlerinin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Bu konuda 89 Seri No.lu Gider Vergileri Tebliğinde ayrıntılı değerlendirmeler yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur. Dövizin TL veya döviz ile değişimini öngören ve bir tarafa alım, diğer tarafa da satış hakkı/yükümlülüğü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde; sözleşme vadesinde söz konusu sözleşme yükümlülüklerinin fiziki olarak yerine getirilmesi (sözleşmenin fiziki teslim ile sonuçlanması), yani kambiyo işleminin ana unsur olması durumunda, bu işlemin kambiyo muamelesi olarak değerlendirilmektedir. Diğer taraftan, sözleşmenin vade tarihinde tarafların sözleşme dolayısıyla lehe aldıkları parayı hesaplayıp netleştirilen tutarı zararlı tarafın karlı tarafa ödemesi suretiyle sözleşmenin sonlandırılması halinde, sözleşmenin ana işlem olarak kabulü gerekmektedir. Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin nakdi uzlaşması ile sonuçlanması kambiyo muamelesi olarak değerlendirilmemektedir.

Bu nedenle, fiziki teslimatla sonuçlanan döviz/TL ve döviz/döviz vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri neticesindeki kambiyo işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak uygulanabilecektir.

Öte yandan, Türkiye’de faaliyet gösteren bankaların yurt dışındaki şubelerinden Türkiye’deki bir kuruma döviz satılması halinde, bankacılık hizmetleri tamamen Türkiye hudutları haricinde yapıldığından, kanunların mülkiliği prensibi açısından Türkiye hudutları içinde vergiyi doğuran olay meydana gelmemektedir. Bu durumda, söz konusu kambiyo satışı işlemleri BSMV kapsamı dışında kaldığından 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu çerçevesinde vergilendirilebilmesi de mümkün bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, yurt dışındaki şubelerin, Türkiye’de bulunan Genel Merkez ya da diğer şubelere ait döviz satışına aracılık etmeleri halinde, yurt dışındaki şubeye ait olmayan bu dövizlerin satışı BSMV’ye tabi tutulması gerekir. Bu yöndeki görüş yerinde olup Gelir İdaresince verilen görüşlerde yer almaktadır.⁶⁸ Ancak, bu olayda BSMV’de muvazaa işlemi tespit edilmeden Türkiye’de faaliyet gösteren bir bankanın yurt içi ve yurt dışı şubesi arasında bir fark olmadığından hareketle vergileme yapılmasının yerinde olmayacağını vurgulamak yerinde olacaktır. Bu şekilde ortaya çıkacak ihtilaflarda idari yargı, muvazaa olduğu yeterli delillerle ortaya konulmadan vergi salınmasını yerinde görmeyerek İdarece yapılan işlemleri iptal etmiştir.

Diğer taraftan, Merkez Bankasından veya altın borsasından külçe altın alımına yönelik olarak ödenen dövizler gerçek anlamda döviz satışı mahiyetinde olmadığından, muamelenin döviz satışı değil altın alımı şeklinde değerlendirilerek BSMV’ye tabi tutulmaması uygun görülmüştür.

---

⁶⁸ Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen 15.05.2008 tarihli ve 49351 sayılı özelge.

Kambiyo işlemlerinin vergilendirilmesinde açıklanması gereken ve bir çok vergi ihtilafına yol açan diğer bir husus 83 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde açıklığa kavuşturulmuştur. Bankaların kambiyo satış işlemlerinde hem kambiyo satış tutarı üzerinden hem de cari kurla vadeli işlem kuru arasındaki fark nedeniyle oluşan lehe alınan para üzerinden BSMV hesaplayıp hesaplamayacakları tartışma konusu olmuştur. Tebliğde yapılan kambiyo satışında satış tutarı üzerinden hesaplanacak vergi dışında, ayrıca döviz alış kuru ve satış kuru arasındaki müspet fark üzerinden %5 oranında BSMV ödenmemesi gerektiğini belirten açıklama ile bu ihtilaflara son vermiştir.

14. Repo – Ters Repo İşlemleri

Geri alma taahhüdü ile yapılan satım işlemi şeklinde özetlenebilecek repo işlemi, bireysel ya da kurumsal olmaları fark etmeksizin iki yatırımcıdan biri diğerine sabit getirili ve kısa vadeli bir menkul kıymeti satışının gerçekleştiği, fakat önceden belirlenen bir tarihte söz konusu menkul kıymetin tekrar satıcı tarafından satın alınacağı belirtilen sözleşmelere denilmektedir. Repo işleminde menkul kıymet geçici olarak satılmakta olup satış tutarları para veya sermaye piyasasında değerlendirilmek suretiyle gelir elde edilmektedir. Menkul kıymetin geri alınması durumunda menkul kıymeti alan tarafa kıymeti elinde bulundurduğu süreye göre faiz ödemesi yapılmaktadır. Buna göre menkul kıymeti satan tarafın faiz gideri oluşmaktadır. Diğer taraf açısından bakıldığında menkul kıymeti satmak üzere geçici bir süre alan taraf için ters repo işlemi söz konusudur. Ters repo işlemi yapan taraf faiz geliri elde etmektedir.

Repo işlemlerinde alım satım işlemi gören menkul kıymetler devlet tahvilleri, banka bonoları, hazine bonoları, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Toplu Konut İdaresince ihraç edilen borçlanma senetleri ile piyasada ya da borsada işlem gören VDMK dışındaki diğer borçlanma senetlerini kapsamaktadır.

Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ile Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar % 1 oranında BSMV'ye tabidir. (98/11795 ile 2002/4506 sayılı BKK) Söz konusu menkul kıymetler dışındaki menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar ise % 5 oranında BSMV'ye tabi bulunmaktadır. Anılan hüküm tamamen repo işlemlerinden kaynaklanan tutarlara yönelik getirilmiş olup buradaki amaç ise devlet borçlanma maliyetini düşürmek için anılan kapsamdaki repo işlemlerinin daha düşük oranda vergilendirilmesidir.

Diğer taraftan, kesin satış işlemlerine konu edilen kağıtların daha önce

repo işlemine tabi tutulması birbirinden bağımsız olarak ele alınması gereken işlemlerdir. Zira, anılan kağıtların repo işlemlerine tabi tutulması, kurumun kendisine bir fon yaratmak üzere ihtiyari olarak yapılan ikincil bir işlem olup, repo işlemlerinden kaynaklanan giderlerde, kağıdın maliyetinden bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Dolayısıyla kesin satış işlemine konu edilen kağıtların daha önce repo işlemine de konu edilmesi durumunda, repo işleminden kaynaklanan giderin kağıdın maliyetine eklenmesi mümkün görülmemektedir.

15. Yabancı Parayla Yapılan Muameleler

BSMV mükelleflerinin yabancı parayla yapılan muamelelerine ilişkin olarak 6802 sayılı Kanunun 32'inci maddesinde, yabancı para üzerinden yapılmış olan muamelelere müteallik vergi matrahlarının tayin edilmesinde Maliye Bakanlığınca her altı ayda bir tespit edilecek kurların dikkate alınacağı hükmü yer almaktadır.

Konuya ilişkin olarak çıkarılan 15 Seri No.lu Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliğinde,⁶⁹ bu konu hakkında damga vergisi ve BSMV uygulamasında değişiklik yapılması uygun görülmüştür. Söz konusu Kanun hükmünde belirtilen döviz kurlarını saptama ve duyurma işlemlerinin sık sık yapılmasının ve bu işlemlerdeki gecikmelerin uygulamada çeşitli sakıncalar doğurduğu belirtilmiştir.

Vergilemenin döviz kurları ile otomatik uyumunu sağlamak ve döviz kurlarında karışıklığı önlemek amacıyla; 6802 sayılı Kanunun 32'nci maddesi gereğince bankaların ve sigorta şirketlerinin yabancı paralar üzerinden yaptıkları işlemlerin Türk parasına çevrilmesinde de aynı kurlara göre işlem yapılması, ancak yabancı para şeklinde sağlanan gelirlerin Merkez Bankasınca ilgili banka hesaplarına Türk parası olarak intikal ettirilmesinde farklı bir kur uygulanıyorsa, vergi matrahının hesabında yabancı para şeklinde sağlanan gelirlerin Türk parasına çevrilmesinde esas alınan bu fiili kurun dikkate alınması uygun görülmüştür.

Yabancı para üzerinden yapılan işlemlere ilişkin matrahın belirlenmesi bu Tebliğin Resmi Gazete'de yayınlandığı 11.11.1980 tarihinden günümüze kadar belirtilen şekilde uygulanmakta olup anılan madde hükmünün uygulaması bu şekilde ortadan kaldırılmıştır.

Banka ve sigorta şirketlerinin 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa (6361 sayılı Kanunun finansal kiralamaya ilişkin hükümlerine) göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, BSMV'ye tabidir. Bankerler

---

⁶⁹ 11.11.1980 tarihli ve 17157 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

tarafından yapılan ve banka muamelesi kapsamında değerlendirilen kambiyo işlemleri de BSMV'ye tabidir. BSMV'de muamele sonucu lehe alınan para, kambiyo satışlarında ise satış tutarı vergi matrahını oluşturmaktadır.

Bu çerçevede, gerek kambiyo satışında gerekse döviz olarak lehe alınan paranın hesabında Merkez Bankası kurlarının değil, hangi kurla işlem yapılmışsa o kurlun esas alınması gerektiği şeklinde Gelir İdaresince verilen görüşler bulunmaktadır.⁷⁰

16. Mevduat İşlemleri

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3'üncü maddesinde mevduat; yazılı ya da sözlü olarak veya herhangi bir şekilde halka duyurulmak suretiyle ivazsız veya bir ivaz karşılığında, istendiğinde ya da belli bir vadede geri ödenmek üzere kabul edilen para olarak tanımlanmaktadır.

Her türlü işlemi BSMV'ye tabi bulunan banka ve sigorta şirketlerinin mevduat hesapları dolayısıyla aldıkları faiz tutarlarının BSMV'ye tabi tutulması gerektiği açıktır.

Ancak, 6082 sayılı Kanununun 28'inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrası kapsamındaki işlemleri vergiye tabi bulunan bankerlerde mevduat faizi gelirlerinin durumu tartışmaya açık bir konudur. Öteden beri Gelir İdaresince verilen görüşlerde bankaya para yatırma işlemi banka muamele ve hizmetleri kapsamına girmediği, ayrıca, bankaya yatırılmış paradan dolayı mevduat sahiplerinin faiz almalarının mülga 90 sayılı KHK kapsamına da girmediği savunulmaktadır. Bu değerlendirmenin sonucu olarak banka ve sigorta şirketleri dışındaki kişi ve kuruluşların mevduat faiz gelirleri BSMV kapsamı dışında bulunmaktadır.⁷¹

Gelir İdaresinin bu görüşü doğal olarak bankerler tarafından kabul görmüş ve ihtilaf konusu yapılmamıştır. Ancak, banker kapsamındaki mükellefler açısından mevduattan alınan faiz gelirlerinin BSMV kapsamına girmemesi bu işlemler dolayısıyla alınan tutarların KDV kapsamına girmesi gerektiği hususunu gündeme getirmektedir. Bu konunun KDV mevzuatı açısından değerlendirilmesi gerektiğinden burada konu hakkında yorum ve açıklamalara girilmemiştir.

Bununla birlikte, banka açısından mevduat kabulü, mevduatı yatıran açısından kredi işlemi olduğu tanımlaması yapılması durumunda bankerlerin kredi işlemleri de BSMV'nin konusuna girdiğinden mevduat dolayısıyla alınan faizlerin BSMV'ye tabi olacağı sonucuna varılır. Tabii ki bu sonuca

⁷⁰ Gelirler Genel Müdürlüğünce verilen 16.04.2001 sayılı özelge.

⁷¹ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 27.02.2009 tarihli ve 22651 sayılı özelge.

varmanın altında iki ön kabul yatmaktadır. Birincisi bankerlerin mevduat için para yatırma işleminin kredi işlemi sayılması ve ikincisi bankerlerin bankalara kredi vermesinin mümkün olduğu varsayımlardır.

17. Evaluasyon Karları – Değerleme ve Reeskont İşlemleri

BSMV mükelleflerinin hesabına herhangi bir muamele olmaksızın muhasebe tekniği gereği kaydedilmesi gereken değer artışları olarak tanımlanan evaluasyon karları BSMV'nin konusunu oluşturmaz. Örneğin altın stokunun ay sonunda ulaştığı değerin alım değerinden fazla olması durumunda ortaya çıkan karlılık halidir.

213 sayılı Vergi Usul Kanununun “İktisadi İşletmelere Dahil Kıymetleri Değerleme” başlıklı bölümünde yer alan 258'inci maddesinde değerleme, vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespiti olarak tanımlanmış olup 259'uncu maddesinde ise, değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetlerin esas tutulacağı belirtilmektedir.

Aynı Kanunun 285'inci maddesinde, banka ve bankerler ile sigorta şirketleri borçlarını, Merkez Bankasına resmi iskonto haddi veya muamelelerinde uyguladıkları faiz haddiyle, değerleme günü kıymetine irca edecekleri, alacak senetlerini değerleme gününün kıymetine irca eden mükellefler, borç senetlerini de aynı şekilde işleme tabi tutmak zorunda oldukları hükme bağlanmıştır.

Bu şekilde düzenlenmiş olan alacak ve borç senetlerinde yapılan reeskont işlemlerine ilişkin özeldede; mükelleflerin gerek sahibi oldukları menkul kıymetlerin ticari bilanço yönünden yıl sonu reeskontuna tabi tutulması nedeniyle hesaplanan reeskont faizlerinin, gerekse mevcut döviz ve alacaklarının Vergi Usul Kanunu uyarınca değerlemesi sonucu oluşan gelirlerinin yapılan bir muamele sonucu lehe alınan bir para olmadığından BSMV'ye tabi tutulmaması gerektiği belirtilmiştir.⁷²

Bu başlık altında dile getirilmesi gereken diğer bir husus, vadeli işlem ve opsiyon borsasında yapılacak işlemler nedeniyle Takasbank'a yatırılması gereken teminat hesaplarının günlük olarak değerlemesindeki BSMV uygulamasıdır. Takasbank nezdinde tutulan teminat hesaplarının güncelleştirilmesi amacıyla vadeli işlem kontratlarının vade sonuna kadar gün sonlarında belirlenecek uzlaşma fiyatı ile değerlenerek bir önceki gün fiyatına göre oluşan lehte farklar teminat hesaplarına yansıtılmaktadır. Yansıtılan bu tutarlar (değerleme farkları) yapılan bir muamele sonucu lehe kalan para olarak değerlendirilmemeli ve BSMV'ye tabi tutulmamalıdır.⁷³

---

⁷² Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 28.01.1997 tarihli ve 2876 sayılı özelge.

⁷³ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 06.03.2002 tarihli ve 9748 sayılı özelge.

D. Oran

1. Genel Açıklama

BSMV'nin kanuni oranı % 15 olup 6802 sayılı Kanunun 33'üncü maddesinin verdiği yetkiye istinaden çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararları ile, genel oran % 5, bazı işlemlerde ise vergi oranı % 1 olarak belirlenmiştir.

2. Kambiyo İşlemlerinde Oran

Kambiyo muamelelerinde kanuni oran binde bir olup 6802 sayılı Kanunun 33'üncü maddesinin verdiği yetkiye istinaden çıkarılan 2008/13459 sayılı BKK uyarınca, 01.05.2008 tarihinden itibaren döviz satış işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak belirlenmiştir.

3. %1 Oranında BSMV'ye Tabi Olan İşlemler

6802 sayılı Kanunun 33'üncü maddesinin verdiği yetkiye istinaden çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararları ile %1 orana tabi tutulması öngörülen işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar ve ilgili Kararlar aşağıda belirtilmiştir.

-Bankalararası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralar (İnterbank işlemleri bankalararası mevduat kabul edildi.) (98/11591 sayılı BKK Geçerlilik; 01.09.1998 Yürürlük; 02.09.1998)

-Bankalar ile Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar (98/11591 sayılı BKK Geçerlilik; 01.09.1998 Yürürlük; 02.09.1998),

-Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar (2009/15398 sayılı BKK Yürürlük; 01.10.2009),

-Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar (2009/15398 sayılı BKK Yürürlük; 01.10.2009),

-Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar (Tahviller için 2010/1182 sayılı BKK Yürürlük; 29.12.2010 ve kira sertifikaları için 2011/1854 sayılı BKK Yürürlük; 29.06.2011),

-Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar (Tahviller için 2010/1182 sayılı BKK

Yürürlük; 29.12.2010 ve kira sertifikaları için 2011/1854 sayılı BKK Yürürlük; 29.06.2011),

-22.03.2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Karar kapsamında KOSGEB ile banka arasında yapılacak protokoller çerçevesinde kullanılacak krediler dolayısıyla lehe alınan paralar (Türkiye Halk Bankası A.Ş. tarafından kullanılacak krediler hariç) (2004/7131 sayılı BKK Yürürlük; 04.05.2004)

-08.06.2009 tarihli ve 2009/15095 sayılı Hububat Ürünü Alım ve Satımı Hakkında Karar uyarınca;

Bankaların, TMO tarafından 11.8.1982 tarihli ve 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek ve tüzel kişilere kullandıracağı krediler ile TMO'nun bu Kararın 6'ncı maddesi kapsamında yurt içinden veya yurt dışından kullanacağı döviz ya da TL cinsi krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar (2009/15095 sayılı BKK Yürürlük; 20.06.2009)

Bankaların, lisanslı depoculuk şirketleri tarafından 5300 sayılı Kanun hükümlerine göre düzenlenen ürün senetleri karşılığında gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar (2012/3241 sayılı BKK Yürürlük; 16.06.2012)

-Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar (2007/12392 sayılı BKK Yürürlük; 21.07.2007),

-Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar (2007/12392 sayılı BKK Yürürlük; 21.07.2007)

4. BSMV Oranlarına İlişkin Kronolojik Tablo

Mevzu	Oran	Yürürlük Tarihi
6802 sayılı Gider Vergileri Kanununu 33 üncü maddesi BSMV'nin nispeti Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 15 Onbinde 4,5	01.08.1956
1318 sayılı Finansman Kanununun 59 uncu maddesiyle değişen BSMV'nin nispeti; Merkez Bankası ile bankalar arasındaki reeskont muamelelerinde Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 25 % 20 Onbinde 5	10.08.1970
2447 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişen şekli BSMV'nin nispeti; Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 15 ‰ 1	01.05.1981
3239 sayılı Kanunun 133 üncü maddesiyle eklenen fıkra Bakanlar Kurulu, bu maddede belirtilen vergi nispetini bankalar arası mevduat muameleleri ile diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte % 1'e kadar indirmeye ve yukarıdaki nispeti aşmayacak şekilde yeniden tesbit etmeye yetkilidir.		11.12.1985
16.12.1983 tarihli ve 83/7504 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 3 ‰ 1	01.01.1984
08.04.1986 tarihli ve 86/10563 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden Bankalar arası mevduat muamelelerinde Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 3 % 1 ‰ 1	19.04.1986
30.12.1987 tarihli ve 87/12471 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 5	01.01.1988- 31.12.1988 tarihleri arası bu tarihten sonra % 3

Türkiye Bankalar Birliği

06.12.1988 tarihli ve 88/13608 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden Bankalar arası mevduat muamelelerinde Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 5 % 1 ‰ 1	01.01.1989
12.08.1991 tarihli ve 91/2072 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden Bankalar arası mevduat muamelelerinde Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın	% 1 % 1 ‰ 1	01.01.1992
26.12.1991 tarihli ve 91/2563 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.1993 tarihine kadar ertelendi.
22.12.1992 tarihli ve 92/3901 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.1994 tarihine kadar ertelendi.
13.12.1993 tarihli ve 93/5095 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.1995 tarihine kadar ertelendi.
15.12.1994 tarihli ve 94/6299 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.1996 tarihine kadar ertelendi.
15.12.1995 tarihli ve 95/7594 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.1997 tarihine kadar ertelendi.
09.12.1996 tarihli ve 96/8952 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.1998 tarihine kadar ertelendi.

07.10.1997 tarihli ve 97/10021 sayılı BKK Banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 Erteleme kararı ile % 5	91/2072 sayılı BKK yürürlüğü 01.01.2000 tarihine kadar ertelendi.
28.08.1998 tarihli ve 98/11591 sayılı BKK (91/2072 ile 97/10021 sayılı Kararnameler yürürlükten kaldırılmıştır.) a) Bankalar arası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden b) Bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden c) Devlet Tahvili ve Hazine bonolarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında bankaların lehlerine aldıkları paralar üzerinden d) Devlet Tahvili ve Hazine bonolarının vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle bankaların lehlerine paralar üzerinden e) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden f) Diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden	% 1 % 1 % 1 % 1 ‰ 1 % 5	01.09.1998
07.10.1998 tarihli ve 98/11795 sayılı BKK (98/11591 sayılı BKK'da değişiklik) c) Devlet Tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden d) Devlet Tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden	% 1 % 1	01.10.1998 tarihinden geçerli olmak üzere 15.10.1998
24.07.2002 tarihli ve 2002/4506 sayılı BKK (98/11591 sayılı BKK'da değişiklik) e) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden Bankalar arası kambiyo satış muamelelerinde satış tutarı üzerinden	‰ 1 0	01.08.2002

22.03.2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı BKK- 11/b madde 2004/7131 sayılı Karar kapsamında KOSGEB ile banka arasında yapılacak protokoller çerçevesinde kullanılacak kredilerden (Türkiye Halk Bankası A.Ş. tarafından kullanılacak krediler hariç)	% 1	04.05.2004
30.05.2005 tarihli ve 2005/8871 sayılı BKK⁷⁴ Bankalar ve özel finans kurumlarının, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullanıracığı krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar	% 1	01.06.2005
29.05.2006 tarihli ve 2006/10506 sayılı BKK⁷⁵ Hububat ürünü alım ve satımına ilişkin olarak; Bankaların, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullanıracığı krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar TMO'nun bu Kararın 7'nci maddesi kapsamında yurt içinden kullanacağı döviz ya da TL cinsi krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar	% 1 % 1	10.06.2006
28.08.2006 tarihli ve 2006/10865 sayılı BKK⁷⁶ (Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar) Bankaların, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullanıracığı krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar, TMO'nun bu Kararın 6'ncı maddesi kapsamında yurt içinden kullanacağı döviz ya da TL cinsi krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar	% 1 % 1	31.08.2006

⁷⁴ Bu Karar, 10.06.2006 tarihinde yürürlüğe giren 2006/10506 sayılı BKK ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁷⁵ Bu Karar, 20.06.2009 tarihinde yürürlüğe giren 2009/15095 sayılı BKK ile yürürlükten kaldırılmıştır.

⁷⁶ Bu Karar, 15.07.2009 tarihinde yürürlüğe giren 2009/15202 sayılı BKK ile yürürlükten kaldırılmıştır.

12.03.2007 tarihli ve 2007/11854 sayılı BKK⁷⁷ (2006/10865 sayılı BKK değişiklik) TMO'nun bu Kararın 6'ncı maddesi kapsamında yurt içinden kullanacağı döviz ya da TL cinsi krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar (Ürün alımı ve depo yatırımları için gerekli olan finansman TMO kaynakları, bütçeye konulan ödenekten yapılacak aktarımlar ve iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanır.)	% 1	05.04.2007
09.07.2007 tarihli ve 2007/12392 sayılı BKK a) Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar b) Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar	% 1 % 1	21.07.2007
31.03.2008 tarihli ve 2008/13459 sayılı BKK (98/11591 sayılı BKK'da değişiklik) e) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden	0	01.05.2008
21.4.2008 tarihli ve 2008/13524 sayılı BKK MADDE 1 – 22.3.2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Kararnamenin eki "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Karar"ın 3'üncü maddesinde yer alan "Banka" ve "KOBİ" tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Banka: Türkiye'de yerleşik şubesi bulunan yerli ve yabancı bankaları, KOBİ: 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun ek 1 inci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelikte tanımlanan sanayi işletmelerini,"		26.4.2008

⁷⁷ Bu Karar, 15.07.2009 tarihinde yürürlüğe giren 2009/15202 sayılı BKK ile yürürlükten kaldırılmıştır.

08.06.2009 tarihli ve 2001/15095 sayılı BKK Umumi mağazacılık işlemleri MADDE 3 – b) Bankaların, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde KKDF kesintisi oranı % 0'dır. Bankaların söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar Finansman temini MADDE 6 – (1) TMO'nun hububat ürünü ve mamullerinin alımı ve ithalatı için gerek duyacağı finansman, bütçeye konulan ödenekten yapılacak aktarımlar ve iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanabilir. TMO'nun bu kapsamda yurt içinden veya yurt dışından kullanacağı döviz ya da TL cinsi krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar	% 1 % 1	20.06.2009
14.07.2009 tarihli ve 2009/15202 sayılı BKK MADDE 1- (1) 28.8.2006 tarihli ve 2006/10865 sayılı BKK ile yürürlüğe konulan Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar yürürlükten kaldırılmıştır. (2) Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce satın alınan fındıkların tasfiyesine kadar, yürürlükten kaldırılan Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.		15.07.2009
24.08.2009 tarihli ve 2009/15398 sayılı BKK (98/11591 sayılı BKK'da değişiklik) c) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden, d) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden	%1 %1	05.09.2009
05.08.2009 tarihli ve 2009/15431 sayılı BKK Tanımlar MADDE 3 – (1) Bu Kararın uygulanmasında; KOBİ: Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri, ifade eder. (KOBİ tanımı sanayi ifadesi çıkarıldı. 2004/7131 sayılı Kararın kapsamı genişletildi.)		18.09.2009

20.12.2010 tarihli ve 2010/1182 sayılı BKK (98/11591 sayılı BKK'da değişiklik) Madde 5 - f) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden g) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden	% 1 %1	29.12.2010
26.04.2011 tarihli ve 2011/1854 sayılı BKK (98/11591 sayılı BKK'da değişiklik) Madde 5 – f) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden g) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden	% 1 %1	29.06.2011
24.05.2012 tarihli ve 2012/3241 sayılı BKK (2001/15095 sayılı BKK'da değişiklik) Bankaların, lisanslı depoculuk şirketleri tarafından 5300 sayılı Kanun hükümlerine göre düzenlenen ürün senetleri karşılığında gerçek veya tüzel kişilere kullandıracakları krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar üzerinden	% 1	16.06.2012

BÖLÜM V
BSMV'DE İSTİSNALAR

A. Genel Açıklama

Tüm vergi türlerinde olduğu gibi, BSMV'de de bazı işlemler vergiden istisna tutulmak suretiyle teşvik edilmiştir. BSMV'de indirim mekanizması bulunmadığından, diğer bir deyişle tek aşamalı vergileme öngörüldüğünden, tam ve kısmi istisna gibi KDV'ye özgü ayrımlara gerek bulunmamaktadır. BSMV istisnası, sonucu itibariyle BSMV ödenmemesini sağlayan ve dolayısıyla işlem üzerinde BSMV yükü bırakmayan bir niteliğe sahiptir. Ayrıca BSMV mükelleflerinin istisnalara ilişkin bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır.

Çok geniş bir yelpazeye yayılan BSMV istisnalarının tanımlamalar bazında ve kapsamını çizmeye çalışarak ele almakta fayda vardır.

B. İstisna ve Muafiyet Kavramı

1. İşlemin İstisna, Mükellefin Muafiyet Kapsamında Olması

Sözlük anlamlarına bakacak olursak; muafiyet ayrı tutulma, kendisine uygulanmama, bağışıklık, istisna; bir kimse veya şeyi benzerlerinden ayrı tutma, verginin konusuna girmesi gereken bir gelir veya işlemin vergi konusunun dışında bırakılması olarak tanımlanabilir.

Vergi kanunlarında o vergiye ilişkin indirim-istisna ve muafiyetlerin yalnızca o kanunda yer alabileceğine, diğer kanunlarda yer alan indirim-istisna ve muafiyetlerin geçerli olmayacağına ilişkin hükümlere yer verilebilmektedir. Kurumlar Vergisi Kanununun 35'inci maddesi, KDV Kanununun 19'uncu maddesi, Özel Tüketim Vergisi Kanununun 10'uncu maddesi ve Emlak Vergisi Kanununun 22'nci maddesinde bu şekilde hükümlere yer verilmiş olup bu suretle istisnaların sınırlandırılması ve yasal düzenlemelerde basitlik amaçlanmıştır.

Kanun Koyucunun, bir vergi kanununa bu yolda bir hüküm koyduktan sonra başka bir kanunla bir muafiyet veya istisna yaratması halinde bu yeni getirilen istisna veya muafiyetin geçerli olup olmayacağı hususu, tartışmalı bir konudur. Bu hususta idari yargıda bir çok ihtilaf çıkmıştır. Ancak, vergi kanununda Kanun Koyucu bu duruma ilişkin olarak özel bir belirleme yapmış olması ve dolayısıyla sınırlama getirmiş olması durumunda diğer kanunlarda istisna ve muafiyet hükmü koymasının tutarlı olmadığı açıktır. Kanun Koyucunun onayladığı bir hükmün uygulanmaması da çelişkili bir durum olduğu şüphesizdir.

6802 sayılı Kanunda, diğer kanunlarda yer alan istisna ve muafiyetlerin geçerli olmayacağına ilişkin hüküm bulunmaması nedeniyle BSMV bakımından diğer kanunlarda yer alan düzenlemeler geçerlidir. Bununla birlikte diğer kanunlardaki düzenlemenin BSMV'den istisna tutulmasını

sağlayacak bir nitelikte hazırlanmış olması gerekir. Bu duruma örnek olarak Gemi Siciline kayıtlı gemilere ilişkin işlemlerde BSMV istisnasının uygulanamaması verilebilir. Kanun lafzının öngörülen istisnanın uygulanmasını sağlayacak nitelikte olmadığı ve dolayısıyla açık net olarak banka ve sigorta şirketlerinin yaptığı işlemleri kavramadığı yönündeki hukuki mütalaa nedeniyle söz konusu işlemler için ilgili düzenlemenin öngörülen amacı sağlayamadığı sonucuna varılmıştır.

2. Sıfır Oranlı Vergileme

Verginin konusuna giren bir unsurun (gelir veya işlemin) tabi olduğu vergi oranının sıfır olarak belirlenmesidir.

BSMV uygulamasında vergi oranının sıfır olarak belirlendiği tek işlem kambiyo işlemleridir. Kambiyo işlemleri, kambiyo satış tutarı üzerinden binde bir oranında BSMV'ye tabi iken bankalar arası kambiyo işlemlerinde ise bu oran sıfır olarak uygulanmaktaydı. 01.05.2008 tarihinde yürürlüğe giren değişiklik ile, mükelleflerin kambiyo satış işlemlerinde yaşanan farklı vergilendirilmelerine son verilmesi, kambiyo işlem hacminin daralmasının ve bu tür işlemlerin vergilendirilmesi nedeniyle ekonomideki işlem maliyetlerinde meydana gelen artışın önlenmesi amacıyla kambiyo işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak belirlenmiştir.

3. Farkları

Vergi istisnası bir işlemi vergi kapsamından çıkarmak suretiyle, bu işleme ilişkin olarak yerine getirilmesi gereken yükümlülüğü de kaldırırken, sıfır oranlı vergileme sadece işlem doyasıyla vergi hesaplanmasına gerek olmadığını belirtmektedir. Ancak bu durumda, beyan gibi yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekir.

C. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanununda Yer Alan İstisnalar

6802 sayılı Kanunda sıralanan ve BSMV'den istisna tutulması gereken işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar aşağıda belirtilerek kısaca açıklanmıştır.

1. Bankaların Merkez ve Şubeleri Arasındaki İşlemleri

6802 sayılı Kanunun 29/a maddesinde, merkezleri Türkiye'de bulunan bankaların kendi şube ve ajansları ile veya bu şube ve ajansların birbirleriyle yaptıkları muameleler dolayısıyla tahakkuk eden paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

2. Yurt Dışındaki Bankaların Türkiye'deki Şubeleri Arasındaki İşlemler

6802 sayılı Kanunun 29/b maddesinde, merkezleri Türkiye dışında bulunan bankaların Türkiye'de mevcut şube ve ajanslarının birbirleriyle yaptıkları muameleler dolayısıyla tahakkuk eden paralar BSMV'den istisna edilmiştir. Bu istisna mükerrer vergilemeye yönelik konulmuştur.

3. Vergiden İstisna Edilmiş Menkul Kıymet Gelirleri

6802 sayılı Kanunun 29/c maddesinde, hususi kanunlarla her türlü vergiden istisna edilmiş olan esham ve tahvillerin, faiz, temettü ve ikramiyeleri ile Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinden elde edilen faiz gelirleri BSMV'den istisna edilmiştir.

Maddede geçen hususi kanun ifadesi kamu borçlanma araçlarına ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunu ifade etmektedir. 4749 sayılı Kanunun 15'inci maddesinde vergiden istisna edilen menkul kıymetler sıralanmıştır.

a) Hazine Müsteşarlığınca ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin faiz ve anapara ödemeleri,

b) 4749 sayılı Kanunun 6'ncı maddesinin son fıkrasında yer alan mali servis anlaşmasında yer alacak ödemeler,

c) 4749 sayılı Kanunun 12'nci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan para piyasası nakit işlemleri,

ç) bunların dışında kalan diğer Devlet iç borçları ile ilgili gider ve işlemler,

d) Hazine Müsteşarlığı tarafından borçlu sıfatıyla veya Hazine garantileri ile sağlanan;

-Program kredisi ve proje kredilerinin temini, ikrazı, devri, tadili veya uzatılmasına ilişkin işlemler,

-Uluslararası sermaye piyasalarında kullanılan finansman araçları ile yapılacak borçlanma anlaşmalarında öngörülen ödemeler, işlemler ve bu piyasalarda ihraç edilen menkul kıymetler,

-Devlet dış borçlarının uluslararası sermaye piyasalarında kullanılan türev ürünler dahil olmak üzere her türlü finansal araçlar vasıtasıyla yönetilmesine veya yeniden yapılandırılmasına ilişkin anlaşmalarda öngörülen işlemler,

-Devlet dış borçları ile ilgili kredi anlaşmalarında öngörülen bütün ödeme ve işlemler (dış proje kredileri çerçevesinde yapılacak ödemeler dahil,

kredilerin kullanımları hariç),

e) 4749 sayılı Kanun kapsamında sağlanan hibeler ile AB'den sağlanan hibelerin temini, devri, tadili ve kullanımına ilişkin işlemler,

f) Hazine ve Merkez Bankası tarafından tahvil, bono ve likidite senetleri gibi Devlet iç borçlanma senetleri için yapılan ana para ve faiz ödemeleri.

Öte yandan, 5615 sayılı Kanunun 17'nci maddesi ile 6802 sayılı Kanunun 29/c maddesinde yapılan değişiklikle, Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerini elinde bulunduran banka, banker ve sigorta şirketlerine Merkez Bankasınca ödenen faiz gelirleri 04.04.2007 tarihinden itibaren BSMV'den istisna edilmiştir.

18.04.2013 tarihli ve 28622 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 6456 sayılı Kanunun 14'üncü maddesiyle 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin (c) bendine, *"28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 7/A maddesine göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından elde edilen kira gelirleri ve vade sonunda lehe alınan paralar"* hükmü eklenmiştir. 6456 sayılı Kanunun 60'ıncı maddesinde, 14'üncü maddenin 29.06.2012 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre, BSMV mükelleflerince 4749 sayılı Kanunun 7/A maddesine göre kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından 29.06.2012 tarihinden itibaren elde edilen kira gelirleri ve vade sonunda lehe alınan paralar BSMV'den istisna bulunmaktadır. 29.06.2012 tarihinden önce söz konusu tutarlara BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmamakta olup, bu tutarlar üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

4. Bankaların Müşterileri İçin Yaptırdıkları Hizmetler

6802 sayılı Kanunun 29/d maddesinde, bankaların müşterileri nam ve hesabına başka şahıs ve müesseselere yaptırdıkları hizmetler mukabili olarak aldıkları ve aynen mezkur şahıs veya müesseselere ödedikleri paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Kanun lafzından da anlaşılacağı üzere, bankaların bu istisnadan yararlanabilmesi için hizmet alımının müşteri nam ve hesabına olması ve müşteriden alınan tutarların aynen hizmet alınanlara aktarılması gerekmektedir. Esasen bu durumda bankaların lehlerine aldıkları bir paradan söz etme olanağı da yoktur.

5. İştirak Gelirleri

6802 sayılı Kanunun 29/e maddesinde; bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri bulunan sınıai işletmelerden sağladıkları kârlar⁷⁸ ile 29/f bendinde; bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerine iştirak ettikleri banka, banker ve sigorta şirketlerinin bu kanuna göre BSMV'ye tabi muamelelerden mütevellit karları BSMV'den istisna edilmiştir.

Anılan Kanunun 28 inci maddesine göre; banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir. Aynı Kanunun 31'inci maddesinde ise; BSMV'nin matrahının 28'inci maddede yazılı paraların tutarı olduğu, kambiyo alım satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarının vergiye matrah olacağı hükme bağlanmıştır.

BSMV'de vergiyi doğuran olayın meydana gelebilmesi için bir muamele yapılması, bu muamele sonucu lehe para kalması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekir. Diğer bir deyişle, bir muamele yapıldığı halde lehe bir para kalmazsa vergi doğmamaktadır.

Bu hükümlere göre, banka, banker ve sigorta şirketleri tarafından dağıtılmamış temettüer karşılığında bedelli olarak verilen hisse senetleri nedeniyle lehe kalan paralar kar payı dağıtılması sonucunu doğurduğundan bu paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır. Ancak, 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin (e) ve (f) bentleri uyarınca istisnadan yararlanan kâr payları karşılığında verilen bedelli hisse senetlerinin BSMV'den müstesna olacağı tabiidir.

Ayrıca, bedelsiz olarak verilen hisse senetleri nedeniyle banka, banker ve sigorta şirketlerinin lehine bir para kalmadığından vergilendirilmesi de söz konusu değildir.⁷⁹

Diğer taraftan, bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sınıai işletmeler dışındaki sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri olan işletmelerden elde ettikleri kâr payları ile bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerine iştirak ettikleri bankerlerin BSMV'ye tabi olmayan muamelelerinden kaynaklanan kârları istisna kapsamına girmemektedir.

⁷⁸ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 27.08.1986 tarihli ve 60433 sayılı özelge.

⁷⁹ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 10.01.1997 tarihli ve 1034 sayılı özelge.

Banka ve sigorta Şirketlerinin iŐtiraklerini 4 ayrı sınıfta toplamak mümkündür.

- 1.Banka, banker ve sigorta Şirketleri niteliğindeki mali iŐtirakler,
- 2.Factoring, finansman Şirketi gibi aracı kurum niteliğindeki mali iŐtirakler,
- 3.Sınai iŐtirakler,
- 4.Sınai nitelikte olmayıp mali iştirak niteliğini de haiz olmayan iŐtirakler.

Bilindiği üzere; banka, banker ve sigorta Şirketleri BSMV mükellefidirler. Factoring ve finansman Şirketleri banker kapsamında BSMV mükellefi olup bazı işlemleri nedeniyle BSMV, bazı işlemleri nedeniyle de KDV mükellefiyeti taŐımaktadırlar. Sınai işletmeler ile ne sınai ne de mali nitelikte olmayan Şirketler ise BSMV mükellefi değildir.

6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (e) ve (f) bentleri uyarınca;

- BSMV mükellefi olan bir iştiraktan alınan kar payının tamamı BSMV'ye tabi tutulmayacak, iştiraktan elde edilen kar payının ne kadarlık kısmının iŐtirakin BSMV'ye tabi olan gelirlerinden elde edildiği hesaplanacak ve bu tutar ayrıŐtırıldıktan sonra kalan kısmı üzerinden BSMV hesaplanacaktır.

- Banka uygulamasında banka, banker ve sigorta Şirketleri niteliğindeki olan mali iŐtiraklerden alınan kar payları üzerinden herhangi bir ayrıŐtırma işlemi yapılmaksızın BSMV hesaplanmayacaktır.

- Factoring, leasing ve aracı kurum niteliğindeki mali iŐtiraklerden bu iŐtiraklerin BSMV'ye tabi olmayan kazançları üzerinden alınan kar payları (örneğin KDV'ye tabi kazançlar) üzerinden BSMV hesaplanması gerekmektedir.

- Sınai iŐtiraklerden alınan kar payları BSMV'den istisna edildiği için bu tür Őirketlerden alınan kar payları üzerinden BSMV hesaplanmayacaktır.

- Hem sınai nitelikte olmayan hem de mali iştirak niteliği olmayan (örneğin pazarlama Şirketleri) iŐtiraklerden alınan kar payları ise BSMV'nin konusuna girmektedir.

Konuya ilişkin açıklamalara 2 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde yer verilmiştir. Tebliğin "İstisnalar" başlıklı bölümünde;

-29/e maddesine ilişkin olarak; "Kanun'un 29 uncu maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna bulunan muameleler dolayısıyla elde olunan paralar gösterilmiştir... (e) işaretli fıkrada yazılı istisna da mezkûr mûlga kanunda prensip itibariyle kısmen mevcut olan bir hükümdür. Bu hükme göre 'bankaların bankerlerin ve sigorta Şirketlerinin sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri bulunan sınai

işletmelerin bu kanunla istihsal vergisine tabi bulunan mamul ve mahsullerinden sağladıkları karlar' banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır. Bu hüküm mülga kanunda yalnız bankalara münhasır olmak üzere mevcut olup sınıai müesseselerde elde edilip bankalara iştirak hissesi olarak intikal eden kar, sınıai müessesenin mahsullerinin teslimi üzerine satış bedeli içinde bir kere imalat muamele vergisine tabi tutulmuş olduğundan, bankalara intikalinde bir kere de mükerrer olarak aynı bünyedeki bir vergiye - banka muameleleri vergisine- tabi tutulmamak maksadiyle ihdas edilmiştir.

Yeni kanunun 29 uncu maddesinin (e) fıkrasındaki istisna hükmünün tedvin sebebi de aynıdır. Ancak istisnaiyetin şümulü aynı maksatla sigorta şirketleri ile bankerlere de teşmil edilmiştir.

Fıkra hükmünün mülga kanun hükmünden ikinci farkı da bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sınıai tesis ve iştiraklerinden mütevellit bütün karların değil, yalnız istihsal vergisine tabi maddelerin satışından elde edilen kar hisselerinin banka, sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmiş bulunmasıdır. Bu itibarla bu karlar bankalara, sigorta şirketlerine ve bankerlere intikal ettirilirken istihsal vergisine tabi tutulmuş maddelerden elde edilenler ve bunlar dışında kalan karlar şeklinde ikiye bölünerek intikal ettirilecek veya bankalar, sigorta şirketleri ve bankerler bu tefrikleri vesikalarla isbata amade bulunacak şekilde kendileri tefrik ederek bu muafliktan istifade edebileceklerdir. Banka, banker ve sigorta şirketleri ile tesis ve iştirak bakımından bu fıkrada derpiş olunan şekilde hali faaliyette bulunan sınıai teşebbüslerin, Gider Vergileri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine muhasebelerini bu tefriki yapacak şekilde düzene sokmaları gerekecektir.”

- 29/f maddesine ilişkin olarak; “29 uncu maddenin (f) fıkrası da mülga Muamele Vergisi Kanunu'nda bulunmayan bir hükümdür ve banka ve sigorta şirketlerinden alınan muamele vergisindeki mukadder mükerrerliği önlemeğe matuftur. Filhakika bu hükme göre 'bankaların ve sigorta şirketlerinin diğer banka ve sigorta şirketlerindeki iştiraklerinden mütevellit karlar' banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır. Diğer banka ve sigorta şirketlerinde tekevvün eden bu karlar o müesseselerde yapılan muameleler dolayısıyla elde edilen paralar meyanında esasen oralarda banka, sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmuş bulunduğundan bunların iştiraki olan banka veya sigorta şirketlerine intikali sırasında vergiye tabi tutulması aynı bünyedeki bir vergi içinde mükerrer bir vergileme mahiyeti göstermekte idi. Kanun vazı bu durumu ortadan kaldırmak maksadiyle kanunda mezkûr hükme yer vermeyi uygun bulmuştur.”

açıklamaları yer almaktadır.

Konuya ilişkin diğer bir yorum şu şekildedir. Sınıai işletme temettüleri istisnası eski gider vergileri uygulamasından kalan ve sınıai işletmelerin

teslimlerinin gider vergilerine (istihsal vergisi) tabi olmasından kaynaklanan bir istisnadır. Bu istisnanın amacı, gider vergisi niteliğinde bir vergi yüküne bağlı olarak elde edilen kazançlarla oluşan kârların, aynı nitelikteki bir vergi ile tekrar vergilendirilmemesi, mükerrerliğin önlenmesidir. Ancak daha sonra istihsal vergisi kaldırılmış ve bunun yerine KDV konularak kapsamı tüm teslimleri (sınai, ticari vb.) kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Bu durumda istisnanın tüm temettülere teşmil edilmesi uygun olacaktır. Dolayısıyla kâr paylarının iştirak edilen şirkette ya KDV'nin ya da BSMV'nin konusuna girdiği tespiti yapılarak, firmaların hangi tür kazancından kaynaklanmış olursa olsun kar paylarının BSMV'den istisna edilmesi gerektiği görüşü ileri sürülebilir.

6. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığının İşlemleri

6802 sayılı Kanununun 29/g maddesinde, 5842 sayılı Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun⁸⁰ 6, 7, 8, 9, 10 ve 11 inci maddeleri ile 12'inci maddesinin (b) ve (c) fıkralarında zikrolunan işler dolayısıyla Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı lehine tahakkuk edecek paralarla, aynı kanunun 2'inci ve 13'üncü maddeleri gereğince, bankanın veya kuracağı ortaklıkların, yukarıda sayılan işlerin görülmesine veya tesislerin işletilmesine dair hakiki veya hükmi şahıslarla yaptıkları anlaşmalar dolayısıyla elde edecekleri paralar ve bankanın veya kuracağı ortaklıkların anlaşmalar yaptıkları hakiki veya hükmi şahıslar lehine aynı işler dolayısıyla tahakkuk edecek paraların BSMV'den istisna olduğu hükme bağlanmıştır.

5842 sayılı Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanunu, 28.10.1983 tarihli ve Mükerrer 18205 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 10.10.1983 tarihli ve 117 sayılı Türk Denizcilik Kurumu Kuruluşu Hakkında KHK'nın 23'üncü maddesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı şeklinde bir tüzel kişilik bulunmadığından bu istisnanın uygulamada işlerliği kalmamıştır.

7. Kan Bankalarının İşlemleri

6802 sayılı Kanununun 29/h maddesinde, 15.02.1954 tarihli ve 6266 sayılı Kanuna⁸¹ göre kurulan kan bankalarının mezkur kanunda yazılı işler dolayısıyla elde edecekleri paraların BSMV'den istisna olduğu belirtilmektedir.

Aslında kan bankalarının bankacılık işlemi ve dolayısıyla BSMV'ye tabi işlem yaptığından söz etmek mümkün değildir. Ancak Kanun Koyucu isminde geçen banka ibaresinden dolayı kan bankalarının işlemlerinin de

---

⁸⁰ 16.08.1951 tarihli ve 7886 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁸¹ 20.02.1954 tarihli ve 8639 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

BSMV'ye tabi tutulması riskini, istisna getirmek suretiyle ortadan kaldırmıştır.

Konuya ilişkin 2 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "İstisnalar" başlıklı bölümünde; *"Bu fıkra ile '6266 sayılı Kanun'a göre kurulan Kan Bankalarının mezkûr kanunda yazılı işler dolayısıyla elde ettikleri paralar' banka ve sigorta şirketleri muameleleri vergisinden istisna edilmiştir.*

Kanunda böyle bir hükme yer verilmemiş olsa idi, 28 inci maddenin birinci fıkrası 'Banka' halindeki teşekkülleri her türlü muameleleri dolayısıyla vergi mükellefi durumunda bulundurduğuna göre, Kan Bankalarının da her türlü muameleleri dolayısıyla banka muameleleri vergisine tabi tutulması icabederdi. Halbuki bu müesseseler banka bünyesinde bulunmakla beraber yaptıkları işlerin banka muameleleri ile hiç bir ilgisi olmayıp, bunlar ihtiyacı olanlara lazım gelen kanı bulup vermek üzere kurulmuş sağlık tesisleridir. Bu durumu müşahede eden kanun vazıı tatbikatta vukuu melhuz tereddütleri açık şekilde bertaraf etmek maksadiyle Kan Bankalarının bahis mevzuu vergiden müstesna bulunduğunu hükme bağlamıştır." açıklamaları yer almaktadır.

Bununla birlikte, 29.09.1983 tarihli ve 18176 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2907 sayılı Kanunun 2'nci maddesi ile 6266 sayılı Kan Bankası ve Kan Nakil Merkezlerinin Döner Sermaye ile İdaresine Dair Kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle, istisna hükmünün uygulamada işlerliği kalmamıştır.

8. Sigorta İşlemlerine İlişkin İstisna

6802 sayılı Kanunun 29/i maddesinde, emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu maluliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında ve mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında (6362 sayılı Kanunun ise 57'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında) tanımlanan konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paraların BSMV'den istisna olduğu hükmü yer almaktadır.

Bireysel emeklilik sisteminin mevzuatımıza girmesiyle birlikte 6802 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle bireysel emeklilik şirketlerince düzenlenen emeklilik sözleşmeleri de, hayat sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında poliçe üzerinden alınan paralar da olduğu gibi 10.07.2001 tarihinden itibaren BSMV'den istisna edilmiştir.

Maddede yapılan son düzenleme gereğince, sigorta şirketleri tarafından konut finansmanı kapsamında yapılacak sigorta sözleşme ve poliçeleri dolayısıyla lehe alınan paralara 06.03.2007 tarihinden itibaren BSMV

istisnası uygulanması gerekmektedir.

9. Mükerrer Sigorta ve Retrosesyon İşlemleri

6802 sayılı Kanununun 29/j maddesine göre, mükerrer sigorta muameleleri ile retrosesyon muameleleri dolayısıyla alınan prim, komisyon vesair paralar BSMV'den istisnadır.

Sigorta şirketleri yaptıkları sigorta işlemleri ile üzerlerine aldıkları risklerin tamamını karşılamakta zorlanabilir. O bakımdan bir riski sigorta eden şirket başka bir sigorta şirketi ile sözleşme yaparak yüklediği riskin bir bölümünü veya tamamını ona devredebilir. Bu ikinci kez sigortalama işlemine reasürans işlemi, bu işlemi yapan şirkete reasürans şirketi denir. Bu işlemin amacı sigorta şirketlerinin yaptıkları işlemlerinden kaynaklanan riskleri dağıtmak ya da en aza indirmektir. Diğer bir ifadeyle, sigorta şirketlerinin yapmış oldukları sigorta işlemlerini bir başka sigorta şirketine devretmelerine reasürans işlemi, bu işlemi yapan şirkete reasürans şirketi denir.

Retrosesyon muamelesi ise, mükerrer sigortayı yapan ve reasürans şirketi olma özelliğini taşıyan sigorta şirketlerinin de bu yolla yükledikleri riskleri üçüncü bir sigortacıya sigortalatmasıdır.

10. Zirai Sigortalar

6802 sayılı Kanununun 29/k maddesine göre; sigorta şirketlerinin biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleriyle tarım hayvanları için akdolunan zirai sigortalar dolayısıyla aldığı paralar BSMV'den müstesnadır.

Sigorta şirketleri tarafından biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleri için bu mahsullerin biçilmesinden veya toplanmasından önceki dönemlere ilişkin riskleri teminat altına almak üzere düzenlenen zirai sigorta poliçeleri dolayısıyla lehe alınan paralara BSMV istisnası uygulanması gerekmektedir. Bu çerçevede, tarım mahsullerinin biçilmesinden veya toplanmasından sonra oluşacak risklere ilişkin olarak düzenlenen sigorta poliçeleri dolayısıyla lehe alınan paralara söz konusu istisnanın uygulanması mümkün görülmemektedir.

11. Nükleer Rizikolarda Sigorta

6802 sayılı Kanununun 29/l maddesine göre, nükleer rizikolara karşı yapılan sigortalar dolayısıyla alınan paralar BSMV'den istisnadır.

12. Esnaf ve Sanatkarlar ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerine İlişkin İşlemler

6802 sayılı Kanununun 29/m maddesine göre, Türkiye Halk Bankası A.Ş.'nin ihtisas kredileri kapsamında küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerine verdiği krediler ya da bu işletmelerin dış ticaret işlemlerine yaptığı aracılık hizmetleri dolayısıyla aldığı paralar ile Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatiflerinin kefaleti altında esnaf ve sanatkarlara verdiği krediler dolayısıyla alınan paralar ve bu kooperatiflerin ortaklarından masraf karşılığı adıyla aldığı paralar BSMV'den istisnadır.

13. Mevduat Toplamayan Bankaların Yatırım Kredileri

6802 sayılı Kanununun 29/n maddesinde, mevduat toplamayan bankaların açmış oldukları yatırım kredileri dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Kanunda geçen mevduat toplamayan bankalar ifadesi 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 3'üncü maddesinde tanımlanmış olan kalkınma ve yatırım bankalarıdır. Kalkınma ve yatırım bankaları; bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullanımları esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleridir.

Yatırım kredileri ifadesi ise genel tebliğde yapılan açıklamayla tanımlanmış olup herhangi bir mevzuatta yatırım kredisi tanımını bulmak mümkün değildir. Bu istisna uygulamasına ilişkin 79 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde⁸² yapılan açıklamalarla kanun hükmü oldukça sınırlandırılmıştır. Tebliğin yürürlükte bulunan 5'inci bölümünde; yatırım kredileri projeye bağlı olarak bir sınai tesisin kurulması, tevsii ve modernizasyonu için verilen krediler şeklinde tanımlanmış ve istisnanın kapsamı; kredinin banka yetkili organlarınca kabulü, ikraz sözleşmesinin imzalanması, kredinin kullanılması ve kredinin vade hitamına kadar geri ödenmesi sırasında mevduat kabul etmeyen bankaların lehlerine aldıkları paralar (taahhüt komisyonu, faiz, gecikme faizi, akreditif komisyonu, ekstra masrafları gibi ...) şeklinde açıklanmıştır.

Buna göre, mevduat toplamayan bankalar tarafından, projeye bağlı olarak bir sınai tesisin kurulması, tevsii ve modernizasyonu için verilen krediler yatırım kredisi olarak kabul edilmiş olup, bu krediler dolayısıyla banka lehine alınan paralar BSMV'den istisnadır. Bu istisnanın uygulanabilmesi için krediyi kullananların teşvik belgesi alma zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak, mevduat toplamayan bankaların yatırım kredisi

⁸² 18.05.1981 tarihli ve 34272 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

dışında kullanılabilecek kredilerin istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Yatırım kredilerinin döviz cinsinden ya da TL cinsinden olması önem arz etmemektedir.⁸³

Söz konusu istisna hükmü mevduat toplamayan bankaların sadece özkaynaklarından kullandığı yatırım kredilerine ilişkindir. Yurt dışı kaynaklı kredilere aracılık edilmek suretiyle kredi kullanılması bu istisna kapsamına girmemektedir. Bu nedenle, finansman anlaşmaları kapsamında yurt dışı kaynaklı kredilere ilişkin değişik finansman paketlerinin yatırımcılara kullanılmak suretiyle lehe alınan paraların BSMV'den istisna tutulmasının mümkün olmadığı düşünülmektedir.

Tebliğdeki yatırım tanımının gerek teorik gerekse uygulama bakımından yetersiz ve eksik olduğu aşikardır. Yatırım kredilerinin turizm, eğitim ve sağlık gibi yatırımları da kapsamı gerektiği düşünülmektedir. Bu çerçevede Gelir İdaresince bankaların mevduat kabul edilmediği müddetçe, turizm ve sağlık yatırımları için verilecek krediler dolayısıyla lehe aldıkları paraların da BSMV'den istisna edilmesi gerektiği şeklinde görüş belirtilmiştir.⁸⁴

14. Zorunlu Döviz Devirleri

6802 sayılı Kanunun 29/o maddesinde, bankaların, yetkili müesseselerin, özel finans kuruluşlarının (katılım bankalarının)⁸⁵ ve PTT'nin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan tebliğlere göre Merkez Bankasına yapacakları zorunlu, döviz ve efektif devirlerinin BSMV'den istisna olduğu hükme bağlanmıştır.⁸⁶

Öte yandan, Merkez Bankasınca zorunlu döviz devir yükümlülüklerinin yerine getirilmemesinden dolayı lehine alınan kur farkı ve cezai faizler istisna kapsamında değerlendirilmemekte ve dolayısıyla bu tutarlara ilişkin verginin tahakkuk tarihini takip eden 15. günü akşamına kadar beyan edilerek ödenmesi gerekmektedir.⁸⁷

15. Arbitraj İşlemleri ve Borsalarda Yapılan Vadeli İşlemler

Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin istisna hükmü 6802 sayılı Kanunun "*İstisnalar*" başlıklı 29'uncu maddesinin (p) bendinde 6009 sayılı Kanunun 2'nci maddesiyle yapılan değişiklikle 01.09.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Buna göre,

---

⁸³ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 20.02.2007 tarihli ve 14657 sayılı özelge.

⁸⁴ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 22.06.1999 tarihli ve 25321 sayılı özelge.

⁸⁵ 01.11.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 169'uncu maddesine göre, diğer kanunlarda ve mülga 3182 sayılı Bankalar Kanunu ve bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 4389 sayılı Bankalar Kanununda özel finans kurumlarına yapılan atıflar, katılım bankalarına yapılmış sayılmaktadır.

⁸⁶ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 17.05.1996 tarihli ve 5601-684/20637 sayılı özelge.

⁸⁷ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 08.01.2003 tarihli ve 5601-1085/870 sayılı özelge.

arbitraj muamelelerine ilişkin istisnaya, Türkiye’de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar da eklenmek suretiyle bu işlemler de BSMV’den istisna edilmiştir.

Arbitraj muamelelerine ilişkin istisna konusunda önceki bölümlerde yeterli açıklama yapıldığından, bu konuya tekrar değinilmeyecektir.

Mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 40’inci maddesinde, *"Münhasıran, ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile her türlü türev araçlardan oluşan sermaye piyasası araçlarının işlem göreceği tüzel kişiliği haiz borsalar, Kurulun teklifi ve ilgili Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun onayı ile kurulur."* hükmü 6362 sayılı Kanununun ise 65’inci maddesinde *"Borsaların ve piyasa işleticilerinin kuruluşuna Kurulun uygun görüşü üzerine Bakanlar Kurulu tarafından izin verilir. Bu kuruluşların faaliyete geçmesi Kurulun iznine tabidir"* hükmü yer almaktadır. Söz konusu istisna hükmünde yer alan borsalar, bu hüküm çerçevesinde kurulmuş olan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin işlem göreceği borsalardır.

Ayrıca, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmeliğin 3’üncü maddesinde;

-Vadeli işlem sözleşmesi, belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergelyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizli alma veya satma yükümlülüğü veren sözleşme,

-Opsiyon sözleşmesi, opsiyonu alan tarafa belirli bir vadede veya belirli bir vadeye kadar, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergelyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizli alma veya satma hakkı veren, satan tarafı ise yükümlü kılan sözleşme,

şeklinde tanımlanmıştır.

6802 sayılı Kanununun 29’uncu maddesinin (p) bendi uyarınca, mülga 2499 sayılı Kanununun 40’inci maddesi ve 6362 sayılı Kanununun 65’inci maddesi kapsamında kurulmuş olan borsalarda BSMV mükellefleri tarafından 01.09.2010 tarihinden itibaren yapılacak vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV’ye tabi tutulmayacaktır. İstisna kapsamına sadece vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar (opsiyon primi dahil) girmektedir. Dolayısıyla 6362 sayılı Kanun sonrasında kurulan Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan

paralar da BSMV'den istisnadır.

Ancak, söz konusu sözleşmelerin alım satımına aracılık işlemleri ve bu sözleşmelerin alım satım işlemleri nedeniyle Takasbank'a yatırılan nakdi teminatların nemalandırılması dolayısıyla lehe alınan paralar istisna kapsamına girmediğinden BSMV'ye tabi tutulmalıdır.

Diğer taraftan, bankaların Takasbank nezdinde zorunlu olarak buldukları teminat tutarlarının nemalandırılması karşılığında lehe aldıkları paralar, bankalar arası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan para olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle söz konusu tutarlar 98/11591 sayılı BKK uyarınca %1 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Bu istisna uygulamasına ilişkin açıklamalar, 87 ve 89 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğlerinde yer almaktadır.

16. Konut Kredileri

6802 sayılı Kanunun 29/r maddesinde, kooperatifler aracılığı ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi ve bankalar tarafından açılan konut kredileri dolayısıyla lehe alınan paraların BSMV'den istisna olduğu hükmü bulunmaktadır. Konut finansmanı kapsamındaki kredi işlemlerine 06.03.2007 tarihinde getirilen istisna nedeniyle bu hükmün işlerliği kalmamıştır.

17. Birleşme, Devir, Bölünme ve Hisse Değişimi İşlemleri

6802 sayılı Kanunun 29/s maddesinde, Kurumlar Vergisi Kanununa göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançların BSMV'den istisna olacağı belirtilmiştir.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinin birinci fıkrasında banka ve sigorta şirketlerinin bütün işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar BSMV'ye tabi tutulmuşken aynı maddenin ikinci fıkrasında, bankerlerin BSMV'nin konusuna giren işlemler sayılmış ve 6009 sayılı Kanunla değişik üçüncü fıkrasında ise, 90 sayılı KHK'ya (6361 sayılı Kanuna) göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas işgal konusu olarak yapanların bu Kanunun uygulanmasında banker sayıldığı belirtilmiştir.

Aynı Kanunun mükellefi belirleyen 30'uncu maddesinde ise, BSMV'yi banka ve bankerlerle sigorta şirketleri ödeyeceği hükmü yer almaktadır.

Buna göre, banka ve sigorta şirketlerinin birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançları BSMV'nin konusuna girmekte ancak bu işlemlerin Kurumlar Vergisi Kanununda belirtilen şartları taşımaması kaydıyla BSMV'den istisna tutulması gerekir. 6802 sayılı Kanunun 28'inci

maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerden herhangi birini esas işgal konusu olarak yapmayan ve dolayısıyla banker kapsamına girmeyen işletmelerin aktif veya pasifinde yer alan iktisadi kıymetlerin (teminat mektubu, menkul kıymet, bina, taşıt, demirbaş gibi) yeni kurulacak sermaye şirketine devir işlemleri BSMV'nin konusuna girmemektedir.⁸⁸

18. Menkul Kıymet Yatırım Fon ve Ortaklıkların Sermaye Piyasası İşlemleri

6802 sayılı Kanunun 29/t maddesinde, emeklilik yatırım fonlarının, menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

19. Emisyon Primleri

6802 sayılı Kanunun 29/u maddesine göre, bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve ipotek finansmanı kuruluşlarının kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar BSMV'den istisnadır.

20. Gayrimenkul ve İştirak Hisse Satış İşlemleri

6802 sayılı Kanunun 29/v maddesinde, 5422 sayılı Kanununun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki işlemler dolayısıyla lehe alınan paraların BSMV'den istisna olduğuna ilişkin hüküm yer almaktadır. Bilindiği üzere, 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu 5520 sayılı Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. Mülga 5422 sayılı Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (12) numaralı bendinde, kurumların en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan iştirak hisseleri ile gayrimenkullerin satışından doğan ve sermayeye eklenmesine karar verilen kazançların kurumlar vergisinden müstesna olduğu hükmü bulunmaktaydı.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde, kurumların, en az iki tam yıl süreyle aktiflerinde yer alan taşınmazlar ve iştirak hisseleri ile aynı süreyle sahip oldukları kurucu senetleri, intifa senetleri ve rüçhan haklarının satışından doğan kazançların %75'lik kısmı bentte belirtilen şartlar dahilinde kurumlar vergisinden istisna edilmiş olup, aynı maddenin (f) bendinde de bankalara borçları nedeniyle kanuni takibe alınmış veya TMSF'ye borçlu durumda olan kurumlar ile bunların kefillerinin ve ipotek verenlerin sahip oldukları taşınmazlar, iştirak hisseleri, kurucu senetleri ve intifa senetleri ile rüçhan haklarının, bu borçlara karşılık bankalara veya bu Fona devrinden sağlanan hasılatın bu borçların

⁸⁸ Ankara Vergi Dairesi Başkanlığına verilen 06.09.2011 tarihli ve 691 sayılı özelge.

tasfiyesinde kullanılan kısmına isabet eden kazançların tamamı ile bankaların bu şekilde elde ettikleri söz konusu kıymetlerin satışından doğan kazançların %75'lik kısmı kurumlar vergisinden istisna edilmiştir.

Ayrıca, 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun geçici 1'inci maddesinin (5) numaralı fıkrasında, *“Diğer kanunlarla 5422 sayılı Kanuna yapılmış olan atıflar, ilgili olduğu maddeler itibarıyla bu Kanuna yapılmış sayılır.”* hükmü bulunmaktadır.

Buna göre, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 29'uncu maddesi ile 5422 sayılı Kanunun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (12) numaralı bendine yapılan atıf 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bentlerine yapılmış sayılmaktadır. Bu nedenle, söz konusu bentler kapsamında yapılan satış işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'den istisna bulunmaktadır.

Söz konusu bentlerde belirtilen %75'lik sınırlama, bu satışlardan elde edilecek kazancın ne kadarlık kısmının kurumlar vergisinden istisna olacağına ilişkin bir düzenlemedir. 6802 sayılı Kanunun 29/v maddesinde 5520 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin (e) ve (f) bentlerine atıf yapılmak suretiyle sadece BSMV istisnası uygulanacak işlemler belirlenmekte olup, bu bentlerde belirtilen satış işlemleri dolayısıyla lehe alınan paraların tamamı BSMV'den istisna edilmektedir.

Bu durumda, bankalar tarafından 5520 sayılı Kanunun 5'inci maddesinin birinci fıkrasının (e) ve (f) bentleri kapsamında satış işlemleri yapılması halinde, bu işlemler dolayısıyla lehe alınan paraların tamamına BSMV istisnası uygulanması gerekmektedir.⁸⁹

21. Konut Finansmanı Kapsamında Yapılan İşlemler

6802 sayılı Kanunun 29/y maddesinde, ipotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, mülga 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yaptıkları tüm işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Maddede geçen konut finansmanı kavramı, ilk olarak mülga 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanmıştır. Aynı tanım genişletilmek suretiyle 2499 sayılı Kanunu yürürlükten kaldıran 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 57'inci maddesinde yer verilmiştir. 30.12.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6362 sayılı Kanunun 57'nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında; *“Konut finansmanı, konut edinmeleri amacıyla tüketicilere kredi kullandırılması, konutların finansal kiralama yoluyla*

---

⁸⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından verilen 26.12.2006 tarihli ve 102504 sayılı özelge.

tüketicilere kiralanması, sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılması ve bu kredilerin yeniden finansmanı amacıyla kredi kullandırılmasıdır. Konut finansmanı kuruluşları, konut finansmanı fonları ve ipotek finansmanı kuruluşlarının bu kredilere ve alacaklara dayalı veya bunların teminatı altındaki işlemleri de bu kapsamdadır.” hükmü, (3) numaralı fıkrasında; “Konut finansmanı kuruluşları tarafından, konut edinme amacının yeterli bilgi ve belgeyle tespit edilmesi ve kullandırılan kredinin veya yapılan finansal kiralamanın ipotek veya Kurulca uygun görülen teminatlar ile güvence altına alınması zorunludur.” hükmü, 139’uncu maddesinde ise “28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Mevzuatta 2499 sayılı Kanun hükümlerine yapılan atıflar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.” hükmü bulunmaktadır.

Bu hükümlere göre, 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesine yapılan atfı 6362 sayılı Kanunun 57’nci maddesine yapılmış sayılmakta olup ipotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, anılan maddede tanımlanan konut finansmanı kapsamında yaptıkları tüm işlemler dolayısıyla lehe aldıkları paralar ile bu kredilere ve alacaklara dayalı veya bunların teminatı altındaki işlemler BSMV’den istisna edilmiştir.

21.02.2007 tarihli ve 5582 sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile 6802 sayılı Kanunun 29’uncu maddesinde yapılan değişikliklere ilişkin açıklamalar, 17.04.2007 tarihli ve 26496 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 84 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde yer almaktadır. Buna göre;

- Sigorta şirketleri tarafından konut finansmanı kapsamında yapılacak sigorta sözleşme ve poliçeleri dolayısıyla lehe alınan paralar, 06.03.2007 tarihinden itibaren BSMV’den istisnadır.

- İpotek finansmanı kuruluşlarının, kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibarı değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu lehlerine kalan paralar, 06.03.2007 tarihinden itibaren BSMV’den istisnadır.

- İpotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun⁹⁰ 3/e maddesinde tanımlanan tüketicilerle konut finansmanı kapsamında yaptıkları işlemler dolayısıyla lehe alacakları paralar (krediyi kullandıktan alınan erken ödeme, istihbarat, ekspertiz ücretleri vb. dahil), 06.03.2007 tarihinden itibaren BSMV’den istisnadır.

- Ticari veya mesleki amaçlarla edinilen bir konuta ilişkin olarak kullandırılan krediler dolayısıyla lehe kalan paralara, konut teminatlı olarak

⁹⁰ 08.03.1995 tarihli ve 22221 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır.

verilen bir kredinin kısmen veya tamamen mesleki ya da ticari amaçla kullanılması halinde bu kredi dolayısıyla lehe kalan paralara, BSMV istisnası uygulanması mümkün değildir.

- Kurumlar vergisinden muaf olsun olmasın kazançları kurumlar vergisinin konusuna giren mükelleflerin, ticaret Şirketlerinin veya ticari amaçla kurulmuş ortaklık ya da Őletmelerin; gerek konut edinme amacıyla kullandığı krediler gerekse sahip olduğu konutu teminat göstermek suretiyle kullandığı krediler dolayısıyla lehe kalan paralara, BSMV istisnası uygulanması mümkün değildir.

- Gerçek kişilerin; mesleki veya ticari amaçla kullanacağı konutları edinmek için aldığı krediler, sahip olduğu konutu teminat göstererek aldığı ve kısmen veya tamamen mesleki ya da ticari amaçla kullandığı krediler dolayısıyla lehe kalan paralara, BSMV istisnası uygulanması mümkün değildir.

- Konut finansmanı kuruluşları tarafından tüketicilere, konut edinmeleri amacıyla, konut finansmanı kapsamında kullanılan kredilere ilişkin olarak lehe alınan paralara BSMV istisnası uygulanması gerekir.

- Konut finansmanı kuruluşları tarafından tüketicilere, sahip oldukları konutların teminatı altında kullanılan krediler dolayısıyla lehe alınan paralar, BSMV'den istisnadır. Ancak, tüketicinin kendisinin sahip olmadığı konutların teminatı altında kullanılan krediler dolayısıyla lehe alınan paralara BSMV istisnası uygulanması mümkün değildir.

- Tüketicilerin ortak mülkiyet Şeklinde sahip olduğu bir konuttaki hissesinin konut finansmanı kapsamında, ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde “konut” olarak teminat gösterilebilmesinin mümkün olması halinde, BSMV istisnası uygulanabilecektir.

- Mülga 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesinde (6362 sayılı Kanunun 57'nci maddesinde) belirtilen “sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullanılması” işleminde; 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin (y) bendi kapsamında uygulanacak istisnaya ilişkin tutarın (krediyi kullandıktan alınan erken ödeme, istihbarat, ekspertiz ücretleri vb. dahil) hesaplanmasında, kullanılan toplam kredinin, teminat olarak gösterilen konut değerine isabet eden kısmının dikkate alınması gerekmektedir. Konut değerinin hesaplamaya dahil edilecek tutarında, kredi kullanılan tüketicinin konuttaki hisse payı dikkate alınır.

- 06.03.2007 tarihinden önce düzenlenen ve konut finansmanı tanımına uyan kredi sözleşmeleri dolayısıyla bu tarihten itibaren lehe alınan paralar, BSMV'den istisnadır. Ancak, tüketicilerin 06.03.2007 tarihini takip eden üç aylık sürenin sonu itibariyle, söz konusu kredi sözleşmelerinin konut finansmanı tanımı kapsamı dışında değerlendirilmesi talebinde bulunmuş olmaları halinde, bu sözleşmeler dolayısıyla lehe alınan paralara, BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır.

Öte yandan, konu hakkındaki önemli bir konuya parmak basmakta fayda görülmektedir. Konut finansmanı kapsamında kullanılan kredilerin ipotekli krediler olması gerekliliği mükelleflerle Gelir İdaresi arasında önemli bir ihtilaf konusu haline gelmiştir. İpotek şartının kanun hükmünde belirtilmediği bu şartın aranmasının doğru olmadığı düşünülebilir. Ancak kanun hükmü konut finansmanı kapsamına giren işlemleri istisna etmesi nedeniyle konut finansmanının kapsamının belirlenmesi ihtiyacı hasıl olmuştur. İstisna maddesinde yer alan atıf, Gelir İdaresini konut finansmanının kapsamını bildirmesi için Sermaye Piyasası Kurulunun görüşüne başvurmak zorunda bırakmaktadır.

Sermaye Piyasası Kurulunun konuya ilişkin 26.09.2008 tarihli ve 26/1059 sayılı Kararında, *“Kredi konusu konutun ipotek alınmadan nakit karşılığı kullanılması halinde, kredinin ‘konut kredisi’ niteliğinden ziyade standart bir ‘tüketici kredisi’ niteliği taşıyacağı, bu itibarla konut finansmanı kapsamından çıkacağı, zira 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa eklenen 38/A maddesi (6362 sayılı Kanunun 57’nci maddesi) uyarınca ‘konut edinimi amacıyla kredi kullanılması’ konut finansmanı kapsamına alınırken, kredi kurumuna tüketicinin kredi kullanma amacını tespit etme yükümlülüğünün getirildiği, kredi kullanma amacının tespitinde en önemli unsurun ipotek olduğu düşünüldüğünde, ancak ipotek teminatlı kredilerin konut finansmanı kapsamında değerlendirilebileceğine...”* karar verilmiştir.

Diğer taraftan, Sermaye Piyasası Kurulunun 02.04.2010 tarihli ve 8/284 sayılı toplantısında, henüz proje halindeki tamamlanmamış konutların teslimine ilişkin gayrimenkul satış vaadi sözleşmelerinden doğan hakların konut finansmanı kuruluşları tarafından rehnedilmesi suretiyle tüketicilere kullanılan kredilerin mülga 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrası hükmü kapsamında değerlendirileceği yönünde karar verilmiştir.

Ayrıca, 2499 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Kanunda değişiklik yapan 5582 sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun genel gerekçesinde;

-geliştirilecek konut finansman sistemi gayrimenkul sektörü ile ilgili olarak yaşanan sorunların çözümüne yardımcı olacağı,

-finansal piyasaların gelişmesini ve inşaat sektörünün canlanmasını sağlayarak, ekonomik kalkınmaya katkıda bulunacağı,

-konut finansman sisteminin hayata geçmesi ile birlikte konut talebinde oluşacak artış ile inşaat sektöründe ve ilgili sektörlerde canlanma yaşanması beklendiği,

-inşaat sektörü ve bağlı sektörler canlanırken, aynı zamanda bu sektörlerde gerçekleşen kayıt dışılığın önüne geçilmesine yardımcı olacağı,

-finans kurumlarının kaydı altında gerçekleşecek konut alımlarının arz tarafını oluşturan inşaat şirketlerini ve müteahhitleri de kayıtlı bir şekilde faaliyet göstermeye zorlayabileceği,

-bu sistemle finansmanı sağlanacak konutlara yönelik, ipotek finansmanı kuruluşları tarafından getirilecek standartların kaçak yapılaşmayı ve niteliksiz konut üretimini azaltması beklendiği,

-bu sistemden faydalanan kişilerin taleplerini karşılamak isteyen konut üreticilerinin belirlenecek standartlara uygun konut üretmek zorunda kalacağı,

belirtilmektedir.

Sermaye Piyasası Kurulunun görüşleri çerçevesinde Gelir İdaresince verilen bir özalgede, mülga 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesi uyarınca ipoteğin konut kredilerine karine teşkil edeceği ve konut kredilerinde ispat vasıtası olarak belirleyici olduğu dikkate alındığında konut edinimi amacıyla verilmiş olsa bile ipotekle teminat altına alınmamış krediler dolayısıyla lehe alınacak paralara BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmadığı şeklinde görüş bildirilmiştir.⁹¹

Daha sonra verilen 14.09.2011 tarihli ve 1588 sayılı özalgede ise Sermaye Piyasası Kurulundan alınan son görüş dikkate alınarak ipotek ve ipotek yerine geçebilecek hukuki bir işlemin konut finansmanı kapsamında kullanılacak kredilerde aranacağı belirtilmiştir.⁹² Buna göre;

- Mülga 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesi, 6362 sayılı Kanunun ise 57'nci maddesi uyarınca ipoteğin konut kredilerine karine teşkil edeceği ve konut kredilerinde ispat vasıtası olarak belirleyici olduğu dikkate alındığında konut edinimi amacıyla verilen ipotekle teminat altına alınmış krediler,

- Henüz proje halindeki tamamlanmamış konutların teslimine ilişkin gayrimenkul satış vaadi sözleşmelerinden doğan hakların konut finansmanı kuruluşları tarafından rehnedilmesi suretiyle tüketicilere kullanılan krediler,

dolayısıyla lehe alınacak paralara BSMV istisnası uygulanması gerekir.

Bununla birlikte, 5582 sayılı Kanunun gerekçesinde yapılan açıklamalardan konut finansmanının tanımında yer alan konut ifadesinden yurt içinde bulunan konutlar anlaşıldığından bankalar tarafından yurt dışında bulunan konutların edinilmesi amacıyla tüketicilere kullanılacak kredilere BSMV istisnası uygulanması mümkün değildir.⁹³

---

⁹¹ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 19.08.2010 tarihli 73144 sayılı özalgde.

⁹² İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığına verilen 14.09.2011 tarihli ve 1588 sayılı özalgde.

⁹³ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığına verilen 19.08.2013 tarihli ve 129 sayılı özalgde.

Öte yandan, riskli bina olarak tespit edilmesi veya kentsel dönüşüm alanı içerisinde yer alması vb. herhangi bir nedenle yıkılıp yeniden inşa edilecek binalarla ilgili olarak;

-konutun yıkılmasından önce konut finansmanı kapsamında kullanılan kredilerde, kredi konusu konutun yıkılmasından sonra kredinin kapatılamaması halinde, tapuda cins tahsisi yapılarak konut inşa edilene kadar tapunun arsa tapuya dönmesi nedeniyle açık olan kredilerin,

-yeni yapılan konutun yüzölçümünün artması, katının değişmesi vb. nedenlerle ortaya çıkan ilave maliyetin finansmanı için halihazırda binada malik olan kişilere kullanılacak kredilerin,

-yeni inşa edilecek konutta müteahhit firmanın hak sahibi olacağı taşınmazların satılması durumunda bu konutları satın alan kişilere kullanılacak kredilerin,

BSMV karşısındaki durumu önem taşımaktadır.

Bu konuda Gelir İdaresince verilen bir özeldede,

-konutun yıkılmasından önce konut finansmanı kapsamında kullanılan kredilerde, kredi konusu konutun yıkılmasından sonra kredinin kapatılamaması halinde, yeni inşa edilecek binada konut sahibi olunması, dönüşüm sürecinde gerekli teminatların alınması ve dolayısıyla konut edinme amacının devam ettirilmesi şartıyla, kredinin yıkım tarihi itibarıyla kapatılmamış kısmına,

-yeni yapılan konutun yüzölçümünün artması, katının değişmesi vb. nedenlerle ortaya çıkan ilave maliyetin finansmanı için halihazırda binada malik olan kişilere kullanılacak kredilerin konut finansmanı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğinden bu tür kredilere,

-yeni inşa edilecek konutların müteahhit firmaca satılması durumunda, tüketicilere konut edinmesi amacıyla kullanılacak kredilere,

BSMV istisnası uygulanmasının mümkün olduğu bildirilmiştir.⁹⁴

Söz konusu istisna uygulamasında, konut finansmanı kuruluşlarının; söz konusu kredi işlemlerinde konut edinme amacının yeterli bilgi ve belgeyle tespit etme ve kullanılan kredinin Kurulca uygun görülen teminatlar ile güvence altına alma gibi yükümlülükleri bulunduğu unutulmamalıdır.

Tapuda apart ünite olarak tescilli olan ve mesken amaçlı olarak kullanılacak taşınmaz mallarla ilgili kullanılacak kredilerin durumunu açıklamak uygulamada yaşanacak tereddütlerin giderilmesi bakımından faydalı olacaktır. Bu kredilere BSMV istisnası uygulanabilmesi için apart ünitelerin ticari veya mesleki olmayan amaçlarla gerçek kişilerce satın

⁹⁴ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 03.10.2013 tarihli ve 97466 sayılı özelge

alınması için kullanılması şartı aranacaktır. Bu durumda, kredilerin tüketiciler tarafından konut edinme amacıyla kullanıldığına ilişkin tespitin ilgili banka tarafından yapılması gerektii tabiidir.⁹⁵

Konut finansmanı kapsamında kredi kullanan kişinin vefat etmesi nedeniyle kredi konusu konutun ve kredinin veraset ilamında belirtilen oranda yasal mirasçılara geçmesi durumunda, kredi borcu ile konut edinme amacı arasındaki ilişkiyi kopmayacağından konutun, kredi borçlusu mirasçılar adına tapuda tescil edilmesi koşuluyla BSMV istisnası uygulamasına devam edilecektir.

Ayrıca, mirasçılarının kendi aralarında yaptıkları mal paylaşımı işlemlerinde, devredilen hisseyle birlikte hisseye tekabül eden kredi borcunun da konut hissesinin devralana geçmesi durumunda, devredilen bu krediler için BSMV istisnasından yararlanılmaya devam edilebilir. Ancak miras paylaşımı işlemleri neticesinde, konut hissesi ile birlikte devredilmeyen kredi borcu olması halinde (örneğin konut hisselerinin bir veya birkaç mirasçıda bırakılmasına rağmen bu hisselerle tekabül eden kredi borcunun diğer bir veya birkaç mirasçıda kalmasında anlaşılması gibi hallerde), devredilmeyen bu kredi tutarları için konut edinimi amacı kalmayacağından, bu tutarlara devir tarihinden itibaren BSMV istisnası uygulanması mümkün görülmemektedir.⁹⁶

D. Diğer Mevzuatlarda Yer Alan İstisnalar

6802 sayılı Kanunda, KDV ve ÖTV kanunlarında olduğu gibi diğer kanunlarda yer alan istisna ve muafiyet hükümlerinin geçerli olmadığına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, diğer kanunlarda yer alan BSMV'ye ilişkin istisna ve muafiyet düzenlemelerinin geçerliliği bulunmaktadır.

Aşağıda belirtilen hükümler dolayısıyla lehe alınan paralar ilgili kanunda belirtilen sınırlamalar çerçevesinde BSMV'den müstesnadır.

1. İhracat, Transit Ticaret, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetler

İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası teşvik kanunları ve bu kanunlara istinaden çıkarılan Kararlar ile Tebliğlerdeki hüküm ve açıklamalara göre uygulanmaktadır.

İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz

---

⁹⁵ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 22.08.2013 tarihli ve 140 sayılı özelge.

⁹⁶ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 16.08.2013 tarihli ve 126 sayılı özelge

kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarının dayanağı oluşturan kanunlar şunlardır:

-1567 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun⁹⁷

-261 sayılı İhracatı Geliştirmek Amacı İle Vergilerle İlgili Olarak Hükümetçe Alınacak Tedbirlere Dair Kanun⁹⁸

-474 sayılı 5383 sayılı Gümrük Kanununa Bağlı Gümrük Giriş Tarife Cetvelinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun⁹⁹

-933 sayılı Kalkınma Planının Uygulanma Esaslarına Dair Kanun¹⁰⁰

Halihazırda söz konusu kanunların verdiği yetkiye istinaden Bakanlar Kurulunca çıkarılan İhracat, İhracat Sayılan Satış Ve Teslimler İle Döviz Kazandırıcı Hizmet Ve Faaliyetlerde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Hakkındaki 99/13812 sayılı Karar ve bu Karara istinaden Ekonomi Bakanlığınca (Dış Ticaret Müsteşarlığınca) yayımlanan 2008/6 sayılı Tebliğ uyarınca, ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetlere BSMV istisnası uygulanmaktadır.

Vergi, Resim ve Harç İstisnasının Kapsamı 99/13812 sayılı BKK'nın 4'üncü maddesinde belirlenmiştir. Bu madde hükmü uyarınca, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretin finansmanında kullanılmak kaydıyla kredi kuruluşlarınca kullanılan her türlü krediler (Türk Eximbank'ın fon temini işlemleri, bu banka tarafından aracı bankalar vasıtası ile kullanılan krediler ve Merkez Bankası'nca Türk Eximbank'a açılan kısa vadeli senet reeskont kredileri ile Türk Parasının Kıymetini Koruma hakkındaki mevzuat uyarınca ihracat taahhüdüne bağlı olarak kullanılan altın kredileri dahil) ve firmaların sağladıkları prefinansmanlar ile bunların geri ödenmesi, ihracatla ilgili işlem yapan kuruluşların ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar ve kambiyo işlemleri, Dahilde İşleme Rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar ile ilgili işlemler ve bunların finansmanı amacıyla kullanılan krediler, ihracat karşılığı yapılacak her türlü ödemeler, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler, döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler ile transit ticaretle ilgili işlemler BSMV'den müstesnadır.

İhracat ve döviz kazandırıcı faaliyetlerde BSMV istisnası uygulanmasına ilişkin düzenlemeler içeren yürürlükteki 99/13812 sayılı BKK'nın 5'inci

⁹⁷ 25.02.1930 tarihli ve 1433 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁹⁸ 05.07.1963 tarihli ve 11446 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁹⁹ 25.05.1964 tarihli ve 11711 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰⁰ 11.08.1967 tarihli ve 12671 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

maddesinde; anılan Karara istinaden Ekonomi Bakanlığınca yayımlanacak tebliğle belirlenen işlemler ve bu işlemler sebebiyle düzenlenen kağıtlara; ihracata ilişkin olduğunun tevsiki halinde işlem yapan kuruluşlarca anılan Kararın 4'üncü maddesi hükmü çerçevesinde re'sen vergi, resim ve harç istisnasının uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Anılan Kararın 6'ncı maddesine göre, ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak maddelerin ithali ile yurt içi alımları ve bunlarla ilgili işlemler, anılan Karara istinaden Ekonomi Bakanlığınca yayımlanacak tebliğe belirlenen ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnasından yararlanmak isteyen firmaların, Ekonomi Bakanlığına müracaat ederek dahilde işleme izin belgesi ve/veya vergi resim harç istisnası belgesi alması gerekmektedir.

Belgesiz olarak ihracat istisnasından veya belgeli olarak ihracat ve döviz kazandırıcı faaliyetlerde BSMV istisnasından yararlanacak ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlere ilişkin işlemler, 2008/6 sayılı Tebliğin 5 ve 6'ncı maddelerinde sayılmaktadır. Dahilde İşleme Rejimi kapsamında yapılan ithalat ve/veya yurt içi alımlar,- ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin vergi, resim ve harç istisnasından yararlandırılabilmesi için Ekonomi Bakanlığından belge alınması zorunludur. Bunun dışındaki hususlarda vergi, resim ve harç istisnası, ilgili kurum ve kuruluşlarca re'sen uygulanır ve herhangi bir belge ile irtibatlandırılmaz.

Öte yandan, teşvik mevzuatı kapsamında sigorta şirketlerinin *doğrudan* ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerle ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmet ve muameleler nedeniyle kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların BSMV'den istisna tutulması gerekir. Ayrıca, doğrudan ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı faaliyetlerle ilgili olarak düzenlenen sigorta poliçelerinde vergi istisnasından yararlanma süresi, vergi resim harç istisnası belgesinin süresi ile sınırlıdır. Bu nedenle, söz konusu sigorta poliçelerinin vergi resim harç istisnası belgesinin geçerlilik süresi içinde düzenlenmesi halinde, poliçenin düzenlendiği tarih ile istisna belgesinin süresinin sona erdiği tarih arasındaki döneme ilişkin primlere BSMV istisnası uygulanmalıdır. Ancak, bu sigorta poliçelerinin belge süresinden sonraki dönemlere ait primlere BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır.

1.1. Belgeli İhracat Kredilerinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Uygulaması

2008/6 sayılı Tebliğe belirtilen ihracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler çerçevesinde vergi, resim ve harç istisnasından yararlanmak isteyen firmaların, Ekonomi

Bakanlığına müracaat ederek Dahilde İşleme İzin Belgesi ve/veya Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi almaları gerekmektedir.

Dahilde işleme izin belgesi ve/veya vergi resim harç istisnası belgesinin düzenlenmesinden önce veya belge süresinden sonra, belgeyle ilgili yapılan işlemlere istisna uygulanmaz. Ayrıca, belge müracaat tarihi ile belge tarihi arasında yapılan işlemlere istisna uygulanması mümkün değildir. Ancak, bu süre içerisinde gerçekleştirilen hizmet ve faaliyetler taahhüde sayılmaktadır.

Firmalar, Vergi Resim Harç İstisnası Belgesi almak üzere tebliğ ekinde istenilen bilgi ve belgelerle birlikte Ekonomi Bakanlığı müracaat ederler. Ekonomi Bakanlığı, bu belgelerin incelenmesi sonucunda belgeyi düzenler veya talebi reddeder. Düzenlenen belgelerin bir nüshası ilgili Merkez Bankası şubesine, bir nüshası ise firmaya gönderilir.

Belgeli ihracat kredilerinin vergi, resim ve harç istisnasından yararlanma süresi, Ekonomi Bakanlığınca düzenlenecek dahilde işleme izin belgesi ve/veya vergi resim harç istisnası belgesi süresi (ek süreler dahil) kadardır. Vergi resim harç istisnası belgelerinin süreleri azami 24 (yirmidört) aydır.

Vergi Resim Harç İstisnası Belgelerine ilişkin ihracat taahhütleri; belge süresi sonundan itibaren 3 (üç) ay içerisinde gerekli bilgi ve belgelerle müracaat edilmesi kaydıyla, Ekonomi Bakanlığının uygun görüşüne istinaden Merkez Bankasınca belirlenen usuller çerçevesinde, anılan bankanın ilgili şubesi tarafından kapatılır. Kapatma işlemi, Ekonomi Bakanlığına, firmaya ve ilgili vergi dairesine bildirilir.

Belge ihracat taahhütleri kapatılırken, döviz karşılığı yapılan ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde satış ve/veya teslimat belgesi ile döviz alım belgesinin, Türk Lirası karşılığı yapılan ihracat sayılan satış ve teslimlerde ise satış ve/veya teslimat belgesinin ibrazı aranmaktadır.

Taahhüt edilen ihracat gerçekleştirilmeden kredi riskinin kapatılması, ihracat taahhüdünü ortadan kaldırmaz.

Vergi, resim ve harç istisnasından yararlandırılan belgeli ihracat kredilerinin ihracat taahhüdünün kapatılması işlemi;

a) İhracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin finansmanında kullanılan kredilerde, Merkez Bankası'nca vergi resim harç istisnası belgesinin,

b) İhracat ve ihracat sayılan satış ve teslimlere yönelik gümrük muafiyetli mal ithali için düzenlenen dahilde işleme izin belgesi kapsamındaki ithalatın finansmanında kullanılan kredilerde ise, İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliklerince dahilde işleme izin belgesinin,

ihracat taahhüdünün kapatıldığını gösteren taahhüt kapatma bildirim yazılarına istinaden, krediyi kullandıran kuruluş tarafından sonuçlandırılır.

Vergi resim harç istisnası belgesi kapsamında kullanılan kredinin belge ihracat taahhüdünden az kullanılmış olması halinde, kullanılan krediye tekabül eden tutarın gerçekleştirilmesi yanında, kredi işlemleri dışında vergi, resim ve harç istisnasından yararlanılmış ise, belgede kayıtlı ihracat taahhüdü ile kullanılan kredi tutarı arasındaki farkın asgari %10'u tutarında taahhüdün gerçekleştirilmesi gerekir. Bu tutar, kredi dışındaki işlemler için yararlandırılan vergi, resim ve harç istisnaları toplamından az olamaz. Kredi kullanılmaması durumunda ise, yararlandırılan vergi, resim ve harç istisnası toplamının altında kalmamak kaydıyla belgede kayıtlı ihracat taahhüdünün %10'u gerçekleştirilmelidir.

Belgeli ihracatta uygulanan istisnalar; her işlem için sıra numarası, tarihi, kredi miktarı ve bakiye kısım belirtilerek dahilde işleme izin belgesi veya vergi resim harç istisnası belgesine kaydedilir ve uygulanan vergi, resim ve harç istisnaları, istisnayı uygulayan kurum ve kuruluşlarca ilgilinin bağlı bulunduğu vergi dairesine bildirilir.

Vergi resim harç istisnası belgesi, ilgili firmanın talebi üzerine Ekonomi Bakanlığınca iptal edilebilmektedir.

2008/6 sayılı İhracat Tebliği ve Merkez Bankasının ilgili genelgeleri hükümlerine uyulmadığının, vergi resim harç istisnası belgesinin düzenlenmesi ve revizesi için ibraz edilen bilgi ve belgeler ile belge kapsamında yapılan işlemlerin gerçek dışı olduğunun ve ilgili belge üzerinde tahrifat yapıldığının tespiti halinde; ilgili belge Ekonomi Bakanlığınca iptal edilir ve ilgililer hakkında kanuni işlem yapılır.

Ayrıca, vergi resim harç istisnası belgesi ihracat taahhüdünün kapatılması için, belge süresi sonundan itibaren 3 (üç) ay içerisinde ilgili Merkez Bankası şubesine müracaat edilmemesi halinde, bu hususun ilgili banka tarafından Ekonomi Bakanlığına bildirilmesini müteakip, belge Ekonomi Bakanlığı'nca iptal edilir. İptal edilen belge kapsamında uygulanan istisnaların tahsili için iptal işlemi, ilgili Merkez Bankası şubesi ile vergi dairesine bildirilmektedir.

2008/6 sayılı İhracat Tebliğine istinaden uygulanan istisnaların gerçekleştirilmeyen ihracat taahhüdüne tekabül eden kısımları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Öte yandan, vergi resim harç istisnası belgesinin iptal edilmesi halinde; belge kapsamında uygulanan istisnalar, 213 sayılı Kanun ve 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Kapatma esnasında ibraz edilen bilgi ve belgelerin gerçek dışı olduğunun anlaşılması durumunda, bu belge kapsamı ihracat, ihracat sayılan satış ve teslim veya döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyete ilişkin olarak uygulanan istisnaların gerçekleştirilmeyen ihracat taahhüdüne tekabül eden kısımları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir ve ilgililer hakkında kanuni işlem yapılır. İnceleme veya soruşturma sonucunda sahtecilik veya tahrifat fiili sabit olan belge sahibi firmalar adına 1 (bir) yıl süreyle vergi resim harç istisnası belgesi düzenlenmez.

2008/6 sayılı İhracat Tebliği ve Merkez Bankasının ilgili genelgelerine uymayan, yanlış işlem yapan, belgelerin ilgiliye ait orijinal nüshasına gerekli meşruhatı kaydetmeden işlem yapan, yanıltıcı bilgi veren ve bu nedenlerden dolayı vergi kaybına veya verginin tahsilinde gecikmelere sebep olan kişiler, asıl borçludan alınamayan alacağın ödenmesinden müştereken ve müteselsilen sorumludur. Bu çerçevede amme alacağı, gecikme süresi de dikkate alınarak 213 sayılı Kanun ve 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

1.2. Belgesiz İhracat Kredilerinde Vergi, Resim ve Harç İstisnası Uygulaması

2008/6 sayılı İhracat Tebliğinde yazılı işlemlere, ihracata ilişkin olduğunun tevsiki halinde krediyi kullandıran kuruluş tarafından re'sen BSMV istisnası uygulanmaktadır.

Belgesiz ihracat kredilerinin, vergi, resim ve harç istisnasından yararlanma süresi 24 (yirmidört) aydır. Ayrıca, ilgili firma tarafından taahhüt edilen ihracatın %50'sinin gerçekleştirildiğinin tevsiki kaydıyla, krediye ilişkin taahhüt süresi ilgili banka tarafından 6 (altı) ay uzatılır. Gemi inşa ve ihracının finansmanı amacıyla kullanılan kredilerde (hazır gemi hariç) ise gemi inşa faaliyetinin %50'sinin tamamlandığının Deniz Ticaret Odasından alınan ekspertiz raporuyla tevsiki kaydıyla, krediye ilişkin taahhüt süresi ilgili banka tarafından 6 (altı) ay uzatılır.

Belgesiz ihracat kredilerine ilişkin ihracat taahhütleri; Ekonomi Bakanlığının uygun görüşüne istinaden Merkez Bankasınca belirlenen usuller çerçevesinde, krediyi kullanan firma ve/veya krediyi kullanan firmanın grup firmaları tarafından gerçekleştirilen ihracatı tevsik eden gümrük beyannamelerine istinaden ilgili banka tarafından kapatılır. İhracat taahhüdünün gerçekleştirilmemesi durumunda ise krediyi kullandıran bankanın izleyen ayın 15 inci günü akşamına kadar BSMV'yi ilgili vergi dairesine ödemesi gerekir.

Kredi kuruluşları tarafından, kullandıracakları kredilere ilişkin ihracat taahhüdü hesaplanırken (Türk Lirası ihracat kredileri hariç), ana para ile

birlikte faiz, komisyon ve diğer masraflar da hesaplama da dahil edilmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere, belgeli ihracat taahhütlü kredilerde ihracat taahhüdü kapatılmayan kredilere ilişkin BSMV'nin takibi konusunda Ekonomi Bakanlığınca bir kontrol mekanizması oluşturulmuştur.

Ancak, belgesiz ihracat taahhütlü kredilerdeki istisna uygulaması tamamen BSMV'nin mükellefi olan bankalar tarafından yürütölmektedir. Bankalar vergi mükellefleri içinde mevcut mevzuata uyma ve vergi kayıp kaçakları konusunda nitelikli mükellef olarak kabul edilmesine rağmen bir vergi istisnasının her yönüyle bir vergi mükellefinin kontrolünde olmasının uygun olmadığı söylenebilir.

Nitekim, ihracat taahhütlerini kapatma süresi uzun yıllar boyunca uzatılan belgesiz olarak uygulanan ihracat taahhütlü kredilerdeki istisnaya ilişkin olarak ihracat taahhüdü kapatılmayan kredilerin tutarları hakkında ne Merkez Bankasında ve ne de Ekonomi Bakanlığında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durum, vergi alacaklarının korunmasında bir zaafiyet göstergesi olarak kabul edildiğinden vergi ziyasına sebebiyet verebilecek bu durumu ortadan kaldırmaya yönelik düzenlemenin bu konudaki mevzuatı oluşturan Ekonomi Bakanlığı ile birlikte Gelir İdaresince yapılması gerektiği düşünölmektedir.

2. Yatırım Teşvik Belgesi Kapsamındaki İşlemler

Yatırımlarda BSMV istisnası uygulaması Bakanlar Kurulu kararları ve bu kararlara istinaden Hazine ve Ekonomi Bakanlığınca yayımlanan teşvik tebliğleri ile düzenlenmiştir.

Ancak, Bakanlar Kurulunun 14.01.1993 tarihli ve 93/4000 sayılı Kararı ve bu Karara istinaden düzenlenen 20.02.1993 tarihli ve 21502 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 93/2 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları ile ilgili Tebliğde ve bundan sonra çıkarılan tebliğlerde, yatırımlarda BSMV istisnasının uygulanmasına ilişkin bir hüküm yer almamaktadır.

Buna göre, 1993 yılından itibaren alınan yatırım teşvik belgeleri kapsamında banka veya sigorta şirketleri tarafından yapılan kredi, sigorta ve benzeri işlemler nedeniyle lehe alınan paralara BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır.

3. Kooperatif ve Birlikleri

4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunun¹⁰¹ muafiyet ve istisnaları belirleyen 6'ncı maddesinin (c) fıkrasına göre, bu

---

¹⁰¹ 16.06.2000 tarihli ve 24081 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

kanuna göre kurulmuş bulunan kooperatifler ve birliklerin faaliyetlerinde, birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar her türlü vergi, resim ve harçtan istisnadır.

4. Özelleştirme İşlemleri

4046 sayılı Özelleştirme Kanununun¹⁰² 27'nci maddesine göre, bu Kanun hükümleri gereğince yapılacak özelleştirme uygulamalarına ilişkin işlemler (sözleşmeler dahil) KDV hariç her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.

Buna göre, özelleştirme kapsamındaki kuruluşları satın almak isteyen kişi ve kuruluşlarca özelleştirme idaresine verilmek üzere bankalardan alınan teminat mektupları ile bunların alınabilmelerini teminen düzenlenecek teminat mektupları nedeniyle bankaların lehine aldığı komisyonların BSMV'den istisna edilmesi gerekmektedir.

Bu istisna uygulamasında belirleyici iki unsur bulunmaktadır. Özelleştirme Kanunu gereğince özelleştirme uygulamalarına ilişkin bir işlem yapılmalı ve son dönemlerde uygulama alanı olan teminat mektuplarında ise Hazine Müsteşarlığı veya Müsteşarlığın tayin edeceği Özelleştirme İdaresi muhatap olarak belirlenmiş olmalıdır.¹⁰³

5. Gemi Siciline Kaydedilecek Gemilere ve Yatlara İlişkin İşlemler

16.12.1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanununun¹⁰⁴ 12'nci maddesinin ikinci fıkrasında, *“Türk Uluslararası Gemi Siciline kaydedilecek gemilere ve yatlara ilişkin alım, satım, ipotek, tescil, kredi ve navlun mukaveleleri; damga vergisine, harçlara, banka ve sigorta muameleleri vergisine ve fonlara tabi tutulmazlar.”* hükmüne yer verilmiştir.

Söz konusu istisna hükmünün BSMV açısından uygulama kapsamı ve bu bağlamda özellikle TUGS'ye kaydedilecek gemiler ve yatlara ilişkin olarak bankalar ve sigorta şirketleri tarafından yapılan işlemlerin istisna kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği konusu mükellefler ile Gelir İdaresi arasında tartışma konusu olagelmiştir.

Gelir İdaresi öteden beri 4490 sayılı Kanunun 12'nci maddesindeki istisnanın TUGS'ye kaydedilecek gemiler ve yatlara ilişkin alım, satım, ipotek, tescil, kredi ve navlun mukavelelerine yönelik bir istisna getirilmiş olduğu, bankalar tarafından kullanılan krediler ve sigorta şirketlerince yapılan sigortalama işlemleri nedeniyle lehe alınacak paraların (faiz ve

¹⁰² 27.11.1994 tarihli ve 22124 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁰³ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 09.04.2004 tarihli ve 15773 sayılı özelge.

¹⁰⁴ 21.12.1999 tarihli ve 23913 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

primlerin) BSMV'den istisna edileceğine dair bir düzenleme bulunmadığı yönünde görüş vermiştir.¹⁰⁵

Öte yandan, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun “*İstisnalar*” başlıklı 29'uncu maddesinde anılan Kanun maddesinde belirtilen konuya ilişkin herhangi bir istisna hükmü yer almamaktadır.

Buna göre, 4490 sayılı Kanunla TUGS'ye kaydedilecek gemilere ve yatlarla ilişkin salt kredi mukavelelerine istisna tanınmış olup, bankalar tarafından kullanılacak krediler ve sigortalama işlemleri dolayısıyla lehe alınacak paralar BSMV'ye tabi tutulacaktır. Bu durumda TUGS'ye kaydedilecek gemiler ve yatlarla ilişkin işlemlerde söz konusu istisna hükmünün BSMV uygulaması bakımından geçerliliği bulunmamaktadır. Kanun lafzı öngörülen istisnayı sağlamada yetersiz kabul edilmektedir.

6. Afet İşlemleri

15.05.1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumî Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanunun¹⁰⁶ 42'nci maddesinde, “*Bu kanunun uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu - kadastro işlemleri, yeniden inşa edilecek veya onarılacaklarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler ve bu kanundan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır...*” hükmü, geçici 20'nci maddesinde ise “*Geçici 19 uncu madde kapsamında sağlanacak dış kredi ve hibelerle finanse edilecek projelerin uygulanması dolayısıyla taşınmaz malların alım, satım, ipotek, tapu-kadastro işlemleri, satın alınacak yahut yeniden inşa edilecek veya onarılacak taşınır ve taşınmaz mallarla ilgili ihale, sözleşme, ruhsatname ve sair işlemler, yapım işleri ve alt yapı ile ilgili her türlü belediye işlemleri ve bu uygulamadan faydalanacakların verecekleri beyanname, taahhütname ve yapacakları sözleşmeler, eğitime katkı payı da dahil olmak üzere her türlü vergi, resim, katkı payı ve harçtan muaftır. Söz konusu projeler kapsamında bulunan her türlü yapı malzemesi, makine (kamu kuruluşları için alınacak iş ve yapı makineleri dahil), motorlu taşıt, araç, gereç, alet, edevat, cihaz ve yedek parça ithal edilebilir veya ithal ettirilebilir. İthal edilen bu mallar gümrük vergisi ve bu vergi ile birlikte alınan her türlü vergi, resim, harç, fon ve diğer mali mükellefiyetlerden muaftır.*” hükümleri yer almaktadır.

7269 sayılı Kanunda yer alan söz konusu istisna hükümlerinin BSMV yönünden uygulama alanının olmadığı ve dolayısıyla bu Kanunun uygulanması nedeniyle bankalar tarafından verilecek teminat mektupları sonucu bankaların alacağı komisyonları kapsamadığı değerlendirilmektedir.

---

¹⁰⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı'na verilen 17.06.2010 tarihli ve 55341 sayılı özelge.

¹⁰⁶ 25.05.1959 tarihli ve 10213 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

7. Devlet İç Borçlanma Senetleri

4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanununun¹⁰⁷ “*Vergi, resim, harç ve fon istisnası*” başlıklı 15’inci maddesinde, “*Müsteşarlıkça ihraç edilen Devlet iç borçlanma senetlerinin faiz ve anapara ödemeleri ile 6 ncı maddenin son fıkrasında yer alan malî servis anlaşmasında yer alacak ödemeler ve bunların dışında kalan diğer Devlet iç borçları ile ilgili gider, işlemler ve kâğıtlar, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu hükümleri saklı olmak koşulu ile her türlü vergi, resim, harç ve fondan istisnadır.*”

Müsteşarlık tarafından borçlu sıfatıyla veya Hazine garantileri ile sağlanan;

a) Program kredisi ve proje kredilerinin temini, ikrazı, devri, tadili veya uzatılmasına ilişkin işlemler ve kâğıtlar,

b) Uluslararası sermaye piyasalarında kullanılan finansman araçları ile yapılacak borçlanma anlaşmalarında öngörülen ödemeler, işlemler ve kâğıtlar ve bu piyasalarda ihraç edilen menkul kıymetler,

c) Devlet dış borçlarının uluslararası sermaye piyasalarında kullanılan türev ürünler dahil olmak üzere her türlü finansal araçlar vasıtasıyla yönetilmesine veya yeniden yapılandırılmasına ilişkin anlaşmalarda öngörülen işlemler ve kâğıtlar,

her türlü vergi, resim, harç ve fondan istisnadır.

Bu Kanun kapsamında sağlanan hibeler ile Avrupa Birliğinden sağlanan hibelerin temini, devri, tadili ve kullanımına ilişkin işlem ve kâğıtlar da yukarıdaki istisnalardan yararlanır.” hükümleri yer almaktadır.

Bu istisna uygulamasına ilişkin açıklamalara “Kamu ve Özel Borçlanma Senetlerine İlişkin İşlemler” başlıklı bölümde yer verilmiştir.

8. Çerçeve Anlaşmaları ve Düzenlenen Sözleşmeleri

4743 sayılı Mali Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹⁰⁸ “*Vergi istisnaları ve teşvik belgeleri*” başlıklı 3’üncü maddesinin (b) bendinde; çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler uyarınca alacaklı kuruluşlar tarafından her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar, BSMV’den istisna edilmiştir.

¹⁰⁷ 09.04.2002 tarihli ve 24721 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹⁰⁸ 31.01.2002 tarihli ve 24657 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Anılan maddenin (d) bendinde ise; bankalar, özel finans kurumları ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması ve yeniden yapılandırılarak satılması amacıyla, kuruluş ve faaliyet esasları BDDK tarafından belirlenecek varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler ve bu işlemlerle ilgili olarak düzenlenen kağıtlar, kuruluş işlemleri de dahil olmak üzere kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince her ne nam ile olursa olsun tahsil edilecek tutarlar, BSMV'den istisna edilmiştir.

9. KOBİ'ler Çerçeve Anlaşmaları ve Sözleşmeleri

5569 sayılı Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Malî Sektöre Olan Borçlarının Yeniden Yapılandırılması Hakkında Kanunun¹⁰⁹ "*Vergi istisnaları ve teşvik belgeleri*" başlıklı 4'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde; çerçeve anlaşmalar ve sözleşmeler uyarınca alacaklı bankalar tarafından her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar, BSMV'den istisna edilmiştir.

Anılan maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında, bu istisnanın alacaklı kuruluşların çerçeve anlaşması ve düzenlenen sözleşmeler uyarınca edindikleri varlıkları elden çıkardıkları hallerde de uygulanacağı ve bu istisna uygulamasının sözleşme hükümlerinin borçlu KOBİ'ler tarafından yerine getirilememesi veya getirilmemesi hallerinde alacağın hukukî yollardan tahsili aşamalarında ödenmesi gereken vergi, resim ve harçlar açısından da geçerli olacağı hükme bağlanmıştır.

Ayrıca, aynı maddenin (5) numaralı fıkrasına göre; sözleşme ile uygulamaya konulan işlemlerin gerçekleşmemesi halinde dahi, uygulanmış olan vergi, resim ve harç istisnaları geri alınmaz.

10. 1999 yılı Depremde Hasar Gören Binalara İlişkin İşlemler

4481 sayılı 17.08.1999 ve 12.11.1999 Tarihlerinde Marmara Bölgesi ve Civarında Meydana Gelen Depremin Yol Açtığı Ekonomik Kayıpları Gidermek Amacıyla Bazı Mükellefiyetler İhdası ve Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹¹⁰ 14'üncü maddesi uyarınca, 17.08.1999 ve 12.11.1999 tarihlerinde meydana gelen deprem nedeniyle binalarının veya ticari, zirai, sınai ya da mesleki faaliyete mahsus varlıklarının zarar gördüğü, hasar tespit komisyonlarınca belirlenen kişi ve kuruluşlara, Bakanlar Kurulu Kararları kapsamında bankalarca açılacak veya ertelemeye tabi tutulacak krediler ile ilgili olarak her ne nam altında olursa olsun lehlerine aldıkları paralar BSMV'den istisnadır.

---

¹⁰⁹ 30.12.2006 tarihli ve 26392 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹¹⁰ 26.11.1999 tarihli ve 23888 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

11. Yatırımları Teşvik Fonundan Kullandırılan Krediler

4456 sayılı Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.'nin Kuruluşu Hakkında Kanunun¹¹¹ istisnalar başlıklı 17'nci maddesinde, bankanın Yatırımları Teşvik Fonundan kullandığı krediler ve bu kredileri kullanan şirketlerce bankaya yapılan her türlü ödemeler BSMV'den istisna edilmiştir.

12. Serbest Bölgelerdeki Faaliyetlere İlişkin İşlemler

06.06.1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanununun¹¹² 6'ncı maddesine göre; serbest bölgeler gümrük bölgesi dışında sayılmakta ve bu bölgelerde gümrük ve kambiyo mükellefiyetine dair mevzuat hükümleri uygulanmamaktadır.

5084 sayılı Yatırımların ve İstihdamın Teşviki İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹¹³ 3218 sayılı Kanuna eklediği geçici 3'üncü maddesinin (c) bendinde, bu maddenin yürürlüğe girdiği 06.02.2004 tarihi itibarıyla faaliyet ruhsatı almış banka, banker ve sigorta şirketlerinin bölgede işlem tarihinde faaliyet ruhsatı bulunan mükelleflerin bölgedeki faaliyetlerine ilişkin yaptıkları işlemler 31.12.2008 tarihine kadar BSMV'den istisna edilmiştir.

Bu hükme göre, 3218 sayılı Kanunun geçici 3'üncü maddesinin yürürlüğe girdiği 06.02.2004 tarihi itibarıyla bu Kanuna göre kurulan serbest bölgelerde faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış banka şubelerinin 31.12.2008 tarihine kadar (ruhsat süresi bu tarihten önce sona eriyorsa, istisna uygulamasında ruhsatta yer alan sürenin bitiş tarihi dikkate alınır) bu bölgede işlem tarihinde faaliyet ruhsatı bulunan mükelleflerin ruhsatlarında belirtilen faaliyetlerine ilişkin olarak yaptıkları işlemler dolayısıyla lehe aldıkları paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Ancak, 06.02.2004 tarihi itibarıyla 3218 sayılı Kanuna göre kurulan serbest bölgede faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış olan banka şubelerinin, bu bölgelerde faaliyette bulunma ruhsatı olmayanlarla yapacağı işlemler ile bankada işlem yaptıran firmaların faaliyet ruhsatlarında belirtilen faaliyetleri dışındaki işlemler dolayısıyla lehe aldığı paralara BSMV istisnası uygulanması mümkün değildir. Bununla birlikte, 3218 sayılı Kanuna göre kurulan serbest bölgelerde faaliyette bulunma ruhsatını 06.02.2004 tarihinden sonra alan veya bu tarihten sonra yeniden ruhsat alan banka şubelerinin yaptığı işlemlerin BSMV istisnasından yararlanamayacaktır.¹¹⁴

Öte yandan, ihracat, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz

¹¹¹ 17.10.1999 tarihli ve 23849 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹¹² 15.06.1985 tarihli ve 18785 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹¹³ 06.02.2004 tarihli ve 25365 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹¹⁴ Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen 03.06.2008 tarihli ve 56346 sayılı özelge.

kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde BSMV istisnası, ilgili Kanunların verdiği yetkiye istinaden çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararlarına ve bu Kararlara ilişkin olarak Ekonomi Bakanlığı tarafından düzenlenen tebliğlere göre uygulanmaktadır.

99/13812 sayılı İhracat, İhracat Sayılan Satış ve Teslimler ile Döviz Kazandırıcı Hizmet ve Faaliyetlerde Vergi Resim ve Harç İstisnası Hakkında Karara istinaden çıkarılan 2008/6 sayılı İhracat Tebliğinde ihracat; *“Bir malın yürürlükteki İhracat Mevzuatı ile Gümrük Mevzuatına uygun şekilde Türkiye Gümrük Bölgesi dışına veya serbest bölgelere çıkarılmasını veyahut Müsteşarlıkça ihracat olarak kabul edilecek sair çıkış ve işlemleri”* şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca söz konusu Tebliğin 4'üncü maddesinde, ihracatın finansmanında kullanılmak kaydıyla bankalarca kullanılan her türlü sevk öncesi ve sevk sonrası krediler ile ihracatla ilgili işlem yapan bankaların ihracatla ilgili olarak yapmış oldukları bütün hizmetler ve muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların BSMV'den müstesna olduğu açıklanmıştır.

Bu durumda, serbest bölgelerin Türkiye Gümrük Bölgesi dışında kabul edildiği, bir malın ihracat mevzuatı ve gümrük mevzuatına uygun şekilde serbest bölgelere çıkarılmasının ihracat sayıldığı dikkate alındığında, Türkiye'de mukim firmaların Türkiye sınırları dâhilinde serbest bölge şubelerinden Serbest Bölge İşlem Formu tahtında başka bir ülkeye yapacakları sevkiyatlara ilişkin işlemler ile serbest bölgelerde yerleşik firmalar tarafından serbest bölgelerde üretilerek bir başka ülkeye yapılacak sevkiyatlara ilişkin işlemler 99/13812 sayılı Karar ile 2008/6 sayılı Tebliğ kapsamına girmemektedir.

Bu nedenle, söz konusu sevkiyatlara ilişkin olarak bankalar (Türk Eximbank) tarafından yapılacak işlemler dolayısıyla lehe alınacak paralara BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır.¹¹⁵

Ayrıca, 06.02.2004 tarihi itibarıyla, 3218 sayılı Kanuna göre kurulan serbest bölgede faaliyette bulunmak üzere ruhsat almış olan banka şubelerinin, bu bölgelerde faaliyette bulunma ruhsatı olmayanlarla yapacağı işlemler ile bankada işlem yaptıran firmaların faaliyet ruhsatlarında belirtilen faaliyetleri dışındaki işlemlerin BSMV istisnasından yararlanamayacağı tabiidir.¹¹⁶

13. İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığı

4357 sayılı Kanunla Kurulan İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve İhtimai Yardım Sandığına Dair Kanunun¹¹⁷ 14'üncü maddesinde; *“Sandığın gelirleri*

---

¹¹⁵ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 31.08.2009 tarihli ve 82063 sayılı özelge.

¹¹⁶ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 02.01.2008 tarihli ve 103 sayılı özelge.

¹¹⁷ 19.01.1943 tarihli ve 5308 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

bilumum vergi, resim ve harçlara tabi olmadığı gibi haciz ve temlik dahi edilemez.” hükmüne yer verilmiştir.

14. Devlet Garantisi Bedeli

4911 sayılı Sivil Hava Araçları Üçüncü Şahıs Mali Mesuliyet Sigortasının Ticari Olarak Temin Edilmeyen Kısımının Devlet Garantisi İle Karşılanması Hakkında Kanunun¹¹⁸ 7’nci maddesinde “*Türk Sivil Hava Aracı Siciline kayıtlı hava araçlarıyla ücretli ve ücretsiz olarak seyahat eden yolcuların ve havaalanlarında yerleşik servis sağlayıcılarının ödeyeceği Devlet garantisi bedeli, Ulaştırma Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Bakan tarafından belirlenir veya değiştirilebilir. Devlet garantisi bedeli, katma değer vergisi hariç olmak üzere her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır.*” hükmü yer almaktadır.

15. Yeni Türk Lirasına Uyum

5281 sayılı Vergi Kanunlarının Yeni Türk Lirasına Uyumu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹¹⁹ Geçici 2’nci maddesinin ikinci fıkrasına göre, 1.1.2005 - 31.12.2010 tarihleri arasında uygulanmak üzere, hisseleri kısmen veya tamamen TMSF’ye ait olan bir bankanın bilanço değerlerinin TMSF tarafından devralınması halinde, devir veya birleşmeden doğan kazançlar Kurumlar Vergisinden müstesnadır.

Hisseleri kısmen ya da tamamen TMSF’ye ait olan bir bankanın; iştiraklerinin, takipteki alacaklarının ve diğer bilanço kalemleri ile banka lehine alınan teminatların TMSF tarafından devir ya da satın alınması ve bu suretle edinilen aktiflerin TMSF tarafından devir, birleşme veya satış işlemine tabi tutulması sırasında düzenlenen sözleşmeler ve sair kâğıtlar ile bunların değiştirilmesi, yenilenmesi, uzatılması, devredilmesi ve bozulmasına ilişkin düzenlenen kâğıtlar, gayrimenkul ve menkul mallar ile hakların TMSF veya göstereceği kişiler adına kayıt ve tescil işlemleri, her türlü vergi, resim ve harçtan (taahhüt alım vergisi dahil) TMSF tarafından bankaya ödenen bedeller BSMV’den müstesnadır.

16. Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Hedef Planının Gerçekleştirilmesi

3833 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Stratejik Hedef Planının Gerçekleştirilmesi Maksudıyla Gelecek Yıllara Sari Taahhütlere Girişme Yetkisi Verilmesi Hakkında Kanunun¹²⁰ 4’üncü maddesine göre, bu kanun kapsamındaki silah sistemleri, silah, mühimmat, araç, gereç ve malzemelerin

¹¹⁸ 09.07.2003 tarihli ve 25163 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹¹⁹ 31.12.2004 tarihli ve 25687 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹²⁰ 11.07.1992 tarihli ve 21281 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

dışalımları her türlü vergi, resim, harç, zam, ardiye ücreti ve fon kesintilerinden müstesnadır.

17. Varlık Yönetim Şirketlerinin Yaptıkları İşlemler

5411 sayılı Bankacılık Kanununun 143'üncü maddesinde; bu Kanun kapsamında kurulan varlık yönetim şirketleri ile 4743 sayılı Malî Sektöre Olan Borçların Yeniden Yapılandırılması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 3'üncü maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Kurulun çıkarmış olduğu yönetmelik kapsamında kurulan varlık yönetim şirketlerinin yaptıkları işlemler dolayısıyla her ne nam altında olursa olsun tahsil edilecek tutarlar bu şirketlerin kuruldukları takvim yılı ve bunu izleyen beş yıl süresince 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu gereği ödenecek BSMV'den istisnadır.

18. Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile Müsteşarlık Emrinde Kurulan Fon İşlemleri

3238 sayılı Savunma Sanayii Müsteşarlığının Kurulması ve 11 Temmuz 1939 tarihli ve 3670 sayılı Milli Piyango Teşkiline Dair Kanunun İki Maddesi İle 23 Ekim 1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹²¹ "Muafiyetler" başlıklı 14'üncü maddesinde; Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile Müsteşarlık emrinde kurulan fon; açtıkları krediler dolayısıyla lehte tahakkuk edecek faizler BSMV'den muaf olduğu ve anılan kanun hükümlerine göre Savunma Sanayii Müsteşarlığı ile bu Müsteşarlık emrinde kurulan Fona devredilen (Yeni kurulacak olanlar hariç olmak üzere) Vakıfların çeşitli şirketlerdeki hisselerine, Savunma Donatım İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve bağlı ortaklığına, daha önceki mevzuat ile tanınan vergi, resim ve harç muafiyet ve istisnalarına ilişkin hükümlerin uygulanmasına devam olunacağı hükme bağlanmıştır.

19. Bireysel Emeklilik Sistemine Aktarım İşlemleri

Bireysel emeklilik sistemine aktarım işlemlerine ilişkin ilk düzenleme 5684 sayılı Sigortacılık Kanununun 41/e maddesi ile 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununa eklenen geçici 1'inci maddede yer almaktaydı. Bu düzenlemede, "*Yetkili organlarınca karar alınması kaydıyla, üyelerine veya çalışanlarına emekliliğe yönelik taahhütte bulunan dernek, vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketindeki emekliliğe yönelik birikimler ve taahhütlere ilişkin tutarlar kısmen veya tamamen bu fıkranın yürürlüğe girmesinden itibaren beş yıl içinde yapılmak kaydıyla ve Müsteşarlıkça belirlenecek esaslar çerçevesinde bireysel emeklilik sistemine veya yıllık gelir sigortalarına aktarılabilir.*

---

¹²¹ 13.11.1985 tarihli ve 18927 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Birikimlerin veya taahhütlere ilişkin tutarların ödenmesine yönelik gayrimenkul satışları dahil olmak üzere aktarımlarla ilgili işlemler, her türlü vergi, resim ve harçtan muaftır. Bu muafiyet, doğabilecek gelir vergisi yükümlülüğünü de kapsar. Bu fıkra kapsamında yıllık gelir sigortalarına intibak ettirilenlerden veya emeklilik sözleşmesi akdetmiş olan katılımcılardan giriş aidatı alınmaz ve aktarılan tutar üzerinden herhangi bir kesinti yapılmaz.” hükmüne yer verilmiştir.

Ancak 6327 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 30’uncu maddesiyle 4632 sayılı Kanunun geçici 1’inci maddesi değiştirilmiştir. Bu değişiklik temel unsurları kapsamamakta daha çok süre uzatımı mahiyetindedir.

Şu anda yürürlükte bulunan geçici 1’inci maddenin beşinci ve dokuzuncu fıkralarında, *“Yetkili organlarınca karar alınması kaydıyla, üyelerine veya çalışanlarına emekliliğe yönelik taahhütte bulunan dernek, vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketleri nezdinde 16.04.2012 tarihi itibarıyla mevcut bulunan emeklilik taahhüt planları kapsamındaki yurt içi ya da yurt dışındaki birikimler ve taahhütlere ilişkin tutarlar (plan esaslarına göre aktarım tarihine kadar mutat yapılan ödemeler nedeniyle oluşanlar dahil), 31.12.2015 tarihine kadar kısmen veya tamamen bireysel emeklilik sistemine aktarılabilir. Belirlenmiş katkı esasına göre yürütölen emeklilik taahhüt planlarından yapılan aktarımlarda ilgili kuruluşun yetkili organlarınca karar alınması şartı aranmayabilir.”*

“Beşinci fıkra kapsamında yapılan işlemler her türlü harçtan, düzenlenen kâğıtlar damga vergisinden, lehe alınan paralar BSMV’den müstesnadır. Şu kadar ki, bu istisna aktarılacak tutarla sınırlı olarak uygulanır.” hükümleri yer almaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28’inci maddesine göre, bankaların ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler sonucu lehlerine almış oldukları paralar BSMV’ye tabi olup, ikraz işleriyle uğraşanlarla 6802 sayılı Kanunun 28’inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerden herhangi birini esas iştiğal konusu olarak yapanlar banker sayılmakta ve bankerlerin sadece bu işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar BSMV’ye tabi bulunmaktadır.

BSMV’de vergiyi doğuran olayın meydana gelebilmesi için, bir muamele yapılması ve yapılan muamele sonucu lehe para kalması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir.

Bireysel emeklilik sistemine ilişkin olarak 6802 sayılı Kanunun “İstisnalar” başlıklı 29’uncu maddesinin;

- (i) bendinde; emeklilik sözleşmeleri üzerinden alınan paraların,
- (t) bendinde; emeklilik yatırım fonlarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paraların,
- (u) emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paraların,
- (v) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8'inci maddesinin birinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki işlemler dolayısıyla lehe alınan paraların,

BSMV'den istisna olduğuna ilişkin hükümler yer almaktadır.

Buna göre, dernek, vakıf, sandık, tüzel kişiliği haiz meslek kuruluşu veya sair ticaret şirketinin prensip olarak BSMV mükellefiyeti bulunmamaktadır. Ancak, aktarım işlemlerini yapacak olan söz konusu kurum ve kuruluşların BSMV mükellefiyetinin bulunması halinde, 4632 sayılı Kanunun geçici 1'inci maddesi kapsamında birikimlerin veya taahhütlere ilişkin tutarların ödenmesine yönelik gayrimenkul satışları dahil olmak üzere aktarımlarla ilgili işlemler dolayısıyla lehe alınan paraların BSMV'den istisna tutulması gerekmektedir. Ancak, bankerlerin aktife kayıtlı menkul ve gayrimenkul malların satış işlemleri BSMV'nin konusuna girmemektedir.

Ayrıca, söz konusu birikimler veya taahhütlere ilişkin tutarların bireysel emeklilik sözleşmesine veya gruba bağlı bireysel emeklilik sözleşmesine aktarılması durumunda, 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin (i) bendi uyarınca emeklilik şirketleri tarafından bu sözleşmeler dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'den istisna bulunmaktadır.

20. Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanunun "*Tahliye ve yıktırma*" başlıklı 5'inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında, "*Uygulamaya başlanmadan önce, riskli yapıların yıktırılması için bu yapıların maliklerine altmış günden az olmamak üzere süre verilir. Bu süre içinde yapı, malik tarafından yıktırılmadığı takdirde, yapının idari makamlarca yıktırılacağı belirtilerek ve tekrar süre verilerek tebligatta bulunulur. Verilen bu süre içinde de maliklerince yıktırma yoluna gidilmediği takdirde, bu yapıların insandan ve eşyadan tahliyesi ve yıktırma işlemleri, yıktırma masrafı ile gereken diğer yardım ve krediler öncelikle dönüşüm projeleri özel hesabından karşılanmak üzere, mahalli idarelerin de iştiraki ile mülki amirler tarafından yapılır veya yaptırılır.*" hükmü ve "*Uygulama işlemleri*" başlıklı 6'ncı maddesinin (8) numaralı fıkrasında ise, "*Riskli alan ve rezerv yapı alanı dışında olup da bu Kanunun öngördüğü amaçlar bakımından güçlendirilebileceği teknik olarak tespit edilen yapılar için, Bakanlar Kurulunca belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlıkça dönüşüm projeleri özel hesabından güçlendirme kredisi verilebilir.*" hükmü yer almaktadır.

6306 sayılı Kanunun “Dönüşüm gelirleri” başlıklı 7’nci maddesinin (9) numaralı fıkrasında, “*Bu Kanun uyarınca yapılacak olan işlem, sözleşme, devir ve tesciller ile uygulamalar, noter harcı, tapu harcı, belediyelerce alınan harçlar, damga vergisi, veraset ve intikal vergisi, döner sermaye ücreti ve diğer ücretlerden; kullandırılan krediler sebebiyle lehe alınacak paralar ise banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır.*” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, riskli bina olarak tespit edilmesi veya kentsel dönüşüm alanı içerisinde yer alması ve benzeri herhangi bir nedenle yıkılıp yeniden inşa edilecek binalarla ilgili olarak; 6306 sayılı Kanun kapsamında binanın güçlendirilmesi veya binanın yıkımı amacıyla hak sahiplerine kullandırılacak kredilere BSMV istisnası uygulanması mümkün bulunmaktadır. Ancak, hak sahiplerine kullandırılacak binanın yıkımı ve güçlendirilmesi kredilerinde, bu işlemlerin 6306 sayılı Kanun kapsamında olduğunun kredi kuruluşlarınca tespit edilmesi gerekmektedir.¹²²

E- BSMV Muafiyetleri

Muafiyet, kişi veya kuruluşların vergi mükellefiyeti dışında tutulmasıdır. Vergi istisnasında olduğu gibi vergi muafiyeti ancak kanunla sağlanabilir.

6802 sayılı Kanunda BSMV muafiyetine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, diğer kanunlarla getirilmiş muafiyet hükümleri aşağıda belirtilmiştir.

1. Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK)

4484 sayılı Kanunla değişik 27.08.1999 tarihli ve 4452 sayılı Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak, Bakanlar Kurulunca 25.11.1999 tarihinde kararlaştırılan 587 sayılı Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin¹²³ 4’üncü maddesi ile Hazine Müsteşarlığı bünyesinde sigorta yapmak ve kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek üzere kamu tüzel kişiliğini haiz DASK kurulmuş olup, aynı kararnamenin vergiden muafiyet başlıklı 5’inci maddesinde ise, kurum ve gelirlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulacağı belirtilmektedir.

587 sayılı KHK’nın 5’inci maddesi uyarınca DASK’ın gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğundan sigorta şirketleri tarafından DASK adına düzenlenen poliçeler üzerinden tahsil edilerek bu kuruma aktarılan primler BSMV’ye tabi değildir. DASK poliçelerinde sigorta şirketlerince esas itibariyle primlerin toplanması ve aktarılması şeklinde bir aracılık hizmeti verilmekte ve bunun karşılığında komisyon alınmakta olup, söz konusu

¹²² Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 03.10.2013 tarihli ve 97466 sayılı özelge.

¹²³ 27.12.1999 tarihli ve 23919 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

muafiyet hükmü bu hizmet karşılığında alınan komisyonları kapsamamaktadır. Ayrıca, gerek 587 sayılı KHK'da ve gerekse 6802 sayılı Kanunda bu komisyonların vergiden istisna edileceğine dair bir düzenleme de bulunmamaktadır. Bu nedenle, sigorta şirketleri tarafından zorunlu deprem sigortası poliçeleri dolayısıyla alınan komisyon bedelleri üzerinden BSMV hesaplanması gerekmektedir.¹²⁴

Öte yandan, 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanununa¹²⁵ göre, binalarda deprem sonucu meydana gelebilecek maddi zararların karşılanmasını teminen yaptırılacak zorunlu deprem sigortası ile sigorta şirketlerince teminat verilemeyen veya teminat verilmesinde güçlükler bulunan çeşitli afetler ve riskler sonucu meydana gelebilecek maddi ve bedeni zararların karşılanabilmesini teminen sunulacak sigorta ve reasürans teminatları, Bakanlık nezdinde kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz DASK tarafından verilmektedir. 6305 sayılı Kanunun 3/2 maddesi uyarınca, Kurum ve gelirleri her türlü vergi, resim ve harçtan muaf bulunmaktadır.

2. Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM)

5363 sayılı Tarım Sigortaları Kanununun¹²⁶ 4'üncü maddesinde, bu Kanun kapsamındaki risklerin teminat altına alınması, standart sigorta poliçelerinin belirlenmesi, hasar organizasyonları, aktüerya çalışmaları, tazminat ödemelerinin yapılması, reasürans teminatının sağlanması, tarım sigortalarının geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve izlenmesi ile diğer teknik hizmetlerin yürütülmesi amacıyla TARSİM'in kurulduğu, Havuzun kapsama alınan riskler için sigorta, reasürans ve retrosesyon yapmaya yetkili olduğu, sigorta şirketlerinin bu Kanun kapsamında tarım sigortaları alanında elde ettikleri primin tamamını Havuza devretmekle yükümlü olduğu, sigorta şirketlerine Havuza devrettikleri primler için Havuz tarafından tahsil edilen kısmı üzerinden komisyon ödeneceği belirtilmektedir.

Ayrıca, 5363 sayılı Kanunun 7'nci maddesinde; Havuzun gelirlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu ve 14'üncü maddesinde ise sigorta şirketlerinin tarım üreticileri ile tarım sigortaları sözleşmelerini kendi adlarına akdettiği hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, 6802 sayılı Kanunun istisnaları belirleyen 29'uncu maddesinin (j) bendinde, mükerrer sigorta muameleleri ile retrosesyon muameleleri dolayısıyla alınan prim, komisyon vesair paraların; (k) bendinde ise, biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleriyle tarım hayvanları için akdolanan zirai sigortalar dolayısıyla alınan paraların BSMV'den istisna olduğu hüküm altına alınmıştır.

---

¹²⁴ Büyük Mükellefler VDB tarafından verilen 18.11.2011 tarihli ve 29/153 sayılı özelge.

¹²⁵ 18.05.2012 tarihli ve 28296 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹²⁶ 21.06.2005 tarihli ve 25852 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Bu hükümler çerçevesinde, sigorta, reasürans ve retrosesyon yapma yetkisi bulunan TARSİM tarafından yapılan her türlü işlemler BSMV'nin konusuna girmektedir. Bu nedenle, TARSİM'in işlemlerinin 3065 sayılı KDV Kanununun 17/4-e maddesi uyarınca KDV'den istisna olması gerekir. Ancak, anılan muafiyet hükmü uyarınca TARSİM tarafından yapılan muameleler dolayısıyla lehe alınan paralar üzerinden BSMV hesaplanmayacaktır.

Bununla birlikte, 6802 sayılı Kanunun 29'uncu maddesinin (k) bendi uyarınca, biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleri için bu mahsullerin biçilmesinden veya toplanmasından önceki dönemlere ilişkin riskleri teminat altına almak üzere düzenlenen zirai sigorta poliçeleri dolayısıyla sigorta şirketleri tarafından lehe alınan paralar BSMV'den istisnadır. Bu kapsama giren zirai sigorta poliçelerinde TARSİM'e devredilen primler nedeniyle sigorta şirketlerine ödenen komisyonlar da BSMV'ye tabi tutulmaması gerekir.¹²⁷

3. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF)

TMSF, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 111'inci maddesinde belirtilen amaçları gerçekleştirmek üzere kurulmuş olan kamu tüzel kişiliğini haiz, idarî ve malî özerkliğe sahip bir kurumdur. TMSF, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla, mevduatın ve katılım fonlarının sigorta edilmesi, Fon bankalarının yönetilmesi, malî bünyelerinin güçlendirilmesi, yeniden yapılandırılması, devri, birleştirilmesi, satışı, tasfiyesi, Fon alacaklarının takip ve tahsili işlemlerinin yürütülmesi ve sonuçlandırılması, Fon varlık ve kaynaklarının idare edilmesi ve Kanunla verilen diğer görevlerin ifası için kurulmuştur.

TMSF, 5411 sayılı Kanunun 140'inci maddesi uyarınca her türlü vergi resim ve harçtan muafır.

6802 sayılı Kanunun 28'inci maddesine göre, banka ve sigorta şirketlerinin Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar BSMV'ye tabidir. Ayrıca 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 162'nci maddesinde, tasfiye ve iflas hallerinde, mükellefiyetin vergi ile ilgili muamelelerin tamamen sona ermesine kadar devam edeceği hükme bağlanmıştır.

Diğer taraftan, Bankacılık Kanunu uyarınca, TMSF'nin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olduğu hüküm altına alınmıştır.

¹²⁷ Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığınca verilen 18.11.2011 tarihli ve 29/153 sayılı özelge.

Bu hükümlere göre; yönetim ve denetimleri veya hisseleri tamamen TMSF'ye devredilen bankalara ait mal veya hakların satılması veya kiralanması işlemleri, BSMV'den istisnadır. Ayrıca, TMSF'nin banka muamele ve hizmetleri dışındaki işlemleri BSMV'nin konusuna girmemektedir.

Öte yandan, TMSF'ye kısmen devredilen bankalara ait mal ve hakların satılması veya kiralanması halinde ise, Bankacılık Kanununda devir ile ilgili bir hüküm yer almadığından, (Bu işlemlerin ayrı tüzel kişilikleri devam eden bankalar tarafından yürütülmesi nedeniyle) BSMV'ye tabi tutulması gerekir.

Bankacılık Kanundaki Fonun muafiyetine ilişkin hüküm Fona bankalar tarafından verilen hizmetler için geçerli değildir. Nitekim Gelir İdaresince verilen görüşte, TMSF'ye banka tarafından verilen avans tutarı üzerinden alınan faiz gelirlerinin BSMV'ye tabi tutulması gerektiği bildirilmiştir.¹²⁸

Diğer taraftan, bankacılık faaliyeti ile iştigal etmekte iken iflas eden müflis bankaların iflas idarelerinin tasfiye işlemleri sonuçlanıncaya kadar BSMV mükellefiyeti devam edeceğinden, bu dönemde yapacağı tüm muameleler sonucu lehe alacağı paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

4. Kamuya Yararlı Dernekler

Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve resmi darülaceze kurumları ile Darüşşafaka Cemiyeti ve Yeşilay Derneği kamuya yararlı dernekler arasında sayılabilir.

1606 sayılı Bazı Dernek Ve Kurumların Bazı Vergilerden, Bütün Harç Ve Resimlerden Muaf Tutulmasına İlişkin Kanunun 1'inci maddesine göre, Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve resmi darülaceze kurumları ile Darüşşafaka Cemiyeti ve Yeşilay Derneği kendilerine terettüp eden vergi, harç ve resim mükellefiyetinin kurumlara ait olduğu hallerde bütün vergilerden, harçlardan, resimlerden, hisse ve fonlardan muaftır.

3685 sayılı Kanunla değişik 1606 sayılı Kanunun 1'inci maddesi ile Türk Hava Kurumuna tanınan muafiyet doğrudan doğruya bu kuruma terettüp eden mükellefiyetle ilgilidir. Daha açık bir ifade ile Türk Hava Kurumunun verginin mükellefi olması halinde bu istisnanın uygulanması mümkün bulunmaktadır.

---

¹²⁸ Gelirler Genel Müdürlüğüne verilen 14.09.2004 tarihli ve 42949 sayılı özelge.

Bu olayda BSMV'nin mükellefi, nakdi veya gayrinakdi kredi kullandırması nedeniyle lehine para alan bankadır. Banka tarafından yapılan kredi işleminin söz konusu muafiyet kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Bu nedenle, yukarıda belirtilen kamuya yararlı derneklerin bankalardan kullanacakları krediler dolayısıyla bankaların lehine aldıkları paraların % 5 oranında BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir.¹²⁹

5. Kooperatifler ve Birlikleri

1163 sayılı Kooperatifler Kanununun¹³⁰ 93'üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendinde; kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği, birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paraların BSMV'den muaf olduğu hükmü yer almaktadır.

6. Tarım ve Hayvancılığın Islahı

5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda Ve Yem Kanununun¹³¹ 10/6 maddesinde, gerçek veya tüzel kişiler, hayvan gen kaynaklarının korunması, ıslahı, geliştirilmesi, yaygınlaştırılması ve pazarlama amacına yönelik özel hukuk hükümlerine tabi birlikler şeklinde organizasyonlar kurabileceği ve bu organizasyonların 24.04.1969 tarihli ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanununa göre kurulan kooperatiflere sağlanan her türlü vergi ve harç muafiyetinden aynı koşullarla yararlanacağı belirtilmiştir.

7. Organize Sanayi Bölgesi

4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanununun¹³² 21'inci maddesine göre; Organize Sanayi Bölgesi tüzel kişiliği, bu kanunun uygulaması ile ilgili işlemlerde her türlü vergi resim ve harçtan ve dolayısıyla BSMV'den muaftır.

8. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanununun¹³³ "Muafiyet ve Teşvikler" başlıklı 17'nci maddesinin I-c fıkrasına göre; Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının yapacağı her

¹²⁹ Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen 10.04.2009 tarihli ve 38593 sayılı özelge.

¹³⁰ 10.05.1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³¹ 13.06.2010 tarihli ve 27610 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³² 15.04.2000 tarihli ve 24021 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³³ 20.04.1990 tarihli ve 20498 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

türlü muameleler dolayısıyla lehte tahakkuk edecek faizler BSMV'den muaftır.

9. Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri

1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun¹³⁴ muafiyetler başlıklı 19'uncu maddesinin (C) fıkrasında; *"Bu Kanuna göre kurulan kooperatiflerle bölge ve merkez birliklerinin temin edecekleri krediler ve bunlara ilişkin Merkez Bankası nezdindeki reeskont muameleleri ve bu işlemlere ait bütün senet, belge, vekaletname, taahhüname ve sair evrak gider ve diğer vergilerle bütün vergi, resim ve harçtan, muaftır."* hükmü yer almaktadır.

1581 sayılı Kanunun 19/B-a maddesine göre; bu Kanuna göre kurulacak ve kurulmuş sayılan kooperatifler, bölge ve merkez birlikleri, kurumlar, gider, gayrimenkul kıymet artışı, intikal ve diğer vergilerden ve icra makamları, resmi daireler ve mahkemeler nezdinde yapacakları takip ve tahsillerle açacakları tazminat davaları ile ilgili her nev'i talep, tebliğ ve kararlar her türlü masraf, vergi, resim ve harçlardan muaf bulunmaktadır.

10. Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı

4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanununun¹³⁵ 5'inci maddesi uyarınca; Milli Parkın 1'inci maddede belirtilen amaçları gerçekleştirmek için Bakanlık emrinde Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Fonu kurulmuş olup Fon; kurumlar vergisinden, bağış ve yardımlar nedeniyle veraset ve intikal vergisinden, her türlü işlemler dolayısıyla tahakkuk edecek faizler, BSMV'den muaftır.

11. Ordu Yardımlaşma Kurumu

205 sayılı Ordu Yardımlaşma Kurumu Kanununun 35'inci maddesinin (e) bendinde, bu Kurumun her türlü gelirlerinin Gider Vergisinden muaf olduğu hükmü yer almaktadır.

12. Belediyeler

5393 sayılı Belediye Kanununun¹³⁶ *"Belediyeye tanınan muafiyet"* başlıklı 16'ncı maddesinde, *"Belediyenin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmazları ile bunların inşa ve kullanımları katma değer vergisi ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katılma ve katkı paylarından muaftır."* hükmü bulunmaktadır. Bu muafiyet hükmü, belediyelerin alt yapı yatırımları ile

---

¹³⁴ 28.04.1972 tarihli ve 14172 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³⁵ 20.02.2000 tarihli ve 23970 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹³⁶ 13.07.2005 tarihli ve 25874 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

muhtelif harcamalarında kullanmak üzere aldıkları krediler dolayısıyla bankalar tarafından lehe alınan paraları kapsamamaktadır.

Ayrıca, 6802 sayılı Kanununun “İstisnalar” başlıklı 29’uncu maddesinde, belediyelerin altyapı yatırımları ile muhtelif harcamalarda kullanılmak üzere bankalar tarafından kullanılacak krediler dolayısıyla lehe alınacak paraların BSMV’den istisna olduğuna dair bir hüküm bulunmamaktadır.

Bu durumda, belediyelerce yapılan altyapı yatırımları ile muhtelif harcamalarda kullanılmak üzere bankalardan kullanılacak krediler dolayısıyla lehe alınan paralar üzerinden bankalarca BSMV hesaplanması gerekmektedir.¹³⁷

13. İl Özel İdareleri

5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun¹³⁸ 6/a maddesi ile il özel idaresi, mahalli müşterek nitelikte olmak kaydıyla ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde yapmakla görevli ve yetkili kılınmış, 8’inci maddesi ile de il özel idaresinin kamu hizmetine ayrılan veya kamunun yararlanmasına açık, gelir getirmeyen taşınmaz malları ile bunların inşa ve kullanımları KDV ile özel tüketim vergisi hariç her türlü vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarından muaf tutulmuştur.

Bu muafiyet hükmü, İl Özel İdarelerinin okul yapımında kullanmak üzere aldıkları krediler dolayısıyla bankalar tarafından lehe alınan paraları kapsamamaktadır.

Ayrıca, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun “İstisnalar” başlıklı 29’uncu maddesinde, il özel idareleri tarafından yapılacak okul inşaatları için BSMV’den istisna olduğuna dair bir hüküm de bulunmamaktadır.

Bu nedenle, il özel idareleri tarafından firmalarla müştereken yapılacak olan okul inşaatları için bankalardan kullanılan kredi dolayısıyla lehe alınan paralar üzerinden bilgili banka tarafından BSMV hesaplanması gerekir.¹³⁹

14. İller Bankası A.Ş. (İlbank)

İl özel idareleri, belediyeler ve köyleri imar faaliyetlerini finanse etmek üzere kurulan İlbank özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliğe sahip, özel bütçeli anonim şirket statüsünde bir kalkınma ve yatırım bankasıdır. İlbank, 6107 sayılı kendi özel kanunu ile 5411 sayılı Bankacılık Kanununa tabidir.

¹³⁷ Manisa Vergi Dairesi Başkanlığına verilen 05.09.2011 tarihli ve 87 sayılı özelge.

¹³⁸ 04.03.2005 tarihli ve 25745 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

¹³⁹ Manisa Vergi Dairesi Başkanlığına verilen 18.11.2011 tarihli ve 112 sayılı özelge.

6107 sayılı İller Bankası Anonim Şirketi Hakkında Kanunun¹⁴⁰ 13'üncü maddesinin (8) numaralı fıkrasında; *“Banka; 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu ile belediye ve il özel idarelerine kullandırdığı kredi faiz gelirleri bakımından, 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununa tabi değildir.”* hükmüne yer verilmiştir.

---

¹⁴⁰ 08.02.2011 tarihli ve 27840 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

BÖLÜM VI
BSMV'DE BEYAN ve ÖDEME

A. Genel Açıklama

BSMV'yi banka ve bankerlerle sigorta şirketlerinin beyan ederek ödemeleri gerekmektedir.

6802 sayılı Kanununun 47'nci maddesinin (a) ve (e) fıkraları uyarınca;

-her mükellef, bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar muamelelerin yapıldığı yer vergi dairesine bildirmek mecburiyetindedir. Sigorta muamelelerine ilişkin beyanname, sigorta şirketlerinin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine verilir.

-herhangi bir vergi döneminde, vergiye tabi muameleleri bulunmayan mükellefler de keyfiyeti aynı müddetler içinde, vergi beyannamesi ile bildirmeye mecburdurlar.

Ayrıca, 6802 sayılı Kanununun "İstisnalar" başlıklı 29/t maddesi uyarınca, menkul kıymet yatırım fonları ve ortaklıklarının, 01.03.2009 tarihinden itibaren sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler dolayısıyla elde ettikleri paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Bu hükme göre, menkul kıymet yatırım fonları ile ortaklıklarının vergiye tabi işlemleri bulunmasa da bu durumu vergi beyannamesi ile bildirmeleri gerekmektedir. Bu mükelleflerin yaptığı işlemlerin vergiden istisna edilmiş işlemlerden oluşması beyanname vermelerine engel teşkil etmemektedir.¹⁴¹

Bu görüş 86 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde yapılan açıklamaya paralel bir şekilde verilmiştir. Tebliğde, BSMV mükelleflerinin vergilendirme dönemi içinde vergiye tabi işlemleri bulunmasa da bu durumlarını vergi beyannamesi ile bildirmeye mecbur oldukları ve bu nedenle, vergi dönemi içinde sadece vergi oranı sıfır olarak belirlenmiş döviz satış işlemleri bulunan mükelleflerin (yetkili müesseseler dahil) de bu işlemlerini beyanname ile bildirmeleri gerektiği belirtilmiştir.

Öte yandan 88 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde, 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 23'üncü maddesindeki yetkiye dayanılarak, bankaların talep etmeleri durumunda 01 Şubat 2012 tarihinden itibaren Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı mükellefi olmaları uygun görüldüğü belirtilmektedir.

Ayrıca Tebliğde, e-beyanname, bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler dikkate alındığında şubelere ait vergilerin tek merkezden beyanı ve aynı merkezden ödenmesi, şubelere ilişkin bilgilerin listelenerek beyannameye eklenmesinin, operasyonel maliyeti ortadan kaldıracığı ve bu

¹⁴¹ Gelir İdaresi Başkanlığına verilen 13.08.2009 tarihli ve 77936 sayılı özelge.

şekilde sağlanacak tasarrufun ekonomiye kazandırılacağı değerlendirilmesi yapılmıştır.

Buna göre, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 44'üncü maddesinin Maliye Bakanlığına verdiği yetkiye istinaden vergilemede güvenliği ve kolaylığı sağlamak amacıyla 01 Şubat 2012 tarihinden (Ocak 2012 döneminden) itibaren Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığının mükellefi olan bankaların şubeleri tarafından yapılan işlemler dolayısıyla verilmesi gereken Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerinin, genel müdürlüklerince bağlı buldukları Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığına verilmesi uygun görülmüştür.

Bankalar tarafından verilecek Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerine, il bazında banka şubelerinin adı, vergi kimlik numarası, ödemenin türü, matrahı ve vergi tutarı bilgilerini ihtiva eden listelerin eklenmesi gerekmektedir.

Anılan tebliğde belirlenen uygulama çerçevesinde banka şubelerinin BSMV'ye ilişkin mükellefiyet kaydı, Aralık 2011 dönemine ilişkin beyannamelerin 15 Ocak 2012 tarihinde verilmesinden sonra Ocak 2012 sonuna kadar ilgili vergi dairesi müdürlüklerince kapatılmıştır.

Ancak, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 160'ncü maddesi uyarınca, banka şubelerinin BSMV'ye ilişkin mükellefiyet kaydının kapatılması, mükellefin işi bırakmasından önceki dönemlere ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacak, bu tarihten önceki dönemlere ilişkin vergilendirmeye ve ceza uygulanmasına da engel teşkil etmeyecektir. Dolayısıyla, banka şubelerinin önceki dönemlere ait verecekleri düzeltme beyannamelerini önceden bağlı oldukları vergi dairesine verebileceklerdir.

B. Beyanname Çeşitleri

1. Banka Muameleleri Vergisi

Banka ve banker kapsamında BSMV mükellefi olanlar yaptıkları işlemleri Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamesi ile beyan etmeleri gerekmektedir.

2. Sigorta Muameleleri Vergisi

Sigorta, reasürans, bireysel emeklilik şirketleri yaptıkları işlemleri Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesi ile beyan etmeleri gerekmektedir.

C. Beyannamenin Verilmesi

1. E- Beyan

373 Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile BSMV mükelleflerine, hiçbir hadle sınırlı olmaksızın Haziran 2007 döneminden itibaren verilmesi gereken Hizmet Vergisi Beyannamelerinin elektronik ortamda gönderilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

2. Kağıt Ortamında Beyan

BSMV mükelleflerinin bulunduğu yerlerde otomasyonlu vergi dairesinin olmaması mümkün görülmemekle birlikte bu tür yerlerde BSMV mükelleflerinin bulunması halinde Gelir İdaresinin resmi internet sitesinde yer alan beyanname örnekleri kullanılmak suretiyle vergiye tabi işlemlerin beyan edilmesi mümkün bulunmaktadır.

D. Beyan Yeri

BSMV, mükelleflerin yazılı beyanı üzerine vergiye tabi olayların vuku bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunur.

Bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerin Hizmet Vergisi Beyannamesi (Banka Muameleleri Vergisi - Sigorta Muameleleri Vergisi) ile ertesi ayın 15'inci günü akşamına kadar muamelenin yapıldığı yer vergi dairesine bildirilmesi gerekir.

Öte yandan PTT'de Türkiye'de faaliyet gösteren bir bankada olması gereken hukuki şartlar bulunmamakta ve dolayısıyla PTT, 5411 sayılı Kanunda tanımlanan banka kapsamına girmemektedir. Bu nedenle, 5411 sayılı Kanunda tanımlanan bankalara ilişkin açıklamaların yer aldığı 88 Seri No.lu Genel Tebliğ çerçevesinde PTT şubelerine ait Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerinin Genel Müdürlük tarafından tek merkezden verilmesi mümkün bulunmamaktadır.¹⁴²

E. Beyan Zamanı

Bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerin Hizmet Vergisi Beyannamesi (Banka Muameleleri Vergisi - Sigorta Muameleleri Vergisi) ile ertesi ayın 15'inci günü akşamına kadar muamelenin yapıldığı yer vergi dairesine bildirilmesi gerekir.

---

¹⁴² Gelir İdaresi Başkanlığı'nca verilen 10.01.2012 tarihli ve 3572 sayılı özelge.

F. Ödeme

Beyanname üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilen BSMV'nin beyanname verme süresi içerisinde ödenmesi gerekir.

G. BSMV'nin İadesi

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28'inci maddesinde, "*Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.*" hükmü yer akmaktadır.

Söz konusu madde hükmü uyarınca, Gelir İdaresince bankalarca bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehe gelir tahakkuk ettirilmesi ile vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği, dolayısıyla süresi içinde beyan edilerek ödenen BSMV'nin hesaplanmasına esas olan gelirlerin miktarında sonradan meydana gelen azalma nedeniyle, daha önce ödenen verginin düzeltilerek iade edilmesinin mümkün olmadığı şeklinde görüşler verilmiştir.

Ancak, konunun yargıya intikal ettiği durumlarda, yanlışlıkla faiz oranının olduğundan yüksek uygulanmasından dolayı BSMV matrahını teşkil eden miktarların yanlış hesaplandığı hallerde, hesapların düzeltilmesi sonucu nakden veya hesaben alınmış bir meblağdan söz edilemeyeceği gerekçesiyle daha önce mükellefin beyanı üzerine fazla tahsil edilmiş bulunan vergilerin düzeltilmesi gerektiği yönünde vergi mahkemelerince verilen kararlar Danıştay'ca da kabul görmüş ve bu yöndeki kararlar istikrar kazanmıştır.

Bu durum nedeniyle konuya ilişkin olarak 10.02.2000 tarihli ve 2000/1 Sıra No.lu BSMV İç Genelgesi hazırlanarak ilgili birimlere iletilmiştir. Bu genelgede, beyan edilerek ödenen BSMV ile ilgili olarak bankalarca müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle daha önce ödenen BSMV'nin düzeltilmesine yönelik bankalarca talepte bulunulması ve bu hususun idarece tespiti halinde, daha önce beyan edilerek ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iade edilmesi uygun görülmüştür.

Yukarıda yer verilen hüküm ve açıklamalara göre; müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle ödenen BSMV'nin düzeltilmesine yönelik bankalar tarafından talepte bulunulması ve bu hususun ilgili vergi dairesi müdürlüğünce de tespit edilmesi halinde, söz konusu vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde iade edilmesi mümkün bulunmaktadır.

BSMV'nin iadesinde ikinci olarak 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan vergi hataları nedeniyle yapılacak düzeltme işlemlerinde BSMV'nin iade edilmesi söz konusu olabilecektir. 213 sayılı Kanunun 116'ncı maddesinde vergi hatası, vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınması olarak tanımlanmıştır.

Buna göre, beyan edilerek ödenen BSMV'nin Vergi Usul Kanununun 116'ncı ve müteakip maddelerinde yer alan hatalar kapsamına girmesi ve bu durumun idarece tespiti halinde düzeltme hükümlerine göre verginin iade edilmesi gerekir.

BSMV'nin iadesi konusunda belirtilmesi gereken diğer bir durum ise, sigorta şirketlerince iptal edilen poliçelerinde iade uygulamasıdır. İptal edilen sigorta muamelelerine ait meblağlar sigorta poliçelerinin düzenlenme ve iptal tarihlerinin aynı vergilendirme dönemi içerisinde olması halinde, vergi matrahından indirilebilmektedir. Ayrıca, 6802 sayılı Kanunun 31'inci maddesinin dördüncü fıkrasında 5615 sayılı Kanunla yapılan ve 01.05.2007 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle, sigorta muameleleri ile bunların iptal işlemlerinin aynı vergilendirme döneminde yapılmadığı durumlarda da, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergilerin (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilmesi mümkündür.

Ayrıca bu düzenleme ile iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin olan, ancak muamelelerin iptal edildiği dönemde sigorta şirketinin hesaplanan vergisinin yetersiz olması nedeniyle indirim konusu yapılamayan verginin, sonraki vergilendirme dönemlerinde de indirim konusu yapılması mümkün bulunmaktadır. Bu imkan sigorta acentelerinin BSMV mükellefi olarak kabul edildiği dönemler için uygulanabilmekteydi. Halihazırda sigorta şirketleri açısından hesaplanan vergisinin yetersiz olması gibi bir durum söz konusu olmayacaktır.

HİZMET VERGİSİ BEYANNAMESİ

(Banka Muameleleri Vergisi)

VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜNE		VERGİLENDİRME DÖNEMİ						YILI:				
VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜNE		OCA	ŞUB	MAR	NİS	MAY	HAZ	V.D.KODU				
İL -İLÇE		TBM	AĞU	EYL	EKİ	KAS	ARA	(Vergi Dairesine Gösteriliciler)				
MÜTELELİN	1	Vergi Kimlik Numarası					2	T.C. Kimlik No				
	3	E-Posta Adresi					Telefon No:					
	4	Soyadı (Unvanı)										
	5	Adı										
	6	Faaliyetin Türü										
	7	Adres										
	8	Delir veya Kurumlar Vergisi Yönünden Bağlı Bulunduğu Vergi Dairesi										

BANKA MUAMELELERİ VERGİSİ BİLDİRİMİ

Alınan Paraların Türü	Matrah		Vergi	
	(Yeni Türk Lirası)	(YK)	(Yeni Türk Lirası)	(YK)
9 Faiz				
10 İskonto				
11 Komisyon				
12 Her Nevi Kiralar				
13 Sigorta Komisyonları				
14 Hizmet Mukabili Sair Gelirler				
15 Masraf Karşılığı				
16 Eşam ve Tahvilat Satış Farkları				
17 Eşam ve Tahvilattan Faiz, İkrâmiye ve Temettü				
18 Aciyo				
19 Kİrling ve Hususi Takas Farkları				
20 Kâbarit Farkları				
21 Hususi Portföy Gelirleri				
22 Dahili Kambiyo				
23 Pul Bey'iyesi				
24 Muhtelif Malzeme Satışları				
25 İştirak Gelirleri				

Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi: Teori - Uygulama - Mevzuat

26	Gayrimenkul Alım-Satım Farkları				
27	Bankalararası Mevduat Muameleleri Sonucu Lehe Alınan Paralar				
28	Bankalar ile 2499 Sayılı S.P.K'na göre Kurulan Aracı Kurumlar Arasındaki Borsa Para Piyasası İşlemleri Sonucu Lehe Alınan Paralar				
29	Devlet Tahvil ve Hazine Bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince Çıkarılan Menkul Kıymetlerin Geri Alım ve Satım Taahhüdü ile İdisap veya Elden Çıkarılması Sonucu Lehe Alınan Paralar				
30	Devlet Tahvil ve Hazine Bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince Çıkarılan Menkul Kıymetlerin Yadesi Beklenilmeksizin Satış Sonucu Lehe Alınan Paralar				
31	KOSGEB ile 2004/7131 sayılı Karamame Kapsamındaki Bankalar (T.Halk Bankası A.Ş. Hariç) Arasında Yapılacak Protokoller Çerçevesinde Kullanılacak Krediler Dolayısıyla Lehe Alınan Paralar				
32	Bankalar Ve Özel Finans Kurumlarının, TMO Tarafından 2699 Sayılı Umumi Mağazalar Kanunu Hükümlerine Göre Düzenlenen Makbuz Şahetlerini Teminat Olarak Gösteren Gerçek Veya Tüzel Kişilere Kullanılacağı Kredilerde Banka Ve Özel Finans Kurumlarının Söz Konusu Krediler Nedeniyle Lehe Aldıkları Paralar				
33	Müteferrik				
34	TOPLAM				
35	Kambiyo Satış Bedelleri Toplamı				
36	GENEL TOPLAM (34+35)				

BEYANNAMEİN HAİĞİ SIFATLA VERİLDİĞİ

Mükellef Diğer

Vergi Kimlik No (Kurumun Temsilci):

Adı ve Soyadı:

İmzası:

Tarih:

Beyannameye Ait Damga Vergisi:

BEYANNAMEYİ DÜZELEVEYİŞ S.M. VEYA S.M.M.M.

Vergi Kimlik No:

T.C. Kimlik No:

E-Posta Adresi:

Adı ve Soyadı:

İmzası:

Tarih:

MAVİ VEYA ŞİŞH TÖKENMEZ KALEMLE OKUNAKLI VE BÜYÜK HARFLERLE DOLDURULACAKTIR.

www.gelirler.gov.tr

Matnye İskentliği
Gelir
İdareesi Başkanlığı

HİZMET VERGİSİ BEYANNAMESİ

(Sigorta Muameleleri Vergisi)

VERGİ DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜNE
İl - İlçe

VERGİLENDİRME DÖNEMİ YILI: .....

OCA	ŞUB	MAR	NİS	MAY	HAZ
TEM	AĞU	EYL	EKİ	KAG	ARA

V.D.KODU
(Vergi Dairesine Göre Belirtilir)

MÜTELEFLERİN NO	1	Vergi Kimlik Numarası	2	T.C. Kimlik No.
	3	E-Posta Adresi	Telefon No: (000 0000) (00000)	
	4	Soyadı (Ünvanı)		
	5	Adı		
	6	Faaliyetin Türü		
	7	Adres		
	8	Gelir veya Konular Vergisi Yönünden Başlı Bulunduğu Vergi Dairesi		

Türü	Alınan Paranın Tutarı		İptal Edilen Muameleler		Matrah		Vergi	
	Yeni Türk Lirası	YKR	Yeni Türk Lirası	YKR	Yeni Türk Lirası	YKR	Yeni Türk Lirası	YKR
9 Prämier								
10 Klere Masrafları, İstisnal Masrafları ve Güler Karşılıkları								
11 Zeyilhanne								
12 Faiz ve Paylar								
13 Diğer İşlemler								
14 TOPLAM								

Türü	Alınan Paranın Tutarı		Vergi	
	(Yeni Türk Lirası)	(YKR)	(Yeni Türk Lirası)	(YKR)
15 Faiz				
16 Komisyon				
17 Aktivo				
18 Sıhım ve Tahvilat Satış Farkları				
19 Sıhım ve Tahvilatın Faiz İnanç ve Teminatı				
20 Gayrimenkul Alım - Satım Farkları				
21 Gayrimenkul Kiralan				
22 Devlet Tahvil ve Hazine Bonolar ile Toplu Konut İlanesi, Kamu Ortaklığı İlanesi ve Özeleştirme İşlemlerine Gözlenen Menkul Kıymetlerin Gelir Akım ve Sıhım Tahvilatı ile İnanç veya Sıhım Gözetimci Sınması İle Alınan Paralar				
23 Devlet Tahvil ve Hazine Bonolar ile Toplu Konut İlanesi, Kamu Ortaklığı İlanesi ve Özeleştirme İşlemlerine Gözlenen Menkul Kıymetlerin Vadeli Beklenimdeki Satış İnanç İle Alınan Paralar				
24 Miketomik				
25 TOPLAM				
26 GENEL TOPLAM(14+25)				

Mükellef ☐	Diğer ☐
Vergi Kimlik No (Zarflı Temsil)	____
Ad ve Soyadı	____
İmzası	____
Tarih	____
Beyannameye Aİ Özgün Vergisi	____

Vergi Kimlik No	____
T.C. Kimlik No.	____
E-Posta Adresi	____
Ad ve Soyadı	____
İmzası	____
Tarih	____

Örnek No : 1941 - d

MAV VEYA SİYAH TÖKENEZ KALELERLE OKUNAKLI VE BİYÖK HARFLERLE DOLDURULACAKTIR.
P A R A S İ Z D İ R

www.gelir.gov.tr

BÖLÜM VII
BSMV MEVZUATI

A. 6802 Sayılı Gider Vergileri Kanunu

Resmi Gazete Tarihi	: 23.07.1956
Resmi Gazete No	: 9362
Kanun No	: 6802
Kabul Tarihi	: 13.07.1956

Birinci Kısım **İstihsal Vergisi**

Madde (1-27)- (25.10.1984 tarihli ve 3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

İkinci Kısım **Hizmet Vergileri**

Birinci Bölüm **Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi**

I - Mevzu, Vergiyi Doğuran Olay

Madde 28- (3297 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle değişen şekli) Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.¹⁴³

(2447 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle değişen şekli. Yürürlük; 1/5/1981) Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları

¹⁴³ (3297 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) Banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

(6009 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle değişen şekli. Yürürlük; 1/8/2010) 90 sayılı KHK'ya göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas işğal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.¹⁴⁴

II - İstisnalar

İstisnalar:

Madde 29- Aşağıda yazılı muameleler dolayısıyla alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır:

a) Merkezleri Türkiye'de bulunan bankaların kendi şube ve ajanları ile veya bu şube ve ajanların birbirleriyle yaptıkları muameleler dolayısıyla tahakkuk eden paralar,

b) Merkezleri Türkiye dışında bulunan bankaların Türkiye'de mevcut şube ve ajanlarının birbirleriyle yaptıkları muameleler dolayısıyla tahakkuk eden paralar,

c) Hususi kanunlarla her türlü vergiden istisna edilmiş olan esham ve tahvillerin, faiz, temettü ve ikramiyeleri (5615 sayılı Kanununun 17'nci maddesiyle eklenen ibare. Yürürlük; 04.04.2007) ile Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinden elde edilen faiz gelirleri,

d) Bankaların müşterileri nam ve hesabına başka şahıs ve müesseselere yaptırdıkları hizmetler mukabili olarak aldıkları ve aynen mezkur şahıs veya müesseselere ödedikleri paralar,

e) (3297 sayılı Kanununun 17'nci maddesiyle değişen bent) Bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri bulunan sınaî işletmelerden sağladıkları kârlar,¹⁴⁵

f) (210 sayılı Kanununun 4 üncü maddesiyle değişen bent) Bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerine iştirak ettikleri banka, banker ve sigorta şirketlerinin bu kanuna göre banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi muamelelerden mütevellit karları,

g) 5842 sayılı Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı Kanununun 6, 7,

---

¹⁴⁴ (6009 sayılı Kanununun 1 inci maddesiyle değişmeden önceki şekli) 2279 sayılı Kanuna göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez.

¹⁴⁵ (3297 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) Bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri bulunan sınaî işletmelerin bu kanunla istihsal vergisine tabi bulunan mamül ve mahsullerinden sağladıkları kârlar,

8, 9, 10 ve 11'inci maddeleri ile 12'inci maddesinin (b) ve (c) fıkralarında zikrolunan işler dolayısıyla Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı lehine tahakkuk edecek paralarla, aynı kanunun 2'inci ve 13'üncü maddeleri gereğince, bankanın veya kuracağı ortaklıkların, yukarıda sayılan işlerin görülmesine veya tesislerin işletilmesine dair hakiki veya hükmi şahıslarla yaptıkları anlaşmalar dolayısıyla elde edecekleri paralar ve bankanın veya kuracağı ortaklıkların anlaşmalar yaptıkları hakiki veya hükmi şahıslar lehine aynı işler dolayısıyla tahakkuk edecek paralar,

h) 6266 sayılı Kanuna göre kurulan kan bankalarının mezkur kanunda yazılı işler dolayısıyla elde edecekleri paralar,

i) (5582 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle değişen ben Yürürlük; 06.03.2007) Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu maluliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar,¹⁴⁶

j) Mükerrer sigorta muameleleri ile retrosesyon muameleleri dolayısıyla alınan prim, komisyon vesair paralar,

k) (482 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle eklenen bent) Biçilmemiş veya toplanmamış her türlü tarım mahsulleriyle tarım hayvanları için akdolanan zirai sigortalar dolayısıyla alınan paralar,

l) (482 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle eklenen bent) Nükleer rizikolara karşı yapılan sigortalar dolayısıyla alınan paralar,

m) (4369 sayılı Kanunun 63 üncü maddesi ile değişen ben Yürürlük; 1.8.1998) Türkiye Halk Bankası'nın ihtisas kredileri kapsamında küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerine verdiği krediler ya da bu işletmelerin dış ticaret işlemlerine yaptığı aracılık hizmetleri dolayısıyla aldığı paralar ile Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatiflerinin kefaleti altında esnaf ve sanatkarlara verdiği krediler dolayısıyla alınan paralar ve bu kooperatiflerin ortaklarından masraf karşılığı adıyla aldığı paralar,¹⁴⁷

n) (2447 sayılı Kanunun 7'nci maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 1.5.1981) Mevduat toplamayan bankaların açmış oldukları yatırım kredileri

¹⁴⁶ (5582 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu maluliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar*

* (4697 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) Hayat sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında poliçe üzerinden alınan paralar

¹⁴⁷ (29 uncu maddenin (m) bendinin değişmeden önceki şekli) (482 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle eklenen bent) Türkiye Halk Bankasıncı Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatiflerinin kefaleti altında esnaf ve sanatkarlara verilen krediler dolayısıyla alınan paralarla bu kooperatiflerin ortaklarından masraf karşılığı adıyla aldıkları paralar.

dolayısıyla kendi lehlerine aldıkları paralar,

o) (4008 sayılı Kanununun 35 inci maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 1.8.1994) Bankaların, yetkili müesseselerin, özel finans kuruluşlarının ve PTT'nin Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara dayanılarak çıkarılan tebliğlere göre Merkez Bankasına yapacakları zorunlu döviz ve efektif devirleri,

p) (4008 sayılı Kanununun 35 inci maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 1.8.1994) (6009 sayılı Kanununun 2 inci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 1.9.2010) Arbitraj muameleleri ile Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler¹⁴⁸ ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar,

r) (4369 sayılı Kanununun 63 üncü maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 1.8.1998) Kooperatifler aracılığı ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi ve bankalar tarafından açılan konut kredileri dolayısıyla lehe alınan paralar.

s) (4684 sayılı Kanununun 20'nci maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 03.07.2001) Kurumlar Vergisi Kanunu'na göre yapılan birleşme, devir, bölünme ve hisse değişimi işlemlerinden doğan kazançlar.

t) (4697 sayılı Kanununun 12'nci maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 07.10.2001) (5838 sayılı Kanununun 32/8 maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 01.03.2009) Emeklilik yatırım fonlarının, menkul kıymet yatırım fonlarının ve menkul kıymet yatırım ortaklıklarının¹⁴⁹, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar,

u) (5582 sayılı Kanununun 30 uncu maddesiyle değişen ben Yürürlük; 06.03.2007) Bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve ipotek finansmanı kuruluşlarının kuruluşlarında veya sermayelerini arttırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar,¹⁵⁰

v) (5281 sayılı Kanununun 39 uncu maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 01.01.2005) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (12) numaralı bendi kapsamındaki işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar.

y) (5582 sayılı Kanununun 30 uncu maddesiyle eklenen ben Yürürlük; 06.03.2007) İpotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, 2499 sayılı Sermaye Piyasası

---

¹⁴⁸ (29 uncu maddenin (p) bendinin değişmeden önceki şekli) Arbitraj muameleleri ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar

¹⁴⁹ (29 uncu maddenin (t) bendinin değişmeden önceki şekli) Emeklilik yatırım fonlarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar

¹⁵⁰ (5582 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) (4697 sayılı Kanununun 12 maddesiyle eklenen bent. Yürürlük; 10.7.2001) Banka ve sigorta şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini arttırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar

Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yaptıkları tüm işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar.

III - Mükellef, Matrah, Nispet

Mükellef:

Madde 30- (5766 sayılı Kanunun 25/a maddesiyle değişen madde. Yürürlük; 01.08.2008) Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder. Sigorta aracılığı tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefi sigorta şirketleridir.¹⁵¹

Matrah:

Madde 31- Banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı 28 inci maddede yazılı paraların tutarıdır.

Kambiyo alım ve satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarı vergiye matrah olur.

(5766 sayılı Kanunun 25/b maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük: 01.08.2008) Sigorta işlemlerinde verginin matrahı, bu işlem dolayısıyla poliçede yer alan prim tutarıdır. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta aracılıklarına yapılan ödemeler indirim konusu yapılamaz.

Vergi matrahından gider ve vergi adı altında indirim yapılamaz. Bu kanunla alınan banka ve sigorta muameleleri vergisi matraha dahil edilmez.

(5615 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değişen fıkra. Yürürlük; 01.05.2007) Sigorta şirketleri, iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisinden indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabilir.¹⁵²

(5615 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle eklenen fıkra. Yürürlük; 01.05.2007) Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye yetkilidir.

Yabancı para ile olan muameleler:

Madde 32- Yabancı para üzerinden yapılmış olan muamelelere müteallik vergi matrahlarının tayin edilmesinde Maliye Bakanlığınca her altı ayda bir tesbit edilecek kurlar nazara alınır.

¹⁵¹ (5766 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder.

¹⁵² (5615 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) Sigorta şirketleri vergi dönemi içinde iptal ettikleri sigorta muamelelerine ait meblağları o dönemin vergi matrahından indirebilirler.

Nispet:

Madde 33- (2447 sayılı Kanununun 8'inci maddesiyle değişikliği) Banka ve sigorta muameleleri vergisinin nispeti % 15'tir.¹⁵³ Kambiyo

¹⁵³ BKK İLE BELİRLENEN YÜRÜRLÜKTEKİ BANKA VE SİGORTA MUAMELELERİ VERGİSİ ORANLARI

1-) Bankalararası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden (98/11591 sayılı B.K.K. ile % 1 Geçerlilik; 1.9.1998 Yürürlük; 2.9.1998)

2-) Bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden (98/11591 sayılı B.K.K. ile % 1. Geçerlilik; 1.9.1998 Yürürlük; 2.9.1998),

3-) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden (2009/15398 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 01.10.2009),

4-) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden (2009/15398 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 01.10.2009),

5-) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden (2008/13459 sayılı B.K.K. ile sıfır Yürürlük; 1.5.2008),

6-) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden (Tahviller için 2010/1182 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 29.12.2010 ve kira sertifikaları için 2011/1854 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 29.06.2011),

7-) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden (Tahviller için 2010/1182 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 29.12.2010 ve kira sertifikaları için 2011/1854 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 29.06.2011),

8) Diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden (98/11591 sayılı B.K.K. ile % 5. Geçerlilik; 1.9.1998, Yürürlük; 2.9.1998)

9-) 22.03.2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Karar kapsamında KOSGEB ile banka arasında yapılacak protokoller çerçevesinde kullanılacak kredilerden (Türkiye Halk Bankası A.Ş. tarafından kullanılacak krediler hariç) (2004/7131 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 4.5.2004)

10-) 8.6.2009 tarihli ve 2009/15095 sayılı HUBUBAT Ürünü Alım ve Satımı Hakkında Karar uyarınca;

- Bankaların, TMO tarafından 11.8.1982 tarihli ve 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek ve tüzel kişilere kullanılabilecek krediler,

- TMO'nun bu Kararın 6 ncı maddesi kapsamında yurt içinden veya yurt dışından kullanacağı döviz ya da TL cinsi krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar üzerinden (2009/15095 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 20.06.2009)

- Bankaların, lisanslı depoculuk şirketleri tarafından 5300 sayılı Kanun hükümlerine göre düzenlenen ürün senetleri karşılığında gerçek veya tüzel kişilere kullanılabilecek krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar üzerinden (2012/3241 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 16.06.2012)

11-) Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden (2007/12392 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 21.7.2007),

12-) Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden (2007/12392 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 21.7.2007)

muamelelerinde nispet matrahın binde birdir.¹⁵⁴

(4761 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle değişen fıkr. Yürürlük; 22.06.2002) Bakanlar Kurulu, bu maddede belirtilen vergi oranını bankalar arası mevduat muameleleri, bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri ve diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte % 1'e, (5615 sayılı Kanunun 17'nci maddesiyle değişen ibare. Yürürlük; 04.04.2007) kambiyo muamelelerinde¹⁵⁵ ise sıfıra kadar indirmeye ve yukarıdaki oranları aşmayacak şekilde yeniden tespit etmeye yetkilidir.¹⁵⁶

İkinci Bölüm

Nakliyat Vergisi

Madde (34-38,Mükerrer madde 38)- (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Üçüncü Bölüm

Özel İletişim Vergisi ve Şans Oyunları Vergisi

Özel iletişim vergisi

Madde 39- ...

Şans oyunları vergisi

Madde 40- (5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon Ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanunun 11-1-a maddesiyle kaldırılmıştır. Yürürlük; 01.04.2007)

Madde (41-43) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

¹⁵⁴ (2447 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişmeden önceki şekli) Banka ve sigorta muameleleri vergisinin nispeti % 25 tir. Merkez Bankası ile bankalar arasındaki reeskont muameleleri için bu nispet % 20 dir. Kambiyo muamelelerinde nispet matrahın onbinde beşidir.

¹⁵⁵ (5615 sayılı Kanunla değişmeden önceki şekli) bankalar arası kambiyo muamelelerinde

¹⁵⁶ (4369 sayılı Kanunun 64'üncü. maddesi ile değişen fıkr) Bakanlar Kurulu, bu maddede belirtilen vergi oranını bankalar arası mevduat muameleleri, bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri ve diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte % 1'e kadar indirmeye ve yukarıdaki oranı aşmayacak şekilde yeniden tespit etmeye yetkilidir.

* (3239 sayılı Kanunun 133 üncü maddesiyle eklenen fıkr) Bakanlar Kurulu, bu maddede belirtilen vergi nispetini bankalar arası mevduat muameleleri ile diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte % 1'e kadar indirmeye ve yukarıdaki nispeti aşmayacak şekilde yeniden tesbit etmeye yetkilidir.

Dördüncü Bölüm
(2447 sayılı Kanunun 10'uncu maddesiyle eklenen bölüm)

İlan ve Reklam Hizmetleri Vergisi
Ek Madde (1-5) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Üçüncü Kısım
(29/7/1970 tarihli ve 1318 sayılı Kanunun 67'nci maddesiyle eklenen kısım)

Bina İnşaat Vergisi
Ek Madde (1-4) (Belediye Gelirleri Kanununda değişiklik yapan 2589 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle kaldırılmıştır.)

Dördüncü Kısım

Kısımlar Arasında Müşterek Hükümler

Birinci Bölüm
Dahilde Alınan Gider Vergilerinin Tarhı

Teklif Yeri:

Madde 44- İthal sırasında alınan istihsal vergisi haricindeki gider vergileri, vergiye tabi olayların vuku bulduğu yer vergi dairesince tarh olunur.

Bu kanunun, beyannamenin bir merkezden verilmesini tecviz ettiği hallerde vergi, beyannamenin verildiği yer vergi dairesince tarh olunur.

(1137 sayılı Kanunun 17'inci maddesiyle eklenen fıkra 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

(1137 sayılı Kanunun 17'inci maddesiyle eklenen fıkra 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

(1137 sayılı Kanunun 17 inci maddesiyle eklenen fıkra) İş gerektirirse Maliye Bakanlığı, vergilemede kolaylığı ve güvenliği sağlamak maksadı ile tarh yerini tayin etmeye yetkilidir.

Beyan esası:

Madde 45- Dahilde alınan gider vergileri, mükelleflerin yazılı beyanı üzerine tarh olunur.

(1318 sayılı Kanunun 68'inci maddesiyle eklenen fıkra 2589 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle kaldırıldı. Bakınız: 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu.)

Beyanname:

Madde 46- Gider vergileri beyannamelerinde aşağıdaki bilgiler bulunur:

A) Genel olarak:

a) Mükellefin adı, soyadı veya unvanı,

b) İkametgâh adresi veya iş merkezi,

c) İşi,

d) İş yerinin adresi,

e) Gider vergilerine ait hesap numarası,

f) Gelir ve kurumlar vergileri bakımından bağlı bulunduğu vergi dairesi ve hesap numarası,

g) Vergi matrahı (Tablo numaralarına, tablolardaki pozisyon sırasına ve hizmet nevelerine muvazi olarak),

h) Matrahlar üzerinden hesap olunan vergiler ve tutarı (Madde veya hizmet nevelerine göre)

B) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle bent kaldırılmıştır.)

Beyanname verilme zamanı ve yeri:

Madde 47- a) Aşağıdaki (c) fıkrası hükmü mahfuz kalmak kaydı ile her mükellef, bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar istihsal vergisinde (Aşağıdaki (b) fıkrasında yazılı olanlar hariç) istihsalin yapıldığı yer, nakliyat vergisinde iş yeri veya merkezinin bulunduğu mahal, PTT hizmetleri vergisinde PTT Genel Müdürlüğünün bulunduğu yer, banka ve sigorta hizmetleri vergisinde muamelelerin yapıldığı yer vergi dairesine bildirmek mecburiyetindedir. (5766 sayılı Kanunun 25/c maddesiyle eklenen hüküm. Yürürlük; 01.08.2008) Sigorta muamelelerine ilişkin beyanname sigorta şirketlerinin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine verilir.

b) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

c) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

d) (5035 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 49/6 maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)¹⁵⁷

¹⁵⁷ (5035 sayılı Kanunun 49/6 maddesiyle kaldırılmadan önceki şekli) Takvim yılı sonunda hesabı cari muamelelerini beyanname verme müddeti içinde kapatamayan bankalar bu muamelelerini takvim yılı sonundan itibaren en geç üç ay içinde ayrı bir beyanname ile bildirebilirler.

e) Herhangi bir vergi döneminde, vergiye tabi muameleleri bulunmayan mükellefler de keyfiyeti aynı müddetler içinde, vergi beyannamesi ile bildirmeye mecburdurlar.

f) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle fıkra kaldırılmıştır.)

g) (1318 sayılı Kanunun 69'uncu maddesiyle eklenen fıkra 2589 sayılı Kanunun 5'inci maddesiyle kaldırıldı. Bakınız: 2464 Sayılı Belediye Gelirleri Kanunu.)

İkinci Bölüm **Dahilde Alınan Gider Vergilerinin Ödenmesi**

Ödeme süresi:

Madde 48- Mükellefler beyanname üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilen vergileri beyanname verme süresi içinde ödemeye mecburdurlar.

Madde (49)- (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

İşin devri:

Madde 50- İşin devri, devreden için işin terkin, devralan için işe başlamayı ifade eder.

(Diğer fıkralar, 3065 sayılı Kanunun 6-a .maddesiyle mülğadır.)

Madde (51)- (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Üçüncü Bölüm

İthalde Alınan İstihsal Vergisinin Tarhi

Madde (52-55) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Dördüncü Bölüm

İthalde Alınan İstihsal Vergisinin Ödenmesi ve İadesi

Madde (56-59) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Beşinci Bölüm

İstihsal Vergisi ile İlgili Çeşitli Hükümler

Madde (60-63) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Madde (64) (213 sayılı Kanunun 415 inci maddesiyle kaldırılmıştır.)

Madde (65-67) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Altıncı Bölüm

Muvakkat Madde (1) (210 sayılı Kanunun 16 ncı maddesiyle kaldırılmıştır.)

Muvakkat Madde (2) (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun 61-a maddesiyle kaldırılmıştır.)

Yürürlük tarihi:

Madde 68- Aşağıdaki hususlar müstesna olmak üzere bu kanun 1/3/1957 tarihinde mer'iyete girer.

I- (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 61-a maddesiyle hüküm kaldırılmıştır.)

II- Bu Kanunun 33'üncü maddesi ile banka ve sigorta muameleleri için kabul edilen nispetler, bu kanunun neşredildiği ayı takiben aybaşından itibaren banka, banker ve sigorta şirketlerinin 3843 sayılı Kanuna göre ödedikleri muamele vergisi nispetleri yerine kaim olmak üzere aynen tatbik olunur.

III- (3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 61-a maddesiyle hüküm kaldırılmıştır.)

İcra salahiyeti:

Madde 69- Bu Kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

B. BSMV Uygulamasına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararları

1. 98/11591 Sayılı BKK

(Bu Kararnamede; 98/11795, 2002/4506, 2008/13459, 2009/15398 sayılı Kararnameler ile yapılan değişiklikler işlenmiştir.)

(Resmi Gazete Tarihi ve Sayısı : 01/09/1998 – 23450)

Banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetinin ekli Karar'da belirtildiği şekilde tespiti; Maliye Bakanlığı'nın 28/8/1998 tarihli ve 31129 sayılı yazısı üzerine, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun değişik 33 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 28/8/1998 tarihinde kararlaştırılmıştır.

28/8/1998 Tarihli ve 98/11591 Sayılı Kararnamenin Eki KARAR

Madde 1 - Banka ve sigorta muameleleri vergisi nispeti;

a) Bankalararası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden % 1,

b) Bankalar ile 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri sonucu lehe alınan paralar üzerinden % 1,

c) (2009/15398 sayılı B.K.K. ile değişik Yürürlük; 01.10.2009) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,¹⁵⁸

d) (2009/15398 sayılı B.K.K. ile değişik Yürürlük; 01.10.2009) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden % 1,¹⁵⁹

e) (2008/13459 sayılı B.K.K. ile değişik. Yürürlük; 1.5.2008) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden sıfır,¹⁶⁰

f) (2010/1182 sayılı B.K.K. ile Yürürlük; 29.12.2010 ve 2011/1854 sayılı B.K.K. ile Yürürlük; 29.12.2010 % 1) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

g) (Tahviller için 2010/1182 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 29.12.2010 ve kira sertifikaları için 2011/1854 sayılı B.K.K. ile % 1. Yürürlük; 29.06.2011) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1,

h) Diğer banka ve sigorta muamelelerinde lehe alınan paralar üzerinden % 5,

---

¹⁵⁸ (Değişmeden önceki şekli) Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

¹⁵⁹ (Değişmeden önceki şekli) Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden % 1,

¹⁶⁰ (2008/13459 sayılı BKK ile değişmeden önceki şekli) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden binde 1, bankalar arası kambiyo satış muamelelerinde satış tutarı üzerinden sıfır (2002/4506 sayılı BKK ile değişmeden önceki şekli) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden binde 1,

olarak uygulanır.

Madde 2 - Banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetini belirleyen 91/2072 ve 97/10021 sayılı Kararnameler yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 3 - Bu Karar 1/9/1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 4 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

2. 98/11795 Sayılı BKK

(Resmi Gazete Tarih ve Sayı: 15/10/1998 – 23494)

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun değişik 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Karar'da değişiklik yapılmasına ilişkin ekli Karar'ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 30/9/1998 tarihli ve 34929 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanunun anılan maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 7/10/1998 tarihinde kararlaştırılmıştır.

7/10/1998 Tarihli ve 98/11795 Sayılı Kararnamenin Eki KARAR

Madde 1 - 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun değişik 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetlerinin tespitine dair 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin (c) ve (d) fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,"

"d) Devlet tahvili ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden % 1,"

Madde 2 - Bu Karar 1/10/1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

3. 2002/4506 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 30/07/2002 – 24831)

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun değişik 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararda değişiklik yapılmasına ilişkin ekli kararın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığı'nın 18/7/2002 tarihli ve 031983 sayılı yazısı üzerine, adı geöen Kanunun anılan maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 24/7/2002 tarihinde kararlaştırılmıştır.

24/7/2002 TARİHLİ VE 2002/4506 SAYILI KARARNAMENİN EKİ KARAR

Madde 1- 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun değişik 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetlerinin tespitine ilişkin 28.8.1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1. maddesinin (e) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden binde 1, bankalar arası kambiyo satış muamelelerinde satış tutarı üzerinden sıfır,"

Madde 2-Bu karar yayımı tarihini takip eden aybaşında yürürlüğe girer.

Madde 3- Bu karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

4. 2004/7131 Sayılı BKK

(Bu Kararnamede 2008/13524 Sayılı Kararname İle Değişiklik Dahil)

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 04.05.2004 – 25452)

Ekli "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Karar"ın yürürlüğe konulması; Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın 15/8/2003 tarihli ve 1117 sayılı yazısı üzerine, 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Kanunun 33 üncü ve 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geöici 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 22/3/2004 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Karar

Amaç

Madde 1- Bu Karar, KOSGEB tarafından uygun koşullarda finansal destek sağlanarak Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin üretim, kalite ve standartlarını artırmaları, istihdam yaratmaları, uluslararası düzeyde rekabet etmeleri ve ihracata yönelmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır.

Kapsam

Madde 2- Bu Karar, 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme

ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun 2'nci maddesinde tanımlanan Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin, sektörel veya ölçek nitelikleri KOSGEB tarafından belirlenmek kaydıyla finansman sorunlarının çözümüne yönelik olarak, yatırım, işletme sermayesi ve ihracata yönelik Türk Lirası veya döviz cinsinden kullanılacak kredilerin faiz giderlerinin KOSGEB'ce desteklenmesini kapsar.

Tanımlar

Madde 3- (2008/13524 sayılı BKK ile değişik. Yürürlük: 26.04.2008) Bu Kararda geçen;

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığını,

Banka: Türkiye'de yerleşik şubesi bulunan yerli ve yabancı bankaları,¹⁶¹

KOBİ: 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun ek 1 inci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelikte tanımlanan sanayi işletmelerini,¹⁶² ifade eder.

Kaynağın oluşumu

Madde 4- İhtiyaç duyulan finansal kaynağın miktarı ve şartları protokolde belirtilmek üzere KOSGEB ve işbirliği yapılacak Bankaca sağlanır.

KOSGEB tarafından tahsis edilecek kaynak KOSGEB'in yıllık bütçesi gözönüne alınarak KOSGEB tarafından her yıl belirlenir.

Kaynağın işleyişi

Madde 5- KOSGEB ilgili bankalar ile yapılacak protokollerle belirlenecek miktarda faiz giderleri karşılığı olarak Türk Lirası ve döviz cinsinden gerekli kaynağı protokol yapılan bankada kendi adına açtıracağı hesaba aktarır.

Banka, aktarılan KOSGEB kaynağını günün şartlarına göre en uygun şekilde nemalandırır.

KOBİ'lere kullanılacak olan kredinin kaynağı bankalar tarafından sağlanır.

Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerine bankadan kullanılacak

¹⁶¹ (2008/13524 sayılı BKK ile değişmeden önceki şekli) Banka: Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.'yi,

¹⁶² (2008/13524 sayılı BKK ile değişmeden önceki şekli) KOBİ : Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerini,

yatırım, işletme sermayesi ve ihracata yönelik döviz ve Türk Lirası kredilerinin faiz giderlerinin KOSGEB'ce protokolde belirlenecek kısmının karşılığı, banka tarafından KOBİ'lere yansıtılmayarak KOSGEB hesabından karşılanır.

KOSGEB kaynağından küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerini desteklemek amacı ile KOSGEB'in banka ile yapacağı protokolde belirtilecek kredi faiz giderleri, geri dönüşümsüz KOSGEB desteği niteliğinde olup, KOSGEB veya banka tarafından KOBİ'lerden geri talep edilmez.

Bu Karar kapsamında KOBİ'lere kullanılacak krediler için bankalarla yapılacak protokollerde bankanın uygulayacağı komisyon ve diğer masraflar KOBİ'lerin lehine olacak şekilde KOSGEB ile banka arasında müştereken belirlenir ve banka tarafından belirlenenler dışında değişik isimler altında KOBİ'lerden masraf ve komisyon alınmaz.

Bu Kararın uygulanmasında oluşacak tereddüt ve ihtilaflarda KOSGEB'in görüşü doğrultusunda işlem yapılır.

KOSGEB finansman desteğinden KOBİ'lerin faydalanması ile ilgili usul ve esaslar KOSGEB'ce belirlenir ve banka ile yapılacak protokollerle uygulanır.

Kredi türü

Madde 6- Yatırım ve işletme sermayesi kredileri Türk Lirası cinsinden, ihracat kredisi ise döviz ve/veya döviz karşılığı Türk Lirası cinsinden kullanılır.

Kredi üst limiti

Madde 7- Yatırım, işletme sermayesi ve ihracat kredilerinin üst limiti 100.000 ABD Doları ve/veya karşılığı Türk Lirasını geçemez.

Kredilerin vadesi, faiz oranı ve geri dönüşü

Madde 8- Kullanılacak kredilerin vadesi, faiz oranı ve 24 (yirmidört) ayı geçmeyecek şekilde geri dönüşü günün koşullarına uygun olarak, KOBİ'lerin lehine olacak şekilde yürürlükte bulunan cari faiz oranlarının altında olmak kaydıyla bankalarla yapılacak protokollerle belirlenir.

Kullanılacak kredinin türüne ve günün koşullarına uygun olarak geri ödemesiz dönem bankalarla yapılacak protokol ile belirlenir.

Başvuru, kredilerin onaylanması ve kullanılması

Madde 9- Kredi talep eden KOBİ'ler ilk başvurularını ilgili bankanın şubelerine yaparlar. Banka, bankacılık mevzuatı çerçevesinde kredi tahsis işlemlerini gerçekleştirir.

Banka, uygun bulduğu kredi taleplerini KOSGEB finansman desteğinden faydalandırılmak üzere KOSGEB onayına sunar.

KOSGEB'ce belirlenecek kriterler çerçevesinde değerendirilecek başvurulardan uygun bulunanların sonuçları bankaya bildirilir ve bildirim tarih ve sırası esas alınarak KOBİ'lerin destekten faydalanması sağlanır.

Takip ve sorumluluk

Madde 10- Kullanılacak kredilerin takibi ve tahsil sorumluluğu bankaya ait olup, banka kredinin takibinde temerrüt faizi, masraf, komisyon vb. ad altında KOSGEB'den hiçbir talepte bulunamaz.

Bu Karar'ın 4 üncü maddesi uyarınca tahsis edilen kaynak miktarının tamamının kullanıldığı anda kredi talepleri durdurulur. Bu durum KOBİ'lerin karşılanamayan kredi taleplerine müktesep hak teşkil etmez.

KOBİ'lerin kullandığı kredinin herhangi bir nedenle anapara geri ödemesinin yapılmaması durumunda KOSGEB'ce sağlanan finansman desteği durdurulur.

Madde 11- Bu Karar kapsamında, KOSGEB ile banka arasında yapılacak protokoller çerçevesinde kullanılacak kredilerden;

a) Kaynak Kullanımını Destekleme Fonuna (KKDF) kesinti yapılmaz.

b) 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesi uyarınca uygulanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) nispeti (Türkiye Halk Bankası A.Ş. tarafından kullanılacak krediler hariç) % 1 (yüzdebir) oranında uygulanır.

Madde 12 - Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 13 - Bu Kararı, Sanayi ve Ticaret Bakanı yürütür.

5. 2005/8871 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 01.06.2005 – 25832)

2005-2006 Dönemi Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Karar

Madde 1 - a) Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğu (TMO), hububat fiyatlarını ve alım-satım esaslarını Ana Statüsü ve bu Kararda yer alan esaslar ile piyasa şartları çerçevesinde belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir.

b) TMO, alt yapısı hububat alım-satımı için yeterli olan iç ve/veya dış borsalarda alım-satım ve vadeli işlemler yapar. Borsa bulunmayan veya yeterli olmayan yerlerde alım TMO işyerlerinde yapılır.

c) TMO, Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) 2005 yılında kayıt yaptıran hububat üreticilerinden ve hububat üreticilerinin ortağı olduğu kooperatiflerden doğrudan veya birlikler aracılığıyla alım yapar.

d) TMO, hububat alımlarında miktar sınırı koymaya yetkilidir.

e) Alımların TMO'nun sabit ve/veya geçici işyerlerinde yapılması esastır. Sabit TMO işyerlerine uzaklığı 40 km ve üzerinde olan, ekli listede yer alan işyerleri ve hinterlandından hububat getirenlere ilave alım fiyat farkı uygulanır. Uygulama esasları TMO tarafından belirlenir.

Madde 2 - TMO, bu Karar kapsamındaki faaliyetlerini yerine getirmek amacıyla idari bina, depo, arazi, malzeme, demirbaş ve gerekli diğer araç ve gereçleri satın almaya veya kiralamaya; satın aldığı ürünleri işlemek üzere gerekli noktalarda tesis kiralamaya, geçici alım merkezleri ve imalat merkezleri açmaya ve kapatmaya yetkilidir.

Madde 3 - Ürün bedellerinin 10 tonluk kısmı peşin, bakiyesi 30 gün içinde ödenir. 1 Aralık 2005 tarihinden sonra yapılan alımların ödeme süresi TMO tarafından belirlenir.

Madde 4 - Bankalar ve özel finans kurumlarının, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı %0'dır. Bankalar ve özel finans kurumlarının söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar %1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bu madde kapsamında kullanılan kredilerin teminatı olan makbuz senetlerinin TMO'ya ciro ve teslim edilmesi durumunda, alım ve ödemeye ilişkin esaslar TMO tarafından belirlenir.

TMO, düzenlenen makbuz senedi karşılığında kredi kullanan gerçek veya tüzel kişilerin, ürünlerini TMO'ya satmamaları durumunda, kullandıkları kredilere ilişkin faiz oranının azami 5 puanlık kısmını karşılamaya yetkilidir. TMO tarafından karşılanan faiz oranına isabet eden tutar borçlanma maliyeti olarak kabul edilir.

Madde 5 - TMO, gerektiğinde peşin ve/veya kredili olarak hububat ithalatı ve ihracatı için Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca görevlendirilebilir.

TMO serbest piyasa şartları içerisinde ithalat ve ihracatını karayolu (FOT), demiryolu (FOR) ve denizyolu (FOB ve/veya C+F) ile yapmaya ve kullanacağı gemileri ve/veya diğer vasıtaları serbest rekabet şartları içerisinde temin etmeye yetkilidir.

Madde 6 - TMO, 'Dahilde İşleme İzin Belgesi'ne sahip Türkiye'de

yerleşik kişi ve kuruluşlara, Dahilde İşleme Rejimi hükümlerine uygun olan ve belgelerinde yer alan un, makarna, bisküvi, gofret, kek, bulgur, irmik, şehriye, buğday veya mısır nişastası, aşurelik buğday, biyoetanol ve üretiminde hububat kullanılan diğer ürünler ile sanayi yemi şeklinde yapmış oldukları veya yapacaklarını taahhüt ettikleri ihracatlarının karşılığında hububat satışı yapabilir. Bu amaçla Tarım ve Köyişleri Bakanı, TMO'yu peşin ve/veya vadeli olarak hububat satmakla görevlendirebilir.

Dış Ticaret Müsteşarlığının veya bağlı kuruluşlarının, yapılmış veya yapılacağı taahhüt edilen ihracatların bu madde hükümlerine uygunluğunu bildirmesi üzerine TMO piyasa regülasyonu açısından stok durumunu dikkate alarak söz konusu satış işlemini gerçekleştirir. İhracat öncesinde yapılan emtia sözleşmelerinin tasfiyesi, Dış Ticaret Müsteşarlığının veya bağlı kuruluşlarının ihracatın usulüne uygun yapıldığını bildirmelerini müteakip gerçekleştirilir.

Bu kapsamda yapılacak satışların uygulama esasları ve satışa konu emtianın fiyatı, dünya fiyatları da dikkate alınarak TMO tarafından tespit edilir.

Madde 7 - a) TMO tarafından 2005-2006 faaliyet dönemi ve daha önceki yıllarda iç alım yoluyla temin edilmiş ürünlerin, Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ve/veya ihraç yoluyla yapılan satışlarından ve/veya gerektiğinde yapılacak ithalattan doğan zararlar görev zararı sayılır ve Hazinece ödenir.

b) 2004-2005 ve daha önceki kampanya dönemlerinde temin edilen ürünlerle ilgili olarak o yıllara ait kararname hükümleri çerçevesinde [(a) fıkrasında sayılan işlemler dışında] işlem yapılır.

Yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde doğmuş ve doğacak görev zararları ile 2005-2006 kampanya dönemine ilişkin görev zararları Hazinece avans olarak ödenir.

Avans niteliğinde yapılan görev zararı ödemesi Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihracat öncesi yapılan satışlardan doğan görev zararlarını içermez. Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihracat öncesi yapılan satışlardan doğan görev zararları, gerekli incelemeler tamamlandıktan sonra ödenir.

Avans olarak ödenen ve/veya ödenecek olan görev zararlarının incelenmesini müteakip bir fark ortaya çıkarsa taraflar ödeme yükümlülüklerini yerine getirirler.

Madde 8 - TMO'nun 2005-2006 faaliyet döneminde ürün alımları için gerek duyacağı finansman, bütçeye konulan ödenekten yapılacak aktarımlar ile iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanır. TMO'nun bu kapsamda yurt

içinden veya yurt dışından kullanılacağı döviz kredileri üzerinden, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi yapılmaz.

TMO tarafından kredi temini için yapılacak "alım garantili satış" ve benzeri finansman tekniklerinin uygulanmasında bu Karar ile belirlenen alım-satım şartları aranmaz. Bu işlemlerden doğan alım-satım farkları ve diğer giderler borçlanma maliyeti olarak kabul edilir.

Madde 9 - TMO, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statüsü gereği iştiğal konusu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi gerçek ve tüzel kişilerden isteyebilir. İstenen bilgi ve belgeler tam ve doğru olarak talep edilen süre içerisinde TMO'ya verilir.

Madde 10 - TMO'ya verilen görev kapsamında tutulan olağanüstü hal ve savaş stokuna ait muhafaza ve finansman giderleri ile bu stok miktarında artış olduğu takdirde artan kısma ait mal bedeli, olağanüstü hal ve savaş stok miktarlarının azalması nedeniyle serbest stok haline dönüşen olağanüstü hal ve savaş stoklarının satılıncaya kadar oluşan muhafaza giderleri 2004 yılı dahil müteakip bütçe yılında Hazinece karşılanır.

Madde 11 - 28/05/2004 tarihli ve 2004/7360 sayılı Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

Madde 12 - Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 13 - Bu Karar Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Hazine ve Dış Ticaret müsteşarlıklarının bağlı bulunduğu Bakanlıklar tarafından müştereken yürütülür.

6. 2006/10506 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 10.06.2006 - 26194)

Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Karar

Alım, Satım Fiyat Ve Esaslarının Belirlenmesi

Madde 1 - (1) Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), hububat fiyatlarını ve alım-satım esaslarını Ana Statüsü ve bu Kararda yer alan hükümler ile piyasa şartları çerçevesinde belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir.

(2) TMO, Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı olan üreticilerden, üreticilerin ortağı olduğu kooperatiflerden doğrudan veya birlikler aracılığıyla alım yapar.

İşyeri Açma, Kapatma, Depo Kiralama ve Malzeme Temini

Madde 2 - (1) TMO, Ana Statüsü ve bu Karar kapsamındaki faaliyetleri yerine getirmek amacıyla idari bina, depo, arazi, malzeme, demirbaş ve

gerekli diğler araç ve gereçleri satın almaya, kiralamaya; satın aldığı ürünleri işlemek üzere gerekli noktalarda tesis kiralamaya ve/veya imalat merkezleri açmaya ve/veya kapatmaya yetkilidir.

Umumi Mağazacılık İşlemleri

Madde 3 - (1) Emanet alımlarda düzenlenecek Makbuz Senedi karşılığı kredi kullanımına ilişkin esaslar aşağıda belirlenmiştir.

a) TMO, ürününü emanete bırakan üreticilere belirleyeceği esaslar çerçevesinde avans ödemeye yetkilidir.

b) Bankaların, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı % 0'dır. Bankaların söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar %1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(2) Bu madde kapsamında kullanılan kredilerin teminatı olan makbuz senetlerinin TMO'ya ciro ve teslim edilmesi durumunda, alım ve ödemeye ilişkin esaslar TMO tarafından belirlenir.

(3) TMO, düzenlenen makbuz senedi karşılığında kredi kullanan gerçek veya tüzel kişilerin, ürünlerini TMO'ya satmamaları durumunda, kullandıkları kredilere ilişkin yıllık faiz oranının azami % 25'ine kadar kısmını karşılamaya yetkilidir.

İthalat-İhracat

Madde 4 - (1) TMO, gerektiğinde peşin ve/veya kredili olarak hububat ithalatı ve/veya ihracatı yapmak için Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı ve Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü üzerine Tarım ve Köy İşleri Bakanlığınca görevlendirilebilir.

İhracattan Sonra Hububat Satışı

Madde 5 - (Değişik : Birinci Fıkra; 04/10/2006 - 2006/10910 BKK/1 md.)

(1) TMO, üretiminde hububat kullanılarak elde edilen ürünlerin imalatçı-ihracatçılarına, ihracattan sonra piyasa regülasyonunu göz önünde tutarak stokları ölçüsünde hububat satışı yapabilir.

(2) TMO, bu satışlarda ilgili ihracatçı birlikleri genel sekreterliklerinin ihracat gerçekleştirmelerine ilişkin bilgilerini esas alır.

(3) Bu kapsamda yapılacak satışların uygulama esasları ve satışa konu emtianın fiyatı, dünya fiyatları da dikkate alınarak TMO tarafından tespit edilir.

Görev Zararı

Madde 6 - (1) Görev zararı ile ilgili esaslar aşağıda belirtilmiştir.

(DEĞİŞİK : "a" Bendi; 04/10/2006 - 2006/10910 BKK/2 md.) a) 3 üncü maddenin üçüncü fıkrası, 4 üncü ve 5 inci maddeler ile geçici 1 inci madde kapsamındaki ödemelerden veya faaliyetlerden doğan zararlar görev zararı sayılır ve Hazinece karşılanır.

b) Önceki kampanya dönemlerinde temin edilen ürünlerle ilgili olarak o yıllara ait kararname hükümleri çerçevesinde işlem yapılır.

(2) Yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde doğmuş ve doğacak görev zararları Hazinece avans olarak ödenir.

(3) Avans olarak ödenen ve/veya ödenecek olan görev zararlarının incelenmesini müteakip bir fark ortaya çıkarsa taraflar ödeme yükümlülüklerini yerine getirirler.

Finansman Temini

Madde 7 - (1) TMO'nun ürün alımları için gerek duyacağı finansman, bütçeye konulan ödenekten yapılacak aktarımlar ile iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanır. TMO'nun bu kapsamda yurt içinden veya yurt dışından kullanacağı döviz ya da YTL cinsi kredileri üzerinden, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi yapılmaz. Söz konusu krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(2) TMO tarafından kredi temini için yapılacak "alım garantili satış" ve benzeri finansman tekniklerinin uygulanmasında belirlenen alım-satım şartları aranmaz. Bu işlemlerden doğan alım-satım farkları ve diğer giderler borçlanma maliyeti olarak kabul edilir.

Bilgi Ve Belge İsteme

Madde 8 - (1) TMO, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statüsü gereği iştiğal konusu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi gerçek ve tüzel kişilerden isteyebilir. İstenen bilgi ve belgeler tam ve doğru olarak talep edilen süre içerisinde TMO'ya verilir.

Olağüstü Hal ve Savaş Stoku

Madde 9 - (1) TMO'ya verilen görev kapsamında tutulan olağüstü hal ve savaş stokuna ait muhafaza ve finansman giderleri ile bu stok miktarında artış olduğu takdirde artan kısma ait mal bedeli, olağüstü hal ve savaş stok miktarlarının azalması nedeniyle serbest stok haline dönüşen olağüstü hal ve savaş stoklarının satılıncaya kadar oluşan muhafaza giderleri müteakip bütçe yılında Hazinece karşılanır.

Yürürlükten Kaldırılan Mevzuat

Madde 10 - (1) 30/5/2005 tarihli ve 2005/8871, 23/11/2005 tarihli ve 2005/9692 sayılı kararnameler ile 24/8/2005 tarihli ve 2005/9361 sayılı Kararnamenin 9 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 - Mevcut Dahilde İşleme İzin Belgeleri
(Değişik : Birinci Fıkra; 04/10/2006 - 2006/10910 BKK/3 md.)

(1) 10/6/2006 tarihine kadar düzenlenmiş olan Dahilde İşleme İzin Belgesine sahip Türkiye'de yerleşik kişi ve kuruluşlara TMO, Dahilde İşleme Rejimi hükümlerine uygun olarak belgelerinde yer alan ve üretiminde hububat kullanılarak elde etmiş oldukları ürünler için yapmış oldukları ihracatlarının karşılığında hububat satışı yapabilir."

(2) Dış Ticaret Müsteşarlığının veya bağlı kuruluşlarının, yapılmış ihracatların bu madde hükümlerine uygunluğunu bildirmesi üzerine TMO, piyasa regülasyonu açısından stok durumunu dikkate alarak söz konusu satış işlemini gerçekleştirebilir.

(3) Bu kapsamda yapılacak satışların uygulama esasları ve satışa konu emtianın fiyatı, dünya fiyatları da dikkate alınarak TMO tarafından tespit edilir.

Yürürlük

Madde 11 - (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 12 - (1) Bu Karar Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı bulunduğu bakanlıklar tarafından müştereken yürütülür.

7. 2006/10865 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 31.08.2006 – 26275)

Ekli "Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar"ın yürürlüğe konulması; Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 21/8/2006 tarihli ve 3058 sayılı yazısı üzerine, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 35 inci, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü ve 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddelerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 28/8/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar

Görevlendirme

Madde 1 – (1) Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), fındık alımı ile görevlendirilmiştir.

Usul ve esasların belirlenmesi

Madde 2 – (1) TMO, bu Karar kapsamındaki her türlü iş ve işlemlere ilişkin usul ve esaslar ile alım satım fiyatlarını belirlemeye yetkilidir.

Görevin yerine getirilmesi

Madde 3 – (1) TMO, bu Karar kapsamında kendisine verilen görevleri Kooperatifler, Birlikler veya diğer kuruluşlar aracılığıyla da yerine getirebilir.

İşyeri açma, depo ve malzeme temini

Madde 4 – (1) TMO, Ana Statüsü ve bu Karar kapsamındaki faaliyetleri yerine getirmek amacıyla idari bina, depo, arazi, malzeme, demirbaş ve gerekli diğer araç ve gereçleri satın almaya, kiralamaya; satın aldığı ürünü işlemek üzere gerekli noktalarda tesis kiralamaya ve/veya açmaya yetkilidir.

Umumi Mağazacılık işlemleri

Madde 5 – (1) TMO, ürününü emanete bırakanlara belirleyeceği esaslar çerçevesinde avans ödemeye yetkilidir.

(2) Bankaların, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde KKDF kesintisi oranı % 0'dır. Bankaların söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar %1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(3) Bu madde kapsamında kullanılan kredilerin teminatı olan makbuz senetlerinin TMO'ya ciro ve teslim edilmesi durumunda, alım ve ödemeye ilişkin esaslar TMO tarafından belirlenir.

Finansman temini ve yatırım bedeli¹⁶³

Madde 6 – (2007/11854 sayılı BKK ile değişen madde. Yürürlük: 2.4.2007) (1) TMO'nun ürün alımları için gerekli olan finansman, TMO kaynakları ile iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanır. Depo yatırımları için gerekli olan finansman ise, TMO kaynakları, bütçeye konulan ödenekten yapılacak aktarımlar ve iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanır. Bu kapsamda yurtiçi veya yurtdışından kullanılacak döviz ya da TL cinsi krediler üzerinden, Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu kesintisi yapılmaz. Söz konusu krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar % 1 oranında Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisine tabidir.

(2) TMO tarafından kredi temini için yapılacak "alım garantili satış" ve benzeri finansman tekniklerinin uygulanmasında belirlenen alım-satış şartları aranmaz. Bu işlemlerden alım-satım farkları ve diğer giderler borçlanma maliyeti olarak kabul edilir.¹⁶⁴

---

¹⁶³ (2007/11854 sayılı BKK ile değişmeden önceki başlık) Finansman temini

¹⁶⁴ (2007/11854 sayılı BKK ile değişmeden önceki madde) (1) TMO'nun ürün alımları için gerek duyacağı finansman, TMO kaynakları ile iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanır. TMO'nun bu kapsamda yurt içinden veya yurt dışından kullanacağı döviz ya da TL cinsi kredileri üzerinden, Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi yapılmaz. Söz konusu krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bilgi ve belge isteme

MADDE 7 – (1) TMO, bu Karar kapsamında yapacağı faaliyetlerle ilgili her türlü bilgi ve belgeyi gerçek ve tüzel kişilerden isteyebilir. İstenen bilgi ve belgeler tam ve doğru olarak talep edilen süre içerisinde TMO'ya verilir.

Yürürlük

Madde 8 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 9 – (1) Bu Kararı Tarım ve Köyşleri Bakanı yürütür.

8. 2007/12392 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 18.07.2007 – 26586)

Karar Sayısı : 2007/12392

Ekli "Bazı İşlemlerde Uygulanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Nispetlerinin Tespitine İlişkin Karar"ın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 6/7/2007 tarihli ve 60281 sayılı yazısı üzerine, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 9/7/2007 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Bazı İşlemlerde Uygulanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Nispetlerinin Tespitine İlişkin Karar

Vergi nispetleri

Madde 1 – (1) 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispeti;

a) Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden % 1,

b) Merkez Bankasınca ihraç edilen likidite senetlerinin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden % 1,

olarak uygulanır.

Yürürlük

Madde 2 – (1) Bu Karar, yayımlandığı günü izleyen üçüncü günde yürürlüğe girer.

---

(2) TMO tarafından kredi temini için yapılacak "alım garantili satış" ve benzeri finansman tekniklerinin uygulanmasında belirlenen alım-satım şartları aranmaz. Bu işlemlerden doğan alım-satım farkları ve diğer giderler borçlanma maliyeti olarak kabul edilir.

Yürütme

MADDE 3 – (1) Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

9. 2008/13459 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 15/04/2008 – 26848)

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetlerinin tespiti hakkındaki 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararda değişiklik yapılmasına ilişkin ekli Kararın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 20/3/2008 tarihli ve 27052 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanunun 33 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 31/3/2008 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Kararnamenin Eki Karar

Madde 1 - 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetlerinin tespitine ilişkin 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin (e) bendi aşığıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"e) Kambiyo muamelelerinde satış tutarı üzerinden sıfır,"

Madde 2 - Bu Karar, yayımını takip eden aybaşıında yürürlüğe girer.

Madde 3 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

10. 2008/13524 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 26.4.2008 – 26858)

Ekli "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar"ın yürürlüğe konulması; Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 18/4/2008 tarihli ve 581 sayılı yazısı üzerine, 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Kanunun 33 üncü ve 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 21/4/2008 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi
Amacıyla Kosgeb Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek
Sağlanması Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar

Madde 1 – 22/3/2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Kararnamenin eki "Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Karar"ın 3 üncü maddesinde yer alan "Banka" ve

"KOBİ" tanımları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Banka: Türkiye'de yerleşik şubesi bulunan yerli ve yabancı bankaları,

Kobi: 3143 sayılı Sanayi ve Ticaret Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun ek 1 inci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelikte tanımlanan sanayi işletmelerini,"

Madde 2 – Aynı Kararın 7'nci maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Kredi faiz desteği üst limiti

Madde 7 – Yatırım, işletme sermayesi ve ihracat kredilerinin faizi için KOSGEB tarafından sağlanacak kredi faiz desteğinin üst limiti, esas ve usulleri KOSGEB'ce belirlenerek uygulanacak her bir destek programı kapsamında işletme başına 300.000 TL'yi geçemez."

Madde 3 – Aynı Kararın 8 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan "24 (yirmidört)" ibaresi "48 (kırksekiz)" olarak değiştirilmiştir.

Madde 4 – Aynı Kararın 9 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 9 – KOBİ'lere sağlanacak kredi faiz desteğine ilişkin başvuru, değerlendirme ve faiz desteğinden faydalanma koşulları ile iş ve işlem akışı KOSGEB ve bankalar ile yapılacak protokollerle belirlenir."

Madde 5 – Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 6 – Bu Kararı Sanayi ve Ticaret Bakanı yürütür.

11. 2009/15095 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 20.06.2009 – 27264)

Ekli "Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Karar"ın yürürlüğe konulması; Tarım ve Köyişleri Bakanlığının 26/5/2009 tarihli ve 252 sayılı yazısı üzerine, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 35 inci maddesi, 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi ile 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Kanunun 33 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 8/6/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Karar

Alım, satım fiyat ve esaslarının belirlenmesi

Madde 1- (1) Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü (TMO), hububat fiyatlarını ve alım-satım esaslarını Ana Statüsü ve bu Kararda yer alan hükümler ile piyasa şartları çerçevesinde belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir.

(2) TMO; Çiftçi Kayıt Sistemine kayıtlı olan üreticilerden, tüccar ve şirketler ile üreticilerin ortağı olduğu kooperatiflerden doğrudan veya birlikler aracılığıyla alım yapar.

(2012/3241 sayılı BKK ile eklenen fıkra) (3) TMO; 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa ilişkin uygulamaları geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla faaliyetlerde bulunmaya, belirleyeceği usul ve esaslarla lisanslı depoculuk şirketleri tarafından düzenlenecek ürün senetlerini satın almaya ve bu hususlara ilişkin iş ve işlemleri yapmaya yetkilidir.

İhtiyaçların karşılanması

Madde 2- (1) TMO, Ana Statüsü ve bu Karar kapsamındaki faaliyetleri yerine getirmek ve satın aldığı ürünleri işlemek amacıyla tesis, imalathane, idari bina, lojman, depo, arazi, malzeme, demirbaş ve gerekli diğer araç ve gereçleri satın almaya ve kiralamaya yetkilidir.

(2) TMO, hububat ve diğer ürün alımlarında, alım kampanya dönemleri ile sınırlı olmak üzere geçici görevli olarak görevlendirdiği personelin görevlendirme süresince konaklama ihtiyaçlarını mevcut tesislerle veya konaklama yeri kiralarak karşılayabilir. Bu şekilde konaklama ihtiyacı karşılanan geçici görevli personelden herhangi bir ücret alınmaz.

Umumi mağazacılık ve lisanslı depoculuk işlemleri

Madde 3 – (2012/3241 sayılı BKK ile değişen madde) (1) Makbuz senedi veya ürün senedi karşılığı avans ve kredi kullanımında aşığıdaki esaslar uygulanır:

a) TMO, belirleyeceği esaslar çerçevesinde makbuz senedi veya ürün senedi karşılığı avans ödemeye yetkilidir.

b) Bankaların, TMO tarafından 11/8/1982 tarihli ve 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetleri ile lisanslı depoculuk şirketleri tarafından 5300 sayılı Kanun hükümlerine göre düzenlenen ürün senetleri karşılığında gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde KKDF kesintisi oranı % 0'dır. Bankaların söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(2) Bu madde kapsamında kullanılan kredilere esas olan makbuz senetleri ile ürün senetlerinin bankalar tarafından TMO'ya devredilmesi

durumunda, alım ve ödemeye ilişkin usul ve esaslar TMO tarafından belirlenir.

(3) TMO, makbuz senedi veya ürün senedi karşılığında kredi kullanan gerçek veya tüzel kişilerin, ürünlerini TMO'ya satmamaları durumunda, kullandıkları kredilere ilişkin yıllık faiz oranının azami % 25'ine kadar kısmını karşılamaya ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.¹⁶⁵

İthalat-ihracat

Madde 4 – (1) TMO, gerektiğinde peşin ve/veya kredili olarak hububat ithalatı ve/veya ihracatı yapmak için Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca¹⁶⁶ görevlendirilebilir.

Görev zararı

Madde 5 – (1) Bu Kararın 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrası ile 4 üncü maddesi kapsamındaki ödemelerden veya faaliyetlerden doğan zararlar görev zararı sayılır ve Hazinece karşılanır.

(2) Önceki kampanya dönemlerinde temin edilen ürünlerle ilgili olarak o yıllara ait kararname hükümleri çerçevesinde işlem yapılır.

(3) Yukarıda belirtilen hükümler çerçevesinde doğmuş ve doğacak görev zararları Hazinece avans olarak ödenir.

(4) Avans olarak ödenen ve/veya ödenecek olan görev zararlarının incelenmesini müteakip bir fark ortaya çıkarsa taraflar ödeme yükümlülüklerini yerine getirirler.

Finansman temini

Madde 6- (1) TMO'nun hububat ürünü ve mamullerinin alımı ve ithalatı için gerek duyacağı finansman, bütçeye konulan ödenekten yapılacak aktarımlar ve iç veya dış kredi temini suretiyle karşılanabilir. TMO'nun bu kapsamda yurt içinden veya yurt dışından kullanacağı döviz ya da TL cinsi

¹⁶⁵ (2012/3241 sayılı BKK ile değişmeden önceki hali) Madde 3- (1) Emanet alımlarda düzenlenecek Makbuz Senedi karşılığı kredi kullanımında aşağıdaki esaslar uygulanır.

- TMO, ürünü emanele bırakan üreticilere belirleyeceği esaslar çerçevesinde avans ödemeye yetkilidir.
- Bankaların, TMO tarafından 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetlerini teminat olarak gösteren gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu kesintisi oranı % 0'dır. Bankaların söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.
- Bu madde kapsamında kullanılan kredilerin teminatı olan makbuz senetlerinin TMO'ya ciro ve teslim edilmesi durumunda, alım ve ödemeye ilişkin esaslar TMO tarafından belirlenir.
- TMO, düzenlenen makbuz senedi karşılığında kredi kullanan gerçek veya tüzel kişilerin, ürünlerini TMO'ya satmamaları durumunda, kullandıkları kredilere ilişkin yıllık faiz oranının azami % 25'ine kadar kısmını karşılamaya yetkilidir.

¹⁶⁶ (2012/3241 sayılı BKK ile değişmeden önceki hali) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

kredileri üzerinden, KKDF kesintisi yapılmaz. Söz konusu krediler nedeniyle bankaların lehe aldıkları paralar % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(2) TMO tarafından kredi temini için yapılacak "alım garantili satış" ve benzeri finansman tekniklerinin uygulanmasında belirlenen alım-satım şartları aranmaz. Bu işlemlerden doğan alım-satım farkları ve diğer giderler borçlanma maliyeti olarak kabul edilir.

Bilgi ve belge isteme

Madde 7 – (1) TMO, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Ana Statüsü gereği iştiğal konusu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi gerçek ve tüzel kişilerden isteyebilir. İstenen bilgi ve belgeler tam ve doğru olarak talep edilen süre içerisinde TMO'ya verilir.

Olağanüstü hal ve savaş stoku

Madde 8 – (1) TMO'ya verilen görev kapsamında tutulan olağanüstü hal ve savaş stokuna ait muhafaza ve finansman giderleri ile bu stok miktarında artış olduğu takdirde artan kısma ait mal bedeli, olağanüstü hal ve savaş stok miktarlarının azalması nedeniyle serbest stok haline dönüşen olağanüstü hal ve savaş stoklarının satılıncaya kadar oluşan muhafaza giderleri müteakip bütçe yılında Hazinece karşılanır.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

Madde 9 – (1) 29/5/2006 tarihli ve 2006/10506 sayılı Kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 10 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 11 – (1) Bu Karar Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlık ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlıđı¹⁶⁷ tarafından müştereken yürütülür.

12. 2009/15202 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 15.07.2009 – 27289)

Ekli "Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Kararın Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Karar"ın yürürlüğe konulması; Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının 14/7/2009 tarihli ve 328 sayılı yazısı üzerine, 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 35 inci maddesi, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesi ile

---

¹⁶⁷ (2012/3241 sayılı BKK ile değişmeden önceki hali) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 14/7/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Fındık Alımı Ve Satımı Hakkında Kararın Yürürlükten Kaldırılmasına İlişkin Karar

Madde 1 – (1) 28/8/2006 tarihli ve 2006/10865 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) Bu Kararın yürürlüğe girdiği tarihten önce satın alınan fındıkların tasfiyesine kadar, yürürlükten kaldırılan Fındık Alımı ve Satımı Hakkında Karar hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Madde 2 – (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 3 – (1) Bu Karar hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

13. 2009/15398 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 05.09.2009 – 27340)

Karar Sayısı : 2009/15398

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetlerinin tespiti hakkındaki 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararda değişiklik yapılmasına ilişkin ekli Kararın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 21/8/2009 tarihli ve 662 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanunun anılan maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 24/8/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

24/8/2009 Tarihli Ve 2009/15398 Sayılı Kararnamenin Eki Karar

Madde 1 - 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetlerinin tespitine dair 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin (c) ve (d) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"c) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

d) Devlet tahvili, gelire endeksli senetler ve Hazine bonoları ile Toplu Konut İdaresi, Kamu Ortaklığı İdaresi ve Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetlerin vadesi beklenilmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden % 1,"

Madde 2 - Bu Karar yayımını izleyen aybaşında yürürlüğe girer.

Madde 3 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

14. 2009/15431 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı: 18.09.2009 – 27353)

Karar Sayısı : 2009/15431

Ekli “KOSGEB Tarafından Verilecek Hizmetler ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Karar”ın yürürlüğe konulması; Sanayi ve Ticaret Bakanlığının 24/7/2009 tarihli ve 1190 sayılı yazısı üzerine, 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu’nca 5/8/2009 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Kosgeb Tarafından Verilecek Hizmetler Ve Desteklerden Yararlanacak Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelere İlişkin Sektörel Ve Bölgesel Önceliklerin Belirlenmesi Hakkında Karar

Amaç

Madde 1 – (1) Bu Kararın amacı; KOSGEB tarafından verilecek hizmetler ve desteklerden yararlanacak küçük ve orta büyüklükteki işletmelere ilişkin sektörel ve bölgesel önceliklerin belirlenmesidir.

Dayanak

Madde 2 – (1) Bu Karar, 12/4/1990 tarihli ve 3624 sayılı Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3 – (1) Bu Kararın uygulanmasında;

- a) KOBİ: Küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri,
  - b) KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığını,
  - c) Liste: Bu Karara ekli (1) sayılı listeyi,
  - ç) NACE Rev. 1.1: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması, Revize 1.1’i,
  - d) NACE Rev. 2: Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması, Revize 2’yi,
- ifade eder.

Sektörel öncelikler

Madde 4 - (1) KOSGEB tarafından verilecek hizmet ve desteklerden yararlandırılacak KOBİ sektörleri, NACE Rev. 2 esas alınarak oluşturulan Listede belirtilmiş olup NACE Rev. 2'ye göre sınıflandırmaya geçiş sağlanıncaya kadar destek işlemlerinin kesintiye uğramaması amacıyla; Listede belirtilen NACE Rev. 2 sektörlerine karşılık gelen sektörler kullanılmak kaydıyla, NACE Rev. 1.1 sınıflandırması da kullanılabilir. İmalat sanayi sektöründeki KOBİ'ler, KOSGEB tarafından öncelikli olarak desteklenir.

(2) KOSGEB tarafından uygulanacak bilgilendirme, bilinçlendirme ve yönlendirme hizmetlerinden Listede yer almayan sektörlerdeki KOBİ'ler ve girişimciler de yararlandırılabilir.

Bölgesel öncelikler

Madde 5 - (1) KOSGEB tarafından yürütülecek program, proje, hizmet ve desteklerin özelliği dikkate alınarak; coğrafi uygulama alanlarına göre değişen destek oranı, destek limiti, kota ve kontenjan uygulamaları KOSGEB tarafından gerçekleştirilebilir. Bu madde kapsamındaki uygulamalarda, 14/7/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile belirlenen bölgesel kademeli destekleme ve anılan Kararda yapılabilecek değişikliklere göre sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyi düşük olan bölgelerde kalkınmayı sağlama ve istihdamı artırma amacı, öncelikli olarak gözetilir.

Madde 6 - (1) 22/3/2004 tarihli ve 2004/7131 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla KOSGEB Tarafından Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Kararın;

a) Başlığında ve 1'inci ve 2'nci maddelerinde yer alan "Sanayi İşletmelerinin" ibareleri "İşletmelerin",

b) 3 üncü maddesinde yer alan "ek 1 inci maddesine dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelikte tanımlanan sanayi işletmelerini" ibaresi "ek 1 inci maddesine göre belirlenen küçük ve orta büyüklükteki işletmeleri",

c) 5 inci maddesinde yer alan "sanayi işletmelerine" ibaresi "işletmelere", "sanayi işletmelerini" ibaresi "işletmeleri",

şeklinde değiştirilmiştir.

Yürürlük

Madde 7 - (1) Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 8 - (1) Bu Karar hükümlerini Sanayi ve Ticaret Bakanı yürütür.

15. 2010/1182 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 29/12/2010 – 27800)

Karar Sayısı : 2010/1182

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü ve geçici 67'nci maddelerinde ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15'inci ve 30'uncu maddelerinde yer alan tevkifat oranları ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33'üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki ekli Kararın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 16/12/2010 tarihli ve 112954 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanunların anılan maddelerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 20/12/2010 tarihinde kararlaştırılmıştır.

20/12/2010 Tarihli Ve 2010/1182 Sayılı Karamamenin Eki Karar

Madde 1 - 12/1/2009 tarihli ve 2009/14592 sayılı Karamamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinin (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Diğerlerinden;

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,
  - ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,
  - iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,
  - iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,
- bb) (ba)'da belirtilenler dışında kalanlar için % 10,”

Madde 2- 12/1/2009 tarihli ve 2009/14593 sayılı Karamamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinin (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Diğerlerinden;

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

bb) (ba)'da belirtilenler dışında kalanlar için % 10,”

Madde 3 - 12/1/2009 tarihli ve 2009/14594 sayılı Karamamenin eki

Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinin (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Diğerlerinden;

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

bb) (ba)’da belirtilenler dışında kalanlar için % 10,”

Madde 4 - 22/7/2006 tarihli ve 2006/10731 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“3) (2) ve (3) numaralı fıkralarda yer alan oran; tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar [(c) bendinde sayılanlar hariç] tarafından elde edilen kazançlar (yurt dışında ihraç edilen tahvillerden elde edilenler hariç) için %10,”

Madde 5 - 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin (e) bendinden sonra gelmek üzere aşağıdaki bentler eklenmiş ve mevcut (f) bendi (h) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“f) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

g) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahvillerin vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1,”

Madde 6 - Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

16. 2011/1854 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 29/06/2011 – 27979)

Karar Sayısı : 2011/1854

193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94'üncü ve geçici 67'nci maddelerinde ve 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 15 inci ve 30 uncu maddelerinde yer alan tevkifat oranları ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki ekli Kararın yürürlüğe konulması; Maliye Bakanlığının 22/4/2011 tarihli ve 39869 sayılı yazısı üzerine, adı geçen Kanunların anılan maddelerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 26/4/2011 tarihinde kararlaştırılmıştır.

26/4/2011 Tarihli ve 2011/1854 Sayılı Kararnamenin Eki Karar

Madde 1 - 12/1/2009 tarihli ve 2009/14592 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (7) numaralı bendinin (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“b) Diğerlerinden;

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

bb) Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlara sağlanan gelirlerden %0,

bc) (ba) ve (bb)'de belirtilenler dışında kalanlar için % 10,”

Madde 2 - 12/1/2009 tarihli ve 2009/14593 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinin birinci paragrafı ve (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“4 - Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirlerden (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları kesintiye tabi tutulmaz);”

“b) Diğerlerinden;

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

bb) Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlara sağlanan gelirlerden %0,

bc) (ba) ve (bb)'de belirtilenler dışında kalanlar için % 10,”

Madde 3 - 12/1/2009 tarihli ve 2009/14594 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendinin birinci paragrafı ve (b) alt bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“3 - Her nevi tahvil (ipotek finansmanı kuruluşları ve konut finansmanı kuruluşları tarafından ihraç edilen ipotekli sermaye piyasası araçları, varlık teminatlı menkul kıymetler dahil) ve Hazine bonusu faizleri ile Toplu Konut İdaresi, Özelleştirme İdaresince çıkarılan menkul kıymetler ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarından sağlanan gelirlerden (Döviz cinsinden yahut dövize, altına veya başka bir değere endeksli menkul kıymetlerin itfası sırasında oluşan değer artışları kesintiye tabi tutulmaz);”

“b) Diğerlerinden;

ba) Tam mükellef kurumlar tarafından yurt dışında ihraç edilen tahvillerin;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlardan elde edilen faizlerinden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlardan elde edilen faizlerinden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlardan elde edilen faizlerinden %0,

bb) Tam mükellef varlık kiralama şirketleri tarafından yurt dışında ihraç edilen kira sertifikalarının;

- i) Vadesi 1 yıla kadar olanlara sağlanan gelirlerden % 10,
- ii) Vadesi 1 yıl ile 3 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden % 7,
- iii) Vadesi 3 yıl ile 5 yıl arası olanlara sağlanan gelirlerden % 3,
- iv) Vadesi 5 yıl ve daha uzun olanlara sağlanan gelirlerden %0,

bc) (ba) ve (bb)'de belirtilenler dışında kalanlar için % 10,”

Madde 4- 22/7/2006 tarihli ve 2006/10731 sayılı Karamamenin eki Kararın 1 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (3) numaralı alt bendi ile (ç) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“3) (2) ve (3) numaralı fıkalarda yer alan oran; tam ve dar mükellef gerçek kişi ve kurumlar [(c) bendinde sayılanlar hariç] tarafından elde edilen kazançlar (yurt dışında ihraç edilen tahviller ve kira sertifikalarından elde edilenler hariç) için %10,”

“ç) (11) numaralı fıkrada yer alan oran; hisse senetlerine ve hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsasında işlem gören aracı kuruluş varantları dahil olmak üzere hisse senetlerinden (menkul kıymetler yatırım ortaklıkları hisse senetleri hariç) elde edilen kazançlar için %0, diğer kazançlar için %10.”

Madde 5 - 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan banka ve sigorta muameleleri vergisi nispetleri hakkındaki 28/8/1998 tarihli ve 98/11591 sayılı Kararnamenin eki Kararın 1 inci maddesinin (f) ve (g) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“f) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının geri alım ve satım taahhüdü ile iktisap veya elden çıkarılması karşılığında lehe alınan paralar üzerinden %1,

g) Yurt içinde Türk Lirası cinsinden ihraç edilen tahviller ve varlık kiralama şirketleri tarafından ihraç edilen kira sertifikalarının vadesi beklenmeksizin satışı nedeniyle lehe alınan paralar üzerinden %1,”

Madde 6 - Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 7 - Bu Karar hükümlerini Maliye Bakanı yürütür.

17. 2012/3241 Sayılı BKK

(Resmî Gazete Tarih ve Sayısı: 16.06.2012 – 28325)

Karar Sayısı: 2012/3241

Ekli “Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar”ın yürürlüğe konulması; Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının 15/5/2012 tarihli ve 7871 sayılı yazısı üzerine, 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 35 inci ve 20/6/2001 tarihli ve 4684 sayılı

Kanunun geçici 3 üncü maddeleri ile 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Kanunun 33 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulu'nca 24/5/2012 tarihinde kararlaştırılmıştır.

26/4/2011 Tarihli ve 2011/1854 Sayılı Kararnamenin Eki Karar

Madde 1 – 8/6/2009 tarihli ve 2009/15095 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Hububat Ürünü Alımı ve Satımı Hakkında Kararın 1 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(3) TMO; 10/2/2005 tarihli ve 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa ilişkin uygulamaları geliştirmek ve yaygınlaştırmak amacıyla faaliyetlerde bulunmaya, belirleyeceği usul ve esaslarla lisanslı depoculuk şirketleri tarafından düzenlenecek ürün senetlerini satın almaya ve bu hususlara ilişkin iş ve işlemleri yapmaya yetkilidir."

Madde 2 – Aynı Kararın 3 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Umumi mağazacılık ve lisanslı depoculuk işlemleri

Madde 3 – (1) Makbuz senedi veya ürün senedi karşılığı avans ve kredi kullanımında aşağıdaki esaslar uygulanır:

a) TMO, belirleyeceği esaslar çerçevesinde makbuz senedi veya ürün senedi karşılığı avans ödemeye yetkilidir.

b) Bankaların, TMO tarafından 11/8/1982 tarihli ve 2699 sayılı Umumi Mağazalar Kanunu hükümlerine göre düzenlenen makbuz senetleri ile lisanslı depoculuk şirketleri tarafından 5300 sayılı Kanun hükümlerine göre düzenlenen ürün senetleri karşılığında gerçek veya tüzel kişilere kullandıracağı kredilerde KKDF kesintisi oranı % 0'dır. Bankaların söz konusu krediler nedeniyle lehe aldıkları paralar % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

(2) Bu madde kapsamında kullanılan kredilere esas olan makbuz senetleri ile ürün senetlerinin bankalar tarafından TMO'ya devredilmesi durumunda, alım ve ödemeye ilişkin usul ve esaslar TMO tarafından belirlenir.

(3) TMO, makbuz senedi veya ürün senedi karşılığında kredi kullanan gerçek veya tüzel kişilerin, ürünlerini TMO'ya satmamaları durumunda, kullandıkları kredilere ilişkin yıllık faiz oranının azami % 25'ine kadar kısmını karşılamaya ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir."

Madde 3 – Aynı Kararın 4 üncü ve 11 inci maddelerinde yer alan "Tarım ve Köyşleri" ibareleri "Gıda, Tarım ve Hayvancılık" olarak değiştirilmiştir.

Madde 4 – Bu Karar yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 5 – Bu Karar hükümlerini Hazine Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakan ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı müştereken yürütür.

C. BSMV Uygulamasına İlişkin Genel Tebliğler

1. 2 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(Tarih ve Sayısı: 18.02.1957 – 28217-1-10/4958)

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun ikinci kısmında hizmet vergileri yer almıştır. Bu kısımda hizmet vergilerinin mevzuu, bu vergiyi doğuran olay, verginin istisnaları, mükellefi, matrahı ve nispetleri gösterilmiştir. Aşağıda bu hükümlerin, açıklanması lüzumlu görülenleri, kısmın dahili bölümlerine muvazi olarak yani, 'Banka ve sigorta muameleleri vergisi', 'nakliyat vergisi' ve 'PTT hizmetleri vergisi' için izah edilmiştir. Gerek bu izahatta, gerekse izahına girililmeyen hükümlerde tatbikat bakımından tereddüdü mucip hususlar müşahede edildiği takdirde müşahhas hadise zikredilmek suretiyle Vekaletten tamamlayıcı malümat istenebileceği tabiidir.

I - Banka ve sigorta muameleleri vergisi:

6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun şümulüne dahil bulunan banka ve sigorta muameleleri vergisi, 3843 sayılı Kanun'un 62 nci maddesiyle başlayan ikinci kısım hükümleri dairesinde alınmakta olan 'Banka, banker ve sigorta şirketleri muamele vergisinin yerine kaim olan bir mükellefiyettir.

Esas prensipler bakımından mülga banka, banker ve sigorta şirketleri muamele vergisi ile yeni kanunla derpiş olunan banka ve sigorta muameleleri vergisi arasında pek büyük bir fark yoktur. Aşağıda da izah ve işaret edileceği gibi iki vergi arasındaki farklılıklar tatbikata kolaylık sağlama maksadiyle bankerlerin mükellefiyet şümulünde yapılan daraltma ile banka ve sigorta muamelelerinde vukuu muhtemel bir mükerrerliği önlemek ve adı banka olmakla beraber aslında bankacılıkla bir alakası bulunmayan muameleler yapan müesseseleri açık şekilde vergi şümulü haricinde bırakmak maksadiyle istisnalar arasına giren yeni iki fıkra ve nispet farklılığından ibarettir.

1) Banka ve sigorta muameleleri vergisinin mevzuu ve bu vergiyi doğuran olay:

Gider Vergileri şümulüne dahil Banka ve sigorta muameleleri vergisinin mevzuu ve bu vergiyi doğuran olay 6802 sayılı Kanun'un 28 inci maddesinde gösterilmiştir. Bu maddenin birinci fıkrası hükmüne göre 'Banka ve sigorta şirketlerinin her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben

aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.'

Yalnız banka ve sigorta şirketlerinin vergi mevzuunu ve mükellefiyet şümulünü gösteren bu hüküm banka ve sigorta şirketlerinin mülga muamele vergisi mevzu ve mükellefiyet şümulünden farksızdır.

Bilindiği gibi mülga 3843 sayılı Kanun'un 62 nci maddesine göre bankerler de yaptıkları her türlü muameleler dolayısıyla elde ettikleri paralar üzerinden muamele vergisine tabidirler. Ancak tatbikatta bu şahısların münhasıran yapmış oldukları banka muameleleri bu mükellefiyete tabi tutulmuştur. Yeni Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrası ile bu fiili durum kanun hükmü haline getirilmiş ve bankerlerin yalnız yapmış oldukları banka muameleleri dolayısıyla aldıkları paraların banka muameleleri vergisine tabi tutulacağı hükme bağlanmıştır.

28 inci maddenin üçüncü fıkrasının ilk cümlesi bugünkü kanunda da mevcut olan banker tarifine tamamiyle uygundur. Tarifen şümulünde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Ancak fıkranın sonundaki cümle bugün tatbikatta ihtilaflar tevliit eden bir muamelenin, altın alım satımının kanun önündeki durumunu tasrih etmektedir. Bu muamele memleketimizde oldukça yayılmış bir durumdadır. Ancak herhangi bir şahsın vaktiyle satın almış olduğu bir altını bilahare bir ihtiyaç zarureti ile satması da kendisini mülga kanun hükümleri önünde banker durumuna sokmakta bulunduğundan bu alım satım muamelesi neticesinde elde ettiği paranın muamele vergisine tabi tutulması gerekmekte idi. İdari kaza mercilerinin de banka muamelesi saydıkları altın alım satımı işinin -bilhassa hakiki bankerler yanında tesadüfi olarak bu san'atla münasebeti olmayan şahısların teklifi dolayısıyla meydana gelen teklif güçlüklerini bertaraf etmek maksadiyle- Banka muamelesi sayılmayacağına açık şekilde ifadesi kanun vazınca uygun görülmüştür. Bu vaziyet karşısında münhasıran altın alım ve satımı ile iştigal eden şahıslar banker telakki edilerek banka muameleleri vergisine tabi tutulmayacaklardır. Banka muameleleri yapmaları dolayısıyla banker sıfatını iktisap edenlerin yaptıkları muameleler arasında altın alım ve satımı da bulunduğu takdirde, bankerler yalnız banka muameleleri dolayısıyla elde ettikleri paralar için vergiye tabi tutulmuş olduklarından ve altın alım ve satımı da kanunun sarih hükmü ile banka muamelesi sayılmadığından, bunların altın alım ve satımından elde ettikleri paralar bankerlik muameleleri vergisi matrahına katılmayacaktır. Fakat bankaların her türlü muameleleri dolayısıyla elde ettikleri paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmuş bulunduğundan, bu düşünce ile bunların vergi matrahından altın alım ve satımından elde edilen paraların düşülmesi bahis mevzuu değildir.

2) İstisnalar:

Kanun'un 29 uncu maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna bulunan muameleler dolayısıyla elde olunan paralar

gösterilmiştir. Bunlardan a, b, c, d, g, ı, ve j fıkralarında yazılı olanlar mülga 3843 sayılı Muamele Vergisi Kanunu'nda da aynen mevcut olan istisnalardır. (e) işaretli fıkrada yazılı istisna da mezkûr mülga kanunda prensip itibariyle kısmen mevcut olan bir hükümdür. Bu hükme göre 'bankaların bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sermayelerinin tamamı kendilerine ait veya iştirakleri bulunan sınıai işletmelerin bu kanunla istihsal vergisine tabi bulunan mamul ve mahsullerinden sağladıkları karlar' banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır. Bu hüküm mülga kanunda yalnız bankalara münhasır olmak üzere mevcut olup sınıai müesseselerde elde edilip bankalara iştirak hissesi olarak intikal eden kar, sınıai müessesenin mahsullerinin teslimi üzerine satış bedeli içinde bir kere imalat muamele vergisine tabi tutulmuş olduğundan, bankalara intikalinde bir kere de mükerrer olarak aynı bünyedeki bir vergiye -banka muameleleri vergisine- tabi tutulmamak maksadiyle ihdas edilmiştir.

Yeni kanunun 29 uncu maddesinin (e) fıkrasındaki istisna hükmünün tedvin sebebi de aynıdır. Ancak istisnaiyetin şumulü aynı maksatla sigorta şirketleri ile bankerlere de teşmil edilmiştir.

Fıkra hükmünün mülga kanun hükmünden ikinci farkı da bankaların, bankerlerin ve sigorta şirketlerinin sınıai tesis ve iştiraklerinden mütevellit bütün karların değil, yalnız istihsal vergisine tabi maddelerin satışından elde edilen kar hisselerinin banka, sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmiş bulunmasıdır. Bu itibarla bu karlar bankalara, sigorta şirketlerine ve bankerlere intikal ettirilirken istihsal vergisine tabi tutulmuş maddelerden elde edilenler ve bunlar dışında kalan karlar şeklinde ikiye bölünerek intikal ettirilecek veya bankalar, sigorta şirketleri ve bankerler bu tefrikleri vesikalarla isbata amade bulunacak şekilde kendileri tefrik ederek bu muafıktan istifade edebileceklerdir. Banka, banker ve sigorta şirketleri ile tesis ve iştirak bakımından bu fıkrada derpiş olunan şekilde hali faaliyette bulunan sınıai teşebbüslerin, Gider Vergileri Kanunu'nun yürürlüğe girmesi üzerine muhasebelerini bu tefrikı yapacak şekilde düzene sokmaları gerekecektir.

29 uncu maddenin (f) fıkrası da mülga Muamele Vergisi Kanunu'nda bulunmayan bir hükümdür ve banka ve sigorta şirketlerinden alınan muamele vergisindeki mukadder mükerrerliği önlemeğe matuftur. Filhakika bu hükme göre 'bankaların ve sigorta şirketlerinin diğer banka ve sigorta şirketlerindeki iştiraklerinden mütevellit karlar' banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesnadır. Diğer banka ve sigorta şirketlerinde tekevvün eden bu karlar o müesseselerde yapılan muameleler dolayısıyla elde edilen paralar meyanında esasen oralarda banka, sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmuş olduğundan bunların iştiraki olan banka veya sigorta şirketlerine intikali sırasında vergiye tabi tutulması aynı bünyedeki bir vergi içinde mükerrer bir vergileme mahiyeti göstermekte idi. Kanun vazı bu durumu ortadan kaldırmak maksadiyle kanunda mezkûr hükme yer vermeyi

uygun bulmuştur. Maddenin (h) fıkrası da muamele vergisi sahasında yeni bir hükümdür. Bu fıkra ile '6266 sayılı Kanun'a göre kurulan Kan Bankalarının mezkûr kanunda yazılı işler dolayısıyla elde ettikleri paralar' banka ve sigorta şirketleri muameleleri vergisinden istisna edilmiştir.

Kanunda böyle bir hükme yer verilmemiş olsa idi, 28 inci maddenin birinci fıkrası 'Banka' halindeki teşekkülleri her türlü muameleleri dolayısıyla vergi mükellefi durumunda bulundurduğuna göre, Kan Bankalarının da her türlü muameleleri dolayısıyla banka muameleleri vergisine tabi tutulması icabederdi. Halbuki bu müesseseler banka bünyesinde bulunmakla beraber yaptıkları işlerin banka muameleleri ile hiç bir ilgisi olmayıp, bunlar ihtiyacı olanlara lazım gelen kanı bulup vermek üzere kurulmuş sağlık tesisleridir. Bu durumu müşahade eden kanun vazı tatbikatta vukuu melhuz tereddütleri açık şekilde bertaraf etmek maksadiyle Kan Bankalarının bahis mevzuu vergiden müstesna bulunduğunu hükme bağlamıştır.

29 uncu maddenin diğer fıkraları, yukarıda da belirtildiği gibi mülga Muamele Vergisi Kanunu'nda aynen mevcut bulunan ve tatbikinde herhangi bir tereddüt bahis mevzuu olmayan hükümleri ihtiva etmekte bulunduğundan burada bunlar hakkında ayrıca izahat verilmesine lüzum görülmemiştir.

İstisnalarla ilgili 29/e fıkrası 3297 sayılı Kanun ile (f) fıkrası ise 210 sayılı Kanun ile değiştirilmiş ve 482 sayılı kanun ile (k, l, m) fıkraları ve 2447 sayılı kanun ile (n) fıkrası eklenmiştir.

3) Mükellef, matrah ve nispet:

Gider Vergileri Kanunu'nun 30 uncu maddesine göre banka ve sigorta muameleleri vergisinin mükellefi banka ve bankerlerle sigorta şirketleridir.

Verginin matrahı 31 inci maddede gösterilmiştir. Bu maddeye göre banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı, kanunun 28 inci maddesinde yazılı paraların toplamıdır. Yukarıda 28 inci madde hakkında verilen izahat sırasında belirtildiği gibi, toplamı vergiye matrah olan bu paralar banka ve sigorta şirketleri için bunların 'her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar', bankerler için ise bunların münhasıran banka muameleleri dolayısıyla elde ettikleri paralardır. Bu itibarla bu vergiye tabi bankerlerin gerek teşhisi, gerekse vergiye tabi tutulacak paraların tespiti bakımından banka muamelelerinin neler olduğunun bilinmesi icabeder. Banka muamelelerinin neler olduğu 2430 sayılı muamele vergisine ait 78 seri numaralı umumi tebliğde etraflı şekilde izah edilmiştir. Bu hükmün tatbikatında, yukarıda altın alım satımı hakkında verilen izahat da gözönünde bulundurularak bahis mevzuu umumi tebliğ hükümlerinden faydalanılabilir.

31 inci maddenin birinci fıkrası ile, bir banka muamelesi olan kambiyo alım ve satım muamelelerine ait matrah götürü bir esasa göre tayin edilmiştir ki, bu hususta mülga 3843 sayılı Kanun'la yeni kanun arasında bir fark mevcut değildir.

Gider Vergileri Kanunu'nun 31 inci maddesinin üçüncü fıkrası, mülga muamele vergisine nazaran yeni bir hükümdür. Bu hükme göre 'vergi matrahından gider ve vergi adı altında indirim yapılamaz. Bu kanunla alınan banka ve sigorta muameleleri vergisi matraha dahil edilmez.'

Bilindiği gibi mülga 3843 sayılı Muamele Vergisi Kanunu'na göre alınan imalat muamele vergisi ve banka, banker ve sigorta şirketleri muamele vergisi mal veya hizmet bedeli içinde ve bir çok ahvalde açık şekilde vergi adı ile müşteriden alınan meblağlar bulunduğundan her iki verginin matrahlarına da dahil edilmektedir. 1 seri numaralı istihsal vergisi genel tebliğinde açıklanan sebeplerle, banka, sigorta muameleleri vergisi matrahına bu verginin dahil edilmemesi kanun vazınca yerinde görülmüştür.

Bu maddenin son fıkrası mülga Muamele Vergisi Kanunu'nda mevcut olup sigorta şirketlerinin vergi dönemi içinde iptal ettikleri sigorta muamelelerine ait meblağları o dönemin vergi matrahından indirebileceklerini hükme bağlamaktadır.

Kanunun 32 nci maddesindeki, yabancı para ile yapılan muamelelerde matrahın ne suretle tayin edileceğine dair bulunan hüküm mülga Muamele Vergisi Kanunu'nda aynen mevcut bulunduğundan izaha muhtaç bir tarafı yoktur.

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin nispeti kanunun 33 üncü maddesinde gösterilmiştir. Bu maddeye göre banka ve sigorta muameleleri vergisinin nispeti % 15'dir. Yukarıda da temas edildiği gibi hususi götürü bir matrah esasına göre vergilenen kambiyo muamelelerinde nispet on binde 4,5'dir. Gider Vergileri Kanunu'nun mer'iyet tarihine müteallik 68 inci maddesinde bu nispetlerin mer'iyet tarihi ile ilgili hususi bir hüküm mevcuttur. 68 inci maddenin II işaretli fıkrasındaki bu hükme göre 'bu kanunun 33 üncü maddesi ile banka ve sigorta muameleleri için kabul edilen nispetler, bu kanunun neşredildiği ayı takip eden ay başından itibaren banka, banker ve sigorta şirketlerinin 3843 sayılı Kanun'a göre ödedikleri muamele vergisi nispetleri yerine kaim olmak üzere aynen tatbik olunur.' Bu hüküm münhasıran, mülga 3843 sayılı Muamele Vergisi Kanunu hükümlerine müsteniden alınmakta olan banka -sigorta muamele vergisi nispetinin % 10'dan % 15'e, kambiyo muameleleri vergi nispetinin de keza % 50 artırılarak on binde 3'den on binde 4,5'e çıkarılmasını ve 1 Ağustos 1956 tarihinden itibaren yapılacak muamelelere ait muamele vergisinin bu nispetlere göre hesap edilmesini sağlamağa matuf bir hüküm olup bu husustaki gerekli izahat 252 ve 254 seri numaralı muamele vergisi genel tebliğlerinde mevcuttur.

(Oranlarla ilgili 33. madde, 2447 sayılı kanun ile değiştirilmiş, ikinci fıkraya ise, 3239 sayılı kanun ile eklenmiştir.)

II – (3065 s. KDV Kanunu ile kaldırılan "Nakliyat" ve "PTT Hizmetleri" vergisiyle ilgili olan bu bölüm hükümsüzdür.)

III – (3065 s. KDV Kanunu ile kaldırılan "Nakliyat" ve "PTT Hizmetleri" vergisiyle ilgili olan bu bölüm hükümsüzdür.)

IV - Hizmet vergilerinin ödenmesi:

6802 sayılı Kanun hükümleri dairesinde alınacak hizmet vergileri beyan esasına göre alınan vergilerdir (Madde 45). Beyanın ne suretle yapılacağı, beyannamelerde nelerin gösterileceği ve vergilerin ödeme zamanları kanunun, kısımlar arasında müşterek hükümlere ait üçüncü kısmında belirtilmiştir.

Kanunun 44 üncü maddesine göre banka ve sigorta muameleleri vergisi bu muamelelerin yapıldığı yer vergi dairesince tarh olunur. Bu maddenin son fıkrasında 'bu kanunun, beyannamenin bir merkezden verilmesini tecviz ettiği hallerde vergi, beyannamenin verildiği yer vergi dairesince tarh olunur.' denildiğine ve 47 nci maddede nakliyat vergisi beyannamesinde taşıyanın iş yeri veya merkezinin bulunduğu mahal vergi dairesine verileceği tasrih edildiğine göre nakliyat vergisi taşıyanın iş yeri veya merkezinin bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunur. 47 nci maddede PTT hizmetleri vergisinin PTT Umum Müdürlüğü'nün bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunacağı tasrih edilmiştir.

Hizmet vergileri beyannamelerine nelerin yazılacağı 46 ncı maddede gösterilmiştir. 47 nci maddeye göre mükellefler bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar yukarıda belirtilen vergi dairesine bildirmek mecburiyetindedirler. PTT Genel Müdürlüğü için bu müddet sözü edilen ay sonundan itibaren 45, Devlet Demiryolları, Devlet Havayolları ve Denizcilik Bankası için ise 75 gündür.

Kanunun 47 nci maddesinin (d) fıkrasına göre 'takvim yılı sonunda hesabı cari muamelelerini beyanname verme müddeti içinde kapatamayan bankalar bu muamelelerini takvim yılı sonundan itibaren en geç üç ay içinde ayrı bir beyanname ile bildirirler.'

Mülga 3843 sayılı Kanun'un 68 inci maddesinin son fıkrasındaki hükme tekabül eden bu hüküm de banka muamelelerinin vergilendirilmesinde yeni kanunla temin edilmiş bir kolaylıktır. Mülga kanunda bankalar bu suretle hareket edebilmek için Maliye Vekaletinden önceden müsaade almak mecburiyetinde idiler. Yeni kanun bu müsaade mecburiyetini kaldırmış, bankaları bu suretle harekette serbest bırakmıştır.

Mezkûr maddenin (e) fıkrasında 'herhangi bir vergi döneminde, vergiye tabi muameleleri bulunmayan mükellefler de, keyfiyeti aynı müddetler - beyanname verme müddetleri- içinde, vergi beyannameyi ile bildirmeğe mecburdurlar' denildiğine göre hizmet vergileri mükellefleri de bu mecburiyete tabidirler.

Yeni kanununun 48 inci maddesine göre 'mükellefler, beyanname üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilen vergileri, beyanname verme süresi içinde ödemeğe mecburdurlar'. Beyannamenin vaktinde veya hiç verilmemesi Vergi Usul Kanunu'nun tertip ettiği cezaların kesilmesini icabettirdiği gibi beyanname verildiği halde verginin vaktinde verilmemesi Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun'un tatbikini icabettirir.

Ona göre muamele ifası tamamen tebliğ ve rica olunur.

2. 72 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(Tarih ve Sayısı: 20.5.1976 / GDR-28201-93-19/26781)

I. Tebliğin Konusu

İhracatın teşviki ve geliştirilmesi amacıyla yürürlüğe konulan 7.8.1970 gün ve 7/1117 sayılı Kararname ile buna ek 10.2.1973 gün ve 7/5821 sayılı Kararnamede öngörülen teşvik tedbirlerinden birisi de vergi, resim ve harç istisnası ile ilgili bulunmaktadır. 27.6.1963 tarih ve 261 sayılı Kanunla 28.7.1967 tarih ve 933 sayılı Kanun hükümlerine dayanılarak kabul edilmiş bulunan ve kararnamelerle yatırımlara, ihracata veya bu maksatlarla açılacak kredilere ilişkin muayyen muameleler veya bu muameleler dolayısıyla bankalarca sağlanan gelirler:

- 6802 sayılı Kanuna göre alınmakta olan Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinden,
- 488 sayılı Kanuna göre alınmakta olan Damga Vergisinden,
- 492 sayılı Kanuna göre alınmakta olan Harçlardan,
- 1324 sayılı Kanununun yürürlükteki hükümlerine göre alınmakta olan Damga Resminden ve
- Sair Kanunlarda yer alan resim ve harçlardan, istisna edilmiştir.

Konu ile ilgili olarak Başbakanlık Yatırımları ve İhracatı Geliştirme ve Teşvik Bürosu'nun 28.10.1970 tarihli; Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının da 23.3.1973; 1.7.1973; 14.12.1974; 8.5.1975 ve 8.12.1975 tarihli Resmi Gazetelerde yayınlanan tebliğlerinde gerekçe açıklamalarda bulunulmuştur. Ancak, uygulamada karşılan tereddütlerin giderilmesi, şikayet ve itirazların çözümlenmesi Bakanlığımıza terettüp ettiğinden, tatbikat birliğini sağlamak üzere. Aşağıdaki izahların yapılması uygun görülmüştür.

II. İstisnanın Kapsamı

Bilindiği üzere, bankalar ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları her nevi muameleler sonucunda nakden veya hesaben aldıkları paralar, 6802 sayılı Gider Kanununun 28 inci maddesi gereğince, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulacaktır.

Diğer taraftan, 488 sayılı damga Vergisine göre, yazılıp imzalanmak suretiyle düzenlenen, bir hususu ispat veya belli etmek için ibraz edebilecek belge vasfında olan ve kanuna bağlı (1) sayılı tabloda yazılı bulunan kağıtlar damga vergisine tabi bulunmaktadır. 492 sayılı Harçlar Kanununa ekli tarifelerde belirtilen işlemler dolayısıyla de harç alınmaktadır.

Ancak, 7/1117 ve 7/5821 sayılı Kararnamelere göre, yukarıda belirtilen vergi, resim ve harç konusuna giren paralar, işlemler ve kağıtlar aşağıda belirtilecek kayıt ve şartlarda, vergi resim ve harca tabi tutulmayacaktır.

A. Genel Olarak Kısa Vadeli İhracat Kredilerinde İstisna

7/1117 Kararname esas itibariyle kısa vadeli ihracat kredileri ile bizatihi ihracat muamelelerine ilişkin vergi, resim ve harç istisnası öngörmektedir. Kısa Vadeli ihracat kredileri ve bizatihi ihracat muameleleri hakkındaki istisnayı dört ayrı başlık altında açıklamak uygun olacaktır.

1. Açılacak ihracat kredileri ile ilgili olarak yapılacak muameleler, düzenlenecek kağıtlar ve alınacak paralar

7/1117 sayılı Kararnamenin (1) inci maddesinin (a) fıkrası hükümlerine göre, açılacak ihracat kredileri ile ilgili olarak bankaların (Merkez Bankası dahil) ve sigorta şirketlerinin yapmış oldukları muameleler dolayısıyla nakden ve hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden, söz konusu kredi muameleleri ile ilgili olarak yapılan işlemlerle düzenlenen kağıtlar da damga vergisi, resim ve harçlardan istisna edilmiştir.

İstisnanın uygulanması sırasında aşağıdaki hususların gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

a) Burada öngörülen istisna, görüldüğü üzere, ihracat kredisi ile ilgili bir istisnadır. İhracat kredisi deyimi gerek Merkez Bankasının gerek bankaların (mevduat dahil) öz kaynaklarından karşılanan ucuz faiz ve düşük reeskontlu ihracat finansmanlarının yanı sıra, ihracatı geliştirmek amacıyla kurulmuş ve kurulacak olan özel fonlardan doğrudan doğruya ve münhasıran ihracatı finanse etmek gayesiyle açılacak kredileri de kapsamaktadır. Bu nevi krediler genel olarak iki yıl veya daha az süreyle verilirler.

b) İstisnanın konusuna giren muameleler ihracat kredisi ile ilgili olan

muamelelerdir. Bunlar ihracat kedisini açılması maksadıyla müstakriz ve banka arasında akdedilecek mukaveleden başlayıp, alınan kredinin bankaya tamamen geri ödenmesi suretiyle hesabın müddetinde kapatılmasına kadar geçen süre içinde yapılacak bu kredi ile ilgili bütün muameleleri içine alır.

Ihracatçılar lisans veya tescile tabi ihracatta lisans veya tescil belgesi ile; lisans veya tescile bağlı olmayan ihracatta da kat'i satışı yapıldığını gösterir alıcı ihracatçı arasında düzenlenmiş bir mukavele veya alıcının çekmiş olduğu bir telgraf veyahutta ihracatçı lehine açtırılmış gayrikabili rücu akreditifle ilgili bankaya başvurarak kredi talebinde bulunurlar. Talep olunan kredi teminatsız (açık) kredi olabileceği gibi; aynı veya şahsi teminatlı yani kefalet mukabili kredi de olabilir. Teminat olarak menkul kıymetler veya gayrimenkul mallar gösterilebilir.

Talebin uygun görülmesi üzerine, banka ihracatçı ile kredi mukavelesini akdederek onun adına bir cari hesap açar.

Açılan kredi ihracatçı tarafından bir defada veya peyderpey kullanılır. Kredinin bankaya tamamen geri ödenmesi suretiyle hesabın müddetinde kapatılmasına kadar geçen süre içinde de ihraç edilen mal bedellerinin tahsili ile hesaplara intikal ettirilmesi ve faiz hesap edilmesi gibi kredi ile ilgili diğer bir kısım işlemler de cereyan edecektir.

Bu şekilde, ihracat kredisinin açılması, kullanılması veya hesabın kapatılması safhalarında düzenlenen bu kredi ile ilgili, taahhütname, bunlara bağlı sair belgeler, talimat mektubu, dekont, ekstra, makbuz kefaletname, ipotek işlemleri (ipotek miktarına bakılmaksızın) ve bu işlemlerle ilgili kayıtlar damga vergisi, resim ve harçlardan; bu kredi dolayısıyla alınan faiz ve komisyonlar, eksper ücretleri, sigorta poliçe bedelleri gibi banka ve sigorta şirketlerince kendi lehlerine elde edilen paralar da banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna tutulacaktır.

c) Bankalar ve sigorta şirketleri bu şekilde ihracat kredileri ile ilgili olarak faiz, komisyon, prim vs. isimler altında kendi lehlerine nakden veya hesaben alacakları paraları 6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesinde tarif edilen Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi matrahından düşeceklerdir. Başka bir ifade ile, bu nevi gelirler üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanıp, müşteriden tahsil cihetine gidilmeyecektir. Bundan başka 7/1117 sayılı Kararın 2 nci maddesi ve 7/5822 sayılı "Müstakriz Faiz Farkı Ödenmesi Yapılmasına Dair Kararname" gereğince Selektif Kredi Fonundan yapılacak faiz farkı ödemeleri ve Merkez Bankasının ihracat kredilerinin reeskont muamelelerine ilişkin olarak kendi lehine alacağı paralar da bu istisnanın kapsamına girmektedir. Sigorta şirketlerinin münhasıran ve doğrudan doğruya ihracata müteallik kredilerle ilgili olarak yapmış oldukları muamelelerden elde ettikleri gelirin de istisnadan faydalanacağı tabiidir.

Diğer taraftan, münhasıran ihracatın geliştirilmesi maksadıyla kurulan ve kurulacak olan özel fonlarla ilgili olarak fon veren kuruluşlarla bankalar, Merkez Bankası ile bankalar veya başka aracı kuruluşlar ve aracı kuruluşlarla müstakriz arasındaki bu fon ve kredi ile ilgili yukarıda belirtilen mahiyette her türlü işlem ve muameleler de ihracat kredisi işlemleri olarak kabul edilecek bu istisnadan yararlandırılacaktır.

d) Yukarıda belirtildiği şekilde açılacak kısa vadeli ihracat kredileriyle ilgili olarak uygulanacak vergi, resim ve harç istisnası sırasında belge aranmayacaktır.

2. Bizatihi ihracat muameleleriyle ilgili olarak düzenlenecek kağıtlar yapılacak muameleler ve alınacak paralar

7/1117 sayılı Kararnamenin 1 inci maddesinin (a) fıkrası hükümlerine göre, bizatihi ihracat muameleleri dolayısıyla yapılan işlemler sonucu alınan paralarla düzenlenen kağıtlardan vergi, resim ve harç konusuna girenler de istisnadan yararlandırılacaktır.

a) Bizatihi ihracata müteallik muameleler deyiminden, müteşebbisin mal ihraç edebilmek için yaptığı işlem ve muamelelerin tamamı anlaşılacaktır. Her hangi bir mal ihraç edebilmek için yapılacak ilk muamele, 3018 sayılı Kanuna göre alınması zorunlu bulunan, ihraç ruhsatnamesinin temin edilmesidir. Bu belge aynı zamanda mala muzaf bir belgedir. İhracat ruhsatnamesinin alınmasından başlayarak, ihraç edilen mal bedelinin tahsil edilip, ihracat hesabının kapatılmasına kadar geçecek süre içinde ihraçla ilgili olarak yapılan bütün işlem ve muameleler bizatihi ihracata müteallik muameleleri ifade eder. Ezcümle hazır hale getirilen malın yüklenmesiyle ilgili her türlü işlem ve kağıtlar (yükleme evrakı), gümrük çıkış beyannameleri, fatura, menşe şahadetnamesi, çeki listesi, kontrol belgesi, acente mektubu gibi belgeler ve bu bunlara ilişkin işlemler bizatihi ihracat muamelelerinden sayılır. Ayrıca, malların akreditifli, vesaik mukabili veya kredili olarak ihracı durumlarına göre gerekli bulunan akreditif küşat mektubu, satış akdi, kredili satış akdi ve sair belgeler ve düzenlenen kağıtlar da bizatihi ihracat muameleleri arasında yer alırlar.

b) Mal ve ham ve yardımcı madde ve ambalaj malzemesi temini veya ihraç maksadıyla yapılan imalat bizatihi ihracata müteallik muamelelerden değildir. Dolayısıyla bu maksatlarla yapılan işlemler, düzenlenen kağıtlar ve elde edilen paralar istisnanın kapsamı dışında kalmaktadır.

c) Yukarıda genel hatlarıyla izahı yapılan bizatihi ihracata müteallik muameleler dolayısıyla uygulanacak vergi, resim ve harç istisnası içinde herhangi bir merciden belge alınmasına ihtiyaç yoktur.

3. Mamüllerin ihracına müteveccih hazırlık ve imalat safhalarındaki kredi muameleleriyle ilgili olarak düzenlenecek kağıtlar, yapılacak muameleler ve alınacak paralar

7/111 sayılı Kararnamenin 1 inci maddesinin (b) fıkrası hükmüne göre, vergi, resim ve harç istisnası imalatçı – ihracatçı tarafından hazırlanan serbest dövizle yapılacak ihracat veya yurt içinde yabancılara serbest dövizle satış projesinin Ticaret Bakanlığınca (Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü) uygun görülmesi kaydıyla, mamullerin ihracına müteveccih hazırlık ve imalat safhalarında kredi muameleleri için de uygulanacaktır. Burada sözü edilen istisnanın iki ayrı bölümde incelenmesi gerekmektedir.

a) Bizatihi imalatçı – ihracatçılarda uygulanacak istisna

İstisnanın uygulanması sırasında göz önünde bulundurulacak hususlar şunlardır.

aa) İstisna sadece 261 sayılı Kanuna istisnadan çıkarılmış ve çıkarılacak kat'î ve geçici vergi iade listelerinde yer alan mamullerin imalatçı – ihracatçı tarafından serbest dövizle ihracına veya yurt içinde serbest dövizle satışına müteveccih hazırlık ve imalat safhalarındaki kredi muamelelerine uygulanacaktır. Hazırlık safhası, ihraç maksadıyla yapılacak imalat için lüzumlu ham ve yardımcı maddenin temininden başlar ve fiili ihracatın yapıldığı ana kadar geçen süreyi içine alır.

bb) İstisna sadece yukarıda belirtilen süre zarfında açılacak hazırlık ve imalat safhası kredisinin alınması ile ilgili işlemler hakkında uygulanacak, alınmış olan kredinin kullanılması (harcanması) ile ilgili muameleler istisnadan yararlandırılmayacaktır. Kredinin alınmasıyla ilgili işlemlerden kasıt, imalatçı ihracatçının kredi üzerinde tasarrufta bulunabilmesi, başka bir ifade ile kredinin emre amade hale gelebilmesi için gerekli bulunan ve münhasıran kredinin açılmasına taalluk eden işlemlerdir. Kullanılabilir hale gelmiş, yani açılmış bir kredinin harcanmasına ilişkin işlemlerin istisna uygulamasıyla ilgisi yoktur. Bu itibarla imalatçının imalatına ilişkin mal veya ham ve yardımcı madde ve ambalaj malzemesi temini ile imalat akışı içindeki muameleleri istisnanın dışında kalır.

cc) İstisnadan yararlanabilmek için Ticaret Bakanlığından belge alınması gerekmektedir. Burada bahis konusu olan belge, sadece şahsa izafeten, belge sahibinin aynı mahiyetteki bütün kredilerini istisnadan faydalandırarak genel mahiyette bir belge değildir. Verilecek belge, muayyen bir ihraç partisinin hazırlık ve imalat safhasını finanse etmek için açılacak, azami miktarı belirtilmiş belli bir kredinin istisnadan faydalandırılması gayesini gütmektedir.

b) Gümrük Kanununun 118 inci maddesine istinaden geçici kabul yolu ile ithal ve işlendikten sonra tekrar ihraç olunan mamullerin imalatçı – ihracatçılarında uygulanacak istisna

1615 sayılı Gümrük Kanununun 118 inci maddesine istinaden geçici kabul yolu ile ithal edilen ve memleket içinde az veya çok bir işçilik gördükten sonra ihraç edilen ve kat'i veya geçici vergi iade listelerinde yer alan veya yer alacak olan mamullerin imalatçılarına açılan hazırlık ve imalat safhası kredileri hakkında da, yukarıda (a) bölümünde belirtilen esaslar dairesinde, vergi, resim ve harç istisnası aynen uygulanacaktır.

4. Tütün finansmanında vergi, resim ve harç istisnası

İstisnanın tütün finansmanına uygulanmasında, bankaların sadece kendi kaynaklarından ve/veya Merkez Bankası kaynaklarından veya ihracatın geliştirilmesiyle ilgili fonlardan karşıladıkları krediler tütün finansmanı olarak kabul edilmeyecektir.

Tütün tüccarı, finanse edilen tütünü yurt içinde yabancı bir tüccara veya ihracatçıya sattığı andan itibaren satıcı tüccarın kredisi ihracat kredisi niteliğini kaybeder.

Diğer taraftan, tütün için ihracat finansmanı ekici piyasalarının açılışı tarihinden başlatıldığından tütün için açılan kredilerin tamamına, faizin mevzuatı uyarınca normal süresi içinde tahakkuk ettirilmesi kaydıyla, vergiyi doğuran olayın cereyan ettiği tarih ve zamanasını müddeti gözönünde bulundurularak, istisnanın belge aranmaksızın uygulanması gerekir.

B. Orta ve Uzun Vadeli Kredilerde İstisna

7/1117 sayılı kararnamelerine ilişkin vergi, resim ve harç istisnası öngördüğü halde, 7/5821 sayılı Kararname yatırımların gerçekleşme safhasında teşebbüslere açılan ihracat garantili yatırımlarda gemi inşası ve gemi inşa tesisleri ile ilgili orta ve uzun vadeli kredilere ilişkin vergi, resim ve harç istisnası öngörülmektedir. Kısa vadeli krediler esas itibariyle ülke içi finansman kurumlarından temin edilirler. Orta ve uzun vadeli krediler ise hem ülke içi hem ülke dışı finansman kaynaklarından tedarik edilirler. Bu itibarla, yatırımlarla ilgili orta ve uzun vadeli kredilere ilişkin istisnanın iç kaynaklı krediler ve dış kaynaklı krediler olmak üzere iki ana grupta ele alınarak açıklanması uygun düşecektir.

1. İç Kaynaklı Krediler

İç kaynaklı orta ve uzun vadeli krediler Kanunlarına göre kurulmuş veya bu kanunlara göre faaliyette bulunan bankalarca açılan kredileri kapsamaktadır. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile Türkiye Sınai Yatırım ve

Kredi Bankasının açacakları bu mahiyette orta ve uzun vadeli krediler de aynı şekilde istisnadan yararlandırılacaklardır. İç kaynaklı orta ve uzun vadeli kredilerle ilgili açıklamaları iki ayrı başlık altında yapmak gerekmektedir.

a) İhracat Garantili Yatırım Kredileri

Bu mahiyette orta ve uzun vadeli kredilerle ilgili istisnanın uygulanmasında aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulacaktır.

aa) İstisnadan yararlanabilmek için müteşebbislerce Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından (Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü) teşvik belgesi dışında vergi, resim ve harç istisnasından da istifade edileceğine dair ayrı bir belge daha alınması ve bunun krediyi açan finansman kurumuna veya bu kredi ile ilgili işlemleri yapan veya kağıtları düzenleyen mercilere ibraz edilmesi zorunludur. Aksi takdirde istisna uygulanması söz konusu olmayacaktır.

bb) İstisna esas itibariyle belgede istisnadan yararlandırılması belirtilen miktarda krediler için uygulanacaktır. Ancak, belgeyle ilgili yatırımların gerçekleşme maliyeti çeşitli nedenlerle belgede gösterilen miktarın üzerine çıkabilir. Bu taktirde gerçekleşme maliyetinin belgede gösterilen tutarın %20'sini aşmaması şartı ile, istisnadan yararlandırılacak miktar da aynı oranda artırılarak uygulanır. Mesela 500.000.-TL'lık bir yatırım öngörüldüğünü ve bunun 200.000.-TL.sının kredi ile 300.000.-TL sınırın da öz kaynakla karşılanacağını belirtildiğini, istisnadan yararlandırılacak kredi miktarının da 200.000 TL olarak tesbit edildiğini kabul edelim. Bu yatırımın gerçekleşme maliyeti 500.000.-TL'sini aşmadığı taktirde istisnadan yararlandırılacak miktar 200.000.-TL'sini aşmayacaktır. Yatırımın % 20 fazlası ile 600.000.-TL maliyetle gerçekleşmesi halinde, istisnadan yararlandırılacak miktar da % 20 fazlası ile 240.000.-TL olacaktır. Yatırımın gerçekleşme maliyetinin çeşitli nedenlerle % 30 fazlası ile 650.000.-TL sına ulaştığını farz edelim. Bu halde ise, mevcut belgeye müsteniden ancak 200.000.-TL lık kredi için istisna uygulanabilecektir. Müteşebbisin artan maliyet dolayısıyla alacağı ilave kredinin istisnadan yararlandırılabilmesi için yeniden belge alınması zorunlu bulunmaktadır.

Diğer taraftan, istisna belgesinde, kredi ikraz mukavelesinin belgenin düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde akdedilmesi gerektiği şeklinde, başka kayıt ve şartlar öngörülebilir. Bu gibi durumlarda istisnayı uygulayacak mercilerin bu hususların yerine getirilip getirilmediğini ve araştırmaları gerekir. Halen istisna belgelerinde kredi ikraz mukavelesinin bir yıl içerisinde akdedilmesi gerektiğine dair bir şart öngörülmektedir. O halde, mesela; 15 Mayıs 1975 tarihini taşıyan ve yukarıdaki şartı ihtiva eden bir istisna belgesiyle ilgili olarak 15 Mayıs 1976 tarihinden sonra uygulama yapacak bir merciin kredi ikraz mukavelesinin 15 Mayıs 1976 tarihinden önce akdedildiğini araştırması gerekmektedir. İstisna belgesinin geçerlilik

süresinin uzatılması halinde uzatılan sürenin dikkate alınacağı tabiidir. Ayrıca, istisna belgesinin düzenlediği tarihten evvelki dönemde yapılan işlemlerin veya düzenlenen kağıtların istisnadan yararlandıramayacağı buna karşılık müddetinde akdedilen ikraz mukavelesi gereğince daha sonra yapılacak ipotek muamelesi hakkında istisna uygulanacağı açıktır.

İstisnası öngörülen krediyle ilgili olmak şartı ile yapılacak ipotek işlemlerinde ipotek miktarına bakılmaksızın istisna uygulanacaktır. Gerek bu gibi ipotek işlemlerinde, gerek kredi ile ilgili diğer işlemlerde istisnanın hangi istisna belgesine dayanılarak uygulandığının düzenlenen kağıtlarda (sözleşme, ipotek senedi, teminat mektubu gibi) açık olarak belirtilmesi, ayrıca tapuda yapılacak ipotek işlemlerde ipoteğin münhasıran istisnadan yararlanacak kredi için geçerli olduğunun şerh verilmek suretiyle tasrih edilmesi, aksi taktirde istisnanın hiçbir şekilde uygulanmaması gerekir.

cc) İstisna kredinin münhasıran alınması ile ilgili işlemlere uygulanacak, alınmış olan kredinin kullanılması (harcanması) ile ilgili muameleler istisnadan yararlandırılmayacaktır. Kredinin alınması ile ilgili işlemlerden kasıt, müteşebbisin kredi üzerinde tasarrufta bulunabilmesi, başka bir ifade ile kredinin emre amade hale gelebilmesi için gerekli bulunan ve münhasıran kredinin açılmasına taalluk eden işlemlerdir. Kullanılabilir hale gelmiş, yani açılmış bir kredinin harcanmasına ilişkin işlemlerin istisna uygulaması ile ilgisi yoktur.

Kredinin açılması için evvela bir (kredi talep formu) düzenlenir ve bu forma fizibilite raporu, teşvik belgesi, orta veya uzun vadeli kredilerden istifade edileceğine dair belge, vergi resim ve harç istisnası belgesi, ipotek belgesi, ekspertiz raporu, mali tahlil raporu, kapasite artış belgesi vesair belgeler eklenecek ilgili finansman kurumuna başvurulur. Müracaatın olumlu karşılanması halinde bir kredi mukavelenamesi düzenlenir. Bu şekilde düzenlenen mukavelede öngörülen teminatı olarak emre muharrer senet alınabileceği gibi ipotek de yaptırılabilir. Diğer taraftan bütün bu belgelerin birer suretleri ilgili bankanın ayrıca hazırlayacağı mali tahlil, ekonomik ve teknik inceleme raporları ile birlikte reeskont mutabakatı alınmak üzere bir talep mektubu ile Merkez Bankasına gönderilir. Reeskont mutabakatının alınmasından sonra ise müteşebbis arasında yapılmış olan ikraz sözleşmesi, itfa tablosu ve alınan teminatın nev'ini belirten mektup ilgili banka tarafından Merkez Bankasına ilgili şubesine tevdi edilir. Merkez Bankasının ilgili şubesi belgeleri inceledikten sonra, bankadan bir "senet üzerine avans taahhünamesi" olarak senetleri avansa kabul eder. Bu işlemlerin tamamlanması üzerine ilgili bankada müşteri adına bir cari hesap açılır. Kredinin açılması ile ilgili bulunan ve yukarıda açıklanan biçimle işlemler ve bu işlemler dolayısıyla düzenlenen kağıtlar, resim ve harçtan müstesna tutulacaktır. Açılan kredi dolayısıyla gerek ilgili bankanın gerek Merkez Bankasının tahakkuk ettirdikleri veya ettirecekleri paralar da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmayacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, eğer yapılan işlemler, düzenlenen kağıtlar ve alınan paralar kredinin kullanılmasına (harcanmasına) taalluk ediyor ise, bu takdirde vergi, resim ve harç istisnası uygulanması söz konusu olmayacaktır.

İhracat garantili yatırım kredileri müteşebbislerinin gerçekleştirecekleri yatırımların finansmanında kullanılacaktır. Yatırımın gerçekleşmesi için gerekli finansmanın kredi ile karşılanan kısmı esas itibariyle yatırım mallarının ithali için kullanılacaktır. İthalat bedelleri ister akreditifli, ister vesaik veya mal mukabili ödensin gerek bu işlemler (akreditifin açılması dahil), gerek ithalatla ilgili sair işlemler, kredinin harcanması ile ilgili olduklarından, istisnadan faydalandırılmayacaklardır.

b) Gemi İnşası ve Gemi İnşa Tesisleri Yatırımları İle İlgili Krediler

Bu nevi kredilerle ilgili olarak da şartlara riayet olunacaktır.

aa. Kredi münhasıran gemi inşası veya gemi inşa tesisleri yatırımları ile ilgili bulunacaktır. Vergi, resim ve harç istisnası belgesi alınmasına gerek olmayıp, istisna otomatikman uygulanacaktır.

bb. Kredinin ticari maksatla kullanılacak gemilerle ilgili bulunması şarttır. Ticari olmayan maksatlarla kullanılacak gemiler dolayısıyla istisna tatbiki söz konusu olmayacaktır.

cc. İstisna kredinin münhasıran alınmasıyla ilgili işlemlere uygulanacak, alınmış olan kredinin kullanılması (harcanması) ile ilgili muameleler dolayısıyla istisna uygulanmasına gidilmeyecektir. Kredinin açılması ve kullanılması hususlarında önceki bölümlerde yapılan açıklamalar gözönünde bulundurulacaktır.

2. Dış Kaynaklı Krediler

Başka ülkelerden veya uluslararası finansman kurumlarından Bakanlar Kurulu Kararı veya Maliye Bakanlığının müsaadesi ile sağlanan her nevi orta ve uzun vadeli dış kredilerle ilgili olarak uygulanacak istisna sırasında nazara alınacak hususlar şunlardır :

a) İstisnadan yararlanabilmek için Sanayi ve Teknoloji Bakanlığından (Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü) vergi, resim ve harç istisnası belgesi gerekli bulunmaktadır. Belge ibraz edilmedikçe, istisna tatbiki söz konusu olmayacaktır.

b) İstisnadan yararlandırılacak kredi miktarının tayininde bu tebliğin (B-1/a-bb) kısmında yapılan açıklamalar esas alınacaktır. Ancak, gerçekleşme maliyetinde münhasıran kur değişiklikleri nedeni ile meydana gelen artışlara, miktarı ne olursa olsun, yeni bir belge aranmaksızın istisna uygulamasına devam edilecektir.

c) İstisna sadece;

aa) Dış kredilerle ilgili olarak yasalarına göre kurulmuş veya bu yasalara göre faaliyette bulunan bankaların dışa verecekleri garanti için gerekli teminat mektubu, kontrgaranti ve ipotek muameleleri ile,

bb) Yine bu kredilerle ilgili olarak Türk bankalarının alacakları komisyonlar,

için uygulanabilecektir.

d) İstisna yukarıdaki kayıt ve şartlarla kredinin münhasıran alınması ile ilgili işlemlere uygulanacak, alınmış olan kredinin kullanılması (harcanması) ile ilgili muameleler dolayısıyla hiçbir şekilde istisna uygulaması söz konusu olmayacaktır. Buna göre, gerek dışa verilecek garantinin gerektirdiği teminat mektubu, kontrgaranti ve ipotek işlemlerinin, gerek Türk bankalarının alacakları komisyonların istisnadan yararlandırılabilmesi için, bunların kredinin alınması (açılması) safhası ile ilgili olması zorunlu bulunmaktadır. Aksi taktirde, yani kredinin kullanılması ve kullandırılması için yapılacak işlemler ve alınacak komisyonlar istisnadan istifade ettirilemeyecektir.

e) Dış kaynaklı orta ve uzun vadeli kredilerin istisnadan yararlandırılabilmeleri için vergiyi doğuran olayın konu ile ilgili tebliğin uygulamaya konulduğu 14.12.1974 tarihinden sonra meydana gelmiş olması gerekmektedir. Buna göre, 14.12.1974 tarihinden sonra verilen teminat mektupları, kontrgarantiler ve yapılan ipotek muameleleri ile tahakkuku mevzuatının gerektirdiği zamanda yapılmış olmak kaydıyla yine 14.12.1974 tarihinden sonra alınan komisyonlar istisnadan yararlandırılacak, bu tarihten öncekiler ise yararlandırılmayacaktır. Diğer taraftan, istisna belgeye dayandırılarak uygulanacağından, belgenin düzenlendiği tarihten önce verilen teminat mektupları, kontrgarantiler yapılan ipotek muameleleri ve yine belge tarihinden önce alınan komisyonların istisnadan yararlandırılması söz konusu olmayacaktır.

III. Şartlara Riayet Edilmemesi Halinde Yapılacak İşlemler ve Uygulanacak Müeyyideler

A) Kısa Vadeli İhracat Kredilerinde

Selektif Kredi Fonundan (Faiz Farkı Ödemesinden) ve vergi, resim ve harç istisnasından faydalanan imalatçı ve ihracatçılar aldıkları bu kredileri ihracata müteallik faaliyetlerinde kullanmadıkları veya ihracatı ikraz anlaşmasına veya belgeye uygun şekilde gerçekleştirmedikleri takdirde normal ticari kredilere uygulanan faiz, komisyon vesair masraflar tutarı ile kendilerinden daha önce tahsil edilmiş bulunan düşük faiz, komisyon vesair masraflar arasındaki fark, müstakriz tarafından krediyi açan bankaya ödenir. Ayrıca normal ticari faiz, komisyon vesair masraflar üzerinden hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile kredi muamelelerinde müteallik tahsil edilmemiş bulunan diğer vergi, resim ve harçlar ilgiliden usulü dairesinde tahsil edilir. Banka Selektif Kredi Fonundan kendisine ve

müstakrize ödenen faiz farklarını aynı fona iade eder.

Bu hususla ilgili uygulamanın aşağıdaki esaslara göre yürütölmesi zorunlu bulunmaktadır.

1. Banka ile Müstakriz Arasındaki İlişkiler

Bu mahiyette ihracat kredileri ile ilgili olarak yapılacak ikraz anlaşmalarında gerek Selektif Kredi Fonundan karşılanacak faiz farkının, gerek normal ticari kredilere uygulanan faiz, komisyon vesair masraflar ile uygulanmış bulunan düşük faiz, komisyon ve sair masraflar arasındaki farkın ve gerekse normal ticari faiz, komisyon vesair masraflar toplamı üzerinden hesaplanacak vergi, resim ve harçların taliki şarta bağlı müstakriz borcu olduğu belirtilecek ve ihracatın gerçekteşmemesi halinde (belge bahis konusu ise, belgede gösterilen şartlarla) müstakriz tarafından hiçbir takibata lüzum kalmaksızın ödeneceği taahhüdünü ifade eden bir ibare yer alacaktır.

Banka ihracatın yapılıp yapılmadığını takip edecek, ihracatın yapılmaması veya belgedeki şartların yerine getirilmemesi halinde ikraz anlaşmasındaki taahhüt maddesini uygulayacak, ihracatın gerçekteşmesi halinde ise, taliki şart tahakkuk etmemiş olduğundan, müstakriz söz konusu borcundan kurtulacaktır.

Taliki şartın tahakkuku halinde banka noksan alınan faiz, komisyon vesair masraflar ile istisna uygulaması nedeni ile alınmayan vergi, resim ve harç tutarları üzerinden müstakrizi borçlandırır. Bankanın hesaplarını yukarıdaki muamelelerin işleyişini açık olarak gösterecek şekilde düzenlemesi gerekir.

İhracatın gerçekteşmemesi halinde banka normal ticari kredilere uygulanan faiz, komisyon vesair masraflar üzerinden hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile istisnadan faydalandırılmak suretiyle tahsil edilmemiş bulunan diğer vergi, resim ve harçların Hazineye intikalini; her birinin kendi tarh, tahakkuk ve tahsili usulleri içinde sağlamakla mükelleftir.

2. Banka ile Merkez Bankası Arasındaki İlişkiler

İkraz anlaşmasındaki taliki şartın tahakkuku üzerine, müstakrizi borçlandıran banka, söz konusu kredinin Merkez Bankası kaynaklarından karşılanmış olması halinde, normal ticari senetlere uygulanan reeskontla ihracat kredisine uygulanmış bulunan düşük reeskonttan mütevellit farkı ve normal ticari reeskont üzerinden hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi toplamını Merkez Bankasına; Selektif Kredi Fonundan karşılanmış bulunan miktarı da bu fona borçlanır ve keyfiyeti bir dekontla derhal Merkez Bankasına bildirir.

B. Orta ve Uzun Vadeli Kredilerde

İhracat garantili yatırım kredilerinde vergi, resim ve harç istisnasından yararlanan müteşebbisler, bu kredilere ihracata müteallik yatırımlarda kullanmadıkları veya belgede öngörülen ihracat taahhütlerini yerine getirmedikleri takdirde normal orta ve uzun vadeli kredilere uygulanan faiz haddi, komisyon ve sair masraflar toplamı üzerinden hesaplanacak Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi ile kredi muamelelerine müteferri tahsil edilmemiş bulunan diğer vergi, resim ve harçları vergi mevzuatı hükümleri içinde ödemekle mükelleflerdir.

Bankalar ihracatın belgede gösterilen şekilde yerine getirilmesini takiple sorumlu olup, belgedeki şartlara uyulmadığının tesbiti halinde istisna edilmiş vergi, resim ve harçları ilgiliden usulü dairesinde tahsil ederler ve şartlara riayet edilmediğini Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bildirirler.

Bankalar ve yatırımcılar aynı zamanda ihracatın belgede gösterilen şekilde yerine getirilip getirilmediğini, belgedeki şartlara uyulup uyulmadığını ve ihracatın gerçekleştirilmesi ile ilgili sair bilgileri üç ayda bir Sanayi Teknoloji Bakanlığına gönderirler.

Gemi inşası ve gemi inşa tesisleri kredilerinde de bu kredilerin maksat dışında kullanıldığının tesbiti halinde istisna edilen ve yukarıda belirtilen şekilde hesaplanacak olan vergi, resim ve harçlar ilgiliden bankalarca usulü dairesinde tahsil olunur.

Bankalar bu hususları yerine getirmekten sorumludurlar.

Bilgi edinilmesi ve gereğinin yapılması rica olunur.

3. 79 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 18.05.1981 / 34272)

Gider Vergileri Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair 17.4.1981 tarihli ve 2447 Sayılı Kanun 19.4.1981 tarihli ve 17315 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve yayımlandığı tarihi takip eden aybaşından itibaren yürürlüğe girmiştir.

Gider Vergileri Kanununda yapılan değişikliklere ilişkin olarak maddeler itibariyle aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüştür.

4. Kanunun 6 ncı maddesiyle, 6802 sayılı Kanunun 28 nci maddesin de kapsam genişletici değişiklikler yapılmıştır. Kanun hükmünde yapılan bu değişiklikle bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben

aldıkları paralar (kendileri adına veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmuştur.

Buna göre, bankerlerin kendilerine ait menkul kıymetler portföyündeki tahvillerin kupon bedelleri vergiye tabi olmakta, ancak, sattıkları tahvillerin kupon bedellerini tahsil ederek aynen müşterilerine devrettikleri takdirde, kendi lehlerine kalan bir para olmadığı için, bu şekilde tahsil edilen kupon bedelleri vergiye tabi olmamaktadır. Bankerlerin bu şekilde yaptıkları hizmet karşılığı, müşterilerinden komisyon, ücret veya hizmet karşılığı veya sair adlarla bir para almaları halinde, bu şekilde alınan paranın vergiye tabi olacağı açıktır.

5. Kanunun 7'nci maddesiyle, 6802 sayılı Kanunun 29'ncü maddesine (n) fıkrası eklenmiştir. Böylelikle, mevduat toplamayan bankaların açmış oldukları yatırım kredileri dolayısıyla lehlerine aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisinden müstesna tutulmuştur.

Yatırım kredileri projeye bağlı olarak bir sınai tesisin kurulması, tevsii ve modernizasyonu için verilen kredilerdir.

İstisna, kredinin banka yetkili organlarınca kabulü, ikraz sözleşmesinin imzalanması, kredinin kullanılması ve kredinin vade hitamina kadar geri ödenmesi sırasında mevduat kabul etmeyen bankaların lehlerine aldıkları (taahhüt komisyonu, faiz, gecikme faizi, akreditif komisyonu, ekstre masrafları gibi...) paraları kapsamaktadır.

6. Kanunun 8 nci maddesiyle, 6802 sayılı Kanunun banka ve sigorta muameleleri vergisinin nispetine ait olan 33'üncü maddesi değiştirilmiştir. Bu değişiklikle Merkez Bankası ile bankalar arasındaki reeskont muamelelerinde % 20, reeskont muameleleri dışındaki muamelelerde % 25 olan banka ve sigorta muameleleri vergisinin nispeti % 15'e indirilmiş, kambiyo muamelelerine ait olan nispeti ise matrahın onbinde beşinden binde birine yükseltilmiştir.

Bankalarca açılan kredilerde faiz tahakkuku genellikle üç ve altı aylık devre sonlarında yapılmaktadır. Kredinin kullanıldığı sürece bankalar lehine her gün gerçekleşen faizlerin, üç ve altı aylık devre sonlarında tahakkuk ettirilerek gelir hesaplarına yazılmasıyla bankalar yönünden faiz geliri elde edilmiş olmakla ve vergi yükümlülüğü de o anda doğmaktadır. Bu bakımdan açılmış olan krediler dolayısıyla faiz tahakkukunun Kanunun yürürlük tarihi

olan 1.5.1981 tarihinde veya bu tarihten sonra yapılması durumunda söz konusu faizlerin tamamına % 15 banka ve sigorta muameleleri vergisi nispeti tatbik edilecektir.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin ona göre yapılmasını rica ederim.¹⁶⁸

4. 83 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 21.8.1990 / 20612)

Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde; Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paraların banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olacağı belirtilmiştir.

Matrahı belirleyen 31 inci maddesiyle banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı, 28 inci maddede yazılı paraların tutarı olup, kambiyo alım ve satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarı bu verginin matrahı kabul edilmiştir. Aynı Kanunun 33 üncü maddesinde ise banka ve sigorta muameleleri vergisi nispeti % 5, kambiyo muamelelerinde matrahın binde biri olacağı, hükme bağlanmıştır.

İncelenmesinden de görüleceği üzere; Kanun koyucu, kambiyo muameleleri dışında kalan banka muamelelerinde verginin doğması için her iki şartın gerçekleşmesini yani, bir muamele yapılmasını ve lehe para kalmasını şart koştuğu halde, kambiyo muamelelerinde, bu şartı aramamış, sadece kambiyo satışının yapılmasını verginin doğması için yeterli görmüştür.

Vergi nispetinin, genel banka muamelelerinde % 5 ve kambiyo muamelelerinde % 01 olarak farklı tespit edilmesinin amacı da budur.

Buna göre kambiyo satışlarının vergilendirilmesinde, satış bedelinin alış kurunun üzerinde olup olmaması, bu satıştan banka lehine bir para kalıp kalmaması husus önem arz etmektedir.

Yukarıda belirtilen açıklamalardan da anlaşılacağı üzere; döviz satım muamelesi ile tek bir muamele yapılmakta ve bu kambiyo muamelesi Banka ve Sigorta Muameleleri vergisine tabi tutulmaktadır.

¹⁶⁸ 1.1.1985 tarihinde 3065 sayılı KDV Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun (Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi hariç) diğer hükümleri yürürlükten kaldırıldığından, Tebliğin (4), (5), (6) numaralı bölümleri hariç işlerliği kalmamıştır.

Bu nedenle;

1. Bankaların, yetkili müesseselerin ve özel finans kuruluşlarının Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkındaki Kararlar ve bu kararlara istinaden çıkarılan tebliğler gereğince, Merkez Bankasına yapacakları zorunlu döviz devirlerinin kambiyo satışı kabul edilerek, devredilen satış tutarı üzerinden binde bir oranında vergi hesaplanması gerekmektedir.

Konu ile ilgili olarak daha önce çıkarılmış bulunan 12 ve 27 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğlerinin bu tebliğe aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁶⁹

2. Kambiyo satışında satış tutarı üzerinden % 01 kambiyo muameleleri vergisi dışında, ayrıca döviz alış kuru ve satış kuru arasındaki müsbet fark üzerinden % 5 banka ve sigorta muameleleri vergisi ödenmesi gerekmektedir.

Tebliğ olunur.

5. 84 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 17.04.2007/26496)

21/02/2007 tarihli ve 5582 sayılı Konut Finansmanı Sistemine İlişkin Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun¹ ile 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun² 29 uncu maddesinde yapılan değişiklikler uyarınca konut finansmanı sistemi kapsamında yapılacak işlemlerde, banka ve sigorta muameleleri vergisi (B.S.M.V) istisnası uygulanmasına ilişkin açıklamalar bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

Bu Tebliğde yer alan;

a) Konut finansmanı, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun³ 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanını,

b) Konut finansmanı kuruluşları, 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kuruluşlarını,

c) Konut finansmanı fonu, 2499 sayılı Kanunun 38/B maddesinde tanımlanan konut finansmanı fonunu,

d) İpotek finansmanı kuruluşları, 2499 sayılı Kanunun 39/A maddesinde tanımlanan ipotek finansmanı kuruluşlarını,

---

¹⁶⁹ 6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesine 4008 sayılı Kanunun 35 inci maddesiyle (o) bendi eklenmesi nedeniyle güncelliği kalmamıştır.

e) Tüketici, 23/02/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun⁴ 3 üncü maddesinin (e) bendinde tanımlanan tüketiciyi, ifade etmektedir.

1- 5582 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda Yapılan Düzenlemeler ve İstisna Uygulamaları

5582 sayılı Kanunun 6/3/2007 tarihinde yürürlüğe giren 30 uncu maddesi ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun "İstisnalar" başlıklı 29 uncu maddesinin (i) ve (u) bentleri değiştirilmiş ve maddeye (y) bendi eklenmiştir. Söz konusu bentlerde yapılan düzenlemelere ilişkin açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

a) 6802 Sayılı Kanunun 29/i Maddesinde Düzenlenen İstisna

6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin 5582 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ile değiştirilen (i) bendinde; "Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu maluliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar" hükmü yer almaktadır.

Maddede yapılan düzenleme gereğince, sigorta şirketleri tarafından konut finansmanı kapsamında yapılacak sigorta sözleşme ve poliçeleri dolayısıyla lehe alınan paralar, 6/3/2007 tarihinden itibaren B.S.M.V'den istisna olacaktır.

b) 6802 Sayılı Kanunun 29/u Maddesinde Düzenlenen İstisna

6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin 5582 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ile değiştirilen (u) bendinde; "Bankalar, sigorta şirketleri, emeklilik şirketleri ve ipotek finansmanı kuruluşlarının kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibarî değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar" hükmü yer almaktadır.

Bu bentte yapılan düzenlemeyle, ipotek finansmanı kuruluşlarının, kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibarî değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu lehlerine kalan paralar, 6/3/2007 tarihinden itibaren B.S.M.V'den istisna olacaktır.

c) 6802 Sayılı Kanunun 29/y Maddesinde Düzenlenen İstisna

6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesine 5582 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle eklenen (y) bendinde; "İpotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, 2499 sayılı

Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yaptıkları tüm işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar” hükmü yer almaktadır.

Bu bent hükmü uyarınca, ipotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, konut finansmanı kapsamında yaptıkları işlemler dolayısıyla lehe alacakları paralar (krediyi kullandıktan alınan erken ödeme, istihbarat, ekspertiz ücretleri vb. dahil), 6/3/2007 tarihinden itibaren B.S.M.V’den istisna olacaktır.

5582 sayılı Kanunun 20 nci maddesi ile 2499 sayılı Kanuna eklenen 38/A maddesinin birinci fıkrasında; “Konut finansmanı, konut edinmeleri amacıyla tüketicilere kredi kullandırılması, konutların finansal kiralama yoluyla tüketicilere kiralanması, sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılmasıdır. Bu kapsamdaki kredilerin yeniden finansmanı amacıyla kullanılan krediler de konut finansmanı kapsamındadır.” hükmü ile konut finansmanı tanımlanmıştır. Ayrıca, aynı maddenin ikinci fıkrasında konut finansmanı kuruluşları belirtilmiştir. Buna göre; konut finansmanı kuruluşları, konut finansmanı amacıyla doğrudan tüketiciye kredi kullandıran ya da finansal kiralama yapan bankalar ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından konut finansmanı faaliyetinde bulunması uygun görülen finansal kiralama şirketleri ve finansman şirketleridir.

2499 sayılı Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan tüketiciler ifadesi, 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin (e) bendinde; bir mal veya hizmeti ticari veya mesleki olmayan amaçlarla edinen, kullanan veya yararlanan gerçek ya da tüzel kişiler şeklinde tanımlanmıştır.

Bu hükümlere göre 6802 sayılı Kanunun 29/y maddesinde yer alan istisna hükmünün, konut finansmanı kuruluşlarının yukarıda tanımlı bulunan tüketici kapsamına giren kişilerle, konut finansmanı kapsamında yaptıkları işlemler dolayısıyla lehe aldıkları paralara uygulanması gerekmektedir. Ticari veya mesleki amaçlarla edinilen bir konuta ilişkin olarak kullanılan krediler dolayısıyla lehe kalan paralara, konut teminatlı olarak verilen bir kredinin kısmen veya tamamen mesleki ya da ticari amaçla kullanılması halinde bu kredi dolayısıyla lehe kalan paralara, B.S.M.V istisnası uygulanması mümkün değildir.

Yukarıda yer alan hükümler ve açıklamalar çerçevesinde ;

- kurumlar vergisinden muaf olsun olmasın kazançları kurumlar vergisinin konusuna giren mükelleflerin, ticaret şirketlerinin veya ticari amaçla kurulmuş ortaklık ya da işletmelerin; gerek konut edinme amacıyla kullandığı krediler gerekse sahip olduğu konutu teminat göstermek suretiyle kullandığı krediler dolayısıyla lehe kalan paralara,

- gerçek kişilerin; mesleki veya ticari amaçla kullanacağı konutları edinmek için aldığı krediler, sahip olduğu konutu teminat göstererek aldığı ve kısmen veya tamamen mesleki ya da ticari amaçla kullandığı krediler dolayısıyla lehe kalan paralara,

6802 sayılı Kanununun 29/y maddesindeki istisna hükmünün uygulanması mümkün değildir.

2499 sayılı Kanununun 38/A maddesinde tanımlanan konut finansmanı kapsamında, B.S.M.V istisnası uygulanması gereken işlemler aşağıda yer almaktadır.

- Konut edinmeleri amacıyla tüketicilere kredi kullandırılması

Konut finansmanı kuruluşları tarafından tüketicilere, konut edinmeleri amacıyla, konut finansmanı kapsamında kullanılan kredilere ilişkin lehe alınan paralar, B.S.M.V'den istisnadır.

Örnek 1

(X) Bankası tarafından konut edinimi amacıyla bayan (C)'ye 120.000-TL tutarında 120 ay vadeli ipotekli konut kredisi kullandırılmıştır. Bu kredinin taksit tutarı 1.500-TL olarak belirlenmiştir. (X) Bankasının, taksit dönemlerinde faiz, komisyon ve benzeri adlarla lehe aldığı paranın 500-TL olması halinde, bu tutarın tamamı B.S.M.V'den istisna olacaktır.

Ancak bayan (C) konut finansmanı kapsamında kullandığı kredi ile sahip olduğu konutu, mesleki ya da ticari bir amaçla kullanırsa, bu krediye ilişkin (X) bankasının lehe aldığı 500-TL, B.S.M.V'ye tabi olacaktır.

- Sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılması

Konut finansmanı kuruluşları tarafından tüketicilere, sahip oldukları konutların teminatı altında kullanılan krediler dolayısıyla lehe alınan paralar, B.S.M.V'den istisnadır. Ancak, tüketicinin kendisinin sahip olmadığı konutların teminatı altında kullanılan krediler dolayısıyla lehe alınan paralara B.S.M.V istisnası uygulanması mümkün değildir.

Öte yandan, tüketicilerin ortak mülkiyet şeklinde sahip olduğu bir konuttaki hissesinin konut finansmanı kapsamında, ilgili yasal düzenlemeler çerçevesinde "konut olarak" teminat gösterilebilmesinin mümkün olması halinde, B.S.M.V istisnası uygulanacaktır.

2499 sayılı Kanununun 38/A maddesinde belirtilen "sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılması" işleminde; 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (y) bendi kapsamında uygulanacak istisnaya ilişkin tutarın (krediyi kullandıktan alınan erken ödeme, istihbarat, ekspertiz ücretleri vb. dahil) hesaplanmasında, kullanılan toplam kredinin,

teminat olarak gösterilen konut değerine isabet eden kısmının dikkate alınması gerekmektedir. Konut değerinin hesaplamaya dahil edilecek tutarında, kredi kullandırılan tüketicinin konuttaki hisse payı dikkate alınır. Söz konusu istisna tutarının hesaplanmasına ilişkin örnek aşağıda yer almaktadır.

Örnek 2

5582 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra (Y) Bankası tarafından tüketici bay (X)'e, tamamına sahip olduğu konutun teminatı altında konut edinme amacı dışında kredi kullandırılmıştır. Bay (X)'in sahip olduğu ve teminat olarak gösterdiği konutun değeri 100.000-TL, toplam kredi tutarı 150.000-TL, kredinin vadesi 240 ay ve taksit tutarı 1.250-TL olarak belirlenmiştir. (Y) Bankasının, taksit dönemlerinde faiz, komisyon ve benzeri adlarla lehe aldığı paranın 600-TL olması halinde, bu tutarın aşağıda belirtilen şekilde tespit edilen 2/3 oranındaki kısmına B.S.M.V istisnası uygulanacaktır.

$$\text{Konutun Değeri / Toplam Kredi} = 100.000/150.000 = 2/3$$

Bu durumda, (Y) Bankasının taksit dönemlerinde lehe alacağı 600-TL'nin $(600 \times 2/3 =)$ 400-TL'lik kısmı, 6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin (y) bendi hükmü uyarınca B.S.M.V'den istisna olacak, kalan $(600 - 400 =)$ 200-TL'lik kısmı ise B.S.M.V'ye tabi olacaktır.

Öte yandan bay (X)'in teminat olarak gösterdiği konutun % 50 oranında hissesine sahip olması halinde, istisnaya tabi olacak/olmayacak lehe alınan paralar aşağıdaki şekilde hesaplanacaktır.

$$\begin{aligned} \text{Konutun Değeri / Toplam Kredi} &= (100.000 \times 0,50 =) 50.000/150.000 = 1/3 \\ \text{B.S.M.V'den İstisna Olacak Lehe Alınan Para Tutarı} &= 600 \times 1/3 = 200\text{-TL} \\ \text{B.S.M.V'ye Tabi Olacak Lehe Alınan Para Tutarı} &= 600 - 200 = 400\text{-TL} \end{aligned}$$

Bay (X)'in, (Y) Bankasından aldığı 150.000-TL'lik kredinin tamamını veya bir kısmını mesleki ya da ticari amaçla kullanması halinde, bu kredi ile ilgili olarak lehe kalan paralara 6802 sayılı Kanunun 29/y maddesinde yer alan istisnanın uygulanması mümkün değildir.

Örnek 3

(K) Limited Şirketi sahip olduğu bir konutu teminat göstermek suretiyle (T) Bankasından 100.000-TL kredi kullanmıştır. Söz konusu kredi kullanımı nedeniyle (T) Bankası lehine kalan paralara 6802 sayılı Kanunun 29/y maddesinde yer alan istisna uygulanmayacaktır.

2. 2499 sayılı Kanunun Geçici 11 inci Maddesi Kapsamında B.S.M.V İstisnası Uygulanması

5582 sayılı Kanunun 20 nci maddesi ile 2499 sayılı Kanuna eklenen ve 6/3/2007 tarihinde yürürlüğe giren geçici 11 inci maddede; "Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş bulunan ve bu Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan konut finansmanı tanımına uyan kredi ve finansal kiralama sözleşmelerinin tarafı olan tüketiciler, bu maddenin yürürlüğe girmesini takiben üç ay içerisinde, sözleşmenin yapılmış bulunduğu konut finansmanı kuruluşuna başvuruda bulunarak, sözleşme konusu işlemin, bu Kanunun 38/A maddesinde yer alan konut finansmanı tanımı kapsamı dışında değerlendirilmesi talebinde bulunabilirler. Süresi içinde talepte bulunmayan tüketicilerin, bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş bulunan sözleşmeleri, bu Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrası kapsamında kabul edilir..." hükümleri yer almaktadır.

2499 sayılı Kanunun geçici 11 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenen ve konut finansmanı tanımına uyan kredi sözleşmeleri, 5582 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren konut finansmanı kapsamında kabul edilmektedir. Bu nedenle, konut finansmanı kapsamında kabul edilen kredi sözleşmeleri dolayısıyla 5582 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren tahakkuk ettirilen faiz ve benzeri lehe alınan paraların tamamına, 6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin (y) bendi hükmü uyarınca B.S.M.V istisnası uygulanması gerekmektedir.

Buna göre; 6/3/2007 tarihinden önce düzenlenen ve konut finansmanı tanımına uyan kredi sözleşmeleri dolayısıyla bu tarihten itibaren lehe alınan paralar, B.S.M.V'den istisnadır. Ancak, tüketicilerin 6/3/2007 tarihini takip eden üç aylık sürenin sonu itibarıyla, söz konusu kredi sözleşmelerinin konut finansmanı tanımı kapsamı dışında değerlendirilmesi talebinde bulunmuş olmaları halinde, bu sözleşmeler dolayısıyla lehe alınan paralara, B.S.M.V istisnası uygulanması mümkün bulunmamaktadır. Bu nedenle, bu şekilde başvuruda bulunan tüketicilerin kredi sözleşmeleri dolayısıyla bankalar tarafından lehe alınan paralara uygulanan istisnalar nedeniyle beyan olunmayan B.S.M.V tutarları, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri çerçevesinde hesaplanacak ceza ve gecikme faizi ile birlikte krediyi veren mükelleflerden aranacaktır.

Tebliğ olunur.

- 1 6/3/2007 tarihli ve 26454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- 2 23/7/1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- 3 30/7/1981 tarihli ve 17416 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- 4 8/3/1995 tarihli ve 22221 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

6. 85 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 13.06.2007/26551)

28/3/2007 tarihli ve 5615 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun¹ 17 nci maddesi ile 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun² 31 inci maddesinde yapılan düzenlemede, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) uygulamasında değişiklik yapılmıştır.

Söz konusu düzenlemeye ilişkin açıklamalar bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

A- Matrahtan İndirim Ve Mahsuben İade Tutarlarının Hesaplanması

5615 sayılı Kanunun 17 nci maddesi ile 6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddenin sonuna aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Sigorta şirketleri, iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisinden indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabilir.”

“Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir.”

5615 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde değişiklik yapılmadan önceki uygulamada; iptal edilen sigorta muamelelerine ait meblağların vergi matrahından indirilebilmesi için sigorta poliçelerinin düzenleme ve iptal tarihlerinin aynı vergilendirme dönemi içerisinde olması gerekmektedir. Dolayısıyla, sigorta muamelelerinin yapıldığı dönemden sonra gerçekleşen poliçe iptalleri nedeniyle iptal edilen muamelelere ilişkin BSMV'nin, mahsuben iadesi mümkün değildi.

6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin dördüncü fıkrasında yapılan ve 1/5/2007 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle, sigorta muameleleri ile bunların iptal işlemlerinin aynı vergilendirme döneminde yapılmadığı durumlarda da, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergilerin (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilmesine imkan tanınmaktadır.

Ayrıca bu düzenleme ile iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin olan, ancak muamelelerin iptal edildiği dönemde sigorta şirketinin hesaplanan vergisinin yetersiz olması nedeniyle indirim konusu yapılamayan verginin, sonraki vergilendirme dönemlerinde de indirim konusu yapılmasına imkan

sağlanmaktadır.

Anılan maddenin son fıkrasının Bakanlığımıza verdiği yetkiye dayanılarak iptal edilen sigorta muamelelerinde matrahtan indirim ve mahsup uygulamasına ilişkin usul ve esaslar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

1- Aynı Dönem İçinde Düzenlenip İptal Edilen Sigorta Muamelelerinde Matrahtan İndirim Uygulaması

Sigorta şirketleri, aynı dönem içinde düzenlenen ve iptal edilen sigorta muamelelerinde iptal edilen sigorta işlemlerine ait primleri, o dönemin vergi matrahından indirebilirler.

a) Poliçeye ilişkin prim ödemesinin yapılmaması olması

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin doğması için sigorta şirketlerince bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben para alınması gerekmektedir. Düzenlenen sigorta poliçelerine ilişkin olarak sigorta şirketlerinin sorumluluğu poliçeye bağlı primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin tahsili ile doğmaktadır. Bu nedenle, sigorta muamelesinin düzenlenme ve iptal işleminin aynı vergilendirme dönemi içinde yapılması ve iptal edilmiş poliçeye ilişkin primin tamamının ya da taksit tutarının ödenmemiş olması halinde, sigorta şirketleri tarafından iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin primlerin tamamı o dönemin vergi matrahından indirilebilir.

Örnek 1

Sigorta şirketi tarafından 1.350-TL prim tahakkuk ettirilerek başlangıç tarihi ve düzenlenme tarihi **10/5/2007** olan 1 yıllık motorlu kara taşıt aracı sigorta poliçesi düzenlenmiştir. Bu poliçe **25/5/2007** tarihinde prim tahsili yapılmaksızın iptal edilmiştir. Bu durumda, 1.350-TL tutarındaki sigorta primi ile bu primin matrahtan indirimi Mayıs/2007 dönemi hizmet vergisi beyannamesinde aşağıdaki şekilde beyan edilecektir.

Tablo 1: Poliçe Üzerinden Alınan Vergi Bildirimi								
Poliçe Üzerinden Alınan Paranın			Aynı Dönem İçinde Düzenlenip İptal Edilmiş Olan Muameleler		Matrah		Vergi	
Türü	Tutarı		(Yeni Türk Lirası)	(YKr)	(Yeni Türk Lirası)	(YKr)	(Yeni Türk Lirası)	(YKr)
	(Yeni Türk Lirası)	(YKr)						
	Primler	1.350			1.350		0	0
10	İdare Masrafları, İstihsal Masrafları							

	ve Gider Karşılıkları							
11	Zeyilname							
12	Faiz ve Paylar							
13	Diğer İşlemler							
14	Toplam	1.350		1.350		0		0

* Yukarıdaki tablo, Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesinin yalnızca "Tablo 1 - Poliçe Üzerinden Alınan Vergi Bildirimi" bölümünü içermektedir.

Öte yandan, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortalarda sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı anda başlamaktadır. Bu nedenle, bu tür sigorta muamelesinin düzenlenme ve iptal işleminin aynı vergilendirme dönemi içinde yapılması halinde, prim ödemesinin yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın matrahtan indirilecek primler, poliçe prim tutarının yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme isabet eden kısmı ile sınırlı olacaktır.

b) Poliçeye ilişkin prim ödemesinin yapılmış olması

Sigorta muamelesinin düzenlenme ve iptal işleminin aynı vergilendirme dönemi içinde yapılması ve iptal edilen poliçeyle ilgili primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin ödenmiş olması halinde, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin poliçedeki prim tutarının iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı o dönemin vergi matrahından indirilecektir. Yani, toplam prim tutarından poliçenin başlangıç tarihi ile iptal tarihi arasındaki döneme ilişkin kısmı matrahtan indirim konusu yapılamayacaktır.

Örnek 2

Başlangıç tarihi ve düzenlenme tarihi **10/5/2007** olan 1 yıllık motorlu kara taşıt aracı sigorta poliçesine ilişkin 1.350-TL tutarındaki primin tamamı bu tarihte sigorta şirketine ödenmiştir. Ancak, bu poliçe **25/5/2007** tarihinde iptal edilmiştir. Bu durumda, poliçenin prim tutarından poliçenin başlangıç tarihi ile iptal tarihi arasındaki 15 günlük süreye ilişkin prim tutarı olan $[(1.350/366^*) \times 15=]$ 55,33-TL düşüldükten sonra kalan (1.350-55,33=) 1.294,67-TL tutarındaki prim Mayıs/2007 dönemi vergi matrahından indirilebilecektir. İptal edilen bu poliçeye ilişkin olarak 55,33-TL prim tutarı üzerinden 2,77-TL tutarında BSMV beyan edilmesi gerekmektedir. Buna göre, şirketin Mayıs/2007 dönemi hizmet vergisi beyannamesi aşağıdaki şekilde olacaktır.

Tablo 1**: Poliçe Üzerinden Alınan Vergi Bildirimi

Poliçe Üzerinden Alınan Paranın		Tutarı		Aynı Dönem İçinde Düzenlenip İptal Edilmiş Olan Muameleler		Matrah		Vergi	
Türü		(Yeni Türk Lirası)	(YKr)	(Yeni Türk Lirası)	(YKr)	(Yeni Türk Lirası)	(YKr)	(Yeni Türk Lirası)	(YKr)
		9	Primler	1.350		1,294	67	55	33
0	İdare Masrafları, İstihsal Masrafları ve Gider Karşılıkları								
1	Zeyilname								
2	Faiz ve Paylar								
3	Diğer İşlemler								
4	Toplam	1.350		1.294	67	55	33	2	7

*Şubat 2008 ayının 29 gün olması nedeniyle toplam gün sayısı 366 olarak dikkate alınmıştır.

**Yukarıdaki tablo, Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesinin yalnızca "Tablo 1- Poliçe Üzerinden Alınan Vergi Bildirimi" bölümünü içermektedir.

2- Düzenlendiği Dönemden Sonraki Dönemlerde İptal Edilen Sigorta Muamelelerinde Mahsup Uygulaması

Önceki dönemlerde düzenlenip vergisi beyan edilmiş olan, ancak sonraki vergilendirme dönemlerinde iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergiler, iptal edilen sigorta süresine isabet eden kısım sınırlı olmak üzere iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilebilecektir.

İptalin gerçekleştiği dönemde indirilemeyen vergiler nakden iade edilmeyecektir. İndirilemeyen bu vergiler sonraki dönem vergi beyannamelerinde indirim konusu yapılacaktır.

a) Poliçeye ilişkin prim ödemesinin yapılmamış olması

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin doğması için sigorta şirketlerince bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben para alınması gerekmektedir. Düzenlenen sigorta poliçelerine ilişkin olarak sigorta şirketlerinin sorumluluğu poliçeye bağlı primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin tahsili ile

doğmaktadır. Bu nedenle, sigorta şirketleri tarafından önceki dönemlerde düzenlenip beyan olunan sigorta poliçelerinin sonraki vergilendirme döneminde prim tahsilatı yapılmaksızın iptal edilmeleri halinde, söz konusu poliçeler dolayısıyla ödenen vergilerin tamamı iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirilebilecektir.

Örnek 3

Sigorta şirketi tarafından 1.350-TL prim tahakkuk ettirilerek düzenlenen ve başlangıç tarihi ile düzenlenme tarihi **28/5/2007** olan 1 yıllık motorlu kara taşıt aracı sigorta poliçesi **4/6/2007** tarihinde prim tahsili yapılmaksızın iptal edilmiştir. Mayıs/2007 dönemine ait beyannamede bu poliçeye ilişkin olarak (1.350 x 0,05 =) 67,50-TL tutarında BSMV beyan edilmiştir. Bu durumda, poliçeye ilişkin beyan edilen 67,50-TL tutarındaki verginin tamamı iptalin gerçekleştiği Haziran/2007 döneminde hesaplanan BSMV'den indirilecektir. Buna göre, şirket Haziran/2007 dönemi hizmet vergisi beyannamesinin (Tablo-2) bölümünde yer alan 28 numaralı satırına 67,50-TL vergi tutarını yazmak suretiyle bu tutarı ödeyeceği vergiden mahsup edebilecektir.

Öte yandan, kara ve denizde mal taşıma işlerine ait sigortalarda sigortacının sorumluluğu, akdin yapıldığı anda başlamaktadır. Bu nedenle, sigorta şirketleri tarafından önceki dönemlerde düzenlenip beyan olunan bu tür sigorta poliçelerinin sonraki vergilendirme döneminde iptal edilmeleri halinde, prim ödemesinin yapıp yapılmadığına bakılmaksızın mahsuben iade edilecek BSMV, poliçe dolayısıyla ödenen vergi tutarının yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme isabet eden kısmı ile sınırlı olacaktır.

b) Poliçeye ilişkin prim ödemesinin yapılmış olması

Sigorta şirketleri tarafından önceki dönemlerde düzenlenmiş ve vergisi beyan edilmiş olan, ancak sonraki dönemlerde iptal edilen sigorta poliçelerine ilişkin primin tamamının veya taksitle ödenmesi kararlaştırılmışsa ilk taksitin tahsil edildiği durumda, iptal edilen poliçelere ilişkin vergiler mahsuben iade edilecektir. Mahsuben iade edilebilecek BSMV ise iptal edilen sigorta poliçelerine ilişkin toplam vergi tutarından poliçe başlangıç tarihi ile iptal tarihi arasındaki döneme ait vergiler düşölmek suretiyle bulunacaktır. Dolayısıyla poliçenin başlangıç tarihi ile iptal tarihi arasındaki döneme ait vergilerin indirim konusu yapılması mümkün değildir.

Örnek 4

Sigorta şirketi tarafından düzenlenen ve başlangıç tarihi **28/5/2007** olan 1 yıllık motorlu kara taşıt aracı sigorta poliçesi **4/6/2007** tarihinde iptal edilmiştir. Söz konusu poliçeye ilişkin olan 1.350-TL tutarındaki primin tamamı tahsil edilmiş olup poliçenin prim tutarı ve 67,50-TL tutarındaki vergisi Mayıs/2007 dönemi beyannamesiyle beyan edilmiştir. Poliçeye ilişkin olarak mahsuben iade edilecek verginin hesaplanmasında iptal tarihinden sonraki dönem dikkate alınması gerektiğinden, poliçenin 04.06.2007-28.05.2008 dönemine ait hesaplanan $[(1.350/366) \times 359 =]$ 1.324,18-TL tutarındaki prime ilişkin 66,21-TL'lik verginin mahsuben iadesi mümkündür.

Bu nedenle, şirket Haziran/2007 dönemi hizmet vergisi beyannamesinin (Tablo-2) bölümünde yer alan 28 numaralı satırına 66,21-TL tutarını yazmak suretiyle bu tutarı ödeyeceği vergiden mahsup edebilecektir.

B - Yeni Hizmet Vergisi Beyannamesi

5615 sayılı Kanun ile 6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde yapılan ve 1/5/2007 tarihinden itibaren yürürlüğe giren değişiklik nedeniyle Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesi, iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergilerin mahsuben iadesine imkan verecek şekilde yeniden düzenlenmiştir. Bu beyannamenin örneği (www.gib.gov.tr) internet adresinde yer almaktadır. Yeni Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesi 1/6/2007 tarihinden itibaren verilecek beyannamelerde kullanılmaya başlanacaktır.

1 - Beyannamenin Kağıt Ortamında Verilmesi

Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesinin kağıt ortamında verilmesi durumunda, beyannamenin doldurulmasıyla ilgili olarak aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

- Bu Tebliğin (A-1) bölümünde yer alan açıklamalara göre, sigorta muamelesinin düzenlenme ve iptal işleminin aynı ayda yapılması halinde, iptal edilen sigorta muamelelerine ait meblağlar (primler), beyannamenin “Tablo 1- Poliçe Üzerinden Alınan Vergi Bildirimi” bölümünde yer alan “Aynı Dönem İçinde Düzenlenip İptal Edilmiş Olan Muameleler” sütununda gösterilmek suretiyle o dönemin vergi matrahından indirilecektir.

- Beyannamenin 27. satırına bir önceki dönem beyannamesinin 30. satırında yer alan sonraki döneme devreden iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin indirilecek vergiler yazılacaktır.

- Beyannamenin 28. satırına bu Tebliğin (A-2) bölümünde yer alan açıklamalara göre belirlenecek önceki dönemlerde düzenlenmiş olup bu dönem içinde iptal edilen sigorta muamelelerine ilişkin vergiler yazılacaktır.

- Beyannamenin 29. satırına, 26. satırında yer alan tutardan 27 ve 28. satırlarındaki tutarların çıkarılması sonucunda bulunacak fark yazılacaktır. Beyannamenin 27 ve 28. satırlarında yer alan toplam tutarın 26. satırındaki tutardan büyük olması halinde ise bulunacak fark beyannamenin 30. satırına yazılacaktır.

2 - Beyannamenin Elektronik Ortamda Verilmesi

Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesinin elektronik ortamda verilmesi durumunda, beyannamenin doldurulmasıyla ilgili olarak aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir.

- Bu Tebliğin (A-1) bölümünde yer alan açıklamalara göre, sigorta

muamelesinin düzenlenme ve iptal işleminin aynı ayda yapılması halinde, iptal edilen sigorta muamelelerine ait meblağlar (primler) beyannamenin “Poliçe Üzerinden Alınan Vergi Bildirimi” bölümünde yer alan “Aynı Dönem İçinde Düzenlenip İptal Edilmiş Olan Muameleler” sütununda gösterilmek suretiyle o dönemin vergi matrahından indirilecektir.

- Beyannamenin “Önceki Dönemden Devreden, İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin Mahsup Edilmemiş Vergiler” satırına bir önceki dönem beyannamesinin “Sonraki Döneme Devreden İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin İndirilecek Vergiler” satırındaki tutar yazılacaktır.

- Beyannamenin “Önceki Dönemlerde Düzenlenmiş Olup Bu Dönem İçinde İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin Vergiler” satırına bu Tebliğin (A-2) bölümünde yer alan açıklamalara göre belirlenecek mahsuben iade edilmesi gereken vergiler yazılacaktır.

- Beyannamenin “Ödenecek Vergi” satırına, “Genel Toplam” satırında yer alan tutardan, “Önceki Dönemden Devreden, İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin Mahsup Edilmemiş Vergiler” ve “Önceki Dönemlerde Düzenlenmiş Olup Bu Dönem İçinde İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin Vergiler” satırlarındaki tutarların çıkarılması sonucunda bulunacak fark yazılacaktır. Beyannamenin “Önceki Dönemden Devreden, İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin Mahsup Edilmemiş Vergiler” ve “Önceki Dönemlerde Düzenlenmiş Olup Bu Dönem İçinde İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin Vergiler” satırlarında yer alan toplam tutarın “Genel Toplam” satırındaki tutardan büyük olması halinde ise bulunacak fark, beyannamenin “Sonraki Döneme Devreden İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin İndirilecek Vergiler” satırına yazılacaktır.

Tebliğ olunur.

-----
¹ 4/4/2007 tarihli ve 26483 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

² 23/7/1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

* Şubat 2008 ayının 29 gün olması nedeniyle toplam gün sayısı 366 olarak dikkate alınmıştır.

7. 86 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 26.07.2008/26948)

4/6/2008 tarihli ve 5766 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun¹ 25 inci maddesi ile 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun² 30, 31 ve 47 nci maddelerinde yapılan düzenlemede, sigorta muamelelerine ilişkin banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) uygulamasında değişiklik yapılmıştır.

Söz konusu düzenleme ile kambiyo işlemlerinde BSMV uygulamasına ilişkin açıklamalar bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

A – Sigorta İşlemlerinde BSMV Uygulaması

5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesi ile 6802 sayılı Kanunun 30, 31 ve 47 nci maddelerinde değişiklikler yapılmıştır. Buna göre 6802 sayılı Kanunun;

- 30 uncu maddesi, "Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder. Sigorta araçları tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefi sigorta şirketleridir." şeklinde değiştirilmiş,

- 31 inci maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere, "Sigorta işlemlerinde verginin matrahı, bu işlem dolayısıyla poliçede yer alan prim tutarıdır. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta araçlarına yapılan ödemeler indirim konusu yapılamaz." fıkrası eklenmiş,

- 47 nci maddesinin (a) fıkrasının sonuna "Sigorta muamelelerine ilişkin beyanname sigorta şirketlerinin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine verilir." hükmü eklenmiştir.

6802 sayılı Kanunda yapılan bu değişiklikler 1/8/2008 tarihinden itibaren yürürlüğe girecektir.

Ayrıca, 6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinde, "Sigorta şirketleri, iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisinden indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabilir." hükmü ile aynı maddenin son fıkrasında "Maliye Bakanlığı, bu maddenin uygulanmasına ilişkin usûl ve esasları belirlemeye yetkilidir." hükmü yer almaktadır.

Bu hükümler uyarınca, sigorta işlemlerinde BSMV mükellefiyeti, matrahı, beyanı ve ödenmesi ile iptal edilen sigorta işlemlerine ilişkin aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek görülmüştür.

1 – Sigorta İşlemlerinde BSMV Mükellefi

5684 sayılı Sigortacılık Kanununun³ 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, sigorta araçları sigorta acentesi ve brokerleri olarak sayılmış olup aynı maddenin (l) bendinde ise sigorta acentesi; ticarî mümessil, ticarî vekil, satış memuru veya müstahdem gibi tâbi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak muayyen bir yer veya bölge içinde daimî bir surette sigorta şirketlerinin nam ve hesabına sigorta sözleşmelerine aracılık etmeyi

veya bunları sigorta şirketleri adına yapmayı meslek edinen, sözleşmenin akdinden önce hazırlık çalışmalarını yürüten ve sözleşmenin uygulanması ile tazminatın ödenmesinde yardımcı olan kişi olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, Sigorta Acenteleri Yönetmeliğinin⁴ 12 nci maddesinde; "Sigortalı tarafından yetkili acenteye yapılan ödeme sigorta şirketine yapılmış sayılır." hükmü yer almaktadır.

Öte yandan, 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesi uyarınca, verginin doğması için sigorta şirketlerince bir muamele yapılması ve bu muamele sonucunda lehe nakden veya hesaben para alınması gerekmektedir. Ayrıca, 5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle değişik 6802 sayılı Kanunun 30 uncu maddesine göre, sigorta aracıları tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefi sigorta şirketleridir.

6802 sayılı Kanunda değişiklikler yapan 5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin yürürlüğe girmesinden önceki uygulamaya göre sigorta işlemlerinde BSMV'nin mükellefi, sigorta şirketleri ile bu şirketler tarafından sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi verilen sigorta acenteleriydi. Ancak, 5766 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler uyarınca, 1/8/2008 tarihinden itibaren sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acenteleri ile sigorta acenteliği bulunan banka şubeleri tarafından yapılan sigorta işlemleri de dahil olmak üzere bütün sigorta işlemlerinde verginin mükellefi sigorta şirketleridir.

2 – Sigorta İşlemlerinde BSMV Matrahı

Sigorta şirketlerinin sigorta işlemi olsun olmasın yaptıkları bütün işlemler dolayısıyla nakden veya hesaben lehe aldıkları paralar BSMV'ye tabi bulunmaktadır. 5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesiyle değişik 6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin üçüncü fıkrasına göre; sigorta işlemlerinde verginin matrahı, bu işlem dolayısıyla poliçede yer alan prim tutarıdır. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta aracılara yapılan ödemeler matraha dahil olup indirim konusu yapılamaz.

Sigorta işlemi dolayısıyla sigorta aracılara yapılan komisyon ve benzeri ödemelerin vergi matrahından indirilmesi mümkün değildir. Diğer bir ifadeyle, sigorta aracılarının (sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan acentelerin) vergi mükellefiyetinden çıkarılması, sigorta şirketlerince sigorta aracılara yapılacak ödemelerin vergi matrahından indirilmesi sonucunu doğurmamaktadır.

Örnek 1- Sigorta şirketi tarafından 16/8/2008 tarihinde 1 yıllık motorlu kara taşıt aracı sigorta poliçesi düzenlenmiştir. Söz konusu poliçeye ilişkin prim tutarı 1.350-TL'dir. Bu işlemde verginin matrahı, poliçede yer alan 1.350-TL tutarı olup bu prim tutarı üzerinden % 5 oranında 67,50-TL

tutarında BSMV hesaplanması ve Ağustos 2008 dönemi beyannamesiyle şirketin kanuni veya iş merkezinin bulunduğu yer vergi dairesine beyan edilerek aynı süre içinde ödenmesi gerekmektedir.

Örnek 2- C yetkili sigorta acentesi tarafından 16/8/2008 tarihinde 1 yıllık motorlu kara taşıt aracı sigorta poliçesi düzenlenmiştir. C yetkili sigorta acentesi ile sigorta şirketi arasında yapılan yetkili acentelik sözleşmesi gereğince bu poliçeye ilişkin komisyon oranı % 10'dur. Söz konusu poliçeye ilişkin prim tutarı (yetkili acente komisyonu dahil) 1.350-TL'dir.

C yetkili sigorta acentesinin bu işlem dolayısıyla acentelik sözleşmesi uyarınca alacağı komisyon tutarı, poliçede yer alan prim tutarının % 10'u olup 135-TL'dir. Bu işlemdeki prim tutarı, sigorta acentesinin alacağı komisyonlar ile sigorta şirketinin alacağı tutarların toplamından oluşmakta olup 1.350-TL'dir. Dolayısıyla, sigorta işleminde acentenin alacağı komisyon tutarı poliçede yer alan prim tutarına dahil olduğundan bu tutar verginin hesaplanmasında dikkate alınmaktadır. Bu işlemde verginin matrahı poliçede yer alan 1.350-TL tutarı olup, bu prim tutarı üzerinden % 5 oranında 67,50-TL BSMV hesaplanması ve sigorta şirketi tarafından Ağustos 2008 dönemi beyannamesiyle şirketin kanuni veya iş merkezinin bulunduğu yer vergi dairesine beyan edilerek aynı süre içinde ödenmesi gerekmektedir. Prim tutarının hesabında, sigorta işlemi dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla sigorta aracılara yapılan ödemeler matraha dahil olduğundan, bu tutarların BSMV matrahının hesaplanmasında indirim konusu yapılamayacağı açıktır.

Söz konusu sigorta işleminin sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunan veya bulunmayan banka şubesinde yapılması durumunda da, sözleşme veya poliçede yer alan prim tutarı üzerinden hesaplanan verginin sigorta şirketi tarafından beyan edilerek ödenmesi gerekmektedir. Bu nedenle, söz konusu banka şubesinde sigorta işlemine ilişkin olarak sigorta şirketinden alınan komisyon tutarları dahil prim tutarı üzerinden hesaplanan vergi sigorta şirketince beyan edilerek ödeneceğinden bu komisyon tutarları ayrıca vergiye tabi tutulmayacaktır.

Sigorta işlemlerinde sigorta şirketleri tarafından teminat altına alınan risklere karşılık poliçede gösterilen prim tutarları üzerinden BSMV hesaplanmaktadır. Poliçede yer alan yangın sigortası vb. sigortalar dolayısıyla ile alınan prim tutarlarının tamamı BSMV'nin matrahını oluşturmaktadır. İlgili Kanun⁵ uyarınca yangın sigortaları dolayısıyla alınan prim tutarı üzerinden ayrıca yangın sigortası vergisi hesaplanarak ödenmektedir. Buna göre, yangın sigortasına ilişkin prim tutarı da dahil poliçede yer alan prim tutarları üzerinden BSMV hesaplanması nedeniyle, yangın sigortası vergisi üzerinden ayrıca BSMV hesaplanmaması gerekmektedir.

3 – Sigorta İşlemlerinde BSMV Beyanı ve Ödenmesi

6802 sayılı Kanununun 44, 47 ve 48 inci maddelerinde BSMV'nin tarihine, beyanname zamanı ve yeri ile ödenmesine ilişkin hükümler bulunmaktadır. Anılan maddelerde, BSMV'nin vergiye tabi olayların vuku bulduğu yer vergi dairesince tarh olunacağı, bu Kanunun beyannamenin bir merkezden verilmesini tecviz ettiği hallerde verginin beyannamenin verildiği yer vergi dairesince tarh olunacağı, her mükellefin bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar BSMV'de muamelelerin yapıldığı yer vergi dairesine bildirmek mecburiyetinde olduğu, sigorta muamelelerine ilişkin beyannamenin sigorta şirketlerinin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine verileceği ve mükelleflerin beyanname üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilen vergileri beyanname verme süresi içinde ödemeye mecbur oldukları hüküm altına alınmıştır.

Bu hükümler uyarınca sigorta şirketleri, 1/8/2008 tarihinden itibaren sigorta araçları tarafından yapılan sigorta işlemleri de dahil olmak üzere yaptıkları işlemlere ilişkin vergileri, Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesi ile izleyen ayın 15 inci günü akşamına kadar kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine beyan ederek aynı süre içinde ödeyeceklerdir.

4 – Diğer Hususlar

a) Temmuz 2008 Dönemine İlişkin BSMV'nin Beyanı ve Ödenmesi

Sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acentelerinin Temmuz 2008 vergilendirme döneminde yaptıkları sigorta muamelelerine ilişkin vergileri Hizmet Vergisi (Sigorta Muameleleri Vergisi) Beyannamesi ile izleyen ayın 15 inci günü akşamına kadar vergi dairesine beyan ederek aynı süre içinde ödemeleri gerekmektedir.

Sigorta acenteleri tarafından verilecek Temmuz 2008 dönemine ait beyannamenin "Sonraki Döneme Devreden İptal Edilen Sigorta Muamelelerine İlişkin İndirilecek Vergiler" satırında bulunan tutarlar, iptal edilen sigorta işlemlerine ait vergilerin ilgili dönemlerde beyan edilerek ödenmiş olması şartıyla sigorta acentesinin başvurusu üzerine diğer vergi borçlarına mahsup edilir. Bu mahsup işleminin yapılabilmesi için, ilgili acentelerin bu Tebliğ ekinde yer alan "İptal Edilen Sigorta Poliçelerine İlişkin Bildirim"i düzenlemek suretiyle vergi dairesine bir dilekçe ile başvurusu gerekmektedir. (EK:1) Mahsup edilemeyen vergi tutarları işlemin yapıldığı takvim yılının sonuna kadar doğacak diğer vergi borçlarından mahsup edilir. Bu şekilde mahsup edilemeyen vergi, sigorta acentesine nakden iade edilecektir.

Öte yandan, 5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesi ile değişik 6802 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi hükmü uyarınca, sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acentelerinin BSMV mükellefiyet kaydı, Temmuz 2008 dönemine ilişkin beyannamelerin verilmesinden sonra Ağustos 2008 döneminin sonuna kadar ilgili vergi dairesi müdürlüğüne terkin edilecektir.

Ancak 213 sayılı Vergi Usul Kanununun⁶ 160 inci maddesi hükmü uyarınca, sigorta acentelerinin BSMV'ye ilişkin mükellefiyet kaydının terkin edilmesi, mükellefin işi bırakmasından önceki dönemlere ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacak, bu tarihten önceki dönemlere ilişkin vergilendirmeye ve ceza uygulanmasına da engel teşkil etmeyecektir.

b) İptal Edilen Sigorta İşlemlerinde BSMV Uygulaması

6802 sayılı Kanunun 31 inci maddesinin 1/5/2007 tarihinde yürürlüğe giren beşinci fıkrasında, iptal edilen sigorta işlemlerine ilişkin BSMV uygulaması düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca, sigorta şirketleri iptal ettikleri sigorta muamelelerine ilişkin vergileri (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan BSMV'den indirebilirler. Bu dönemde indirilemeyen vergiler, sonraki dönem beyannamelerinde indirim konusu yapılabilmektedir.

5766 sayılı Kanunun 25 inci maddesinin yürürlüğe gireceği 1/8/2008 tarihinden sonra yapılan sigorta işlemlerinde sözleşme yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acentelerinin BSMV mükellefiyeti bulunmamaktadır. Bu tarihten sonra yapılan sigorta işlemlerinde BSMV'nin mükellefi sigorta şirketleridir.

1/8/2008 tarihinden önce sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acenteleri tarafından yapılan sigorta işlemlerinin bu tarihten sonra iptal edilmesi durumunda, iptal edilen sigorta işlemlerine ilişkin beyan edilen vergilerin, iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan vergiden indirilmesi sigorta şirketleri tarafından gerçekleştirilecektir. Bu durumda, 1/8/2008 tarihinden önce sigorta acenteleri tarafından düzenlenen ancak bu tarihten sonra iptal edilen sigorta işlemlerine ilişkin vergilerin sigorta acentelerince beyan edilerek ödenmiş olması kaydıyla, sigorta şirketleri tarafından iptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan vergiden indirim konusu yapılabilecektir. İptalin gerçekleştiği dönemde hesaplanan vergiden sigorta şirketleri tarafından indirim konusu yapılan verginin (yalnızca iptal tarihinden sonraki döneme ait olan kısmı), bu işlemleri yapan sigorta acentelerine ayrıca red ve iadesinin yapılamayacağı açıktır.

Öte yandan, 5766 sayılı Kanunun yürürlüğe gireceği 1/8/2008 tarihinden önce veya sonra düzenlenen ve bu tarihten sonra iptal edilen sigorta işlemlerinde BSMV uygulaması, 85 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde⁷ yer alan açıklamalara göre yapılacağı tabiidir.

c) Sigorta Şirketlerince Sigorta Aracılarına Verilen Komisyonların BSMV Karşısındaki Durumu

5766 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren sigorta acenteleri, BSMV mükellefiyeti dışına çıkarılmakta ve sigorta aracıları tarafından yapılan sigorta işlemlerinde de verginin mükellefi sigorta şirketleri kabul edilmektedir. Sigorta işlemlerinde verginin matrahı, sigorta aracılara verilen komisyonlar dahil edilerek tespit edilen prim tutarlarıdır. Sigorta acenteliği bulunan banka şubeleri, sigorta acenteliği bulunan finansman şirketleri ile diğer acentelerin sigorta işlemleri dolayısıyla alacağı komisyonlar da prim tutarına dahil olduğundan ve bu tutarlara ilişkin vergiler sigorta şirketlerince beyan edilerek ödeneceğinden, bu komisyonlar üzerinden sigorta acenteleri ve sigorta acenteliği bulunan banka şubeleri ile finansman şirketleri tarafından ayrıca BSMV hesaplanıp beyan edilmeyecektir.

Öte yandan, bankalar dışındaki sigorta acentelerinin BSMV mükellefiyeti Ağustos 2008 döneminden itibaren sona ereceğinden sigorta muamelelerine ilişkin olarak yıl sonlarında veya belli dönem aralıklarında sigorta şirketlerinden teşvik komisyonu ve benzer adlar altında alınan paralar vergiye tabi tutulmayacaktır.

Ancak, sigorta acenteliği bulunan banka şubeleri tarafından sigorta şirketlerinden teşvik komisyonu ve benzer adlar altında alınan paraların 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesi hükmünce BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir. Teşvik komisyonu ve benzeri adlar altında alınan tutarlar, banka şubeleri tarafından Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamesinin ilgili kısmına dahil edilmek suretiyle beyan edilecektir.

d) Vergiden İstisna Edilen İşlemlerde Sigorta Acentelerine Verilen Komisyonların Durumu

6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinde BSMV'den istisna edilen sigorta işlemleri düzenlenmiştir. Bu Kanun ve diğer kanunlar ile BSMV'den istisna edilen sigorta işlemleri dolayısıyla alınan paralar (komisyon ve benzeri adlarla alınanlar dahil) üzerinden BSMV hesaplanmayacaktır. Bu durumda, sözleşme yapma veya prim tahsil etme yetkisi bulunan veya bulunmayan acenteler ile bu nitelikte olan banka şubeleri tarafından da vergiden istisna edilen sigorta işlemleri dolayısıyla komisyon ve benzeri adlarla alınan paralar üzerinden vergi hesaplanmayacak ve beyan edilmeyecektir.

e) Sigorta İşlemlerinde Belge Düzeni

Bilindiği üzere, sigorta işlemleri dolayısıyla sigorta şirketleri ve acenteleri tarafından düzenlenecek belgelere ilişkin açıklamalar 243⁸ ve 246⁹ Sıra No.lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerinde yer almaktadır. Buna göre, sigorta acenteleri tarafından sigorta şirketlerine sağlanan hizmetler nedeniyle ödenen komisyon bedelleri için sigorta şirketlerince sadece sigorta komisyon gider belgesi düzenlenmesi gerekmekte olup ayrıca acentelerce söz konusu

bedeller için fatura düzenlenmeyecektir. Diğer taraftan, sigorta şirketlerinin sigortacılık faaliyeti dışında kalan diğer işlemleri için fatura düzenleneceği tabiidir.

5766 sayılı Kanun ile yapılan değişikliklerin 1/8/2008 tarihinde yürürlüğe girmesiyle birlikte sigorta işlemlerine ilişkin primler üzerinden hesaplanan vergilerin sigorta şirketlerince beyan edilerek ödenmesi ve prim tutarlarına sigorta aracılarının bu işlemler dolayısıyla alacağı komisyonların dahil olması, belge düzeninin değişmesini gerektirmemektedir. Bu nedenle, sigorta şirketlerince sigorta aracılara ödenecek komisyonlar için sigorta komisyon gider belgesi uygulamasına devam edilecektir.

B– Kambiyo Muamelelerinde BSMV Uygulaması

6802 sayılı Kanunun "Beyanname verilme zamanı ve yeri" başlıklı 47 nci maddesinin (a) fıkrasında, "...her mükellef, bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar ... banka ve sigorta hizmetleri vergisinde muamelelerin yapıldığı yer vergi dairesine bildirmek mecburiyetindedir." hükmü yer almaktadır. Aynı maddenin (e) fıkrasında ise; "Herhangi bir vergi döneminde, vergiye tabi muameleleri bulunmayan mükellefler de keyfiyeti aynı müddetler içinde, vergi beyannamesi ile bildirmeye mecburdurlar." hükmü bulunmaktadır.

15/4/2008 tarihli ve 26848 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2008/13459 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında, kambiyo muamelelerine ilişkin BSMV oranı, 1/5/2008 tarihinden itibaren uygulanmak üzere kambiyo satış tutarı üzerinden sıfır olarak belirlenmiştir.

Buna göre BSMV mükellefleri, vergilendirme dönemi içinde vergiye tabi işlemleri bulunmasa da bu durumlarını vergi beyannamesi ile bildirmeye mecburdurlar. Bu nedenle, vergi dönemi içinde sadece vergi oranı sıfır olarak belirlenmiş döviz satış işlemleri bulunan mükelleflerin (yetkili müesseseler dahil) de bu işlemlerini beyanname ile bildirmeleri gerekmektedir.

Tebliğ olunur.

- ¹ 6/6/2008 tarihli ve 26898 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ² 23/7/1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ³ 14/6/2007 tarihli ve 26552 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ⁴ 14/4/2008 tarihli ve 26847 mükerrer sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ⁵ 29/5/1981 tarihli ve 17354 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olan, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu
- ⁶ 10/1/1961 tarihli ve 10703 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ⁷ 13/6/2007 tarihli ve 26551 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ⁸ 7/9/1995 tarihli ve 22397 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- ⁹ 8/1/1996 tarihli ve 22517 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

EK: 1 - İptal Edilen Sigorta Poliçelerine İlişkin Bildirim

8. 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 22.10.2010/ 27737)

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununda(1) banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) uygulaması ile ilgili olarak 6009 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla(2) yapılan değişikliklere ilişkin açıklamalar bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

A- İlgili Mevzuat

6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında, "Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir." hükmü yer almaktadır.

6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin üçüncü fıkrası 6009 sayılı Kanununun 1 inci maddesi ile "90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye (3) göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas iştigal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez." şeklinde (1/8/2010 tarihinden geçerli olmak üzere) değiştirilmiştir.

6802 sayılı Kanununun "İstisnalar" başlıklı 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde 6009 sayılı Kanununun 2 nci maddesi ile yapılan değişiklikle de Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar (1/9/2010 tarihinden geçerli olmak üzere) BSMV den istisna edilmiştir.

Ayrıca, 6802 sayılı Kanununun mükellefi belirleyen 30 uncu maddesinde de "Banka ve sigorta muameleleri vergisini banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder..." hükmüne yer verilmiştir.

Öte yandan, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi (KDV) Kanununun (4) 17/4-e maddesi uyarınca, BSMV kapsamına giren işlemler KDV den müstesnadır. Buna göre, KDV mükellefleri tarafından 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında yazılı işlemlerin esas işgal konusu olarak yapılması halinde, bu işlemler KDV Kanununun anılan hükmü uyarınca KDV ye tabi olmayacaktır.

B- Banker Tanımında 6009 Sayılı Kanunla Yapılan Değişiklik

6802 sayılı Kanunun 6009 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değişik 28 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşan kişiler ile anılan maddenin ikinci fıkrasında belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini "esas işgal konusu" olarak yapanların 6802 sayılı Kanunun uygulanmasında banker sayılacağı belirtilmiştir.

Bankerlerin sadece 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar BSMV ye tabi olup, diğer işlemleri ise KDV ye tabi bulunmaktadır.

1- 90 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye Göre İkraz İşleriyle Uğraşanlar

2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunu (5), 90 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 16 ncı maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu nedenle, 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde yer alan "2279 sayılı Kanun" ibaresi, 6009 sayılı Kanunla "90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname" şeklinde değiştirilmiştir.

Buna göre, 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararname uyarınca ikraz işleriyle uğraşanlar banker kapsamında BSMV mükellefidir. Kararnamede ikrazatçılar, devamlı ve mutad meslek halinde, faiz veya her ne ad altında olursa olsun bir ivaz karşılığı veya ipotek almak suretiyle, ödünç para verme işleriyle uğraşan veya ödünç para verme işlerine aracılık eden ve kendilerine faaliyet izni verilen gerçek kişiler şeklinde tanımlanmaktadır. Ödünç para verme işlerini yetki belgesi olmaksızın yapan gerçek kişiler (tefeciler) de anılan Kararname kapsamına girdiğinden banker kapsamında BSMV mükellefidirler.

Bu çerçevede, 90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 2 nci maddesi kapsamında düzenlenen ödünç para verme işleriyle uğraşan gerçek kişiler ile faktoring ve finansman şirketleri banker kapsamında BSMV mükellefi olup, bunların yaptığı 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler BSMV ye tabidir. Dolayısıyla bu işlemlerin dışında kalan diğer işlemleri ise KDV ye tabi olacaktır.

2- 6802 Sayılı Kanununun 28 inci Maddesinin İkinci Fıkrasında Belirtilen Muamele ve Hizmetleri Esas İştigel Konusu Olarak Yapanlar

6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında aşağıdaki muamele ve hizmetler yer almaktadır:

- Banka muamele ve hizmetleri,
- Kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım - satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri,
- Mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işleri.

6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan banker tanımındaki "devamlı olarak yapanlar" ibaresi 6009 sayılı Kanunla "esas iştigel konusu olarak yapanlar" şeklinde değiştirilmiştir. Bu değişlikle, banker sayılmak için aranan devamlılık koşulu söz konusu işlemlerin esas iştigel konusu olarak yapılması şeklinde yeniden belirlenmiştir. Buna göre, banker kapsamında BSMV mükellefi olmak için, anılan Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerin esas iştigel (ana faaliyet) konusu olarak yürütülmesi ve bu işlemler dolayısıyla lehe para alınması gerekmektedir.

Bir işlemin esas iştigel konusu olarak yapılması, işletmenin kuruluş gayesi ve bu gayesini gerçekleştirmek için yapmakta olduğu işlem veya işlemlere bakılarak belirlenecektir. Örneğin, inşaat ve otelcilik alanında faaliyet gösteren bir şirket, Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas faaliyet konusu işlemleri ile birlikte yapabilir. Bu şirketin gerek kullandığu yabancı kaynaklardan gerekse öz kaynaklarından sağladığu fonları ortaklarına veya üçüncü kişilere faiz karşılığında kullandırması işlemi şirketin esas faaliyet konusunun inşaat ve otelcilik olması nedeniyle BSMV ye tabi olmayacaktır.

Esas itibariyle 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler, ilgili kanunlar uyarınca verilen yetki veya izin ile yapılabilecek işlemlerdir.

Emeklilik yatırım fonları, menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıkları, aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, vadeli işlem aracılık şirketleri ile MKK ve vadeli işlem ve opsiyon borsası gibi kuruluşlar, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun (6) 32 nci maddesinin verdiğu yetki ve izin çerçevesinde menkul kıymetlere ilişkin işlemleri esas faaliyet konusu olarak yapmaktadırlar. Bunların 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV ye tabi olacaktır.

Diğer taraftan Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın (7) 4 üncü maddesinin verdiği yetki ve izin uyarınca yetkili müesseseler ve PTT, döviz alım ve satım işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapabilmektedirler. Bu kuruluşların 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV ye tabidir.

Buna göre, 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapanlar, bu işlemleri ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürüten kişileri ifade etmektedir. Dolayısıyla bunların 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olarak BSMV ye tabi olacak, bunlar dışındakilerin aynı fıkra da belirtilen işlemleri "esas iştiğal konusu" olmadığından KDV ye tabi olacaktır.

Örnek 1: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununa (8) göre kurulan ve gayesi esas itibariyle başka işletmelere iştiraktan ibaret olan holding şirketlerince yapılan 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemler esas iştiğal konusu olarak değerlendirilemeyeceğinden BSMV nin konusuna da girmeyecektir. Dolayısıyla, 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan herhangi bir işlemi (ödünç para verme işleri gibi) ilgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle yürütmeyen şirketler, bu işlemleri ana sözleşmelerinde faaliyet konularından biri olarak belirtmiş olsa dahi, bu işlemleri nedeniyle banker sayılmayacak ve BSMV mükellefi olmayacaktır.

Örnek 2: İnşaat alanında faaliyet gösteren (B) A.Ş. nin bir grup şirketi olan (C) A.Ş. ye ödünç para vermesi (B) A.Ş. nin esas iştiğal konusu olarak değerlendirilemeyeceğinden BSMV ye tabi olmayacaktır.

Örnek 3: Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan (D) Menkul Değerler A.Ş. nin menkul kıymet alım satımı veya alım-satıma aracılık işlemleri esas iştiğal konusu olduğundan bu işlemleri BSMV ye tabi tutulacaktır. Banker konumunda bulunan (D) Menkul Değerler A.Ş. tarafından yapılacak 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen diğer işlemler de BSMV ye tabi olacaktır.

Örnek 4: Emeklilik yatırım fonları ile menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının menkul kıymet alım satım işlemleri, 2499 sayılı Kanununun 32 nci maddesinin verdiği yetki ve izin çerçevesinde esas faaliyet konusu olarak yapılmaktadır. Söz konusu fon ve ortaklıkların 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri BSMV ye tabidir. Ancak 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (t) bendi uyarınca, emeklilik yatırım fonları ile menkul kıymet yatırım fon ve ortaklıklarının sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar BSMV den istisnadır.

Örnek 5: Kooperatifler, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığının izni ile kurulmaktadır. Kuruluş amaçları gereği nakit kredi işlemlerini esas iştiğal konusu olarak yapan kooperatiflerin kredi işlemleri nedeniyle lehlerine kalan paralar BSMV ye tabi olacaktır.

Ancak, 1163 sayılı Kooperatifler Kanununun (9) 93 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca kooperatifler, kooperatif birlikleri, kooperatif merkez birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin birbirlerinden ve ortaklarından aldıkları faiz ve komisyonlar ile ortaklarına kefalet etmeleri dolayısıyla bunlardan aldıkları paralar BSMV den istisnadır. Ayrıca, 6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin (m) bendinde Türkiye Halk Bankasının Esnaf ve Sanatkarlar Kefalet Kooperatiflerinin kefaleti altında esnaf ve sanatkarlara verdiği krediler dolayısıyla alınan paralar ve bu kooperatiflerin ortaklarından masraf karşılığı adıyla aldığı paralar BSMV den istisna edilmiştir.

C- Türkiye'de Kurulu Borsalarda Yapılan Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmelerine İlişkin İşlemlerde BSMV İstisnası

6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (p) bendine, 6009 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile, "... ile Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler..." ibaresi eklenmiştir.

Diğer taraftan, 2499 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesinde, "Münhasıran, ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövize dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri ile her türlü türev araçlardan oluşan sermaye piyasası araçlarının işlem göreceği tüzel kişiliği haiz borsalar, Kurulun teklifi ve ilgili Bakanın önerisi üzerine Bakanlar Kurulunun onayı ile kurulur." hükmü yer almaktadır. Söz konusu istisna hükmünde yer alan borsalar, bu madde hükmü çerçevesinde kurulmuş olan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin işlem göreceği borsalardır. Ayrıca, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmeliğin (10) 3 üncü maddesinde;

-Vadeli işlem sözleşmesi, belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergelyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma veya satma yükümlülüğü veren sözleşme,

-Opsiyon sözleşmesi, opsiyonu alan tarafa belirli bir vadede veya belirli bir vadeye kadar, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergelyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma veya satma hakkı veren, satan tarafı ise yükümlü kılan sözleşme

şeklinde tanımlanmıştır.

Buna göre, 6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin (p) bendi uyarınca, 2499 sayılı Kanunun 40 ıncı maddesi kapsamında kurulmuş olan borsalarda BSMV mükellefleri tarafından 1/9/2010 tarihinden itibaren yapılacak vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV ye tabi tutulmayacaktır. İstisna kapsamına sadece vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin alım satım işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar girmekte olup, söz konusu sözleşmelerin alım satımına aracılık işlemleri ve bu sözleşmelerin alım satım işlemleri nedeniyle Takasbank'a yatırılan nakdi teminatların nemalandırılması dolayısıyla lehe alınan paralar istisna kapsamına girmemektedir.

Tebliğ olunur.

- (1) 23/7/1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (2) 1/8/2010 tarihli ve 27659 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (3) 6/10/1983 tarihli ve 18183 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (4) 2/11/1984 tarihli ve 18563 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (5) 18/6/1933 tarihli ve 2430 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (6) 30/7/1981 tarihli ve 17416 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (7) 11/8/1989 tarihli ve 20249 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (8) 9/7/1956 tarihli ve 9353 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (9) 10/5/1969 tarihli ve 13195 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
- (10) 23/2/2001 tarihli ve 24327 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

9. 88 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 17.12.2011/ 28145)

Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerinin bankalar tarafından tek merkezden verilmesine ilişkin açıklamalar ile konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) istisnası uygulaması bu Tebliğin konusunu oluşturmaktadır.

A- Bankalar Tarafından Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamesinin Verilmesi

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 144 üncü maddesinde, BSMV'nin vergiye tabi olayların vuku bulunduğu yer vergi dairesince tarh olunacağı, bu Kanunun beyannamenin bir merkezden verilmesine izin verdiği hallerde verginin beyannamenin verildiği yer vergi dairesince tarh olunacağı, iş gerektirirse Maliye Bakanlığının vergilemede kolaylığı ve güvenliği sağlamak maksadı ile tarh yerini tayin etmeye yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

Aynı Kanunun 45 inci maddesinde, BSMV'nin mükelleflerin yazılı beyanı üzerine tarh olunacağı, 47/a maddesinde, her mükellefin bir ay içindeki vergiye tabi muamelelerini bir beyanname ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar muamelelerin yapıldığı yer vergi dairesine bildirmek mecburiyetinde olduğu ve sigorta muamelelerine ilişkin beyannamenin sigorta şirketlerinin kanuni veya iş merkezlerinin bulunduğu yer vergi dairesine verileceği, 48 inci maddesinde ise, mükelleflerin beyanname üzerinden tarh ve tahakkuk ettirilen vergileri beyanname verme süresi içinde ödemek mecburiyetinde oldukları hükümleri yer almaktadır.

Bu hükümler uyarınca, mükelleflerin bir ay içindeki vergiye tabi işlemlerini BSMV beyannamesi ile ertesi ayın 15 inci günü akşamına kadar muamelenin yapıldığı yer vergi dairesine beyan etmeleri ve aynı süre içerisinde vergiyi ödemeleri gerekmektedir. Bankalar her bir şube için ayrı ayrı şubelerin buldukları yerlerdeki vergi dairelerine Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerini e-beyanname ortamında göndermektedir. Öte yandan, 5345 sayılı Gelir İdaresi Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 23 üncü maddesinin ikinci fıkrasında; Maliye Bakanının aynı il sınırları içinde kalmak kaydıyla mükelleflerin, işyeri ve kanuni merkezlerine bağlı kalmaksızın belirlenecek ölçütlere göre hangi vergi dairesi müdürlüğü veya başkanlığına bağlı olacağını belirlemeye yetkili olduğu, Bakanın bu yetkisini madde hükmünde yer alan sınırlamalara bağlı kalmaksızın vergi uygulamaları bakımından gerekli gördüğü hallerde mükelleflerin bağlı olacağı vergi dairesi müdürlüğü veya vergi dairesi başkanlığını belirlemek ve bu belirlemeye bağlı olarak bu dairelerin yetki alanını yeniden oluşturmak şeklinde de kullanabileceği hükme bağlanmıştır.

Bu Kanun maddesindeki yetkiye dayanılarak, bankaların talep etmeleri durumunda 1 Şubat 2012 tarihinden itibaren Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığı mükellefi olmaları uygun görülmüştür.

Ayrıca, e-beyanname, bilgisayar ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler dikkate alındığında şubelere ait vergilerin tek merkezden beyanı ve aynı merkezden ödenmesi, şubelere ilişkin bilgilerin listelenerek beyannameye eklenmesinin, operasyonel maliyeti ortadan kaldıracacağı ve bu şekilde sağlanacak tasarrufun ekonomiye kazandırılacağı değerlendirilmektedir.

Buna göre, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 44 üncü maddesinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden vergilemede güvenliği ve kolaylığı sağlamak amacıyla 1 Şubat 2012 tarihinden (Ocak 2012 döneminden) itibaren Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığının mükellefi olan bankaların şubeleri tarafından yapılan işlemler dolayısıyla verilmesi gereken Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerinin, genel müdürlüklerince bağlı buldukları Büyük Mükellefler Vergi Dairesi Başkanlığına verilmesi uygun görülmüştür.

Bankalar tarafından verilecek Hizmet Vergisi (Banka Muameleleri Vergisi) Beyannamelerine, il bazında banka şubelerinin adı, vergi kimlik numarası, ödemenin türü, matrahı ve vergi tutarı bilgilerini ihtiva eden listeler eklenecektir.

Öte yandan, banka şubelerinin BSMV'ye ilişkin mükellefiyet kaydı, Aralık 2011 dönemine ilişkin beyannamelerin 15 Ocak 2012 tarihinde verilmesinden sonra Ocak 2012 sonuna kadar ilgili vergi dairesi müdürlüklerince kapatılacaktır.

Ancak, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 160 ıncı maddesi uyarınca, banka şubelerinin BSMV'ye ilişkin mükellefiyet kaydının kapatılması, mükellefin işi bırakmasından önceki dönemlere ilişkin yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacak, bu tarihten önceki dönemlere ilişkin vergilendirmeye ve ceza uygulanmasına da engel teşkil etmeyecektir. Dolayısıyla, banka şubelerinin önceki dönemlere ait verecekleri düzeltme beyannamelerini önceden bağlı oldukları vergi dairesine verecekleri tabiidir.

B- Konut Finansmanı Kapsamında Yapılan Sigortalarda BSMV İstisnası

6802 sayılı Kanunun İstisnalar başlıklı 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde 5582 sayılı Kanunun 30 uncu maddesi ile yapılan değişiklikle, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Diğer taraftan, 2499 sayılı Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrasında konut finansmanı, konut edinmeleri amacıyla tüketicilere kredi kullandırılması, konutların finansal kiralama yoluyla tüketicilere kiralanması, sahip oldukları konutların teminatı altında tüketicilere kredi kullandırılması ve bu kapsamdaki kredilerin yeniden finansmanı amacıyla kullanılan krediler şeklinde tanımlanmıştır.

Buna göre, konut finansmanına bağlı olarak yapılan sigortalarda sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar BSMV'den istisnadır. Ancak, konut bedelinin bir kısmının konut finansmanı kapsamında alınan kredi ile karşılanıp diğer kısmının tüketici tarafından başka kaynaklardan karşılanması halinde, istisna uygulamasında kullanılan kredi tutarı dikkate alınacak ve kredi tutarına kadar olan sigorta bedeli dolayısıyla alınan primlere BSMV istisnası uygulanacaktır.

Örnek: Konut finansmanı kapsamında alınan konutun bedelinin 200.000-TL, konut alımı için kullanılan kredi tutarının 100.000-TL, konutun yangın sigortası bedelinin ise 150.000-TL olarak belirlenmesi durumunda;

100.000-TL tutarındaki sigorta bedeline isabet eden primler BSMV'den istisna olacak, bu tutarı aşan 50.000-TL tutarındaki sigorta bedeli dolayısıyla alınan primler ise BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Ayrıca, konut finansmanı kapsamında yapılan sigorta işlemlerinde BSMV istisnası uygulanabilmesi için aşağıdaki şartlar aranacaktır:

- Sigorta işlemi konut finansmanı kapsamındaki krediler için yapılmış olmalıdır.

- Sigorta poliçesinin hangi ipotekli konut kredisine ilişkin olarak düzenlendiği poliçede belirtilmelidir.

- Konut finansmanı kapsamındaki kredi sözleşmesine ilişkin olarak hangi sigorta işlemlerinin yapıldığı kredi sözleşmesinde belirtilmelidir.

- Sigorta işlemlerine ilişkin istisna uygulaması, konut finansmanı kapsamındaki kredinin süresi ile sınırlı olmalıdır.

Tebliğ olunur.

-
- 1 23/7/1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
  - 2 16/5/2005 tarihli ve 25817 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
  - 3 6/3/2007 tarihli ve 26454 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.
  - 4 30/7/1981 tarihli ve 17416 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

10. 89 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliği

(R.G. Tarih ve Sayısı: 19.01.2012/28178)

Bu Tebliğin konusunu, türev ürünlere ilişkin işlemler ile diğer bazı sermaye piyasası işlemlerinin banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV) yönünden vergilendirilmesine ilişkin açıklamalar oluşturmaktadır.

A- Yasal Mevzuat

Banka ve sigorta muameleleri vergisinin konusu ve vergiyi doğuran olayı düzenleyen 13/7/1956 tarihli ve 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde;

"Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları

paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım-satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka muameleleri vergisine tabidir.

90 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini esas iştiğal konusu olarak yapanlar bu Kanunun uygulanmasında banker sayılırlar. Bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşması banker sayılmasını gerektirmez."

hükümleri yer almaktadır.

Aynı Kanununun 29 uncu maddesinin birinci fıkrasının (p) bendinde, arbitraj muameleleri ile Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar BSMV'den istisna edilmiştir.

Söz konusu Kanununun mükellefi belirleyen 30 uncu maddesine göre BSMV'yi banka ve bankerlerle sigorta şirketleri öder.

Kanununun 31 inci maddesinde, BSMV matrahının kural olarak 28 inci maddede yazılı paraların tutarı (lehe alınan para) olduğu, ancak kambiyo alım ve satım muamelelerinde matrahın kambiyo satışlarının tutarı olduğu belirtilmiştir.

Kanununun 33 üncü maddesinde ise, BSMV oranının kambiyo işlemlerinde binde bir, diğer işlemlerde %15 olduğu; ancak Bakanlar Kurulunun bu oranı bankalar arası mevduat muameleleri, bankalar ile 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa göre kurulan aracı kurumlar arasındaki borsa para piyasası muameleleri ve diğer banka ve sigorta muameleleri için ayrı ayrı veya birlikte % 1'e, kambiyo muamelelerinde ise sifıra kadar indirmeye ve yukarıdaki oranları aşmayacak şekilde yeniden tespit etmeye yetkili olduğu belirtilmiştir.

Bu maddenin verdiği yetkiye dayanarak Bakanlar Kurulu;

- Bankalar arası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan paralara ilişkin BSMV oranını 1/9/1998 tarihli ve 23450 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 98/11591 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1/9/1998'den itibaren %1'e,

- Kambiyo muamelelerinde satış tutarına ilişkin BSMV oranını 15/4/2008

tarihli ve 26848 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 2008/13459 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 1/5/2008'den itibaren sıfıra,

- Genel BSMV oranını (Bakanlar Kurulu Kararı ile oranı farklı olarak belirlenmemiş diğer tüm işlemler için) 2/9/1998'den geçerli olmak üzere 98/11591 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile %5'e indirmiştir.

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere, BSMV'de vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehe para kalması şartlarının birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir. Dolayısıyla BSMV'de her işlem tek başına bağımsız olarak dikkate alınmakta ve o işlem sonucu lehe alınan para vergilendirilmektedir. Diğer bir deyişle, bir işlem neticesinde gelir elde edilmemişse (lehe para kalmamışsa) BSMV'ye tabi bir matrah da bulunmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak, BSMV'ye tabi her işlem tek başına ele alınmakta, işlem sonucunda lehe para kalmışsa BSMV doğmakta, kalmamışsa veya zarar edilmişse doğmamaktadır. Vergilemede işlem esas alındığından, vergiye tabi matrah bulunurken, bir işlemde elde edilen gelirden, başka bir işlemde elde edilen zarar düşülememektedir. Bu durumun, işlemde elde edilen gelirin hesabında, işlem maliyetlerinin dikkate alınmasına engel olmadığı tabiidir.

B- Kambiyo Muameleleri

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararın 2 nci maddesinin (h) bendinde döviz (kambiyo); efektif dâhil yabancı parayla ödemeyi sağlayan her nev'i hesap, belge ve vasıtalar olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, kambiyo olarak değerlendirilen söz konusu hesap, belge ve vasıtaların ana unsur olduğu işlemlerin kambiyo işlemi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda, dövizin TL veya döviz ile değişimini öngören ve bir tarafa alım, diğer tarafa da satış hakkı/yükümlülüğü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinde; sözleşme vadesinde söz konusu sözleşme yükümlülüklerinin fiziki olarak yerine getirilmesi (sözleşmenin fiziki teslim ile sonuçlanması), yani kambiyo işleminin ana unsur olması durumunda, bu işlemin kambiyo muamelesi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, sözleşmenin vade tarihinde tarafların sözleşme dolayısıyla lehe aldıkları parayı hesaplayıp ödemek suretiyle sözleşmeyi sonlandırmaları halinde, sözleşmenin ana işlem olarak kabulü gerektiğinden, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanmasının kambiyo muamelesi kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesi uyarınca, kambiyo alım ve satım muamelelerinde döviz satışı ile birlikte vergiyi doğuran olay gerçekleşmekte ve döviz satış tutarının tamamı vergiye tabi bulunmaktadır. Ancak, 2008/13459 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca, 1/5/2008 tarihinden itibaren döviz satış işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak uygulanmaktadır.

Bu nedenle, fiziki teslimatla sonuçlanan döviz/TL ve döviz/döviz vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri neticesindeki kambiyo işlemlerinde BSMV oranı sıfır olarak uygulanacaktır. Öte yandan, söz konusu sözleşmelerin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması durumunda ise, sözleşme dolayısıyla lehe alınan paranın hesaplanması ve bu tutar üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

C- Arbitraj Muameleleri

Arbitraj, herhangi bir menkul kıymetin, dövizin veya malın eş zamanlı olarak bir piyasadan alınıp diğer bir piyasada satılarak, aynı kıymetlerin birbiri ile değiştirilmesi sonucu risksiz bir şekilde gelir elde edilmesi işlemi olup, bu işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (p) bendi uyarınca BSMV'den istisnadır.

Buna göre bir işlemin arbitraj işlemi olarak değerlendirilebilmesi için, aşağıdaki unsurları ihtiva etmesi gerekmektedir:

- Birden fazla piyasada işlem gören her kıymet, döviz veya mal gibi ürünler kural olarak arbitraja konu edilebilir.

- İşleme konu kıymet, döviz veya mal aynı anda birden fazla piyasada alım satıma konu edilebilen bir ürün olmalıdır. Ayrıca, arbitraj yapılmak amacıyla bir piyasadan alınan ürünle fiyat farklılığı olan diğer bir piyasada satılan ürünün birebir "aynı ürün" olması gerekmektedir.

- Piyasa, en genel anlamıyla alıcı ve satıcıların alım satıma konu mal ve hizmetleri almak ve satmak amacıyla bir araya geldikleri yer olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla, aynı ürünün alım satıma konu edildiği ve aynı anda alım satım fiyatlarında farklılık olan iki farklı yer iki farklı piyasa olarak kabul edilebilir.

- Aynı ürünün farklı piyasalarda aynı anda farklı fiyatlardan alım satıma konu edilebilmesi gerekir. Alım satımın aynı anda gerçekleşmesi ve dolayısıyla arbitrajcının risk üstlenmemesi, arbitraj işleminin temel varsayımdır. Dolayısıyla, bir işlemin arbitraj işlemi sayılabilmesi için, kıymetin alım satım işleminin eş zamanlı, yani aynı işlem günü içerisinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

- Ürünün eş zamanlı olarak düşük fiyatlı olduğu piyasadan alınıp, yüksek fiyatlı olduğu piyasada satılması suretiyle vadesiz ve risksiz gelir elde edilmesi gerekmektedir. Vadesiz ve risksiz olma, arbitraja konu kıymetin aynı anda bir piyasada düşük fiyatlı, diğer bir piyasada ise yüksek fiyatlı olduğunun bilinmesi ve buna dayalı olarak düşük fiyatlı piyasadan alınacak ürünün yüksek fiyatlı piyasada satılabileceğinin bilinmesi olarak anlaşılmalıdır.

- Elde edilen gelirin kaynağı, aynı ürünün farklı piyasalardaki fiyat

farklılığı olmalı, geleceğe, tahmine ve riske dayanmamalıdır.

Banka, banker ve sigorta Şirketlerinin yapmış oldukları arbitraj işlemleri sonucu lehlerine aldıkları paralar, 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (p) bendi uyarınca BSMV'den istisnadır.

D- Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmelerinin Vergilendirilmesi

1- Genel Açıklama

23/2/2001 tarihli ve 24327 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsalarının Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde vadeli işlem sözleşmesi; belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma veya satma yükümlülüğu veren sözleşme olarak tanımlanmıştır.

Yönetmeliğin aynı maddesinde opsiyon sözleşmesi, opsiyonu alan tarafa belirli bir vadede veya belirli bir vadeye kadar önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergeyi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve dövizi alma veya satma hakkı veren, satan tarafı ise yükümlü kılan sözleşme olarak tanımlanmıştır.

Yukarıdaki tanımlardan da anlaşılacağı üzere gelecekte belirli bir fiyat, miktar ve nitelikteki kıymetin alım satım hakkını veren sözleşmeler yapılabilmekte ve bu sözleşmeler neticesinde gelir (lehe alınan para) elde edilebilmektedir.

Vadeli işlemlere future, forward ve swap sözleşmeleri, opsiyonlara ise opsiyon sözleşmeleri ve varantlar örnek olarak verilebilir.

Banka, banker ve sigorta Şirketleri tarafından vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin düzenlenmesi ve alım satımı nedeniyle lehe alınan paralar 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesi uyarınca BSMV'ye tabidir. Söz konusu sözleşmelerin düzenlenme amacı BSMV açısından önem arz etmemektedir.

6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (p) bendinde Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar BSMV'den istisna edilmiştir. Bu istisna uygulamasına ilişkin açıklamalara 22/10/2010 tarihli ve 27737 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 87 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "C- Türkiye'de Kurulu Borsalarda Yapılan Vadeli İşlem ve Opsiyon Sözleşmelerine İlişkin İşlemlerde BSMV İstisnası" başlıklı bölümünde yer verilmiştir.

Buna göre, Türkiye'de kurulu borsalarda yapılan opsiyon sözleşmelerinin

alım satım işlemleri ile opsiyon hakkının satılması dolayısıyla lehe alınan paralar (opsiyon primi) istisna kapsamına girmektedir. Ancak, sözleşme işlemlerine ilişkin nakdi teminatların Takasbank'a yatırılması suretiyle lehe alınan paralar istisna kapsamına girmemekte olup, BSMV'ye tabi tutulmalıdır. Diğer taraftan, bankaların Takasbank nezdinde zorunlu olarak bulundurdıkları teminat tutarlarının nemalandırılması karşılığında lehe aldıkları paralar, bankalar arası mevduat muameleleri sonucu lehe alınan para olarak 98/11591 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca %1 oranında BSMV'ye tabidir.

Öte yandan, yukarıda yer alan arbitraj tanımı ve unsurlarından da açıkça anlaşılacağı üzere, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin arbitraj kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir. Ancak, birden fazla piyasada işlem gören "aynı vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesi"nin eş zamanlı olarak düşük fiyatlı bir piyasadan alınıp yüksek fiyatlı diğer piyasada satılması işlemi arbitraj işlemi olduğundan, bu işlem sonucunda lehe alınan para 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (p) bendi uyarınca BSMV'den istisna olacaktır. Aynı vadeli işlem veya opsiyon sözleşmesi ifadesinden, tutarı, vadesi, niteliği, düzenleyeni gibi unsurları aynı olan sözleşmenin anlaşılması gerektiği tabiidir.

Döviz/TL veya döviz/döviz dayalı olarak yapılan vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin fiziki teslimatla sonuçlanması halinde, bu işlemler kambiyo işlemi olarak sıfır oranında BSMV'ye tabi olacaktır. Bir sözleşmenin fiziki teslimatla sonuçlanması, tarafların o sözleşmede yazılı edimlerini karşılıklı olarak yerine getirmelerini ifade etmektedir. Ancak, döviz satış tutarlarının 26/7/2008 tarihli ve 26948 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 86 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin "B-Kambiyo İşlemlerinde BSMV Uygulaması" başlıklı bölümünde açıklandığı şekilde beyan edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, 21/8/1990 tarihli ve 20612 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 83 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinde de açıklandığı üzere, kambiyo satışında satış tutarı üzerinden hesaplanacak vergi dışında, ayrıca döviz alış kuru ve satış kuru arasındaki müspet fark üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanmayacaktır.

Diğer taraftan, Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilmeyen gerek döviz/TL gerekse döviz/döviz vadeli işlem sözleşmelerinin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması halinde vadeli işlem sözleşmesi dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'ye tabi tutulacaktır.

2- Forward İşlemlerinin Vergilendirilmesi

Forward sözleşmesi, taraflardan birinin sözleşmeye konu olan finansal varlığı sözleşmede belirlenen fiyat üzerinden gelecekteki belirli bir tarihte satın almasını, karşı tarafın da sözleşmeye konu finansal varlığı satmasını öngören bir sözleşme türüdür.

Banka ve bankerler tarafından dövize veya diğer finansal varlığa dayalı olarak yapılan forward işlemlerinde sözleşme dolayısıyla lehe alınan paralar BSMV'ye tabi tutulacaktır. Ancak, fiziki teslimatla sonuçlanan döviz/TL ve döviz/döviz forward sözleşmelerinde ana işlem kambiyo işlemi olduğundan, BSMV oranı sıfır olarak uygulanacaktır. Sözleşmenin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması halinde ise, sözleşme nedeniyle lehe alınan para üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanacaktır.

Örnek 1- (X) Bankasının (Y) Bankası ile düzenlediği ve 1.000.000 Amerikan Doları (dolar) alım karşılığında 1.560.000 TL vermeyi taahhüt ettiği forward sözleşmesine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tarihi	: 1/1/2011
Vade tarihi	: 1/7/2011
Anapara	: 1.000.000 dolar
Sözleşme Kuru	: 1,56
Vadedeki kur	: 1,60

Sözleşmenin fiziki teslimatla sonuçlanması durumunda, işlem kambiyo işlemi olarak sıfır oranında BSMV'ye tabi olduğundan, vergi hesaplanmayacaktır.

Nakdi uzlaşısıyla sonuçlanması halinde ise, (Y) Bankası (X) Bankasına sözleşme nedeniyle ortaya çıkan 40.000 TL (=1.600.000 - 1.560.000) tutarı aktaracak ve (X) Bankasınca bu tutar, sözleşme nedeniyle lehe alınan para olarak %5 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Örnek 2- (X) Bankasının (Y) Bankası ile düzenlediği ve 1.000.000 avro karşılığında 1.440.000 dolar almayı taahhüt ettiği forward sözleşmesine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme tarihi	: 1/1/2011
Vade tarihi	: 1/7/2011
Ana para	: 1.000.000 Avro
Sözleşmedeki avro/dolar paritesi	: 1,4400
Vadede X ve Y Bankaları dolar alış kuru	:1,60 TL

Sözleşmenin fiziki teslimatla sonuçlanması halinde, bu işlem kambiyo işlemi olarak sıfır oranında BSMV'ye tabi olduğundan, vergi hesaplanmayacaktır.

Sözleşmenin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması halinde ise sözleşme

dolayısıyla lehe alınan paralar %5 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır. Sözleşme dolayısıyla lehe alınan paranın avro veya dolar olarak hesaplanıp ödenmesi mümkün olduğundan, lehe alınan bu paranın banka tarafından ilgili para birimine kendi işlemlerinde uyguladığı alış kurunu uygulamak suretiyle TL'ye çevrilmesi ve TL olarak hesaplanan söz konusu tutar üzerinden BSMV hesaplanması gerekmektedir. Nakdi uzlaşma neticesinde sözleşme dolayısıyla lehe alınan paranın dolar cinsinden hesaplandığını varsayarsak, vadedeki avro/dolar paritesinin sözleşmedeki pariteden yüksek veya düşük olmasına göre gelir elde eden taraf ve lehe alınan paranın hesabı aşağıdaki gibi olacaktır:

Vade tarihindeki avro/dolar paritesinin 1,4450 olması durumunda, vadedeki parite sözleşmedeki pariteden yüksek olduğundan, (X) Bankası lehine gelir doğmaktadır. (X) Bankasının sözleşme geliri 5.000 dolar (=1.445.000 - 1.440.000) olup, bu tutarın bankanın uyguladığı alış kuru ile çarpılması sonucu bulunan 8.000 TL (=5.000 x 1,60) üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

Vadedeki avro/dolar paritesinin 1,4350 olması durumunda ise, (Y) Bankası lehine gelir doğacak ve lehe alınan bu para üzerinden BSMV hesaplanması gerekecektir. Bu durumda (Y) Bankasının sözleşme geliri 5.000 dolar (=1.440.000-1.435.000) olacaktır. (Y) Bankası, lehine kalan paranın TL'ye dönüştürülmesinde kendi uyguladığı alış kurunu esas alacaktır. Buna göre (Y) Bankasının sözleşme sonucunda lehine kalan 8.000 TL (=5.000 x 1,60) üzerinden %5 oranında BSMV hesaplaması gerekmektedir.

Her iki işlemde de, gelirin dolar olarak alış söz konusu olduğundan, lehe alınan paranın TL'ye çevrilmesinde bankanın kendi uyguladığı dolar alış kurunu esas alması gerekmektedir.

3- Swap İşlemlerinin Vergilendirilmesi

Swap, iki tarafın belirli bir zaman dilimi içinde farklı faiz ödemelerini ve/veya farklı para birimlerini karşılıklı olarak değiştirdikleri bir takas sözleşmesidir.

Vadeli bir işlem olması ve risk içermesi gibi unsurları dikkate alındığında, swap işlemlerinin arbitraj işlemlerine yönelik istisna kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmamaktadır. Bu nedenle, swap işlemleri dolayısıyla lehe alınan paraların BSMV'ye tabi tutulması gerekmektedir.

Öte yandan, her swap sözleşmesinin müstakil bir işlem olarak değerlendirilmesi gerekmekte olup, bir swap sözleşmesinden elde edilen zararın, o işlemle ilgili olduğu iddiasıyla başka bir swap sözleşmesinden elde edilen gelirden düşülmesi mümkün değildir.

a) Para Swapı İşlemleri

Para swapı, tarafların önceden anlaştıkları oran ve koşullarda belirli miktardaki para birimlerini (döviz/döviz, döviz/TL) değiştirmek suretiyle gerçekleştirdikleri işlemlerdir.

Para swapı sözleşmesinin fiziki teslimle sonuçlanması durumunda, bu işlem kambiyo işlemi niteliğinde olacağından BSMV hesaplanmayacaktır. Ancak, para swapı sözleşmesinin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması halinde BSMV mükellefleri tarafından lehe alınan paralar %5 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Örnek 3- (Y) Bankasının (B) A.Ş. ile yapmış olduğu avro/dolar para swapı sözleşmesine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

İşlem Tarihi	: 31/12/2010
Vade Tarihi	: 6/1/2011
İşlem Tarihinde Parite	: 1,442000
Sözleşme Paritesi	: 1,442017

Döviz ile döviz değişimine dayalı bu swap işlemi, arbitraj istisnası kapsamına girmemektedir. (Y) Bankası sözleşmenin yapıldığı tarihte 25.000.000 avro almakta, karşılığında 36.050.000 dolar vermektedir. Vade tarihinde ise 36.050.425 dolar almakta, karşılığında 25.000.000 avro vermektedir. Para swapı sözleşmesi dolayısıyla başlangıçta ve vadede yapılan döviz teslimleri, kambiyo işlemi olacağından bu işlemler nedeniyle BSMV hesaplanmayacaktır.

İşlem tarihi itibarıyla geçerli parite üzerinden döviz alış verişi gerçekleşmekle birlikte, sözleşmenin vadesinde para birimlerinin tekrar değişimi zorunlu olmayabilir. Vade tarihinde sözleşme dolayısıyla lehe alınan 425 dolar, (B) A.Ş. tarafından (Y) Bankasına aktarılmak suretiyle, sözleşme nakdi uzlaşısı ile de sonuçlanabilir. Bu durumda, nakdi uzlaşısı ile sonuçlanan söz konusu işlemin kambiyo muamelesi olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla, (Y) Bankasının, vade tarihi itibarıyla dolar alış kurunun 1,80 TL olduğunu varsayarsak, 425 doları kendi işlemlerine uyguladığı 1,80 TL alış kuru üzerinden TL'ye çevirmek suretiyle bulacağı 765 TL üzerinden %5 oranında BSMV hesaplaması gerekecektir.

Örnek 4- (Z) Bankasının (V) Bankası ile yapmış olduğu dolar/TL para swapı sözleşmesine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

İşlem Tarihi	: 1/3/2011
Vade Tarihi	: 1/4/2011

İşlem Tarihindeki kur	: 1,5000
Sözleşme Kuru	: 1,5051

(Z) Bankası sözleşmenin yapıldığı tarihte 4.000.000 dolar almakta, karşılığında 6.000.000 TL vermektedir. Vade tarihinde ise 6.020.560,44 TL almakta, karşılığında 4.000.000 dolar vermektedir. Gerek sözleşme tarihinde, gerekse vade tarihinde dövizlerin fiziki değişimi işlemleri, kambiyo işlemi olduğundan, sıfır oranında BSMV'ye tabi olup, elde edilen gelir üzerinden BSMV hesaplanmayacaktır.

Bu işlemin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması halinde; (Z) Bankasının (V) Bankasından aldığı 20.560,44 TL (=6.020.560,44 - 6.000.000) lehe alınan para olarak %5 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

b) Faiz Swapı İşlemleri

Faiz swapı, gösterge bir anapara tutarı üzerinden farklı faiz oranı esaslarına göre hesaplanacak faizlerin iki taraf arasında anlaşılan vadelerde değişimini öngören bir sözleşmedir. Bu sözleşmede, aynı para biriminden olan borçların faiz ödemelerinin yapısı değişmekte, anapara değişimi gerçekleşmemektedir.

Faiz swapı sözleşmesi tek bir işlem, yapılan faiz ödemeleri ise bu işlemin maliyet unsuru olarak kabul edilmekte ve gelir, sözleşme yükümlülüklerinin sona erdiği vadede ortaya çıkmaktadır. Bu işlemde lehe alınan paranın tespitinde alınan ve ödenen faizler birlikte dikkate alındığı için ara dönemlerdeki faiz tahsilâtları üzerinden ayrıca BSMV hesaplanmayacaktır.

BSMV mükellefi tarafından bu sözleşme sonucunda lehe alınan paranın tespiti sözleşmenin vadesinde yapılabileceğinden, vade sonunda sözleşme bazında net faiz gelirin oluşması halinde bu tutar üzerinden % 5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

Örnek 5- (A) Bankasının 30/7/2010 tarihinde, 10.000.000 dolar tutarındaki 2 yıl vadeli 6 ayda bir LIBOR faiz ödemeli borcundan doğan yükümlülüğünü yerine getirebilmek üzere, (Z) A.Ş. ile %4 faiz oranı ile yaptığı 2 yıl vadeli 6 ayda bir faiz ödemeli swap sözleşmesine ilişkin veriler aşağıdaki gibidir:

Sözleşme Tutarı	: 10.000.000 dolar
Sözleşme Tarihi	: 30/7/2010
Sabit Faiz	: %4
Değişken faiz	: Dolar LIBOR

Faiz Değişim Tarihleri	LİBOR	Döviz Kuru
30/1/2011	%4,5	1,28
30/7/2011	%3,8	1,33
30/1/2012	%4,1	1,29
30/7/2012	%3,7	1,37

Faiz Değişim Tarihleri	Libor	(Z) A.Ş. Tarafından (A) Bankasına Ödenen Faiz	(A) Bankasının (Z) A.Ş.'ye Ödediği Faiz
30/1/2011	%4,5	225.000 USD (225.000x1,28= 288.000-TL)	200.000 USD (200.000x1,28=256.000-TL)
30/7/2011	%3,8	190.000 USD (190.000x1,33= 252.700-TL)	200.000 USD (200.000x1,33=266.000-TL)
30/1/2012	%4,1	205.000 USD (205.000x1,29= 264.450-TL)	200.000 USD (200.000x1,29=258.000-TL)
30/7/2012	%3,7	185.000 USD (185.000x1,37=253.450-TL)	200.000 USD (200.000x1,37=274.000-TL)
Toplam		1.058.600-TL	1.054.000-TL

Örneğimizde (A) Bankasının vade tarihi itibariyle sözleşme nedeniyle lehine aldığı para üzerinden BSMV hesaplaması gerekmektedir. Buna göre, (A) Bankasının söz konusu swap sözleşmesi dolayısıyla lehine aldığı 4.600 TL (=1.058.600 - 1.054.000) üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekmektedir.

c) Çapraz Döviz Swap İşlemleri

Döviz swapının faiz swapı ile birlikte kullanımı sonucu ortaya çıkan diğer bir swap türü çapraz döviz swaplarıdır. Çapraz döviz swaplarında, farklı para birimleri ve farklı faiz yapısı üzerine (sabit veya değişken) borçlanan taraflar, diğer tarafın borcuna ilişkin anapara ve faiz ödemelerini yerine getirmek üzere anlaşılırlar.

Bu sözleşme uyarınca yapılan işlemler, para ve faiz swapı şeklinde iki ayrı işlem olarak değerlendirildiğinden, bu sözleşmeye ilişkin işlemler yukarıda para ve faiz swapları için yapılan açıklamalar çerçevesinde vergilendirilecektir.

4- Opsiyon İşlemlerinin Vergilendirilmesi

Opsiyon sözleşmesi, opsiyonu alan tarafa belirli bir vadede veya belirli bir vadeye kadar önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte ekonomik veya finansal göstergesi, sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma veya satma hakkı veren, satan tarafı ise yükümlü kılan sözleşmedir.

Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar 6802 sayılı Kanunun 29 uncu maddesinin (p) bendi uyarınca BSMV'den istisna edilmiştir. BSMV mükelleflerinin söz konusu borsaların dışında gerçekleştirdikleri opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe aldıkları paralar BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Opsiyon işlemleri sonucu lehe alınan para, yani BSMV matrahı; alma hakkı veren opsiyonlarda sözleşmeye konu olan finansal varlığın piyasa fiyatından kullanım (alış) fiyatı ve opsiyon priminin indirilmesi suretiyle bulunacak tutar, satma hakkı veren opsiyonlarda ise kullanım (satış) fiyatından piyasa fiyatı ve opsiyon priminin indirilmesi suretiyle hesaplanacak tutardır.

Opsiyon sözleşmelerinde, satın alma veya satma hakkını alan tarafın bu hakkı satan tarafa yaptığı ödeme, opsiyon primidir. Opsiyon primi, alım veya satım hakkını satan taraf açısından hak satışı nedeniyle lehe alınan para mahiyetinde olduğundan, BSMV mükelleflerinin lehlerine aldıkları opsiyon primleri üzerinden sözleşme tarihi itibarıyla BSMV hesaplamaları gerekmektedir. Öte yandan, söz konusu opsiyon primi, opsiyon sözleşmesi sonucu lehe alınan paranın (BSMV matrahının) hesabında maliyet olarak dikkate alınacaktır.

Örnek 6- (X) Bankası 28/1/2011 tarihinde (Y) Bankası ile 2.000.000 doları 1 avro = 1,34 dolar kurundan, karşılığında avro vermek üzere, alma hakkı veren 31 gün vadeli (28/2/2011) opsiyon sözleşmesi yapmış, 2.000 TL opsiyon primi ödemiştir. (X) Bankası alım hakkını 23/2/2011 günü, avro/dolar paritesi 1,32 iken kullanmıştır. (X) Bankasının 28/2/2011 günü avro/TL kuru 2,50 olarak gerçekleşmiştir.

(Y) Bankası, sözleşmenin düzenlendiği tarihte tahsil ettiği 2.000-TL opsiyon primi üzerinden %5 oranında BSMV hesaplayacaktır.

Opsiyon sözleşmesinin fiziki teslimatla sonuçlanması halinde, (X) Bankası (Y) Bankasından değeri 1.515.151,5 avro olan 2.000.000 doları 1.492.537,3 avro ödeyerek alacaktır. Bu durumda sözleşme kambiyo muamelesi ile sonuçlandığından ve kambiyo işlemlerinde BSMV oranı sıfır olduğundan, BSMV hesaplanmayacaktır.

Sözleşmenin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması, yani opsiyonun kullanıldığı tarih itibariyle spot piyasadaki avro/dolar paritesi ile sözleşmedeki parite arasındaki fark nedeniyle elde edilen gelirin (Y) Bankası tarafından (X) Bankasına ödenmesi suretiyle sonuçlanması halinde; (X) Bankası tarafından bu işlem nedeniyle lehe alınan para, elde edilen bu gelirden opsiyon priminin düşülmesi suretiyle bulunacak tutar olup, bu tutar üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanması gerekecektir. Örneğimizde sözleşme dolayısıyla lehe alınan para 22.614,2 avro (=1.515.151,5 - 1.492.537,3), bankanın aynı tarih itibariyle uyguladığı 2,50 TL avro alış kuru üzerinden TL'ye çevrilecek ve bulunan 56.535,5 TL (=22.614,2 x 2,50)'den 2.000 TL opsiyon primi düşülmek suretiyle bulunan 54.535,5 TL (=54.535,5-2.000) üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanacaktır.

Örnek 7- (X) Bankası A.Ş. yapmış olduğu opsiyon sözleşmesi uyarınca 1/5/2012 tarihinde veya bu tarihe kadar (Y) A.Ş. hisselerinin 1.000 lotunu 100.000 TL'den alma hakkı elde etmekte ve 2.000 TL opsiyon primi ödemektedir.

1/5/2012 tarihinde söz konusu hisselerin değeri: 105.000 TL

(X) Bankası vade tarihinde söz konusu hisseleri fiziken teslim aldığı anda ana unsur hisse alımı olduğu için X Bankası tarafından lehe alınan bir para da bulunmayacaktır.

(X) Bankası tarafından alınan hisselerin daha sonra satılması halinde satış bedeli ile 100.000 TL alış bedeli arasındaki fark üzerinden BSMV hesaplanacaktır.

Opsiyon sözleşmesinin nakdi uzlaşısı ile sonuçlanması halinde, (X) Bankası söz konusu hisse senetlerinin vadede oluşan değeri ile sözleşmede belirlenen değeri arasındaki farktan ödediği opsiyon primini düşmek suretiyle bulunacak 3.000 TL (=105.000-100.000-2.000) üzerinden BSMV hesaplayacaktır.

E- Varantların Vergilendirilmesi

6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (p) bendi uyarınca, Türkiye'de kurulu borsalarda gerçekleştirilen vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerine ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar BSMV'den istisna edilmiştir. Hukuki açıdan opsiyon sözleşmelerinin dayanak varlık itibariyle sınırlandırılmış bir çeşidi olarak kabul edilen varantlar için de, Türkiye'de kurulu bir borsada işlem görmeleri durumunda söz konusu istisnanın uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla, İMKB'de işlem gören varantlara ilişkin muameleler ve bu muameleler sonucu lehe alınan paralar BSMV'den istisna olup, Türkiye'de kurulu borsalarda işlem gören opsiyonların vergilemesine yönelik açıklamalar, varantlar için de geçerli olacaktır.

F- Kaldıraçlı Alım Satım İşlemlerinin Vergilendirilmesi

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 30 uncu maddesinin (g) bendinde, "Döviz, mal, kıymetli maden veya Kurulca belirlenecek diğer varlıkların kaldıraçlı alım satımı, alım satımına aracılık ve bu işlemlere yönelik hizmetlerin yerine getirilmesi" sermaye piyasası faaliyeti olarak sayılmış olup, Kanunun 31 inci maddesinde sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunacak kurumların, Kuruldan izin almalarının zorunlu olduğu, faaliyet ve aracılık türleri itibariyle başvuru ve izin esaslarının Kurulca düzenleneceği belirtilmiştir.

27/08/2011 tarihli ve 28038 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kaldıraçlı Alım Satım İşlemleri ve Bu İşlemleri Gerçekleştirebilecek Kurumlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğin "Tanımlar" başlıklı 4 üncü maddesinde kaldıraçlı alım satım işlemi; yatırılan teminat tutarı karşılığında, her türlü döviz, mal, kıymetli maden ve Kurulca belirlenecek diğer varlıkların kaldıraçlı olarak elektronik ortamda alım satımı işlemleri olarak tanımlanmıştır. Aynı maddede yetkili kuruluş ise; kaldıraçlı alım satım faaliyetinde bulunmak üzere Kurulca yetkilendirilmiş aracı kurum ve vadeli işlemler aracılık şirketleri olarak tanımlanmıştır.

Kaldıraçlı alım satım işlemleri foreks işlemleri, işlemlerin yapıldığı piyasa da foreks piyasası olarak isimlendirilmektedir.

Banka, banker ve sigorta şirketleri tarafından yapılan fiziki teslimatlı döviz alış ve satış işlemleri, kambiyo işlemi olduğundan sıfır oranında BSMV'ye tabi olup, üzerlerinden BSMV hesaplanmayacaktır. Ancak, nitelik itibariyle banka muamele ve hizmetleri kapsamında olduğu kabul edilen foreks işlemleri, dayanak varlıktaki fiyat değişimlerinden fiziki alım satım olmaksızın yararlanmayı amaçladığından, kambiyo alım satım işlemi olarak değerlendirilemez.

Buna göre;

- Banka ve sigorta şirketlerinin foreks işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar,

- İlgili kanunlarla yetkilendirilmek veya izin verilmek suretiyle 6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemleri esas iştiğal konusu olarak yapan ve banker kapsamında BSMV mükellefi olanların foreks işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar,

- Yetkili kuruluşlar banker kapsamında BSMV mükellefi olup kendileri veya başkaları hesabına yaptıkları foreks işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar,

6802 sayılı Kanunun 28 inci maddesi uyarınca BSMV'ye tabi bulunmaktadır.

Örnek 8- (A) Bankası A.Ş. foreks piyasasında işlem yapmak için (B) yetkili kuruluşuna 10.000 avro teminat yatırmış ve elektronik işlem platformu üzerinden 1 avro= 1,3313 dolar kurundan 1.000.000 avroluk alım emri vermiştir.

Yatırılan teminat : 10.000 Avro
Kaldıraç oranı : 1/100
(A) Bankası dolar alış kuru : 1,80 TL

(B) yetkili kuruluşu da müşterisi olan (A) Bankasından gelen alım emri üzerine 1 avro = 1,3312 dolar kurundan likidite sağlayıcısına 1.000.000 avroluk alım emri vermiş, aynı anda 1 avro= 1,3313 dolar kurundan bu tutarı müşterisine satmıştır.

(A) Bankası A.Ş. bir müddet sonra yetkili kuruluşu 1 avro= 1,3318 dolar kurundan 1.000.000 avroluk satım emri vermiştir.

(A) Bankası A.Ş. bu işlem dolayısıyla 500 dolar $[(1,3318-1,3313) \times 10.000 \times 100]$ lehe para aldığından, bu tutarın Bankanın alış kuru üzerinden TL'ye çevrilmesi neticesinde bulunan 900 TL üzerinden %5 oranında BSMV hesaplayacaktır.

Diğer taraftan, bu faaliyetleri esas iştiğal konusu olarak yapan ve banker kapsamında BSMV mükellefi olan (B) yetkili kuruluşunun aracılık faaliyeti nedeniyle lehine aldığı paralar da BSMV'ye tabi tutulacaktır.

(B) yetkili kuruluşu tarafından yapılan döviz satış işlemleri fiziki teslimatlı olmaması nedeniyle kambiyo işlemi kapsamında değerlendirilmeyecek ve bu işlem sonucunda yetkili kuruluş tarafından lehe alınan 100 doların (1.331.300-1.331.200) TL karşılığı üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanacaktır. Yetkili kuruluşun yabancı paraya ilişkin kendi işlemleri nedeniyle uyguladığı bir döviz kuru olmaması durumunda, işlem tarihinden önceki güne ilişkin Merkez Bankası döviz alış kurunun esas alınacağı tabiidir.

Ancak, foreks işlemi yapmaya yetkili kuruluş (B) ile likidite sağlayıcı kuruluş arasındaki sonlandırma aşamasının (A) Bankasının 1 avro= 1,3318 dolar olan satış fiyatından gerçekleştirilmesi durumunda, (B) yetkili kuruluşunun bu işlemde herhangi bir aracılık geliri olmayacağı için BSMV hesaplanmayacaktır.

Yetkili kuruluş, (A) Bankasından gelen 1 avro=1,3318 dolar kurundan 1.000.000 avroluk satım emri üzerine likidite sağlayıcıya 1 avro=1,3319 dolar kurundan 1.000.000 avroluk satım emri vermesi durumunda, (B) yetkili kuruluşun aracılık faaliyeti nedeniyle lehe aldığı 100 doların (=1.331.900 - 1.331.800) TL karşılığı üzerinden %5 oranında BSMV hesaplanacaktır.

BSMV mükellefleri tarafından Türkiye'de kurulu borsalarda yapılacak kaldıraçlı alım satım işlemleri, vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri mahiyetinde olmadığından, 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (p) bendi kapsamında değerlendirilmeleri mümkün bulunmamaktadır. Bu durumda, Türkiye'de kurulu borsalarda yapılan foreks işlemleri dolayısıyla lehe alınan paraların tamamı %5 oranında BSMV'ye tabi tutulacaktır.

Tebliğ olunur.

D. BSMV Uygulamasına İlişkin İç Genelgeler

1. 1995/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi¹⁷⁰

Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinin ikinci fıkrasında, "Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (...) da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." denilmekte, son fıkrasında ise, ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanların bu Kanun'un uygulamasında banker sayılacağı, bir şahsın münhasıran altın alım ve satımı ile uğraşmasının banker sayılmasını gerektirmeyeceği belirtilmektedir.

Öte yandan, aynı Kanun'un 31. maddesinde, banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahının 28. maddede yazılı paraların tutarı olduğu, kambiyo alım ve satım muamelelerinde kambiyo satışlarının tutarının vergiye matrah olduğu belirtilmekte, nispeti belirleyen 33. maddesinde ise, kambiyo muamelelerinde vergi nispetinin matrahın binde biri olacağı hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Görülebileceği üzere, kambiyo muameleleri hariç olmak üzere, banka muamelelerinde, verginin doğması için, bir muamelenin yapılması ve lehe para kalması şartları birlikte aranmaktadır. Buna karşılık kambiyo muamelelerinde bu şartlar aranmamış, verginin doğması için sadece kambiyo satışının yapılması yeterli görülmüştür.

Anılan hükümlere göre;

1- Merkez Bankası'ndan veya altın borsasından alınan altın için ödenen dövizler altın alımına yönelik olup gerçek anlamda döviz satışı mahiyetinde olmadığından muamelenin banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmaması gerekmektedir.

2- Döviz satışı muamelelerinde ise döviz satış tutarı üzerinden % 01

¹⁷⁰ Gelirler Genel Müdürlüğü'nün 20.07.1995 tarihli ve 39993 sayılı yazısı.

oranında banka ve sigorta muameleleri vergisi ödenmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, döviz satışı sırasında döviz satış kurunun vergi dahil olarak tespit edilmesi halinde banka ve sigorta muameleleri vergisinin iç yüzde yöntemiyle ayrılıp ödenmesi mümkün bulunmaktadır.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim.

2. 2000/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi¹⁷¹

Bankalar tarafından Bakanlığımıza yapılan başvurularda, müşterilerine kullandırdıkları kredilerle ilgili olarak tahakkuk ettirilen faizler üzerinden hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisini ödedikten sonra, bazı hallerde müşteriler lehine faiz indirimine gidildiği, bazı hallerde ise faiz oranının yanlışlıkla olduğundan yüksek uygulandığı bildirilerek, daha önce tahakkuk ettirilen faize göre ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iadesi talep edilmektedir.

Bilindiği gibi, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde; "Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." hükmüne yer verilmiştir.

Bu güne kadarki uygulamada, söz konusu madde hükmü uyarınca, bankalarca bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehe gelir tahakkuk ettirilmesi ile vergiyi doğuran olayın gerçekleştiği, dolayısıyla süresi içinde beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin hesaplanmasına esas olan gelirlerin miktarında sonradan meydana gelen azalma nedeniyle, daha önce ödenen verginin düzeltilerek iade edilmesinin mümkün olmadığı şeklinde görüşler verilmiştir.

Ancak, konunun yargıya intikal ettiği durumlarda, yanlışlıkla faiz oranının olduğundan yüksek uygulanmasından dolayı banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahını teşkil eden miktarların yanlış hesaplandığı hallerde, hesapların düzeltilmesi sonucu nakden veya hesaben alınmış bir meblağdan söz edilemeyeceği gerekçesiyle daha önce mükellefin beyanı üzerine fazla tahsil edilmiş bulunan vergilerin düzeltilmesi yönünde vergi mahkemelerince verilen kararlar Danıştay'ca da kabul görmüş ve bu yöndeki kararlar istikrar kazanmıştır.

Bu durumda, beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri

---

¹⁷¹ Gelirler Genel Müdürlüğünün 10.02.2000 tarihli ve 5920 sayılı yazısı

vergisi ile ilgili olarak bankalarca müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle daha önce ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin düzeltilmesine yönelik bankalarca talepte bulunulması ve bu hususun idarece tespiti halinde, daha önce beyan edilerek ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltilerek iade edilmesi uygun görülmüştür.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

3. 2005/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi¹⁷²

Bakanlığımıza intikal eden duyumlardan, poliçe düzenleme ve prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acenteleri hakkında yapılan denetimlerde; acente tarafından düzenlenmiş sigorta poliçesi toplam tutarları üzerinden hesaplanan banka ve sigorta muameleleri vergisi ödendikten sonra sigorta şirketi tarafından bu poliçelerin düzenlenmesine karşılık olarak net prim üzerinden söz konusu acentelere yapılan komisyon ödemeleri üzerinden ayrıca banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanması ve ödenmesi gerektiği düşünüldüğünden bahisle çok sayıda tutanak tutulduğu ve ceza kesildiği anlaşılmış ve aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek görülmüştür.

Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde; “*Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.*” denilmekte ve mükellefi belirleyen 30 uncu maddesinde de, banka ve sigorta muameleleri vergisini banka, banker ve sigorta şirketlerinin ödeyeceği hükme bağlanmaktadır.

Öte yandan, 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasında, her ne ad altında olursa olsun sigorta şirketine tabi bir sıfatı olmaksızın bir sözleşmeye dayanarak belli bir yer veya bölge içinde daimi bir surette Türkiye’deki sigorta şirketlerinin sigorta sözleşmelerine aracılık eden veya bunları sigorta şirketi adına yapan gerçek veya tüzel kişilere sigorta acentesi, sigorta acentelerinin acentelik faaliyetleriyle ilgili olarak tayin ettikleri gerçek veya tüzel kişi acentelere ise tali acente denildiği; aynı maddenin dördüncü fıkrasında, sigorta sözleşmeleri yapma ve prim tahsil etme yetkilerinin sigorta şirketlerine ait olduğu ve bu yetkilerin acentelik sözleşmesinde belirtilmek kaydıyla sigorta acentelerine devredilebileceği belirtilmiş, aynı fıkra da tali acentelere sözleşme yapma ve prim toplama yetkilerinin verilemeyeceği de hükme bağlanmıştır.

¹⁷² Gelir İdaresi Başkanlığının 29.12.2005 tarihli ve 73583 sayılı yazısı.

Bu hükümlere göre; sigorta şirketlerince kendilerine şirket nam ve hesabına sigortalı ile sigorta sözleşmeleri yapma ve prim tahsil etme yetkisi verilen acenteler, aynen bir sigorta şirketi gibi değerlendirilmesi gerektiğinden, banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefi olacak ve yapmış oldukları her nevi muameleler nedeniyle lehe aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulacaktır.

Bu çerçevede; sigorta sözleşmeleri yapma ve prim tahsil etme yetkisi bulunan sigorta acenteleri söz konusu verginin mükellefi olup, imzalanan acentelik sözleşmelerindeki yetkiye istinaden düzenlenen poliçeler ve bunlara bağlı olarak tahsil edilen primler üzerinden sigorta acentelerince % 5 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisinin hesaplanması ve vergi dairesine ödenmesi gerekmektedir.

Bu uygulamaya paralel bir düzenleme olarak 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanununun 27 nci maddesinde; sigorta acenteleri bir hafta süresince tahsil ettikleri primlerin komisyon ve ilgili vergiler düşüldükten sonra kalan kısmını en geç ertesi haftanın son işgününün bitimine kadar sigorta şirketlerine intikal ettirmelerinin zorunlu olduğuna ilişkin hükme yer verilmektedir.

Buna göre, sigorta acenteleri tarafından sigorta işlemleri dolayısıyla alınan prim tutarı üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi ödendikten sonra sigorta acentelerinin bu işlem dolayısıyla sigorta priminden aldığı komisyonların ayrıca vergilendirilmesinin aynı matrah üzerinden mükerrer vergi alınmasına yol açacağı aşıkardır.

Öte yandan, bu uygulamadan farklı olarak sigorta acentelerinin yaptıkları sigorta muamelelerine ilişkin olarak yıl sonlarında veya belli dönem aralıklarında sigorta şirketleri tarafından kendilerine teşvik komisyonu ve benzer adlar altında ödeme yapılması halinde bu ödemeler üzerinden banka ve sigorta muameleleri vergisi hesaplanarak ödenmesi gerektiği tabiidir.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim.

4. 2008/1 Sıra No.lu Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelgesi¹⁷³

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 29 uncu maddesinin (y) bendi uyarınca banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna tutulması gereken ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun geçici 11 inci maddesinde konut finansmanı tanımı kapsamında kabul edilen 06.03.2007 tarihinden önce düzenlenmiş olan konut kredisi sözleşmeleri dolayısıyla sehven ödenen banka ve sigorta muameleleri vergilerinin mükellefi olan bankalara

---

¹⁷³ Gelir İdaresi Başkanlığının 14.02.2008 tarihli ve 15200 sayılı yazısı.

iade edilmesine ilişkin olarak aşağıdaki açıklamaların yapılmasına gerek görülmüştür.

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa 5582 sayılı Kanunun 20 nci maddesi ile eklenen ve 06.03.2007 tarihinde yürürlüğe giren geçici 11 inci maddesinde; *“Bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş bulunan ve bu Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrasında yer alan konut finansmanı tanımına uyan kredi ve finansal kiralama sözleşmelerinin tarafı olan tüketiciler, bu maddenin yürürlüğe girmesini takiben üç ay içerisinde, sözleşmenin yapılmış bulunduğu konut finansmanı kuruluşuna başvuruda bulunarak, sözleşme konusu işlemin, bu Kanunun 38/A maddesinde yer alan konut finansmanı tanımı kapsamı dışında değerlendirilmesi talebinde bulunabilirler. Süresi içinde talepte bulunmayan tüketicilerin, bu maddenin yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş bulunan sözleşmeleri, bu Kanunun 38/A maddesinin birinci fıkrası kapsamında kabul edilir...”* hükmü yer almaktadır.

Diğer taraftan, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun istisnaların düzenlendiği 29 uncu maddesine, 5582 sayılı Kanunun 30 uncu maddesiyle eklenen (y) bendinde; *“İpotek finansmanı kuruluşlarının, konut finansmanı kuruluşlarının ve konut finansmanı fonlarının, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun 38/A maddesinin birinci fıkrasında tanımlanan konut finansmanı kapsamında yaptıkları tüm işlemler dolayısıyla lehe alınan paralar”* hükmü bulunmaktadır.

Ayrıca, 84 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin “6802 sayılı Kanunun 29/y Maddesinde Düzenlenen İstisna” başlıklı bölümünde; 6802 sayılı Kanunun 29/y maddesinde yer alan istisna hükmünün, konut finansmanı kuruluşlarının bu Tebliğde tanımı bulunan tüketici kapsamına giren kişilerle, konut finansmanı kapsamında yaptıkları işlemler dolayısı ile lehe aldıkları paralara uygulanması gerektiği açıklanmıştır.

Söz konusu Tebliğin aynı bölümünde,

“Yukarıda yer alan hükümler ve açıklamalar çerçevesinde;

- kurumlar vergisinden muaf olsun olmasın kazançları kurumlar vergisinin konusuna giren mükelleflerin, ticaret şirketlerinin veya ticari amaçla kurulmuş ortaklık ya da işletmelerin; gerek konut edinme amacıyla kullandığı krediler gerekse sahip olduğu konutu teminat göstermek suretiyle kullandığı krediler dolayısıyla lehe kalan paralara,

- gerçek kişilerin; mesleki veya ticari amaçla kullanacağı konutları edinmek için aldığı krediler, sahip olduğu konutu teminat göstererek aldığı ve kısmen veya tamamen mesleki ya da ticari amaçla kullandığı krediler dolayısıyla lehe kalan paralara,

6802 sayılı Kanununun 29/y maddesindeki istisna hükmünün uygulanması mümkün değildir.” açıklaması yer almaktadır.

84 Seri No.lu Gider Vergileri Genel Tebliğinin 2 inci bölümünde belirtildiği üzere; 2499 sayılı Kanunun geçici 11 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenen ve konut finansmanı tanımına uyan kredi sözleşmeleri, 5582 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren konut finansmanı kapsamında kabul edilmektedir. Bu nedenle, konut finansmanı kapsamında kabul edilen kredi sözleşmeleri dolayısıyla 5582 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren tahakkuk ettirilen faiz ve benzeri lehe alınan paraların tamamına, 6802 sayılı Kanununun 29 uncu maddesinin (y) bendi hükmü uyarınca B.S.M.V istisnası uygulanması gerekmektedir.

5582 sayılı Kanunun geçici 11 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 06.03.2007 tarihinden önce kullanılan konut kredilerinde banka ve sigorta muameleleri vergisi istisnası uygulanabilmesi için bu kredilerde söz konusu Genel Tebliğe aranan şartların bulunup bulunmadığının bankalar tarafından tespit ve tevsik edilmesi gerekmektedir. İstisna uygulanması gereken bu krediler dolayısı ile fazla ve yersiz uygulanan banka ve sigorta muameleleri vergisinin iade edilebilmesi için;

- İade konusu işlemin konut finansmanı tanımı kapsamında banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmiş bir işlem olması,

- Bu vergiye muhatap olanlar ile bu işlemleri yapan mükellef tarafından, işlemi yapan mükellefin mükellefiyetinin bulunduğu yer vergi dairesine başvurulması,

- İade konusu işlem dolayısı ile ilgili vergilendirme döneminde banka ve sigorta muameleleri vergisinin beyan edilip, ödenmiş olduğunun mükellef tarafından tevsik edilmesi,

- Vergiye muhatap olan kişi tarafından sözleşme konusu işlemin 2499 sayılı Kanununun 38/A maddesinde yer alan konut finansmanı tanımı kapsamı dışında değerlendirilmesi talebinde bulunulmadığının tevsik edilmesi,

gerekmektedir.

Buna göre, banka şubeleri tarafından ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin istisna uygulanması gereken konut kredi işlemleri dolayısıyla lehe alınan paralar üzerinden hesaplanarak ödenen vergi olduğunun tespit edilmesi halinde, yukarıda yer alan açıklamalar ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer alan düzeltme hükümleri çerçevesinde bu vergilere muhatap olanlara verilmek üzere mükellefe iade edilmesi mümkün bulunmaktadır.

Ayrıca, bu konuda vergi dairesince yapılacak tespit işleminde ihtiyaç duyulması halinde gerekli bilgi ve belgelerin ilgili banka şubesinden

istenilmesi ya da gerek görülmesi halinde vergi incelemesi yaptırılabilirliği tabiidir.

Bilgi edinilmesini ve gereğini rica ederim.

E. BSMV Uygulamasına İlişkin Genel Yazılar

1. Gelirler Genel Müdürlüğünün 05.02.1996 Tarihli ve 5775 Sayılı Genel Yazısı

Bilindiği üzere, Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı'nca, 17.7.1995 tarih ve 22346 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 95/7 sayılı İhracatı Teşvik Tebliği'nin Uygulanacak Müeyyideler başlıklı 43. maddesinin 7. paragrafında "Bu Tebliğin 14'üncü maddesine istinaden uygulanan istisnaların gerçekleştirilmeyen ihracata tekabül eden kısımları, 3505 sayılı Kanun hükümlerine girenler bu Kanun hükümlerince, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümlerine girenler bu Kanun hükümlerince, banka ve sigorta muameleleri ve diğer kanunlara istinaden uygulanan istisnalar ise ilgili kanun hükümlerince ve 6183 sayılı Kanun hükümlerince ceza, gecikme faizi ve gecikme zammı ile birlikte geri alınır." açıklamasına yer verilmiştir.

Diğer taraftan, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 30. maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefinin banka, banker ve sigorta şirketlerinin olduğu hükme bağlanmıştır.

Bu nedenle, ihracatın belgede gösterilen şekilde yerine getirilmesini takiple sorumlu tutulmuş olan bankaların, kredilerin amaç dışı kullanıldığını ve ihracat taahhüdünün gerçekleştirilmediğini tespit ettikleri tarihi izleyen ayın onbeşinci günü akşamına kadar banka ve sigorta muameleleri vergisi beyannamesini vererek vergiyi de süresinde ödemeleri gerekmektedir. Verginin süresinde ödenmesi halinde 6183 sayılı Kanun'a göre gecikme zammı tatbiki sözkonusu olmayacaktır.

Öte yandan, bankalarca verilen kredilerin amaç dışı kullanıldığının veya ihracat taahhüdünün gerçekleştirilmediğinin tespit edilmesi üzerine beyanname verme yükümlülüğü yerine getirilmiş olsa bile istisnanın uygulandığı dönemden (başka bir anlatımla kredi faizlerinin tahakkuk tarihlerinden), kredinin amaç dışı kullanıldığının tespit edildiği tarihe kadar devreler halinde doğan bir banka ve sigorta muameleleri vergisi sözkonusudur.

Bu durumda;

1) Kredinin kullanıldığı dönemlerde bankalar lehine tahakkuk ettirilen düşük oranlı faizler ile fark faizlere, faizin tahakkuk ettirilerek gelir hesabına alındığı tarihteki banka ve sigorta muameleleri vergisi oranı uygulanacaktır.

2) İhracatın gerçekleştirilmediğinin veya kredinin amaç dışı kullanıldığının tespiti üzerine daha önce düşük oranda uygulanan faiz oranının ticari faiz oranına yükseltilmesi nedeniyle geriye dönük uygulanan fark faizler üzerinden ödenecek banka ve sigorta muameleleri vergisine faizlerin tahakkuk ettirildiği (gelir yazıldığı) dönemde beyan edilmek kaydıyla ceza ve gecikme faizi uygulanmayacaktır.

3) İhracat kredisinin açılışından itibaren kullanıldığı müddetçe dönemler itibariyle düşük oranda tahakkuk ettirilen faizler üzerinden istisna uygulandığı için alınmayan banka ve sigorta muameleleri vergisinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre ceza ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilmesi gerekmektedir.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

2. Gelirler Genel Müdürlüğünün 21.09.2000 Tarihli ve 43544 Sayılı Genel Yazısı

Bilindiği üzere, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nun 28. maddesinde; "Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." denilmektedir.

Anılan hükme göre banka ve sigorta muameleleri vergisinde vergiyi doğuran olayın meydana gelebilmesi için banka ve sigorta şirketlerince bir muamele yapılması ve bu muamele sonucu lehlerine nakden veya hesaben para kalması gerekmektedir. Yani vergiyi doğuran olayın meydana gelmesi için gelirin tahsili şart değildir. Bankaca faiz tahakkukunun yapılarak gelir hesaplarına alınması yeterlidir.

Bu açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, vergiyi doğuran olay meydana gelip banka ve sigorta muameleleri vergisi ödendikten sonra verginin matrahında sonradan yapılan değişikliklerin verginin iadesi yönünde bir etkisi olamaz.

Diğer taraftan, 2000/1 sayılı Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi İç Genelge'nin son paragrafında; beyan edilerek ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi ile ilgili olarak bankalarca müşteri lehine faiz indirimine gidilmesi veya yanlışlıkla fazla uygulanan faiz oranının indirilmesi gibi nedenlerle daha önce ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin düzeltilmesine yönelik bankalarca talepte bulunulması ve bu hususun idarece tespiti halinde, daha önce beyan edilerek ödenen vergilerin düzeltme hükümleri çerçevesinde düzeltileceği belirtilmiştir.

Ancak, bankaların bilanço kalemlerinin realizasyonunu sağlamaya yönelik olan ve kredi alacaklarının risk grupları itibariyle tasnifini esas alan 21.12.1999 tarih ve 23913 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 99/13761 sayılı “Bankalarca Karşılık Ayrılacak Kredilerin ve Diğer Alacakların Niteliklerinin Belirlenmesi ve Ayrılacak Karşılıklara İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Karar’a” dayanılarak yapılacak işlemler, bu kredilerin ticari alacak mahiyetinden bütünüyle çıkmasına yol açmamaktadır.

Bir işlem vergisi mahiyetinde olan banka ve sigorta muameleleri vergisinin doğuşu, beyanı ve ödenmesi normal yasal prosedür içerisinde gerçekleşmiş olduğundan sadece muhasebe ilkeleri ve risk gruplandırılması amacını taşıyan bir Karar hükümlerinin geniş biçimde yorumlanması ve donuk alacaklara ilişkin faiz tahakkuklarının iptali sonucu ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin iadesi anılan iç genelgede belirtilen haller kapsamına da girmemektedir.

Bu nedenle, bu alacaklara ilişkin faiz tahakkukları üzerinden ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisinin iadesi mümkün değildir.

Bilgi edinilmesini ve gereğinin buna göre yapılmasını rica ederim.

3. Gelirler Genel Müdürlüğünün 26.10.2000 Tarihli ve 48969 Sayılı Genel Yazısı

Bilindiği üzere, Merkez Bankası’nın 11.6.1999 tarih ve 10/65042 sayılı yazısında belirtilen görüşü doğrultusunda Türkiye Bankalar Birliğine yazılan 27.9.1999 gün ve 5601-291/40692 sayılı yazımızla Türkiye’deki bankaların yurtdışındaki bankalara yatırdıkları mevduatlar üzerinden sağladıkları gelirlerin % 5 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulması gerektiği bildirilmişti.

Ancak, Merkez Bankası’nca bu defa Bakanlığımızın 13.07.2000 tarih ve 5601-291/33781 sayılı yazısına verilen 13.7.2000 tarihli cevabi yazıda, bankalararası mevduatın tanımı ve kapsamı konusunda 1988 yılında mevcut düzenlemenin bugüne kadar herhangi bir ifade tarzı ve kapsam değişikliğine uğramadığı belirtilmiştir.

Ayrıca, aynı bankanın 1.12.1999 tarihli bir başka yazısında, Türkiye’de bulunan bir bankanın yurt dışında bulunan bir bankaya mevduat yatırmasının bankacılık tekniği açısından bankalararası mevduat sayılacağı ifade edilmiştir.

Bu durumda, Bakanlığımızca verilen 27.9.1999 tarih ve 5601-291/40692 sayılı muktezaadaki görüşümüzün oluşmasında referans alınan Merkez Bankası değerlendirmesi, bu tarihe kadar sürdürülen Bakanlık uygulamasının değiştirilmesine dayanak olabileme niteliğini ortadan kaldırmış bulunmaktadır.

Bu nedenle, Bakanlık Makamının 4.8.2000 tarih ve B.07.0.GEL:056/5601-291 sayılı Olur'ları kapsamında, Türkiye'de bulunan bankaların yurtdışında bulunan ve o ülke mevzuatına göre banka statüsüne haiz müesseseler nezdinde bulundurdıkları mevduattan sağlanan gelirler üzerinden önceden olduğu gibi % 1 oranında banka ve sigorta muameleleri vergisi ödenmesinin uygun bulunduğu, 24.8.2000 tarih, 56/5601-291/39844 sayılı yazı ile Türkiye Bankalar Birliği'ne bildirilmiştir.

Bilgi edinilmesini ve değişikliğe uğrayan görüş nedeniyle geriye dönük olarak % 5 oranında ödenen banka ve sigorta muameleleri vergisi ile ilgili olarak gerekli düzeltmelerin yapılmasını ve ihtilaf yaratılmamasını rica ederim.

F. BSMV Uygulamasına İlişkin Sirkülerler

1. 2 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri

Konusu: Bireysel emeklilik şirketlerinin ve aracılarının banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti ve bunların elde ettikleri gelirlerin banka ve sigorta muameleleri vergisi karşısındaki durumu.

Tarihi: 17.03.2004

Sayı: Gider Vergileri Kanunu-2 / 2004-2/ BSMV-1

İlgili Olduğu Maddeler: Gider Vergileri Kanunu Madde 28, 29, 30, 31.

1- Giriş

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu¹⁷⁴ ile kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı ve bireylere emeklilik dönemlerinde ek gelir sağlamak suretiyle refah düzeyinin yükseltilmesini amaçlayan bir emeklilik sistemi yürürlüğe konulmuştur. Bu düzenlemeye ilişkin olarak 4697 sayılı Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁷⁵ ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun¹⁷⁶ istisnalara ilişkin 29. maddesinde düzenleme yapılmıştır.

4632 sayılı Kanun uyarınca kurulan bireysel emeklilik şirketleri ve bireysel emeklilik aracılarının banka ve sigorta muameleleri vergisi uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin açıklamalar, bu sirkülerin konusunu oluşturmaktadır.

---

¹⁷⁴ 07.04.2001 tarihli ve 24366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁷⁵ 10.07.2001 tarihli ve 24458 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

¹⁷⁶ 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

2- Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Karşısındaki Durumu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde; “Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.” hükmü yer almaktadır. Aynı Kanunun 30 uncu maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisi mükelleflerinin banka, banker ve sigorta şirketlerinin olduğu, 31 inci maddesinde ise, banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahının 28 inci maddede yazılı paraların tutarı olacağı hükme bağlanmıştır.

4632 sayılı Kanun uyarınca münhasıran emeklilik sigortası faaliyeti için kurulan, ancak hayat ve ferdi kaza sigortaları dallarında da işlem yapabilen bireysel emeklilik şirketleri; 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu uygulamasında sigorta şirketleri kapsamında olduğundan, Gider Vergileri Kanununa göre istisna edilenler hariç olmak üzere yaptıkları her türlü işlemler sonucu lehe aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi bulunmaktadır.

3- Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Elde Etmiş Oldukları Gelirlerin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Uygulaması Karşısındaki Durumu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesine göre; sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, yapmış oldukları her türlü işlemler sonucu lehe kalan paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisinin konusuna girmektedir.

Gider Vergileri Kanununun istisnalar ile ilgili hükümlerinin yer aldığı 29 uncu maddesinin (i) bendinde; “Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu malûliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar”, (t) bendinde; “Emeklilik yatırım fonlarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar”, (u) bendinde ise; “Banka ve sigorta şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar”ın; banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna olduğu hükümleri yer almaktadır.

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 7 nci maddesinde; bireysel emeklilik şirketleri tarafından katılımcıların sisteme ilk kez katılması sırasında ve yeni bir bireysel emeklilik hesabı açtırmaları halinde giriş aidatı talep edileceği, giriş aidatları bireysel emeklilik hesabına ödenen katkılardan ayrı olarak, katkı payı, fon varlıkları veya fon gelirleri üzerinden yönetim gideri ve fon işletim masrafı kesintisi yapılabileceği, bireysel emeklilik hesaplarından yapılacak her türlü kesintinin ve giriş aidatlarının emeklilik sözleşmesinde belirtilmesinin zorunlu olduğu hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlere göre; bireysel emeklilik şirketlerinin yalnızca emeklilik sözleşmeleri üzerinden aldıkları paralardan oluşan gelirleri, bireysel emeklilik şirketine ait emeklilik yatırım fonlarının sermaye piyasalarından elde edeceği paralar ve emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmektedir. Bireysel emeklilik şirketlerinin belirtilen istisnalar dışında yapmış oldukları her türlü işlemler dolayısıyla kendi lehlerine nakden veya hesaben almış oldukları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

4- Bireysel Emeklilik Aracıları ve Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

4632 sayılı Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu'nun 11 inci maddesinin verdiği yetkiye göre yayımlanan Bireysel Emeklilik Aracıları Hakkında Yönetmelikte¹⁷⁷ bireysel emeklilik aracıları; aracılık hizmetlerini bir sözleşmeye dayanarak, daimi bir surette şirketlerin emeklilik sözleşmelerine aracılık eden veya bunları şirket adına yapan gerçek kişiler olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu yönetmelikte bireysel emeklilik aracılığı ise, bireysel emeklilik şirketleri tarafından katılımcılara sunulan emeklilik ürünlerinin tanıtımını, pazarlanmasını, satışını ve bireysel emeklilik sistemine ilişkin diğer aracılık hizmetlerini ifade etmektedir. Aynı yönetmelikte, bireysel emeklilik aracılarının hiçbir surette giriş aidatı, katkı payı veya benzeri adlar altında tahsilat yapamayacakları hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği üzere; sigorta acentelerinin banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olmaları, poliçe tanzimine veya tahsilata yetkili olup olmamalarına bağlıdır. Bireysel emeklilik aracılarının da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olmaları, poliçe tanzimine veya tahsilata yetkili olup olmadıklarına bağlı bulunmaktadır. Bu nedenle, bireysel emeklilik şirketleri nam ve hesabına bireysel emeklilik katılımcıları ile sözleşme yapmak veya tahsilat yapmak konusunda, bireysel emeklilik şirketleri tarafından bireysel emeklilik aracılarına yetki verilmiş olması halinde; banka

---

¹⁷⁷ 03.03.2004 tarihli ve 25391 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

ve sigorta muameleleri vergisi mükellefi olacaklar ve bireysel emeklilik araçları tarafından yapılan her türlü muameleler dolayısı ile lehe alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulacaktır.

Duyurulur.

2. 3 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri

Konusu: 5228 sayılı Kanunla yapılan düzenleme sonucunda, özel finans kurumlarının banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyetinde meydana gelen değişiklik.

Tarihi: 04.08.2004

Sayısı: Gider Vergileri Kanunu-3 / 2004-3 / BSMV-2

İlgili Olduğu Maddeler: Gider Vergileri Kanunu Madde 28, 31.

1- Giriş

31/07/2004 tarihli ve 25539 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5228 sayılı Bazı Kanunlarda ve 178 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 59 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi ile; 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 204 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Banka, banker ve sigorta şirketleri” ibaresi “Banka (vergi kanunları uygulamasında özel belirleme yapılmadığı sürece, özel finans kurumları banka olarak addolunur), banker ve sigorta şirketleri” şeklinde değiştirilmiştir.

Yapılan bu değişiklik uyarınca özel finans kurumlarının banka ve sigorta muameleleri vergisi uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin açıklamalar bu sirkülerin konusunu oluşturmaktadır.

2- Özel Finans Kurumlarının Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Karşısındaki Durumu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrasında; “Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.” hükmü ikinci fıkrasında ise; Bankerlerin yapmış oldukları banka muamele ve hizmetleri dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar (kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymet alıp satmayı, alım – satıma tavassut etmeyi veya alıp sattıkları menkul kıymet karşılığı borçları ödemeyi taahhüt etmeyi meslek haline getirenlerin bu faaliyetleri dolayısıyla

lehlerine kalan paralar ile mevduat faizi vermek veya sair adlarla faiz ve benzeri menfaatler sağlamak üzere devamlı olarak para toplama işiyle uğraşanların topladıkları paralara sağladıkları gelir ve menfaatler üzerinden komisyon, ücret, hizmet karşılığı gibi adlarla aldıkları paralar dahil) da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.” hükmü ve son fıkrasında ise, 2279 sayılı Kanuna göre ikraz işleriyle uğraşanlarla ikinci fıkrada belirtilen muamele ve hizmetlerden herhangi birini devamlı olarak yapanların bu Kanunun uygulanmasında “banker” sayılacağı belirtilmektedir.

Anılan Kanununun 30 uncu maddesine göre, banka ve sigorta muameleleri vergisinde mükellef banka, banker ve sigorta şirketleridir.

Bilindiği üzere, özel finans kurumları banka ve sigorta muameleleri vergisi uygulamasında banker olarak kabul edilmekte ve sadece 6802 sayılı Kanununun 28 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen işlemlerle ikraz işlemleri dolayısıyla lehe aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulmaktaydı.

Vergi Usul Kanununun 204 üncü maddesinde yapılan ve 31.07.2004 tarihinde yürürlüğe giren düzenleme uyarınca, banka ve sigorta muameleleri vergisi uygulamaları açısından özel bir düzenleme yapılmadığı sürece özel finans kurumları banka olarak kabul edilecek ve her ne şekilde olursa olsun yapacakları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben alacakları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulacaktır.

Duyurulur.¹⁷⁸

3. 6 Sıra No.lu Gider Vergileri Sirküleri

Konusu: Dövizle endeksli kredilerde banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahı.

Tarihi: 11 / 4 / 2007

Sayısı: Gider Vergileri Kanunu - 6 / 2007 – 1 / BSMV- 3

İlgili Olduğu Maddeler: Gider Vergileri Kanunu Madde 28, 30, 31, 47.

1- Giriş

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun¹⁷⁹ 28 inci maddesi uyarınca, banka ve bankerlerin (faktoring ve finansman şirketleri) kullandıkları

---

¹⁷⁸ Özel finans kurumları 5411 sayılı Bankacılık Kanununun yürürlüğe girmesiyle katılım bakanlığı olduğundan bu sirkülerdeki açıklamaların geçerliliği kalmadı.

¹⁷⁹ 23.07.1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

dövizde endeksli krediler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi bulunmaktadır.

Banka ve bankerler tarafından kullanılan dövizde endeksli kredilerde banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahının belirlenmesi konusunda yaşanan tereddütlere ilişkin açıklamalar, bu sirkülerin konusunu oluşturmaktadır.

2- Dövizde Endeksli Kredilerde Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

Bankalar tarafından kullanılan bazı kredilerde döviz kuru endeks olarak seçilmekte ve krediden doğan gelir, kredi için belirlenen faiz oranına göre hesaplanan tutar ve kredinin açılış tarihi ile faiz tahakkuk dönemleri arasında oluşan kur farklarının toplamından oluşmaktadır.

Dövizde endeksli kredi uygulamalarında banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahının hesaplanmasında ve hangi unsurların banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahına dahil olduğu konusunda uygulamada tereddütlerin bulunduğu anlaşılmaktadır.

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde; “Banka ve sigorta şirketlerinin 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa¹⁸⁰ göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.” hükmü, mükellefi belirleyen 30 uncu maddesinde de, banka ve sigorta muameleleri vergisini banka, banker ve sigorta şirketlerinin ödeyeceği hükmü ve matrahı düzenleyen 31 inci maddesinde ise, banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahının 28 inci maddede yazılı paraların tutarı olduğu hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlere göre, banka ve sigorta muameleleri vergisinde vergiyi doğuran olayın meydana gelebilmesi için bir muamele yapılmış olması ve bu muamele dolayısıyla lehe nakden veya hesaben bir para kalması gerekmektedir. Kredi faizlerinde, faiz tahakkukunun yapılarak gelir hesaplarına alınması ile banka yönünden faiz geliri elde edilmiş olmakta ve vergiyi doğuran olay meydana gelmektedir.

Dövizde endeksli TL krediler, bir TL kredi türü olup anapara ve faiz ödemeleri dövizde endekslenmektedir. Bu tür kredide, geri ödeme tarihlerinde belirlenen kredi faiz tutarının yanı sıra anaparaya da kur farkı geliri hesaplanmaktadır.

¹⁸⁰ 28.06.1985 tarihli ve 18795 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

6802 sayılı Kanununun 31 inci maddesi hükmü uyarınca; dövize endeksli kredi işlemlerinde lehe alınan paranın tespiti için yapılacak kur farkı hesaplamalarında, taksit tutarı içindeki anaparanın esas alınması gerekmektedir.

Buna göre, dövize endeksli kredilerde faiz tahakkuk dönemlerinde banka ve sigorta muameleleri vergisinin matrahı, kredi için belirlenen faiz oranına göre hesaplanan faiz tutarı, söz konusu faiz tutarı dolayısı ile oluşan kur farkı ve kredinin açılış tarihi ile faiz tahakkuk dönemleri arasında, ödenen taksit içindeki anapara tutarında oluşan kur farklarının toplamından meydana gelmektedir.

Duyurulur.

Kaynakça

- MOHAN, Rakesh (2009), "India and Global Crisis- The Worst Is Over for India: 9% plus Growth Soon, Says"
- ANBAR, Adem, "Hedge Fonlar ve Finansal Sistem Üzerindeki Etkileri", Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, Yıl 2009 Cilt XXVI Sayı 1
- World Economic Outlook April 2009: Crisis and Recovery, World Economic and Financial Surveys, International Monetary Fund, 2009
- www.gib.gov.tr, Gelir İdaresi Başkanlığı resmi internet adresi

TÜRKİYE BANKALAR BİRLİĞİ

Nispetiye Caddesi
Akmerkez B3 Blok Kat 13
Etiler 34340 İstanbul
Tel: 0212 282 09 73
Faks: 0212 282 09 46
E-posta: tbb@tbb.org.tr
www.tbb.org.tr

ISBN 978-605-5327-41-5 (Basılı)
ISBN 978-605-5327-40-8 (Elektronik)

